

T. C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA
SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adem AVCI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ümit KOCASAKAL

EKİM 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	vii
RÉSUMÉ.....	x
ABSTRACT	xvi
ÖZET.....	xxi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDET

BAKIMINDAN KAVRAMSAL VE HUKUKSAL ÇERÇEVE

I-GENEL OLARAK	5
II-TARİHSEL GELİŞİM	5
A-Dünyada Sporda Düzensizlik ve Şiddet.....	5
B-Türkiye’de Sporda Düzensizlik ve Şiddet.....	11
III-SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDETİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ..	23
A-Düzensizlik.....	23
B-Şiddet.....	24
C-Holiganizm	26
D-Şike.....	28
1-Bahis Şikesi	29
2-Hatır Şikesi	29
3-Adi Şike.....	30
E-Teşvik Primi	30
G-Doping.....	30
H-Finansal Doping	32
IV-SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDETİN SEBEPLERİ	33

V-TÜRK HUKUKUNDA SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDET İLE MÜCADELENİN HUKUKSAL ÇERÇEVESİ	44
A-Türkiye'nin Kabul Ettiği Uluslararası Düzenlemeler	
Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet	44
B-Anayasa Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet	49
C-Kanunlar Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet	50
1-5149 Sayılı Kanun Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet.....	50
2-6222 Sayılı Kanun Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet.....	53
3-5149 Sayılı Kanun ile 6222 Sayılı Kanun'un Karşılaştırılması	55
D-Ana Statüler ve Talimatlar Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet	58

İKİNCİ BÖLÜM

SPORDA DÜZENSİZLİĞE İLİŞKİN OLARAK

6222 SAYILI KANUN'DA DÜZENLENEN SUÇLAR

I-GENEL OLARAK	63
II-ŞİKE SUÇU (M. 11)	64
A-Kanuni Unsur	64
B-Korunan Hukuki Değer	65
C-Fail ve Mağdur	67
D-Maddi Unsur	71
1-Konu	71
2-Fiil	75
a-Hareket.....	75
b-Netice.....	76
E-Manevi Unsur	77
F-Suçun Nitelikli Halleri.....	77
1-Kamu Görevinin Sağladığı Güven veya Nüfuzun Kötüye Kullanılması	
Suretiyle İşlenmesi.....	78
2-Spor Kulübünün Başkan veya Üyeleri Tarafından İşlenmesi	78
3-Suç İşlemek Amacıyla Kurulmuş Bir Örgütün Faaliyeti	
Çerçevesinde İşlenmesi	79

4-Bahis Oyunlarının Sonuçlarını Etkilemek Amacıyla İşlenmesi.....	80
G-Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	81
1-Teşebbüs	81
2-İştirak.....	85
3-İçtima.....	89
III-TEŞVİK PRİMİ SUÇU (M. 11/5).....	91
A-Kanuni Unsur	91
B-Korunan Hukuki Değer	93
C-Fail ve Mağdur	94
D-Maddi Unsur	95
1-Konu	95
2-Fiil	95
a-Hareket.....	95
b-Netice.....	98
E-Hukuka Aykırılık Unsuru	98
F-Manevi Unsur	99
G-Suçun Nitelikli Halleri	100
H-Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	100
1-Teşebbüs	100
2-İştirak.....	101
3-İçtima.....	102
IV-ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇLARI BAKIMINDAN HUKUKA	
 AYKIRI DELİL TARTIŞMASI	102
V-SPOR ALANINA USULSÜZ SEYİRCİ GİRİŞİ İLE	
 İLGİLİ SUÇLAR (M. 15).....	107
A-Kanuni Unsur	107
B-Korunan Hukuki Değer	108
C-Fail ve Mağdur	109
D-Maddi Unsur	110
1-Konu	110
2-Fiil	110
a-Hareket.....	110
b-Netice.....	114
E-Hukuka Aykırılık Unsuru	114

F-Manevi Unsur	115
G-Suçun Nitelikli Halleri	116
1-Suçun Spor Müsabakalarına Seyirci Olarak Katılmaktan	
Yasaklanmış Kişilerce İşlenmesi	116
2-Suçun Spor Müsabakalarına Seyirci Olarak Katılmaktan	
Yasaklanmış Kişiler Lehine İşlenmesi	118
3-Kartın Şahsi Kullanım İçin Kabul Edilmesi veya Bulundurulması	119
H-Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	119
1-Teşebbüs	119
2-İştirak.....	119
3-İçtima.....	119
VI-YASAK ALANLARA GİRME SUÇU (M. 16)	120
A-Kanuni Unsur	120
B-Korunan Hukuki Değer	121
C-Fail ve Mağdur	121
D-Maddi Unsur	122
1-Konu	122
2-Fiil	122
a-Hareket.....	122
b-Netice.....	124
E-Hukuka Aykırılık Unsuru	124
F-Manevi Unsur	125
G-Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	128
1-Teşebbüs	128
2-İştirak.....	128
3-İçtima.....	128
VII-SEYİRDEN YASAKLANAN KİŞİNİN KOLLUK BİRİMİNE	
 BAŞVURMAMASI SUÇU (M. 18/8-9).....	128
A-Kanuni Unsur	128
B-Korunan Hukuki Değer	129
C-Fail ve Mağdur	129
D-Maddi Unsur	130
1-Konu	130
2-Fiil	130

a-Hareket.....	130
b-Netice.....	133
E-Manevi Unsur	134
F-Suçun Özel Görünüş Şekilleri	135
1-Teşebbüs	135
2-İştirak.....	135
3-İçtima.....	135

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SPORDA ŞİDDETE İLİŞKİN OLARAK

6222 SAYILI KANUN'DA DÜZENLENEN SUÇLAR

I-GENEL OLARAK	137
II-SPOR ALANLARINA YASAK MADDE SOKMA VE MÜSABAKA	
DÜZENİNİ BOZMA SUÇLARI (M. 13)	137
A-Kanuni Unsur	137
B-Korunan Hukuki Değer	138
C-Fail ve Mağdur	139
D-Maddi Unsur	140
1-Konu	140
2-Fiil	141
a-Hareket.....	141
b-Netice.....	148
E-Hukuka Aykırılık Unsuru	148
F-Manevi Unsur	149
G-Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	149
1-Teşebbüs	149
2-İştirak.....	151
3-İçtima.....	151
III-TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRATTA BULUNMA	
VE TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇLARI (M. 14).....	153
A-Kanuni Unsur	155

B-Korunan Hukuki Değer	155
C-Fail ve Mağdur	157
D-Maddi Unsur	158
1-Konu	158
2-Fiil	158
a-Hareket.....	158
b-Netice.....	161
E-Manevi Unsur	161
F-Suçun Nitelikli Halleri.....	162
G-Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	162
1-Teşebbüs.....	162
2-İştirak.....	162
3-İçtima.....	162
IV-SPOR ALANLARINDA TAŞKINLIK YAPILMASI VE TESİSLERE	
ZARAR VERİLMESİNE YÖNELİK SUÇLAR (M. 17).....	165
A-Kanuni Unsur	165
B-Genel Açıklamalar.....	166
C-Suçun Nitelikli Halleri	169
1-Kasten Yaralama Suçunun Nitelikli Halleri.....	169
2-Mala Zarar Verme Suçunun Nitelikli Halleri.....	170
3-Suçun Ağırlaştırıcı Unsuru ve Hak Yoksunluğu (M. 17/A).....	172
D-Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Etkin Pişmanlık	
Bakımından Değerlendirme	173
E-Hukuka Aykırı Eylemi Gerçekleştiren Kişinin Taraftarı Olduğu Spor Kulübünün	
Ortaya Çıkan Zarardan Sorumlu Olmasının Değerlendirilmesi.....	174
V-ÖZEL YARGILAMA USULÜ (M. 23).....	175
SONUÇ.....	178
KAYNAKÇA	181

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ANAP	: Anavatan Partisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
AYMK	: Anayasa Mahkemesi Kararı
A.Ş.	: Anonim Şirketi
CAS	: Spor Tahkim Mahkemesi
CD	: Ceza Dairesi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİDDK	: Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu
d.	: Dipnot
FDT	: Futbol Disiplin Talimatı
FIBA	: Uluslararası Basketbol Federasyonları Birliği
FIFA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
FFPK	: Finansal Fair Play Kuralları
Fr.	: Fransızca
f.	: Fıkra

GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
GSAM	: Güvenlik Stratejileri Araştırma Merkezi
HAGB	: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
IAAF	: Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
İHAM	: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi
İng.	: İngilizce
İsp.	: İspanyolca
İt.	: İtalyanca
İÜHFİM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
M.S.	: Milattan Sonra
PFDK	: Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu
R.G.	: Resmi Gazete
San.	: Sanayi
S	: Sayı
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayıları
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TAF	: Türkiye Atletizm Federasyonu
TBF	: Türkiye Basketbol Federasyonu

TBFDK	: Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu
TBFDKK	: Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Kurulu Kararı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDMK	: Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
Tic.	: Ticaret
TL	: Türk Lirası
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TMPK	: Türkiye Milli Paralimpik Komitesi
TSYD	: Türkiye Spor Yazarları Derneği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TVF	: Türkiye Voleybol Federasyonu
TVGFBGF	: Türkiye Vücut Geliştirme Fitness ve Bilek Güreşi Federasyonu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
VAR	: Video Yardımcı Hakem
vd.	: Ve devamı
WADA	: Dünya Anti-Doping Ajansı
Y	: Yıl
YCGKK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı
Y.	: Yargıtay

RÉSUMÉ

Quel que soit le domaine, le désordre entraînera un état dissonant et complexe, en d'autres termes, le chaos. Cette situation provoque nécessairement la violence. De même, en cas de désordre dans les activités sportives, la violence peut se produire. La violence peut engendrer des blessures graves, voire des décès. La raison principale de cette situation grave est le fait que les supporters de sport aient évolué de spectateur innocent à l'hooliganisme.

Tout comme nous avons été témoins dans notre pays d'événements sportifs douloureux au cours de l'histoire, de tels événements se sont produits dans d'autres pays. Les facteurs qui orientent les individus ou les communautés vers l'agression ou la violence peuvent être causés par des raisons à la fois psychologiques et sociologiques. Cette situation peut être causée par des joueurs ou des spectateurs, ainsi que par d'autres phénomènes. Par exemple, la violence dans le sport peut être provoquée par la passion de gagner des joueurs ou la colère des spectateurs envers le résultat de la compétition, ainsi que par les déclarations provocantes des dirigeants du club ou des médias.

Bien que le désordre et la violence se rencontrent dans tous les domaines du sport, le football est la branche sportive au sein de laquelle ces événements se produisent le plus souvent. Ce fait est révélé par les données reflétées dans les statistiques. En fait, le conflit entre les États du Honduras et du Salvador après les matches d'élimination de la Coupe du monde de 1970 au Mexique a marqué l'histoire sous le nom de « guerre du football ». Des milliers de civils ont perdu la vie dans cette guerre. C'est un exemple fatidique qui montre que le football n'est pas que du football.

Le désordre et la violence dans le sport ont fait beaucoup de blessés et de morts, cette question reste toujours à l'ordre du jour et les autorités n'ont pas cessé de chercher une solution concernant les mesures à prendre. À cet égard, des réglementations nationales et internationales ont été adoptées et d'autres sont en cours d'adoption. En raison du développement de la technologie, les mesures existantes ne suffisent pas, de nouveaux problèmes et des méthodes contraires au « fair-play » font leur apparition.

Pour cette raison, les modifications nécessaires devraient être apportées afin de garantir la conformité de la législation à ces nouvelles situations.

Dans notre pays, certaines réglementations ont également été adoptées afin de prendre les précautions nécessaires en matière de désordre et de violence dans le sport. Ces réglementations se présentent sous la forme d'acte réglementaire comme des instructions et des statuts, ainsi que sous la forme de loi. Ici, nous avons essayé dans cette étude de passer en revue la situation actuelle de notre pays en termes de désordre et de violence dans le sport en effectuant les constats et évaluations nécessaires. À cet égard, le sujet de l'étude a été déterminé comme suit: «Le désordre et la violence dans le sport en droit pénal turc».

Notre première loi du désordre et de la violence dans le sport, la loi n° 5149, intitulée «Loi sur la prévention du désordre et de la violence dans les compétitions sportives», avait fait l'objet de nombreuses critiques et s'était avérée insuffisante. La loi entrant en vigueur et abrogeant la loi précédente a été la loi n° 6222 intitulée «Loi sur la prévention du désordre et de la violence dans le sport». Cependant, cette loi ne pouvait pas apporter des solutions suffisantes aux problèmes existants. Par conséquent, elle a reçu des modifications importantes. Le fait que la loi n° 6222 soit nouvelle, que les décisions de justice ne soient pas stables sur le sujet, qu'il existe des opinions divergentes dans la doctrine et que la question soit constamment à l'ordre du jour a joué un rôle majeur dans la détermination du sujet de l'étude.

Bien que le droit du sport concerne de nombreux domaines du droit tels que le droit administratif, le droit civil, le droit pénal ; nous examinerons la question en termes de droit pénal. Dans ce contexte, le but de notre étude est d'essayer d'expliquer les crimes liés au désordre et à la violence dans le sport dans le cadre de la théorie générale de la criminalité, régie par la loi n° 6222. À cette fin, nous avons essayé de nous servir de la doctrine ainsi que des décisions du comité de discipline, du comité d'arbitrage et celles de justice.

En raison de la nature des infractions en matière d'arrangement de matches et de primes de motivation liées au désordre dans le sport, les acteurs concernés sont des personnes telles que les joueurs, les dirigeants et les arbitres autres que les spectateurs.

Les spectateurs, ainsi que les joueurs, les dirigeants et les comités techniques peuvent participer à la violence dans le sport. Cependant, les sanctions à l'encontre de personnes autres que les spectateurs sont davantage concernées par le droit disciplinaire. Par exemple, en cas de violence causée par l'échec intentionnel des joueurs pendant le jeu, des sanctions disciplinaires sont infligées à la fois par l'arbitre au cours de la compétition et par les plus grandes organisations de branches sportives en dehors de la compétition. Notre sujet principal d'étude est la violence causée par les actions des supporters plutôt que les actes nécessitant de telles mesures disciplinaires.

Cette étude comporte trois chapitres: «Le cadre conceptuel et juridique concernant le désordre et la violence dans le sport », «Les crimes liés au désordre dans le sport régis par la loi n° 6222» et «Les crimes liés à la violence dans le sport régis par la loi n° 6222».

Dans le premier chapitre, les notions de désordre et de violence dans le sport sont expliquées et le développement historique du désordre et de la violence dans le sport est mentionné. Les facteurs de désordre et de violence dans le sport ont été discutés à la fois concernant les joueurs et les spectateurs. En outre, les réglementations légales nationales et internationales sur le désordre et la violence dans le sport ont été incluses.

De nombreux crimes ont été réglementés par la loi n° 6222. De ces infractions, doivent être examinés en détail, en raison de leur importance, les crimes de truquage des matches et de primes de motivation. Par conséquent, les crimes dans la loi sont classés parmi ceux liés au désordre et à la violence dans le sport. Dans ce contexte, les infractions liées au désordre dans le sport sont abordées dans la deuxième partie et les faits de violence dans le sport sont examinés dans la dernière partie. Les actes liés au désordre dans le sport tels que «truquage des match», «versement de primes de motivation», «entrée illégale sur le terrain de sport », «violation d'entrée interdite», «personne interdite de match refusant d'obtempérer aux forces de police » sont expliqués dans la deuxième section. Les faits de violence dans le sport tels que «l'introduction de substances interdites sur les terrains de sport», «la perturbation du bon déroulement de la compétition», «les manifestations impliquant la diffamation et l'usage de

commentaires dégradants à l'égard de certains groupes de la société», «l'invasion des terrains de sport et la dégradation des installations» sont expliqués dans le dernier chapitre.

Les trucages, qui peuvent être définis comme un accord sur un intérêt matériel ou moral pour modifier le score d'une compétition sportive, sont les plus couramment rencontrés dans le football. Ce crime, en particulier, est devenu une plaie saignante du football mondial. De nombreux grands et célèbres clubs ont été sévèrement sanctionnés pour ce crime. Cependant, la vraie tristesse est que beaucoup de gens voient dans ce sport un jeu sale à cause de telles actions et s'éloignent de ce sport. Le fait que le football soit devenu une économie majeure a également été l'un des facteurs ayant causé le développement du crime en question. En particulier, le trucage de pari est devenu le choix des blanchisseurs d'argent en raison de son potentiel monétaire facilitant le blanchiment de plusieurs millions de dollars.

La prime de motivation, qui peut être définie comme l'argent versé pour augmenter l'efficacité ou pour obtenir le résultat plus rapidement et plus facilement, n'est essentiellement pas différente du crime de trucage de matchs en termes de dommages causés au sport. Parce que les deux crimes constituent une violation de l'honnêteté, de l'équité et du fair-play dans le sport. Dans ce contexte, la valeur juridique (l'objectif d'imposer une pénalité) protégée par ces crimes réside dans la conviction et la confiance dans la société que les événements sportifs se dérouleront de manière juste et honnête.

Le dopage est également défini comme l'utilisation consciente ou inconsciente des stimulants ou des méthodes pour augmenter les performances mentales ou physiques du joueur pendant la compétition et constitue une action qui nuit à l'équité du sport. L'AMA a été créée pour lutter efficacement contre le dopage et promouvoir le sport sans dopage. L'AMA met en œuvre des programmes de contrôle du dopage en coordination avec les fédérations sportives nationales et internationales. Il accrédite également les laboratoires et publie et met à jour la liste des substances interdites. L'action de dopage est réglementée comme une infraction disciplinaire dans notre pays mais elle devrait cependant être qualifiée d'infraction pénale du fait de son effet sur la santé du joueur, la réputation de notre pays et la gravité de l'action. Parce que l'action

de dopage se produit dans les compétitions internationales et nuit à la réputation de notre pays. Si la plupart des acteurs de notre pays se sont engagés sur cette voie, c'est que cette action n'était pas classée comme un crime. Ainsi, les athlètes utilisaient le dopage pour atteindre leurs objectifs. Par conséquent, le fait que cette action n'ait pas été érigée en infraction dans la loi n° 6222 était, à notre avis, une lacune importante.

Avec le développement du sport et la croissance de son économie, de nouvelles actions, telles que le «dopage financier», sont apparues, qui sont contraires à l'équité du football et doivent être sanctionnées. . En bref, le dopage financier peut être défini comme le fait qu'un propriétaire de club investisse sa fortune personnelle au lieu des biens propres du club dans des joueurs hautement qualifiés afin d'augmenter les chances de succès du club. Cette action peut également se produire par un club sportif mettant en péril l'avenir financier à long terme, contractant ou empruntant lourdement pour payer son personnel. Ces actions sont interdites par l'UEFA, car elles violent les conditions de la concurrence dans le sport. L'UEFA a défini ses objectifs et ses responsabilités concernant le «fair-play financier» dans le «Règlement de l'UEFA en matière de concession de licences aux clubs et de fair-play financier». La Turquie a également fait entrer en vigueur le «Règlement sur les licences de club et le fair-play financier» et le fair-play financier a été réglementé en détail.

Le discours raciste et la discrimination sont l'un des facteurs de violence dans le sport. Bien que le sport ait rassemblé différentes races au cours du passé, le racisme a toujours existé dans le sport. Le sport est entaché par des mouvements racistes. Les campagnes publiques telles que «Non au racisme» devraient être utilisées plus fréquemment afin de renforcer les mesures prises et de sensibiliser le public. Outre le racisme, la violence dans le sport peut être causée par une différence religieuse ou sectaire. Par exemple, chaque match entre Celtic et Glasgow Rangers, les équipes de la Premier League écossaise, a une signification bien supérieure au football. Même s'ils vivent dans la même ville, Celtic représente la minorité catholique et Rangers le segment protestants. Les différences de classe peuvent également causer de la violence dans le sport. Par exemple, les compétitions de football entre les équipes argentines Boca Juniors et River Plate représentent en réalité un différend économique et de classe. Le club de Boca, fondé par des immigrants génois, représente la classe ouvrière, tandis que River Plate représente les classes moyennes et supérieures de l'Argentine.

Le but du sport ne devrait en aucun cas être de gagner. L'objectif principal du sport devrait être d'établir l'amitié et la paix dans les sociétés conformément aux règles du fair-play et de les rendre permanentes. Certes, il y aura des victoires et des défaites au cours de chaque événement sportif. Cependant, les deux parties doivent vivre la même joie et tristesse avec la même dignité et maturité.

En conclusion, les mesures de sécurité devraient être renforcées pour prévenir le désordre et la violence dans le sport, mais il ne faut pas s'en contenter. Parallèlement, cette question devrait être traitée sociologiquement et psychologiquement. Dans ce contexte, les raisons qui conduisent les joueurs, les supporters et les groupes de supporters à la violence devraient être identifiées et des formations devraient être dispensées. En outre, les responsables de clubs sportifs, les commentateurs sportifs et les représentants des médias ne doivent pas provoquer les supporters dans leur discours, ils doivent choisir avec soin les phrases qu'ils utilisent et éviter tout discours ou action susceptible de créer des tensions. Une fois que cette prise de conscience aura été établie dans la société et chez les acteurs sportifs, l'importance des réglementations légales édictées sera d'un caractère secondaire et ces réglementations n'existeront que pour prévenir les désordres.

ABSTRACT

Regardless of the domain, disorder, irregularity will bring a dissonant, incompatible and complicated situation in other words chaos. This situation necessarily causes violence. Likewise, in the event of disorder in sports activities, violence may occur. This violence can cause serious injuries and even deaths. The main reason for this desperate situation is that sport supporters have evolved from being innocent spectator to hooliganism.

Just as we have witnessed painful events in sports throughout history in our country, there have also been such events in other countries. Factors leading individuals or communities to aggression or violence can be caused by both psychological and sociological reasons. This situation may be caused by players or spectators as well as other reasons. For example, violence in sports can be caused by players or by spectators who are not satisfied with the result as well as provocative statements by the club managers or the media.

Even though disorder and violence are encountered in all areas of sports, football has been the sports branch where such events occur most. This statement is proved by the records revealed in the statistics. In fact, outbreak of war between the Honduras and El Salvador states after the 1970 World Cup elimination match in Mexico made history as “football war”. Thousands of civilians lost their lives in this war. This is a fateful example that shows that football is not just football.

The disorder and violence in sports caused many injuries and deaths, therefore in order to find a permanent solution to this issue, it has always been kept on the agenda and the authorities sought to take. In this regard, both national and international regulations have been made and are still in progress. Due to the development of technology, existing measures are not enough, new problems and methods that are contrary to fair play are emerging. For this reason, necessary changes should be made in order to ensure compliance with the new situations.

In our country, some regulations have been also made in order to take the necessary precautions about disorder and violence in sports. The regulations were in

the form of instructions and regulations as well as regulatory procedures such as law. Here, we tried to review the current situation in our country in terms of disorder and violence in sport by making necessary determinations and evaluations in this study. In this context, the subject of the study has been determined as “Disorder and Violence in Sports in Turkish Penal Law ”.

Our first law of disorder and violence in sports, the Law No. 5149 on “Law about the Prevention of Violence and Disorder in Sports Competitions”, received many criticisms and was found insufficient. The law which came into force and repealed the previous law was the Law No. 6222 on “Law about Prevention of Violence and Disorder in Sports ”. However, this law could not bring sufficient solutions to the existing problems either. Therefore, it has gone through significant changes. The facts that Law No. 6222 is new, that there is no stability in judicial decisions on this issue, that there are different opinions in the doctrine and that the issue is constantly on the agenda, have all been major factors in determining the subject of this study.

Although it involves many branches of law such as sports law; administrative law, civil law, criminal law, we will examine the issue in terms of criminal law. In this context, the aim of our study is to try to explain the crimes related to disorder and violence in sports within the scope of the general theory of crime, which is regulated in Law No. 6222. For this purpose, we have tried to source benefit from the doctrine, the disciplinary committee, the arbitration committee and the judicial decisions as well.

Due to the nature of match-fixing and incentive premium crimes related to disorder in sports, it relates to persons such as players, managers and referees other than spectators. Violence in sports can be caused by spectators, as well as by players, managers and technical committees. However, sanctions against persons apart from spectator are more concerned with disciplinary law. For example, in the event of violence intentionally caused by players during the game, disciplinary penalties are imposed by both the referee during the competition, and the top organizations of sports’ institutions outside the competition. Our main subject of study is the violence caused by the actions of the fans rather than the acts requiring such disciplinary action.

This study involves three chapters: “Conceptual and Legal Framework in terms of Disorder and Violence in Sports”, “Crimes Related to Disorder in Sports Regulated by Law No. 6222” and “Crimes Related to Violence in Sports Regulated by Law No. 6222”

In the first chapter, the concepts of disorder and violence in sports are explained and the historical development of disorder and violence in sport is mentioned. Factors causing disorder and violence in sports are also being discussed. In addition, national and international legal regulations on disorder and violence in sports were included.

Many crimes have been regulated by Law No. 6222. The crimes should be examined in detail due to the importance of match-fixing and incentive premium crimes. Therefore, the crimes in the Law are classified as crimes related to disorder in sports and violence in sports. In this context, crimes related to disorder in sports are discussed in the second part and crimes related to violence in sports are examined in the last part. Crimes related to disorder in sports are “crime of match-fixing”, “crime of incentive premium”, “crimes about illegal entrance to the sports field”, “crime of entrance to forbidden area”, “crime of refusing to comply to police force after being banned from watching a contest” in the second section; crimes related to violence in sports are “crimes of introducing prohibited substances into sports fields and disruption of the contest”, “crimes of cheering that involve threat or libel and indignity to some part of society” and “crimes of invading sports fields and damage to facilities” were explained in the last chapter.

Game fixing, which can be defined as an agreement for a material or moral interest to change the score of a sport competition, are most commonly encountered in football. This crime, in particular, has become a bleeding wound of world football. Many famous and big clubs have suffered severe sanctions due to this crime. However, the real sadness is that many people see this sport as a dirty game because of such actions and move away from this sport. Football has become a major economy has also been one of the factors leading to the offense in question. In particular, bet match-fixing has become a preferred match-fixing type for money laundering.

The incentive premium, which can be defined as the money provided to increase the efficiency or to reach the result more quickly and easily, is essentially no different than match-fixing in terms of the damage it gives to the sport. Because both crimes constitute a violation of honesty, fairness and fair play of sports. In this context, the legal value (the aim of imposing penalty) protected by these crimes is the belief and confidence in the society that sporting events are played in a fair and honest manner.

Doping is also defined as the conscious or unconscious use of stimulants or methods to increase the mental or physical performance of the player during the competition and is an action that undermines fairness of the sport. WADA was established to effectively combat doping and promote sport without doping. WADA implements doping control programs in coordination with national and international sports federations. It also accredits laboratories and publishes and updates the Prohibited Substances List. However, the doping action is only regulated as a disciplinary offense in our country. In fact, it should be regulated as a criminal offense both in terms of the health of the player and the reputation of our country and in terms of the impact of the action. Because the doping action, occurs in international competitions and damages the reputation of our country. The reason why most of the players in our country have committed this action is because that this action was not categorised as a crime. Otherwise, athletes use doping in order to be successful. Therefore, we believe that this act was not regulated as a crime in Law No. 6222 is an important deficiency.

With the development of sports and the growth of its economy, new actions such as “financial doping” have emerged that are contrary to fairness of football and that need to be sanctioned. Financial doping, in short, can be defined as investing the personal wealth of a sports club owner into highly skilled players to increase the club’s chances of success rather than the club's own wealth. This action may also occur when a sports club is endangering the long-term financial future, contracting or borrowing heavily to pay its staff. Such actions are prohibited by UEFA because it violates the competition conditions in the sport. UEFA regulated its objectives and responsibilities about “financial fair play” by “UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations”. "Club Licensing and Financial Fair Play Regulations" also entered into force in Turkey and financial fair play is regulated in detail.

One of the factors that cause violence in sports is racist discourse and discrimination. Although sport has brought together different races throughout the past, racism has always existed in sport. Sport is damaged by racist movements. Public service announcement such as “No to racism” should be used more frequently in order to increase the measures taken and raise public awareness. In addition to racism, violence in sport can be caused by religious or sectarian difference. For example, every match between the Scottish Premier League teams Celtic and Glasgow Rangers football teams has a meaning beyond football. Even though they live in the same city, Celtic represents the Catholic minority, and Rangers represents the Protestant segment. Class differences can also cause violence in sports. For example, the football competitions between Argentina's Boca Juniors and River Plate actually represent a different economic group and class challenges. The Boca Club, which was founded by Genoese immigrants, represents the working class, while the River Plate represents the middle and upper classes of Argentina.

The aim of the sport should not be to win in any case. The main aim of the sport should be in accordance with fair play rules to establish the friendship and peace in the societies and make it permanent. Surely, there will be winning and losing sides in every sporting event. However, both parties must experience the same joy and sadness with the same dignity and maturity.

As a conclusion, safety measures should be increased to prevent disorder and violence in sports, but beyond this, this issue should be dealt with sociologically and psychologically, and in this context, players, supporters and supporters groups should be identified and the reasons that lead to violence should be determined and necessary education should be given. In addition, sports club managers, sports commentators and media representatives should not provoke supporters in their discourse, carefully select the sentences they use and avoid any promises and actions that may cause tension. Once this awareness has been established in society and in the actors of sports, the importance of the legal regulations issued will be of secondary importance and these regulations will exist only to prevent disorder.

ÖZET

Hangi alanda olursa olsun düzensizlik, uyumsuz ve karmaşık bir hali, yani bir kargaşayı beraberinde getirecektir. Bu durum da ister istemez, şiddete sebebiyet verecektir. Aynı şekilde spor faaliyetlerinde düzensizliğin bulunması durumunda da şiddet ortaya çıkabilmektedir. Hatta bu şiddet, ağır yaralanmalara ve ölümlere sebebiyet verebilmektedir. Bu vahim durumun temel sebebi ise, spor taraftarlığının masumane bir seyircilikten holiganlığa varan aşamaya gelmiş olmasıdır.

Tarih boyunca sporda yaşanan elim hadiseler ülkemizde tanık olduğumuz gibi, diğer ülkelerde de bu tür olaylar yaşanmıştır. Bireyleri ya da toplulukları saldırganlığa ya da şiddete yönelten faktörler, gerek psikolojik gerekse de sosyolojik sebeplerden kaynaklanabilmektedir. Bu durum, sporculardan ya da seyircilerden kaynaklanabileceği gibi bunların dışında sebeplerden de kaynaklanabilmektedir. Örneğin, sporda şiddete sporcuların kazanma hırsı veya müsabakanın neticesine sinirlenen seyirci sebep olabileceği gibi, aynı zamanda kulüp yöneticilerinin tahrik edici açıklamaları ya da medya da şiddete sebebiyet verebilmektedir.

Sporun her alanında düzensizlik ve şiddete rastlanılsa da bu tür hadiselerin en çok yaşandığı spor branşı futbol olmuştur. Bunu istatistiklere yansıyan kayıtlar da ortaya koymaktadır. Hatta, Honduras ile El Salvador devletleri arasında Meksika’da yapılan 1970 Dünya Kupası eleme maçlarından sonra çıkan savaş, “futbol savaşı” olarak tarihe geçmiştir. Bu savaşta binlerce sivil hayatını kaybetmiştir. Bu da futbolun sadece futbol olmadığını gösteren vahim bir örnek olmuştur.

Sporda düzensizlik ve şiddetin birçok yaralanmaya ve ölüme sebebiyet vermesi, bu konuyu sürekli gündemde tutmuş ve önlemlerin alınması konusunda yetkililer sürekli bir çözüm bulma arayışı içinde olmuşlardır. Bu konuda, gerek ulusal gerekse de uluslararası düzenlemeler yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Çünkü teknolojinin de gelişmesiyle var olan önlemler yeterli kalmamakta, ortaya yeni sorunlar ve “fair play”e aykırı yöntemler çıkmaktadır. Bu nedenle de, mevzuatın oluşan yeni durumlara uyumunun sağlanması adına gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde de sporda düzensizlik ve şiddet konusunda gerekli önlemleri almak adına bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, talimat ve statü gibi düzenleyici işlem şeklinde olduğu gibi yasa şeklinde de söz konusu olmuştur. İşte sporda düzensizlik ve şiddet konusunda ülkemizdeki var olan durumu gerekli tespitleri ve değerlendirmeleri de ortaya koyarak bu çalışmada ele almaya çalıştık. Bu bağlamda çalışmanın konusu “Türk Ceza Hukukunda Sporda Düzensizlik ve Şiddet” olarak belirlenmiştir.

İlk sporda düzensizlik ve şiddet yasamız olan 5149 sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” bu konuda birçok eleştiri almış ve yetersiz bulunmuştur. Daha sonra yürürlüğe giren ve önceki kanunu ilga eden yasamız ise 6222 sayılı “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” olmuştur. Ancak bu kanun da var olan sorunlara yeterli çözümü getirememiştir. Bu sebeple de önemli değişikliklere uğramıştır. İşte 6222 sayılı Kanun’un yeni olması, bu konuda yargı kararlarında bir istikrar bulunmayışı, doktrinde farklı görüşlerin bulunması ve konunun sürekli gündemde olması çalışmanın konusunun belirlenmesinde büyük bir etken olmuştur.

Spor hukuku; idare hukuku, medeni hukuk, ceza hukuku gibi birçok hukuk dalını ilgilendirse de biz konuyu ceza hukuku boyutuyla inceleyeceğiz. Bu bağlamda çalışmamızın amacı, esasen 6222 sayılı Kanun’da düzenlenmiş olan sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin suçların suç genel teorisi kapsamında açıklamaya çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda, doktrinden yararlanıldığı gibi disiplin kurulu, tahkim kurulu ve yargı kararlarından da yararlanılmaya çalışılmıştır.

Sporda düzensizliğe ilişkin şike ve teşvik primi suçları niteliği gereği seyirci dışındaki sporcu, yönetici ve hakem gibi kişileri ilgilendirmektedir. Sporda şiddete ilişkin eylemlere ise seyirciler başvurabildiği gibi sporcular, yöneticiler ve teknik heyetkiler de başvurabilmektedir. Bununla birlikte, seyirci dışında kalan kişilere yönelik yaptırımlar daha çok disiplin hukukunu ilgilendirmektedir. Örneğin, sporcuların oyun sırasında ve kasıtlı olarak oyun kurallarına uymaması sonucu ortaya çıkan şiddet durumunda, müsabaka içinde hakem tarafından müsabaka dışında spor dallarının üst kuruluşlarınca disiplin cezaları verilmektedir. Asıl inceleme konumuz

ise, bu tür disiplin cezası gerektiren eylemlerden ziyade taraftarların eylemlerinden kaynaklanan şiddet olaylarıdır.

Bu çalışma, “Sporda Düzensizlik ve Şiddet Bakımından Kavramsal ve Hukuksal Çerçeve”, “Sporda Düzensizliğe İlişkin Olarak 6222 Sayılı Kanun’da Düzenlenen Suçlar” ve “Sporda Şiddete İlişkin Olarak 6222 Sayılı Kanun’da Düzenlenen Suçlar” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, sporda düzensizlik ve şiddet konusundaki kavramlar açıklanmaya çalışılmış, sporda düzensizlik ve şiddetin tarihsel gelişimine değinilmiştir. Sporda düzensizlik ve şiddete sebep olan etmenler ele alınmıştır. Ayrıca sporda düzensizlik ve şiddet konusundaki ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelere yer verilmiştir.

6222 sayılı Kanun’da birçok suç düzenlenmiştir. Bu suçlardan özellikle şike ve teşvik primi suçlarının önemlerinden dolayı, detaylı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle kanundaki suçlar sporda düzensizliğe ve sporda şiddete ilişkin suçlar olarak sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda, ikinci bölümde sporda düzensizlikle ilgili olan suçlar ele alınmış, son bölümde ise sporda şiddete ilişkin suçlar incelenmiştir. Sporda düzensizliğe ilişkin suçlar olan “şike suçu”, “teşvik primi suçu”, “spor alanına usulsüz seyirci girişi ile ilgili suçlar”, “yasak alanlara girme suçu” ve “seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu” ikinci bölümde; sporda şiddetle ilgili olan “spor alanlarına yasak madde sokma ve müsabaka düzenini bozma suçları”, “tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma ve toplum kesimlerini aşağılama suçları” ve “spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesine yönelik suçlar” ise son bölümde açıklanmaya çalışılmıştır.

Bir spor karşılaşmasının neticesini değiştirmek amacıyla manevi veya maddi bir menfaat karşılığında varılan bir anlaşma olarak tanımlanabilecek olan şikeye, en çok futbolda rastlanılmaktadır. Bu suç, özellikle Dünya futbolunun kanayan bir yarası haline gelmiştir. Birçok ünlü ve büyük kulüpler bu suç nedeniyle, ağır yaptırımlara uğramıştır. Ancak asıl üzücü olan husus bu tür eylemlerden ötürü birçok kişinin bu sporu kirli bir oyun olarak görmeye başlaması ve bu spordan uzaklaşmasıdır. Futbolun büyük bir ekonomi haline gelmesi de söz konusu suça yönelmeye sebebiyet veren

etkenlerden biri olmuştur. Özellikle bahis şikesi, milyonca dolarlık kara para potansiyelinden dolayı kara para aklayıcılarının tercih ettiği bir şike türü haline gelmiştir.

Bir kimsenin verimini arttırmak veya neticeye daha hızlı ve kolay ulaşmasını sağlamak için temin edilen para olarak tanımlayabileceğimiz teşvik priminin de esasen spora verdiği zarar bakımından şike suçundan bir farkı bulunmamaktadır. Çünkü her iki suç da sporun dürüstlüğüne, adilliğine başka bir ifadeyle fair play özelliğine aykırılık oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu suçlarla korunan hukuki değer spor karşılaşmalarının adil ve dürüst bir şekilde oynanacağına yönelik toplumda oluşan inanç ve güvendir.

Doping de sporcunun yarışma esnasında zihinsel veya fiziksel performansını yükseltmek için uyarıcı madde veya yöntemlerin bilinçli ya da bilinçsiz olarak kullanması olarak tanımlanmakta olup, sporun dürüstlüğüne zarar veren bir eylemdir. Dopinge etkin bir mücadele sergileyebilmek ve dopingsiz bir sporu teşvik etmek için WADA kurulmuştur. WADA, ulusal ve uluslararası spor federasyonlarıyla koordineli bir şekilde doping kontrol programları uygulamaktadır. Aynı zamanda, laboratuvarları akredite etmekte ve Yasaklı Maddeler Listesi'ni yayımlamakta ve güncellemektedir. Bununla birlikte, doping eylemi ülkemizde sadece bir disiplin suçu olarak düzenlenmiştir. Oysa gerek sporcunun sağlığı ve ülkemizin itibarı açısından gerekse de eylemin ağırlığı açısından bir adli suç olarak da düzenlenmesi gerekmektedir. Çünkü doping eylemi, daha çok uluslararası yarışmalarda ortaya çıkmakta ve ülkemizin itibarını zedelemektedir. Ülkemiz sporcularının birçoğunun bu yola tevessül etmesinin nedeni de, esasen bu eylemin bir adli suç olarak düzenlenmemiş olmasıdır. Yoksa, sporcular bu yola elde edeceği başarı için de başvurabilmektedir. Dolayısıyla 6222 sayılı Kanun'da bu eylemin bir suç olarak düzenlenmemiş olması kanaatimizce önemli bir eksiklik olmuştur.

Sporun gelişmesi ve ekonomisinin büyümesiyle, “finansal doping” gibi futbolun dürüstlüğüne aykırı ve yaptırım altına alınması gereken yeni eylemler ortaya çıkmıştır. Finansal doping, kısaca kulübün kendi öz kaynakları yerine bir spor kulübü sahibinin kişisel servetiyle kulübün başarı şansını arttırmak için yüksek yeteneğe sahip oyuncular için yatırım yapması olarak tanımlanabilir. Bu eylem, bir spor kulübü

tarafından uzun vadeli finansal geleceğin tehlikeye sokularak sözleşme yapılması veya personeline ödeme yapmak için yoğun bir şekilde borç alınması şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. İşte bu tür eylemler, spordaki rekabet şartlarını bozduğu için UEFA tarafından yasaklanmıştır. UEFA “finansal fair play”e ilişkin amaçları ve kulüplerin sorumluluklarını “UEFA Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı” ile düzenlemiştir. Türkiye’de de “Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı” yürürlüğe girmiş ve finansal fair play ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Sporda şiddete sebebiyet veren etmenlerden biri de ırkçı söylem ve ayrımcılıktır. Spor geçmişten itibaren farklı ırkları bir araya getirmiş olsa da, sporda ırkçılık her daim var olmuştur. Spor, ırkçı hareketler nedeniyle zarar görmektedir. Bu konuda alınan önlemlerin artırılması ve toplumun bilinçlenmesi adına “No to racism” gibi kamu spotlarına daha sık yer verilmesi gerekmektedir. Sporda şiddet ırkçılığın dışında, dinsel ya da mezhepsel bir farklılıktan da kaynaklanabilmektedir. Örneğin, İskoçya Premier Ligi ekiplerinden Celtic ile Glasgow Rangers futbol takımları arasındaki her karşılaşma futbolun ötesinde bir anlama sahip olup, aynı şehirde yaşamalarına rağmen Celtic Katolik azınlığı temsil etmekte, Rangers ise Protestan kesimi temsil etmektedir. Yine sınıfsal farklılıklar da sporda şiddete neden olabilmektedir. Örneğin, Arjantin’in Boca Juniors ile River Plate takımları arasındaki futbol müsabakaları aslında farklı ekonomik ve sınıfsal bir mücadeleyi temsil etmektedir. Çünkü Cenovalı göçmenler tarafından kurulmuş olan Boca Kulübü, işçi sınıfını temsil etmekte olup, River Plate ise Arjantin’in orta ve üst sınıflarını temsil etmektedir.

Sporun amacı, her halükarda kazanmak olmamalıdır. Sporun asıl amacı, fair play kurallarına uygun olarak toplumlarda dostluğun ve barışın yerleşmesine ve bunun kalıcı hale gelmesine hizmet etmek olmalıdır. Elbette, her spor olayında kazanan ve kaybeden taraf olacaktır. Ancak her iki taraf da sonuca yönelik sevinç ve üzüntüsünü aynı ağırbaşlılık ve olgunlukla yaşamalıdır.

Sonuç olarak, sporda düzensizlik ve şiddeti önlemek için güvenlik önlemleri artırılmalı ancak sadece bununla yetinilmemelidir. Aynı zamanda bu konu, sosyolojik ve psikolojik olarak ele alınmalı, bu bağlamda sporcuları, taraftarları ve taraftar gruplarını, şiddete yönelten sebepleri tespit ederek bunlara eğitimler verilmelidir. Bunun yanında, spor kulüpleri yöneticileri, spor yorumcuları, medya temsilcileri

söylemlerinde taraftarları kışkırtmamalı, kullandıkları cümleleri özenle seçmeli ve gerginliğe neden olabilecek her türlü söz ve eylemden kaçınmalıdır. Toplumda ve sporun aktörlerinde bu bilinç yerleştikten sonra, çıkarılan yasal düzenlemelerin önemi ikinci planda kalacak ve bu düzenlemeler sadece düzensizliği önlemek adına var olacaktır.

GİRİŞ

Bireylerin fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı yetişmesinde ve sağlıklı kalmasında büyük öneme sahip spor faaliyetleri, müsabaka şeklinde yapılması durumunda toplumsal birlik, beraberlik ve barış ortamına da katkı sağlamaktadır. Ancak ne yazık ki, spor bir eğlence ve dinlenme aracı olması gerekirken, sporun bir şiddet aracı olarak kullanılmakta olduğu da görülmektedir¹. Bu sadece ülkemize has bir durum olmayıp, tüm dünyada sporda şiddete sık sık rastlanılmaktadır.

Şiddet ve saldırganlık eğilimleri, sporun yapısında ve seyirci ortamında belirgin olarak görülmekte olup, bu eğilimler belirli etkenlerin oluşması ile açığa çıkmakta ve harekete dönüşmektedir. Şiddet ve saldırganlık, gerek psikolojik etmenlere gerekse de toplumsal özelliklere bağlı olarak sosyal etmenlere dayanılarak psiko-sosyal bir değerlendirmeye açıklanmaya çalışılmaktadır².

En çok yaşanan şiddet ve kargaşa, kuşkusuz futbolda görülmektedir³. Futboldaki düzensizlik ve şiddetin sonuçları ve bilhassa 29 Mayıs 1985 tarihinde yaşanmış olan Heysel Stadı felaketinin 39 ölü ve 600 yaralı ile neticelenmesi ile sporda düzensizlik ve şiddetin önlenmesi konusunda çalışmalar başlamış, ulusal ve uluslararası hukuk kapsamında bazı düzenlemeler yapılmış⁴, bu tür eylemlerin önlenmesi için çeşitli yükümlülükler ve müeyyideler getirilmiştir⁵.

Şiddet hareketlerinin futbol maçlarında başlamasının temel nedeni, bu spora duyulan ilginin diğer sporlara oranla fazla olmasındandır. Yoksa, diğer spor

¹ Kenan Başaran, “Güvenlik Güçleri Bakış Açısından Stat Güvenliği ve Sorumluluklar”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 279-285, s. 281.

² H. Murat Şahin, **Sporda Şiddet ve Saldırganlık**, Gaziantepspor Kulübü Spor Eğitim Yayınları, Yayın no:5, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003, s. 57; Ercan Karaoğlu, **Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar**, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2017, s. 213.

³ Dominique Maletesta/Christophe Jaccoud, “Sporda Suç ve Güvenlik”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 23-33, s. 29.

⁴ Örneğin, İsviçre, Almanya ve İtalya’da bu hususta düzenlemeler yapılmıştır, Bahri Öztürk, “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Çare Olarak Seyirden Yasaklanma”, in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 33-45, s. 33.

⁵ Mine Kaya, “Sporda Şiddet ve Düzensizlikten Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:3, Sayı:9, 2012, ss. 117-150, s. 121.

branşlarında da şiddete pekâlâ rastlanılmaktadır⁶. Nitekim, Türkiye’de GÜSAM tarafından hazırlanan ‘Sporda Şiddet’ raporuna göre, spor karşılaşmalarında yaşanan şiddetin %95’i futbol maçlarında görülmüştür. Rapora göre, spor müsabakalarının yapıldığı alanlarda işlenen suçların %95’i futbol, %4’ü basketbol, %1’i ise özellikle voleybol olmak üzere diğer spor karşılaşmalarında görülmüştür⁷.

Gerek sporun farklı branşlarında yer alan sporcular, gerek teknik heyet ve yöneticiler, gerekse de seyirciler sporda düzensizlikten ve şiddet eylemlerinden dolayı çoğu zaman doğrudan etkilenmiş ve zarar görmüşlerdir. Sporda düzensizlik ve şiddet konusu, ciddi önlemler alınmadığı takdirde birçok kişinin yaralanmasına ve hatta ölümüne bile sebebiyet vermektedir. Konuyu önemli kılan husus da her şeyden önce bu olsa gerektir. Çünkü insan hayatı bu kadar ucuz olmamalıdır. Bu konunun, sadece disiplin mevzuatı olarak düzenlenmiş olması yeterli olmamış, yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Çünkü rekabetin had safhada olduğu ve milyonlarca paranın döndüğü sporda belirli kurallar konulmadığı müddetçe, düzensizlik ve şiddeti önlemek mümkün olmayacaktır. Tabii ki, söz konusu kuralların caydırıcı olmakla birlikte, uygulanabilir olması da büyük önem arz etmektedir. 07.05.2004 tarihinde yürürlüğe girmiş ve ilk sporda düzensizlik ve şiddet yasamız olan 5149 sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” bu hususta birçok eleştiri alıp, yetersiz bulunmuş ve yerine 14.04.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6222 sayılı “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” getirilmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle de sorunlar ve eleştiriler bitmemiştir. Bu nedenle bu kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

İşte, 6222 sayılı Kanun’un yeni olmasından kaynaklı olarak bu hususta yargı içtihatlarının istikrar kazanmamış olması, doktrinde farklı görüşlerin bulunması ve konunun sürekli gündemde bulunması çalışmanın konusunun belirlenmesinde büyük bir etken olmuştur. Hatta bu çalışma tamamlanmak üzereyken, 4 Temmuz 2019 tarihinde kabul edilen ve 12 Temmuz 2019’da yürürlüğe giren 7182 sayılı Kanun ile 6222 sayılı Kanun’da bir takım değişiklikler yapılmış ve bazı yenilikler getirilmiştir.

⁶ Süheyl Donay, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi**, 2. ve Güncellenmiş Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2012, s. 54.

⁷ Spor.haberler.com, “Güsam’ın Sporda Şiddet Raporu: Şiddetin Yüzde 95’i Futbolda”, <https://www.haberler.com/gusam-in-sporda-siddet-raporu-siddetin-yuzde-95-i-7594927-haberi/> Erişim Tarihi: 13.08.2018

Bu kanunun genel gerekçesine göre, spor karşılaşmaları öncesinde, esnasında ve sonrasında meydana gelen şiddet eylemlerinin ve düzensizliğin önlenmesi ve kişilerin daha güvenli bir şekilde spor karşılaşmalarına katılabilmelerinin sağlanabilmesi için söz konusu değişiklikler yapılmıştır. 7182 sayılı Kanun ile spor alanı yeniden tanımlanmış ve kanunun uygulama kapsamı genişletilmiştir. Bu bağlamda spor alanı kavramına, “*özel seyir alanları*” ile “*müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar hâlinde toplandıkları yerler, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlar ya da takımların kamp yaptığı yerler*” eklenmiştir. Yine bu kanunun genel gerekçesine göre, caydırıcılığın sağlanması amacıyla, grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan veya gören kişiler tarafından tehdit olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunma fiili suç kapsamına alınmış ve bazı suçların cezaları ile kabahatlerin yaptırımları bu ihlallerle etkin mücadele etmek amacıyla artırılmıştır.

Bu çalışma, 6222 sayılı Kanun’da düzenlenmiş olan sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin suçların suç genel teorisi kapsamında açıklanmasını amaçlamıştır. Ayrıca bu konuda, disiplin kurulu, tahkim kurulu ve yargı kararlarına yer verilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda çalışma “Sporda Düzensizlik ve Şiddet Bakımından Kavramsal ve Hukuksal Çerçeve”, “Sporda Düzensizliğe İlişkin Olarak 6222 Sayılı Kanun’da Düzenlenen Suçlar” ve “Sporda Şiddete İlişkin Olarak 6222 Sayılı Kanun’da Düzenlenen Suçlar” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde, sporda düzensizlik ve şiddetin tarihsel gelişimine değinilmiş, sporda düzensizlik ve şiddet konusu ile ilgili karşılaşılan kavramlar açıklanmaya çalışılmış, sporda şiddetin nedenleri üzerinde durulmuş ve sonrasında bu konu ile ilgili hukuki düzenlemelere yer verilmiştir. 6222 sayılı Kanun’da birçok suçun düzenlenmiş olması ve bu suçlardan özellikle şike ve teşvik primi suçlarının daha detaylı incelenebilmesi adına, kanundaki suçlar sporda düzensizliğe ve sporda şiddete ilişkin suçlar olarak kategorize edilmiştir. Bu kapsamda, ikinci bölümde sporda düzensizlikle ilgili olan “şike suçu”, “teşvik primi suçları”, “müsabaka ve seyir alanlarına usulsüz

seyirci girişi ile ilgili suçlar”, “yasak alanlara girme suçu” ve “seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu”; üçüncü bölümde ise sporda şiddetle ilgili olan “spor alanlarına yasak madde sokma ve müsabaka düzenini bozma suçları”, “tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma ve toplum kesimlerini aşağılama suçları” ve “spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesine yönelik suçlar” ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDET

BAKIMINDAN KAVRAMSAL VE HUKUKSAL ÇERÇEVE

I- GENEL OLARAK

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kanundaki kullanımı ve genel kullanımının aksine “sporda şiddet ve düzensizlik” ibaresi yerine “sporda düzensizlik ve şiddet” ibaresini kullanmayı tercih etmemizin temel nedeni, sporda düzensizliğin şiddetten değil de sporda şiddetin düzensizlikten kaynaklandığını düşünmemizdir. Başka bir ifadeyle, spordaki düzensizlik sonucu şiddet ortaya çıkmaktadır.

II- TARİHSEL GELİŞİM

A- Dünyada Sporda Düzensizlik ve Şiddet

Sporda düzensizlik ve şiddet olaylarının, Eski Roma dönemine kadar uzandığı iddia edilmektedir. Eski Roma’da spor karşılaşmalarında oyuncuların başka bir oyuncuya, seyircilere veya üçüncü şahıslara verdikleri zararlardan dolayı haklarında Roma Hukuku’nun haksız fiil hükümleri uygulanmış, bu husus günümüze kadar ulaşan birçok hukuk metnine yansımıştır⁸. M.S. IV, V ve VI. yüzyıllarda Bizans ve Roma İmparatorluklarında düzenlenen araba yarışları esnasında rakip taraftarlar arasında ağır kavgalar çıkmış, 491 – 532 yılları arasında Konstantinopolis hipodromu 4 defa yakılmış, M.S. 532’de hipodromda başlamış olan ve tüm şehre yayılmış olan Nika İsyanı’nda İmparatorluk muhafızları otuz bin kişiyi katletmiştir⁹.

Spor alanlarındaki düzensizlik ve şiddet, sonraki yüzyıllarda da devam etmiştir. Örneğin, 17. yüzyılda futbolcuların müsabaka alanındaki tuvaletleri tahrip ettiği ve

⁸ Erkan Küçükgüngör, “Uluslararası Spor Yapılanması, Uluslararası Spor Federasyonları ve Üst Kuruluşlarının Yapılanmaları-Hukuki Nitelikleri”, **Galatasaray Üniversitesi-Türkiye Futbol Federasyonu-Spor Hukuku Enstitüsü 2009-2010 Spor Hukuku Sertifika Programı Sunum Notları**, İstanbul, 2009, Aktaran: Laden Asilzade, “Sporda Irkçılık ve Şiddet Kapsamında Ayrımcılık Yasağı”, Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler, s. 7, <http://www.sporhukuku.org/makaleler.html?start=20> Erişim Tarihi: 25.01.2019

⁹ Kısmet Erkiner, “Türkiye’nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stad İçi ve Dışı Seyirci Sorunları”, **a.g.e.**, s. 212.

şehre zarar verdikleri ifade edilmektedir. 18. yüzyılda ise futbol düzensiz ve kötü oyun imajından sıyrılıp, modern ve kurallı bir oyuna dönüşmeye başlamıştır. Bunun sebebi ise, sanayileşme ve kentleşme olmuştur. Söz konusu dönemde İskandinavlar, futbolu İngiliz centilmenlik hareketi olarak görürlerken, İsveç'te futbol, sınıf esaslı olarak ele alınmış ve futbol izleyicileri üst sınıf bireylerden oluşmuştur. Fransa'da da spora burjuvazi ve orta sınıflar hakim olmuştur. İngiltere'de ise 20. yüzyılın başlarında, işçi sınıfı futbolda baskın hâle gelmeye başlamıştır¹⁰.

1896 yılında Olimpiyat Oyunları'nda yaşanan bir hadisede, Fransız Jimnastik Derneği önceki mağlubiyetin intikamını almak adına, Almanya'nın olimpiyat oyunlarını önlemeye çalışmıştır. I. Dünya Savaşı'ndan mağlup ayrılan Türkiye dahil ülkeler, Anvers ve Paris Olimpiyatlarına alınmayarak ayrımcılıkla karşılaşmıştır. Benzer bir hadise, II. Dünya Savaşı sonrası da yaşanmış, savaştan mağlup ayrılan Almanya ve müttefikleri oyunlara alınmamıştır¹¹.

Bir diğer ayrımcılık örneği de 1936 yılında oynanan Berlin Yaz Olimpiyatları'nda yaşanmıştır. Söz konusu olimpiyat döneminde, Almanya'ya Nazi politikaları ve buna bağlı olarak ırkçılık hakimdi. Yahudi sporcular ile Alman ırkından olmayan sporcular Almanya'nın olimpiyat takımlarından çıkarılmaktaydı¹². Hitlerin önünde gerçekleşen 100 metre yarışını Afro Amerikan Jesse Owens, Hitler'in propagandasını yaptığı aryan ırkından atletlerin önünde tamamlamış ve sözde bu üstün ırktan hiçbir atlet ilk üçe girememişlerdir. Silahlanma Bakanı Albert Speer'in yapmış olduğu açıklamaya göre, Hitler bu olaya çok sinirlenmiş ve Owens'ın elini sıkmadan stadyumdan ayrılmıştır. Owens ise, Berlin Olimpiyatları'nda toplamda 4 dalda altın madalya kazanmıştır¹³.

1968 Mexico City Olimpiyat Oyunları sırasında, Amerikalı siyah atletler John Carlos ve Tommie Smith 200 metre koşusunda birinci ve üçüncü olmuş, Avusturalyalı

¹⁰ TBMM, **Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/80, 91, 267, 674, 714, 737, 739, 876, 877, 878, 879, 880) Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:733, 25/03/2011, s. 85.

¹¹ Kısmet Erkiner, "Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Spor Hukuku", **Galatasaray Üniversitesi-Türkiye Futbol Federasyonu-Spor Hukuku Enstitüsü 2009-2010 Spor Hukuku Sertifika Programı Sunum Notları**, İstanbul, 2009, Aktaran: Asilzade, **a.g.e.**, s. 7.

¹² Asilzade, **a.g.e.**, s. 8.

¹³ Listelist, "Adolf Hitler'e Stadyumu Terk Ettiren Siyahi Atlet Jesse Owens", <http://listelist.com/hitler-jesse-owens/> Erişim Tarihi: 01.03.2019

beyaz bir atlet olan Peter Norman ise ikinci olmuştur. Amerikalı atletler, siyahlara yapılan ırkçılığı protesto etmek amacıyla, ikinci sınıf vatandaşlığı temsil eden çıplak ayaklarla ve siyah eldivenlerle kürsüye çıkmış, Avusturalyalı atlet ise bu protestoya destek vermek amacıyla, “İnsan Hakları İçin Olimpiyat Projesi Hareketi”ne ait kokardı göğsüne takarak kürsüye çıkmıştır. Ancak bu yaşanan protesto nedeniyle bu sporcuların kariyerleri ülkeleri tarafından sonlandırılmıştır¹⁴.

1880’li yıllarda sporda görülen topluluk şiddeti, organize olmaktan ziyade kendi kendine gelişirken; bunun organize hali 1912 yılında yaşanmıştır. Sporda ilk ciddi şiddet olayları, Olimpiyat Oyunları’ndaki İsveç-Danimarka karşılaşmasında vuku bulmuştur¹⁵. II. Dünya savaşı yıllarında, futbol milliyetçilik duygularının artmasına sebebiyet vermiştir. Kitleleşen futbol terörü Yugoslavya’da, 1950’li yıllarda başlamış, 1960’lı yıllarda futbolda şiddet; ritmik sloganlar, düzenli gösteriler gibi eylemlerle daha örgütlü bir şekle bürünmüştür. 1960’lı yıllarda yaşanan Avrupa’daki göç hareketleri ile başlayan yeni bir milliyetçilik akımı ile şiddet artmıştır. 1964 yılında gruplar kendilerini takım taraftarı şeklinde tanımlamış ve ilk kez rakip gruplarla karşı karşıya gelmişlerdir. Avrupa, İngiliz holiganlığı ile ilk kez 1966 Dünya Kupası’nda karşılaşmıştır. 1970’lerde söz konusu gruplar kendilerini daha da geliştirmiş, 1980’lerde ise holiganlara bir alternatif olarak ancak şiddetten uzak durmayı prensip edinmiş Danimarka’nın “roliganlar”ı ortaya çıkmıştır¹⁶.

Futbolun sadece futbol olmadığına ilişkin vahim bir örnek olarak iki Orta Amerika ülkesi olan Honduras ile El Salvador arasında Meksika’da 1969 yılında yapılan 1970 Dünya Kupası eleme maçlarından sonra çıkan savaş verilebilir. Söz konusu savaş literatüre “futbol savaşı” olarak geçmiş olup, yüz saat sürmüş ve binlerce sivil hayatını kaybetmiştir¹⁷. Her ne kadar bu savaşın kıvılcımı bir futbol maçı sırasında atılmış olsa da, aslında bu sportif temas her iki ülke arasındaki milli menfaat çatışmasını daha açık ve seçik bir hale getirmiş, uzun yıllardır süregelen bir husumeti

¹⁴ Asilzade, **a.g.e.**, s. 8; Şahin, **a.g.e.**, s. 128.

¹⁵ N. Ellias/E. Dunning, **Questfor Excitement**, Oxford: Blackwell, 1986.

¹⁶ TBMM, **Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/80, 91, 267, 674, 714, 737, 739, 876, 877, 878, 879, 880) Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:733, 25/03/2011, s. 85.

¹⁷ Dilek Dulkadir, “Mikro Ölçekte Başlayıp Makro Düzeye Taşınmış Bir Çatışma Süreci: 1969 Futbol Savaşı”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2(3), ss. 26-36, 2016, s. 26.

sadece alevlendirmiş, ancak savaşın temel sebebi olmamıştır¹⁸. İki takım arasındaki 1970 Dünya Kupası ilk eleme maçı 8 Haziran 1969 tarihinde Honduras'ın başkentinde yapılmış ve maçın son dakikalarına doğru Honduras attığı golle maçı 1-0 yenmiştir. Asıl olaylar iki takım taraftarları arasında yaşanmış ve daha da ilginç maçı El Salvador'da televizyon başında izleyen Amelia Bolanus isimli genç bir kızın ülkesinin bu sonucu almasına dayanamayıp babasının tabancası ile intihar etmiş olması ve gazetelerde “*genç kız, ülkesinin yıkılışını görmeye tahammül edemedi*” şeklinde söylentilere yer verilmiş olmasıdır. 15 Haziran'da El Salvador'un başkentinde yapılan rövanş maçı ise, Salvadorluların 3-0'lık galibiyeti ile sonuçlanmıştır. 27 Haziran 1969 tarihinde ise artık kazananın Dünya kupasına gideceği son maç aşamasına gelinmiştir. Meksika'da oynanan maçta El Salvador, uzatmalarda elde ettiği gollerle maçı 3-2 kazanıp galibiyeti elde etmiştir. Takımlarını desteklemek için giden yüzlerce Hondurashlı ise Salvadorlu taraftarlarca saldırıya uğramıştır. Aynı gün Honduras'ın çeşitli yerlerinde ise Hondurashlılarca Salvadorlulara saldırılmış ve malları yağmalanıp çalınmıştır. 14 Temmuz 1969 tarihinde ise El Salvador Honduras'a saldırmış, Honduras da bu saldırıya karşılık vermiştir. Daha sonra Amerika'nın da araya girmesiyle 18 Temmuz'da ateşkes imzalanmıştır¹⁹.

29 Mayıs 1985 tarihinde, Heysel Faciası olarak nitelendirilen vahim olay yaşanmıştır. İngiliz takımı Liverpool ile İtalyan takımı Juventus'un Belçika'nın Heysel Stadyumu'nda oynadığı maç sırasında yaşanan şiddet olayları neticesinde stadyum duvarının çökmesi ve yaşanan izdiham nedeniyle çoğu İtalyan olmak üzere 39 kişi ölmüş ve 600 kişi yaralanmıştır. Yaşanan bu elim hadise üzerine UEFA, İngiliz takımlarını 5, bu takımlardan Liverpool'u ise 6 yıl uluslararası karşılaşmalardan men etmiştir²⁰. Özellikle 1960'lı yıllardan 1980'li yıllara kadarki yıllarda yaşanan şiddet olaylarından dolayı futbol fanatikliği olgusu kıta Avrupası ülkelerinde “İngiliz hastalığı” diye anılmaya başlanmıştır²¹.

¹⁸ Mustafa E. Erkal, **Sosyolojik Açıdan Spor**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1981, s. 147.

¹⁹ Dulkadir, **a.g.e.**, s. 30-31.

²⁰ Saim Korkmaz, “Sporda Şiddetin Önlenmesi El Kitabı” Projesi ile Türkiye'deki Yansımaları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C:81, S:2007/3, İstanbul, Mayıs-Haziran 2007, ss. 1045-1602, s. 1045; Euronews, “Heysel Faciası: Futbol Tarihinde Kara Bir Leke”, <https://tr.euronews.com/2015/05/28/heysel-faciasi-futbol-tarihinde-kara-bir-leke> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²¹ Eric Dunning/Patrick Murphy/John Williams, “‘Keyfiler’, ‘Açık Tribün Çeteleri’ ve ‘Kavga Şirketleri’: Futbol Fanatığı Davranışının Sosyolojik Bir Açıklamasına Doğru”, in **Antropolojik Açıdan Şiddet**, Editör David Riches, Çev. Dilek Hattatoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, 1989, ss. 202-224, s. 204.

Üzücü olaylardan biri de, Kolombiya milli takımı savunma oyuncusu Andres Escobar'ın 1994 Dünya Kupası grup maçında Amerika karşısında kendi kalesine gol atıp takımının elenmesine sebebiyet verdiği için ülkesine dönünce bir bar çıkışında²² bölgenin ileri gelen uyuşturucu baronlarından birinin koruması tarafından henüz 27 yaşındayken öldürülmüştür²³.

Basketbol maçlarında da şiddet olaylarına rastlanabilmektedir²⁴. Örneğin, 2019 FIBA Dünya Kupası Elemeleri'nde Filipinler ve Avustralya basketbol takımları arasında çıkan kavgada iki takım oyuncuları birbirine yumruk ve tekmelerle saldırmış, sandalyeler havada uçuşturmuştur²⁵.

Dünya'da yaşanan şiddet olaylarına nadir de olsa bireysel sporlarda da rastlanılmaktadır. Örneğin, 08.08.2016 tarihinde Rio de Janeiro'daki Rio 2016 Olimpiyat Oyunları kapsamında oynanan Arjantinli Juan Martin Del Potro ile Portekizli Jao Sousa arasındaki tenis maçı sırasında bazı taraftarlar birbirine saldırmıştır²⁶.

Sporda düzensizlik örneklerinden biri olan dopingle ilgili de dünyada birçok skandal yaşanmıştır:

1988 Seul Olimpiyatları 100 metre yarışında, Ben Johnson altın madalya kazanmış ancak doping kullandığı gerekçesiyle rekorları iptal edilmiş ve şampiyonlukları elinden alınmıştır²⁷.

²² Özlem Küçük, "Escobarlar", Birgün Gazetesi, 4 Temmuz 2015, <https://www.birgun.net/haber-detay/escobarlar-84097.html> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²³ Ziya Adnan, "İki Escobar İki Hayat", Birgün Gazetesi, 16 Ocak 2011, <https://www.birgun.net/haber-detay/iki-escobar-iki-hayat-20859.html> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²⁴ 3ND, "Basketbol Tarihinin En Korkunç Kavgaları", <http://www.3ndapp.com/index.php/35-listeler/74-basketbol-tarihinin-en-korkunc-kavgalari> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²⁵ Sözcü, "Basketbol Maçında İnanılmaz Kavga! Yumruklar Konuştu, Sandalyeler Havada Uçuştı!", <https://skor.sozcu.com.tr/2018/07/02/basketbol-macinda-inanilmaz-kavga-yumruklar-konustu-sandalyeler-havada-ucustu-748486/> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²⁶ Inquirer.net, "Fans fight in stands during tennis match in Rio", <https://sports.inquirer.net/218897/fans-fight-in-stands-during-tennis-match-in-rio> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²⁷ NTV Spor, "Son 25 Yılın Doping Skandalları", <https://www.ntvspor.net/foto-galeri/son-25-yilin-doping-skandallari-57a74963c873cc2c58820156/2> Erişim Tarihi: 02.03.2019

1992 Yaz Olimpiyatları'nda, 100 metre yarışını kazanan Britanyalı atlet Linford Christie'nin 7 yıl sonra doping kullandığı ortaya çıkmıştır²⁸.

2000 yılında Sydney Olimpiyatları'nda 100 metre finalini 4. sırada tamamlayan Britanyalı atlet Dwain Chambers 2003 yılında dopingli çıkması nedeniyle iki yıl cezaya çarptırılmış, daha sonra cezasını tamamlamasına rağmen Britanya Olimpiyat Komitesi tarafından uzun süre olimpiyatlara katılmasına izin verilmemiştir²⁹. Nitekim Chambers "Kendime Karşı Yarış"³⁰ adlı otobiyografik kitabında nasıl doping yapmış olduğunu anlatmış ve uzun bir süre testlerde yakalanmadığını itiraf etmiştir³¹.

ABD'li atlet Tim Montgomery 2002'de Paris'te oynanan oyunlarda 100 metre koşusunda 9.78'lik derece yapmış ancak bu derecesi performans artırıcı ilaçlar kullandığı gerekçesiyle geri alınmıştır. Nitekim yaptığı bir açıklamada 2000 Sidney Olimpiyatları'nda doping kullandığını itiraf etmiştir³².

2004 Atina Olimpiyat Oyunları'nda 100 metre yarışında ABD'li atlet Justin Gatlin altın madalya kazanmış, doping kullandığı gerekçesiyle ömür boyu men cezası almış, ancak daha sonra cezası hafifletilmiştir³³.

Sporla düzensizliğin temel sorunlarından birisi de şike olup, bu konuda en meşhur olay 2006 yılında İtalyan polisinin mafya gruplarına yönelik sürdürdüğü teknik takip sonucu futbol kulüpleri ile mafya grupları arasındaki telefon görüşmelerinde hakem ayarlamalarının ortaya çıkması sonucu, Juventus, Milan, Fiorentina ve Lazio kulüplerine yönelik başlatılan "Temiz Ayaklar Operasyonu"dur. Soruşturma sonucunda, lig şampiyonu olan Juventus kulübüne Seri A Ligi'nden bir alt küme olan Seri B Ligi'ne düşürülme ve puan silinme cezası (17 puan) verilmiştir.

²⁸ NTV Spor, "Son 25 Yılın Doping Skandalları", <https://www.ntvspor.net/foto-galeri/son-25-yilin-doping-skandallari-57a74963c873cc2c58820156/2> Erişim Tarihi: 02.03.2019

²⁹ Hürriyet, "Dwain Chambers Dopingli Çıktı", <http://www.hurriyet.com.tr/dwain-chambers-dopingli-cikti-178939> Erişim Tarihi: 02.03.2019; NTV Spor, "Son 25 Yılın Doping Skandalları", <https://www.ntvspor.net/foto-galeri/son-25-yilin-doping-skandallari-57a74963c873cc2c58820156/2> Erişim Tarihi: 02.03.2019

³⁰ Dwain Chambers, **Race Against Me: My Story**, Libros International, 2009.

³¹ NTV Spor, "Chambers'tan İtiraf", https://www.ntv.com.tr/spor/chamberstan-itrflar,Z_1oNcwj1E68Z3T0zaNeFA Erişim Tarihi: 02.03.2019

³² NTV Spor, "Son 25 Yılın Doping Skandalları", <https://www.ntvspor.net/foto-galeri/son-25-yilin-doping-skandallari-57a74963c873cc2c58820156/2> Erişim Tarihi: 02.03.2019

³³ NTV Spor, "Son 25 Yılın Doping Skandalları", <https://www.ntvspor.net/foto-galeri/son-25-yilin-doping-skandallari-57a74963c873cc2c58820156/2> Erişim Tarihi: 02.03.2019

Lazio ve Fiorentina ise önce bir alt lige düşürülmüş ancak itirazları kabul edilince sadece puan silme cezası almışlardır. Milan kulübü ise, ligde kalmış ve sadece 8 puanı silinmiş, ayrıca UEFA kupasına katılabilmektedir³⁴.

B- Türkiye’de Sporda Düzensizlik ve Şiddet

Türkiye’de sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin tarihi süreç içerisinde, gerek müsabaka alanında gerekse de müsabaka alanı dışında birçok olay yaşanmış olup, yaşanmaya da devam etmektedir. İster deplasmanda isterse de kendi sahasında olsun özellikle futbol maçlarında olaysız bir maç izlemek her zaman mümkün olmamaktadır³⁵.

Cumhuriyet öncesi dönemde futbol, milliyetçi tepkilerin dile getirilme alanı olarak görülmüş ve bu nedenle özellikle İzmir ve İstanbul şehirlerinde oynanan müsabakalarda şiddet olayları yaşanmıştır. Bu dönem görülen şiddet olayları daha çok futbol müsabakaları esnasında azınlık takımları ile Türk takımları arasında yaşanmış olmakla birlikte, bu olaylara ilişkin yeterince veri bulunmamaktadır³⁶.

Cumhuriyet sonrası ülkemiz futbol sahalarında yaşanan en eski şiddet olaylardan birisi ise 10.05.1929’da İstanbul Taksim Stadı’nda oynanan ve kazananın şampiyon olacağı Fenerbahçe - Galatasaray futbol müsabakasıydı. Söz konusu maç çok sert geçmiş, çarpışma, kasti ve kasti olmayan tekmeler sonucu Galatasaray’dan iki Fenerbahçe’den bir futbolcunun bacakları kırılmış ve hastaneye kaldırılmıştır. Sonrasında ise Kuleli Askeri Lisesi’nden bir grup taraftar sahaya inmiş ve maç kesintiye uğramıştır. Güvenlik güçlerinin müdahale ettiği olaylı maç, Galatasaray’ın 2-1 kazanarak şampiyon olması ile neticelenmiştir. Dönemin önemli gazetelerinden Milliyet olaylı maçı “*Paydos Efendiler Paydos! Türk milleti tekme tokatı değil, centilmenlere yakışan bir oyun tarzı istiyor*” şeklindeki manşetiyle kınamıştır³⁷.

³⁴ Müge Demir/Ahmet Talimciler, **Şiddet, Şike ve Medya Kışkacında Futbol ve Taraftarlık**, Konya: Literatürk Academia, 2015, s. 52.

³⁵ Artun Ünsal, **Tribün Cemaatinin Öfkesi Ticarileşen Türkiye Futbolunda Şiddet**, İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2005, s. 15.

³⁶ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 64.

³⁷ Ünsal, **a.g.e.**, s. 41.

Galatasaray ile Galatasaray'ın bünyesinden ayrılan futbolcuların yer aldığı Güneş takımı arasındaki maçlar hep olaylı geçmiştir³⁸. Örneğin, 01.12.1935'te Taksim Stadı'nda oynanan müsabaka sırasında, Galatasaray takımı taraftarları rakip takım oyuncularına ayva fırlatmış ve küfürler etmiştir. Galatasaraylı futbolcuların rakip oyunculara kasti tekmelerine de müsabaka hakemi seyirci kalmıştır. Galatasaray'ın 6-2 kazanmış olduğu bu ünlü “ayvalı maç” sonrasında yaklaşık bin kişilik Galatasaray taraftarı rakip kulübün önünde toplanarak kulüp binasına dönen sporculara taşla saldırmışlar ve bir oyuncuyu yaralamışlardır. Ayrıca birkaç taraftar da kulübün içine girerek camları kırmıştır. Olaylar ise güvenlik güçlerinin müdahalesi ile son bulabilmiştir³⁹. Yaşanan olaylardan ötürü, iki takım arasındaki maçların sezon sonuna kadar seyircisiz oynanmasına ve hakem Nuri Bosut'un yine sezon sonuna kadar maç yönetmekten men edilmesine karar verilmiştir⁴⁰. İki takımın arasında yaşanan olaylar daha sonra da devam etmiş ve 04.07.1937 tarihinde İstanbul Taksim Stadı'nda oynanan ve beraberlikle neticelenen aralarındaki son maç sonrasında her iki takımın futbolcuları sahada birbirine saldırmış ve birbirlerini kovalamışlardır⁴¹. Yaşanan bu olay, siyasilerin söz konusu rekabete müdahalesiyle sonuçlanmıştır. Türkiye'de sporun devlet denetiminde olduğu ve Türk Spor Kurumunun doğrudan doğruya tek parti olan CHP'ye bağlı olduğu bu dönemde, Başbakan İsmet İnönü, yayınladığı 27 Temmuz 1937 tarihli tebliğle yaşananları sert bir dille eleştirmiştir⁴². Söz konusu tebliğde “*Hazineden yapılan fedakârlıklar, CHP'nin sporculara gösterdiği kolaylık ve yardımlar, sporun asıl maksadını temin etmek içindir. Spor terbiyesi, partimiz ve hükümetimizce esaslı bir terbiyedir ki, bunun doğru istikametten şaşırılmasına asla müsaade etmeyeceğiz*”⁴³ denilerek, “... bu fenalıkların devamı görülürse spor kulüplerinin lağv ve yeni esaslarla tekrar kurulacakları” uyarısında bulunulmuştur⁴⁴.

Söz konusu dönemde sporcular nadiren de olsa hakeme saldırıyorlardı. Örneğin, 23.07.1939 tarihinde Milli Küme'yi aynı puanla tamamlayan Galatasaray ile Ankara Demirspor arasında İstanbul Taksim Stadı'nda yapılan şampiyonluk finalinin ilk

³⁸ Sevecen Tunc, “Ateş Güneş Kulübü (1933-1938)”, **Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar**, S:13, Güz 2011, ss. 159-175, s. 174.

³⁹ Ünsal, **a.g.e.**, s. 41.

⁴⁰ Mustafa Erten, “G.Saray Tarihinde Bugün – 01.12”, <http://www.spordb.com/haber/2056/> Erişim Tarihi: 05.03.2019

⁴¹ Ünsal, **a.g.e.**, s. 43.

⁴² Tunc, a.g.e., s. 174; Ünsal, **a.g.e.**, s. 43.

⁴³ Ahmet Talimciler, “İnönü ve Spor İlişkisi”, 25.12.2018, <https://t24.com.tr/yazarlar/ahmet-talimciler/ismet-inonu-ve-spor-iliskisi,21174> Erişim Tarihi: 05.03.2019

⁴⁴ Ünsal, **a.g.e.**, s. 43.

maçında, Galatasaraylı futbolcuları sık sık tekmeyle durduran ve hakem tarafından uyarılan rakip takımın kalecisi ve kaptanı maçın son anlarında yine bir Galatasaraylı oyuncuyu tekmeyle düşürünce, hakem sahadan atılmasına karar vermiş, ancak kaleci kararı beğenmeyerek hakemi yumruklarıyla yere düşürmüştür. Çıkan olayda, kaleci sahadan kaçmış ve ikinci maç oynanmadan Galatasaray şampiyon ilan edilmiştir. Daha sonra yakalanan kaleci ise tutuklanarak cezaevine konulmuş ve kefaletle serbest bırakılmıştır. Meslektaşlarının dövülmesine tepki gösteren İstanbul hakemleri ise maçları boykot etme girişiminde bulunmuştur⁴⁵. 07.11.1948'de Vefa Stadı'nda oynanan EET - Defterdar takımları arasındaki maçın 83. dakikasında ise rakibine sertlik yapan Defterdarlı oyuncu Adnan'ın sahadan atılmasına karar veren hakem Fikret Karyal, bu futbolcu tarafından yumruk ve tekmelerle yere düşürülmüş, aldığı darbelerden ötürü burnu kanamış, elmacık kemiği ile kaşının üstü şişmiş ve 10 gün sonra ateşlenip hastaneye kaldırılmıştır. Olay gününde sahanın toprak zemininden tetanos mikrobi kaptığı öğrenilen hakem tüm çabalara rağmen kurtarılamamıştır. Bu olay üzerine, Defterdar kulübü 5 maç hükmen mağlubiyet cezası almış, futbolcu Adnan ise 5 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır⁴⁶.

Spor tarihimizin belki de en acı örneği ise 17.09.1967 tarihinde Kayseri Atatürk Stadı'nda Kayserispor - Sivasspor karşılaşmasının 20. dakikasında Kayserisporlu Küçük Oktay'ın attığı gol sonrası yaşanan olaylardır. Atılan gol sonrası, Sivassporlu taraftarlar Kayserisporlu taraftarların olduğu bölüme taş atmaya başlamış ve yaşanan panikle iki çocuk ezilerek hayatını kaybetmiştir. Kayserispor taraftarları Sivasspor taraftarlarının olduğu bölüme yönelince de Sivassporlu taraftarlar stadın çıkış kapılarına yönelmiş, yaşanan izdihamda havasızlık nedeniyle 41 kişi daha hayatını kaybetmiş ve taş, sopa ve bıçak saldırıları sonucunda 300'e yakın kişi yaralanmıştır. Daha sonra stat dışına çıkan Sivasspor taraftarı araçlara zarar vermiş, bunun üzerine Kayserispor taraftarı da Sivas plakalı araçlara saldırmıştır, Sivas'ta ise Kayserililerin işyerleri yağmalanmış ve ateşe verilmiştir. Olayların ardından Rusya ziyaretini iptal eden dönemin Başbakanı Süleyman Demirel ise radyodan *“Şuursuz tahriklerle devam ettirilmek istenen bu hadisenin, futbol tarihimizde tek kalmasını temenni ederim.”*

⁴⁵ Ünsal, **a.g.e.**, s. 43-44.

⁴⁶ Cem Ertuğrul, “Mazide kalan sayfalar - Karyal'ın ölümü”, **Cumhuriyet Spor**, 15 Eylül 2004, Aktaran: Ünsal, **a.g.e.**, d. 6, s. 44.

şeklindeki mesajı yayınlamıştır⁴⁷. Benzer bir hadise ise 25.06.1969 tarihinde Kırıkkalespor ve Tarsus İdman Yurdu arasında oynanan maçta vuku bulmuş ve karşıt taraftar grupları arasında çıkan kavgalarda 4 kişi ölmüş, 100'den fazla kişi de yaralanmıştır⁴⁸.

Nisan 1985'te Ordu'da oynanan ve beraberlikle sonuçlanan Orduspor - Trabzonspor Birinci Lig maçı sonrasında saha karışmış ve Trabzonsporlu sporcular dövülmüştür. 24 Mayıs 1987'de ise Konya'da şiddet olayları olmuştur. İkinci Milli Ligin son maçına Birinci Milli Lig'e çıkma umuduyla giden Konyaspor taraftarı, takımları şampiyonluğu sadece gol averajıyla kaçıncı, sonucu kabullenememiş ve stat yakınındaki polis karakolunu taşlamış, birçok araç ve binayı ateşe vermiş, yollardaki telefon kulübelerini ve otobüs duraklarına zarar vermiştir. İktidarda bulunan ANAP'ın il merkezine de saldırılmış ve hepsi ANAP'tan seçilen Konya milletvekilleri takımlarına sahip çıkmamakla suçlanmıştır. Çıkan olaylarda, yüzden fazla taraftar gözaltına alınmıştır⁴⁹.

Doksanlı yıllarda üç büyüklerin fanatik taraftarları arasında “karşılıklı mekân basmalar, maç dışı kavgalar” giderek yaygınlaşmış, bununla birlikte söz konusu tribün liderleri 1993'te bir parkta buluşarak, bundan böyle kavga etmemeye yemin ederek barış anlaşması yapmışlardır. Ancak ilerleyen yıllarda sporda şiddet olayları yaşanmaya devam etmiştir⁵⁰.

2000'li yıllarda da sporda şiddet ülkemizde eksik olmamıştır. 5 Nisan 2000 tarihinde UEFA Kupası yarı finali ilk maçı öncesi Galatasaray ve Leeds United taraftarları arasında Taksim Meydanı'nda çıkan kavga sonucu iki Leeds taraftarın bıçaklanarak öldürülmesi sonrasında basında milliyetçi duygulara yapılan vurgu artmış ve Galatasaray'ın UEFA şampiyonluğuna varan süreçte yaşanan elim hadiseler adeta bir “Türk-Haçlı Savaşı” izlenimi vermiştir⁵¹.

⁴⁷ Nihat Bilge, “Futbol Tarihimizin En Acı Sayfası:43 kişinin hayatını kaybettiği 1967 Kayserispor-Sivasspor Maçı olayları”, 17 Eylül 2015, <https://onedio.com/haber/futbol-tarihimizin-en-aci-sayfasi-1967-kayserispor-sivasspor-maci-olaylari-588775> Erişim Tarihi: 06.03.2019

⁴⁸ Haberturk, “1967 Kayseri Stadyum Faciası”, <https://www.haberturk.com/haber/haber/991009-1967-kayseri-stadyum-faciasi> Erişim Tarihi: 06.03.2019; Gurur Gaye Günel, "Sporda Şiddetin Tarihçesi, Örnek Olaylar ve İlgili Mevzuatlar", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atilâ Elmas” Armağanı**, 2012, ss. 291-376, s. 315.

⁴⁹ Ünsal, **a.g.e.**, s. 51.

⁵⁰ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 67; Ünsal, **a.g.e.**, s. 52-53.

⁵¹ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 69.

Ağustos 2003'te lig öncesi düzenlenen geleneksel TSYD Dostluk Turnuvası'nda, İzmir'in popüler iki takımı Göztepe ve Karşıyaka maçı öncesinde Alsancak Stadı yakınlarında çıkan kavgada bir komiser, dört polis ve dört taraftar yaralanmıştır. Maç esnasında ise sadece Karşıyakalı taraftarların alındığı tribünde çıkan bir kavgada 22 yaşında bir genç bıçaklanarak hayatını kaybetmiş, yakınındaki başka bir kişi de bıçakla yaralanmıştır. Maçta çıkan diğer olaylarda ise üç kişi daha bıçaklanmış, on beş polis de yaralanmıştır. Sahaya fırlatılan plastik koltuk ve yabancı maddelerle iki futbolcu ve bir top toplayıcı da yaralanmıştır. Ayrıca toplam 349 koltuk kırılmış, tuvaletlerde ise büyük hasar meydana gelmiştir⁵². Taraftarların stada zarar vermesine ilişkin benzer bir hadise 22 Şubat 2004'te Kamil Ocak Stadyumu'ndaki Gaziantepspor – Fenerbahçe karşılaşmasında yaşanmış, ancak bu kez ev sahibi takımın 4-0 yenik düşmesi üzerine ev sahibi taraftarlar oturdukları koltukları sökerek ateşe vermiştir. Çıkan yangını ise itfaiye ekipleri sahaya girerek söndürmüştür⁵³.

Türkiye'de sporda şiddete yönelik vahim olaylardan birisi de 21.11.2004 tarihinde İnönü Stadı'nda oynanan Beşiktaş - Çaykur Rizespor maçında Kapalı Tribün'deki siyah beyazlı taraftarlar arasında çıkan kavgada Cihat Aktaş adında 16 yaşındaki bir gencin bıçaklanarak öldürülmesidir⁵⁴. Benzer bir olay da bu kez saha dışında 12.05.2013 tarihinde Fenerbahçe - Galatasaray derbisi sonrası yaşanmış Metrobüs durağı çıkışı Burak Yıldırım adlı Fenerbahçeli bir taraftar bıçaklanarak öldürülmüştür⁵⁵. 04.04.2015 tarihinde ise yine müsabaka alanı dışında sıra dışı bir olay yaşanmış, Çaykur Rizespor deplasmanından dönen ve Fenerbahçeli futbolcuları ve teknik heyeti taşıyan Fenerbahçe otobüsü Rize - Trabzon yolunda silahlı saldırıya uğramış ve şoför yaralanmıştır⁵⁶.

⁵² Ünsal, **a.g.e.**, s. 61.

⁵³ Radikal, "Antep'i yakarım da, ya Roma'yı?", <http://www.radikal.com.tr/spor/antepi-yakarim-da-ya-romayi-701853/> Erişim Tarihi: 08.03.2019

⁵⁴ "Suç aleti bıçağı stadyuma ayakkabısının içinde soktuğu öğrenilen Fatih Sözüer, olayın omuz atma meselesinden kaynaklandığını belirterek, 'Kargaşa anında oldu, pişmanım' dedi.", NTV MSNBC, Güncel, "Tribün Cinayeti Çözüldü", <http://arsiv.ntv.com.tr/news/297122.asp> Erişim Tarihi: 08.03.2019

⁵⁵ Haberler.com, "Taraftar Cinayetinde 18 Yıl Hapis Cezası", <https://www.haberler.com/taraftar-cinayetinde-18-yil-hapis-cezasi-5920474-haberi/> Erişim Tarihi: 08.03.2019

⁵⁶ Sabah Spor, "Fenerbahçe Otobüsüne Saldırı!", <https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2015/04/04/fenerbahce-otobusune-pompali-tufekle-saldiri-iste-o-goruntuler> Erişim Tarihi: 08.03.2019

Sporda ırkçılığa yönelik bir örnek olarak ise Diyarbakırspor örneğini verebiliriz. Türkiye 2009 Süper Liginde Diyarbakırspor, gittiği yerlerde ırkçı sloganlara maruz kaldığını iddia etmiştir. Diyarbakırspor, Bursaspor ve Gaziantepspor deplasmanlarında bu tür sloganlarla karşılaşmış olduğunu ve olayların tekrarlanıyor olduğunu iddia ederek ligden çekilmeyi dahi düşünmüştür⁵⁷. Ancak PFDK, 01.11.2009 tarihindeki Gaziantepspor – Diyarbakırspor Turkcell Süper Lig karşılaşmasında, taraftarlarının sebebiyet verdiği saha olayları nedeniyle hem Gaziantepspor hem de Diyarbakırspor Kulübü'ne para cezası vermiş, ayrıca Diyarbakırspor yöneticilerine çeşitli eylemlerden dolayı hak mahrumiyeti ve para cezaları vermiştir⁵⁸. Yine 26.09.2009 tarihindeki Bursaspor – Diyarbakırspor Turkcell Süper Lig karşılaşmasında, taraftarlarının sebebiyet verdiği saha olayları nedeniyle hem Bursaspor hem de Diyarbakırspor Kulübü'ne para cezası vermiş, ayrıca müsabaka hakemine yönelik sportmenliğe aykırı hareketleri nedeniyle Diyarbakırspor Kulübü antrenörüne 105 gün, teknik sorumlusuna ise 3 resmi karşılaşmada yedek kulübesine ve soyunma odasına giriş yasağı cezası vermiştir⁵⁹.

Türkiye'de sporda düzensizlik iddiasına ilişkin en çarpıcı örnek ise, kuşkusuz yıllarca kamuoyunu⁶⁰ meşgul etmiş olan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talimatıyla aralarında Fenerbahçe Spor Kulübü yöneticilerinin de bulunduğu birçok yönetici, teknik direktör, futbolcu ve menajere yönelik 3 Temmuz 2011 tarihinde yapılan operasyondur⁶¹. Futboldaki şike iddialarına yönelik soruşturma ile ilgili İstanbul Cumhuriyet Başsavcı vekillliğince gönderilen belgeler TFF'ye 20.07.2011 tarihinde teslim edilmiş, TFF Statüsü gereği bu konuda rapor ilk olarak Etik Kurulu tarafından hazırlanmıştır⁶². Ancak söz konusu belgeler soruşturmanın gizliliği

⁵⁷ Asilzade, **a.g.e.**, s. 9-10.

⁵⁸ PFDKK, 05.11.2009, 30 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=8404> Erişim Tarihi: 08.03.2019

⁵⁹ PFDKK, 01.10.2009, 20 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=8100> Erişim Tarihi: 09.03.2019

⁶⁰ Superhaber, “3 Temmuz 2011’de Neler Yaşanmıştı?”, <https://www.superhaber.tv/3-temmuz-fenerbahce-ne-oldu-onemi-nedir-3-temmuz-aciklamasi-nedir-haber-120789> Erişim Tarihi: 09.03.2019; Haberturk, “Fenerbahçe’den ‘3 Temmuz’ Açıklaması”, <https://www.haberturk.com/fenerbahce-den-3-temmuz-aciklamasi-2173420-spor> Erişim Tarihi: 09.03.2019

⁶¹ Ayrıntılı bilgi için bkz, Ersan Şen, **3 Temmuz Sözde Şike Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017; Bu operasyondan önce sadece bir kere şike suçundan ceza verilmiş olup, bu ceza 1963-1964 sezonu sonunda ligi sonuncu bitiren Kasımpaşalı futbolcuların Karşıyaka-Kasımpaşa maçı için Karşıyakalılarından para aldıklarını ve maçı 4-0 kaybederek İzmir takımını küme düşürmekten kurtardıklarını açıklaması sonucu Karşıyaka’ya verilen küme düşme cezasıdır, Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 74.

⁶² TFF, “Savcılığın Belgeleri TFF’ye Geldi”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=13042> Erişim Tarihi: 10.03.2019

nedeniyle eksik paylaşılmıştır. TFF de 15.08.2011 tarihinde yaptığı açıklamada belgelerin eksik paylaşılmasından dolayı, gerekli delillere erişilmeden ve savunma hakkının kullanılmasına olanak tanımadan bu aşamada bir kanaate varılmasının mümkün olmadığı yönünde bir açıklama yapmış ve ayrıca kulüplerle ilgili son karar beklenmeksizin, söz konusu soruşturma dosyasında şüpheli olan kişilerin şike ve teşvik primi eylemleri kapsamında tedbirli olarak PFDK'ya sevk edilmesine karar vermiştir⁶³. Daha sonra UEFA'dan gelen yazı üzerine, TFF Yönetim Kurulu 24.08.2011 tarihinde yapmış olduğu olağanüstü toplantıda 2011-2012 sezonunda Fenerbahçe'nin UEFA Şampiyonlar Ligi'ne katılmaktan men edilmesine karar vermiştir⁶⁴. TFF Başkanı Yıldırım Demirören, 30.04.2012 tarihinde yapmış olduğu basın toplantısında Etik Kurulundan gelen rapor üzerine 22 karşılaşma ile ilgisi olan bütün kulüplerin PFDK'ya sevk edildiğini, iddialar arasında bahis sahtekârlığına ilişkin hiçbir unsur olmadığını açıklamıştır. Demirören ayrıca, talimatlarla korunması hedeflenen temel değerlerin doğrudan zarar görmediğini, futbolu futbol yapan değerlere etki etme uğraşlarının, bu değerlere halel getirecek seviyeye ulaşmadıklarının ve *“hiçbir şekilde sahaya yansımadıklarının”* belirlenmiş olmasının en sevindirici nokta olduğunu belirtmiştir⁶⁵.

PFDK 06.05.2012 tarihli ve 111 sayılı toplantısında aldığı 71 maddelik kararla, isnat olunan spor müsabakalarını etkilemekten ya da etkilemeye teşebbüsten dolayı FDT m. 58 uyarınca; Fenerbahçe Kulübü, Sivasspor, Gençlerbirliği kulüplerinin bazı yönetici ve antrenörlerine, bazı menajerler ile futbolculara 1 yıl ile 3 yıl arasında değişen müsabakalardan men cezası vermiştir. Bununla birlikte, *“müsabaka sonucunu etkilemekten dolayı sevk yapılmış ise de isnat olunan disiplin ihlalinin unsurları oluşmadığından”* gerekçesiyle, aralarında Galatasaray, Beşiktaş, Trabzonspor ve Fenerbahçe'nin de bulunduğu kulüplerden hiçbirine ceza verilmemiştir. Yine, soruşturmada adı geçen Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım, Trabzonspor Başkanı Sadri Şener, Trabzonspor yöneticisi Nevzat Şakar, Beşiktaş Asbaşkanı Serdar Adalı,

⁶³ TFF, “TFF Yönetim Kurulu Kararları Açıklandı”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=13188> Erişim Tarihi: 10.03.2019

⁶⁴ TFF, “Fenerbahçe Şampiyonlar Ligine Katılamayacak”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=13257> Erişim Tarihi: 10.03.2019

⁶⁵ TFF, “Başkan Demirören: ‘Türk futbolunun menfaatleri en önemli konudur’”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=15056> Erişim Tarihi: 11.03.2019

Beşiktaş Teknik Direktörü Tayfur Havutçu, futbolcular Emanuel Emenike ve Mehmet Yıldız da aynı gerekçeyle ceza almayan kişilerden olmuştur⁶⁶.

TFF Tahkim Kurulu ise şike ve teşvik eylemleriyle ilgili kişilere verilen cezaların büyük bir kısmını onarken, bazı cezaları da değiştirerek onamıştır. TFF, Bursaspor ve Trabzonspor'un itirazlarını da itiraz haklarının bulunmadığı gerekçesiyle usul yönünden reddetmiştir⁶⁷.

Şike kovuşturmasını yürüten özel yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesince ise, Aziz Yıldırım suç örgütü kurup yönettiği iddiasıyla 2 yıl 6 ay, 4 maçta şike, 3 müsabakada teşvik primi iddiasıyla 3 yıl 9 ay hapis ve 1 milyon 312 bin lira adli para cezasına çarptırılmıştır. Yine Fenerbahçe yöneticileri İlhan Ekşioğlu, Şekip Mosturoğlu, Beşiktaş yöneticisi Serdar Adalı, Beşiktaş teknik direktörü Tayfur Havutçu 1 ve 3 yıl arasında değişen hapis cezası ve adli para cezası almıştır. Mahkeme, aralarında İbrahim Akın, Gökçek Vederson, Ümit Karan ve Mehmet Yıldız'ın da bulunduğu futbolcular ile Sivasspor Kulübü teknik direktörü Bülent Uygun ve yöneticilerinin de aralarında bulunduğu 16 kişiye de çeşitli oranlarda hapis cezası vermiştir. Bununla birlikte, Trabzonspor Kulübü Başkanı Sadri Şener ile yöneticisi Nevzat Şakar'ın da aralarında bulunduğu 44 kişi ise beraat etmiştir⁶⁸. Yargıtay 5. Ceza Dairesi temyizen inceleme sonucu verdiği 17.01.2014 tarihli kararla, “görünüşte haklılık” ve İHAM Bykov/Rusya kararına atıfla telefon dinlemelerinin delil olarak kullanılabileceği gerekçesiyle söz konusu mahkeme kararını genel itibarıyla onamış bazı sanıklar açısından da bozmuştur. 06.03.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6526 sayılı Kanun ile ise özel yetkili savcılık ve mahkemeler kaldırılmıştır. Söz konusu savcılık ve mahkemelerin keyfi ve hukuka aykırı davrandığı, bozma kararı verilen sanıklar yönünden dosyanın görevli asliye ceza mahkemeleri tarafından görülecek olmasının “usulde paralellik” ve “eşitlik” ilkesine aykırı olacağı ve 6526 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinin CMK⁶⁹ m. 311/1-e uyarınca “yeni olay” olarak nitelendirilmesi gerektiği gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulmuş ve bu talep dosyanın tevdi edildiği İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilmiştir.

⁶⁶ TFF, “PFDK Kararları - 06.05.2012”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=15123>
Erişim Tarihi: 11.03.2019

⁶⁷ TKK, 04.06.2012, 45 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=15398>
Erişim Tarihi: 11.03.2019

⁶⁸ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, 82-83.

⁶⁹ 5271 sayılı ve 04.12.2004 tarihli Kanun, 17.12.2004 tarihli ve 25673 sayılı R.G.

Mahkeme 09.10.2015 tarihinde vermiş olduğu kararda, delillerin hukuka aykırılığına değinerek şike ve teşvik primleri suçlarından sanıklar aleyhine mahkûmiyete yeter delil bulunmadığı gerekçesiyle 16. Ağır Ceza Mahkemesi kararını kaldırmış ve beraat kararı vermiştir⁷⁰.

15.04.2012 tarihindeki Fenerbahçe – Trabzonspor karşılaşmasında ise Emre Belezoglu Fildişili Didier Zokora’ya ırkçı söylemlerde bulunduğu iddiasıyla Disiplin Kuruluna sevk edilmiş, ancak Kurul söz konusu eylemi ayrımcılık olarak nitelendirmeyip hakaret olarak nitelendirmiş ve bu gerekçeyle 2 maç müsabakadan men cezasına hükmetmiştir⁷¹. Yapılan itiraz üzerine ise Tahkim Kurulu tarafından *“isnat edilen hakaret fiilinin birden fazla gerçekleşmesi ve bir bütünlük arz etmesi karşısında FDT’nin 11/2. maddesi uygulanmak suretiyle PFDK tarafından alt sınırdan tayin edilen cezanın yarı oranında arttırılarak 2 müsabakadan men cezasının 3 müsabakadan men şeklinde düzeltilmesine”* şeklinde karar vermiştir⁷². İstanbul Anadolu 17. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılamada ise Emre Belezoglu’nun *“Spor alanında din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı gözetilerek hakaret suçunu”* işlediği gerekçesiyle 2 ay 15 gün hapis cezası verilmiştir. Ancak bu hükme ilişkin HAGB kararı verilmiş⁷³ ve yapılan itiraz İstanbul Anadolu 1. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından reddedilince karar kesinleşmiştir⁷⁴.

02.11.2018’deki Galatasaray A.Ş. - Fenerbahçe A.Ş. karşılaşmasında sporda şiddete ilişkin istenmeyen olaylar yaşanmış ve iki kulüp de PFDK tarafından ağır para cezalarına çarptırılmıştır. Galatasaray’a taraftarlarının sebebiyet verdiği saha olayları nedeniyle ve merdiven boşluklarının boş bırakılmaması nedeniyle para cezası kesilmiş, taraftarlarının sebebiyet verdiği çirkin ve kötü tezahürat nedeniyle ise belirtilen tribün bloklarında bulunan seyircilerin elektronik bilet kartlarının bloke

⁷⁰ Şen, **a.g.e.**, s. 21-22; Dosya Yargıtay incelemesinde olup 26.03.2017 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca kararın onanması talep edilmiştir, Spor Arena, “Başsavcı, Aziz Yıldırım’a Beraat İstedi!”, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/bassavci-aziz-yildirim-beraat-istedi-40408980> Erişim Tarihi: 12.03.2019

⁷¹ Belezoglu’nun eyleminin “ayrımcılık” şeklinde nitelendirilmesi gerektiği yönündeki karşı oylar için bkz, PFDKK, 19.04.2012, 99 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=14989> Erişim Tarihi: 12.03.2019

⁷² TKK, 02.05.2012, 29 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=15081> Erişim Tarihi: 12.03.2019

⁷³ Skorer, “Emre Belözoglu 2 Ay 15 Gün Hapis”, <http://www.milliyet.com.tr/emre-belozoglu-2-ay-15-gun-hapis---1898545-skorerhaber/> Erişim Tarihi: 14.03.2019

⁷⁴ Haberturk, “Mahkeme: Resmen ‘ırkçı’!”, <https://www.haberturk.com/gundem/haber/997444-mahkeme-resmen-irkci> Erişim Tarihi: 14.03.2019

edilerek bir sonraki ev sahibi karşılaşmaya girişlerinin önlenmesine karar verilmiştir. Fenerbahçe'ye ise takım halinde sportmenliğe aykırı hareket sebebiyle para cezası verilmiştir. Ayrıca, Galatasaray'ın Teknik Sorumlusu Fatih Terim'in, karşılaşmayı yöneten hakeme yönelik hakareti ve karşılaşma sonrasında flaş röportaj ve basın toplantısında sportmenliğe aykırı açıklamalarda bulunması sebebiyle yedi resmi karşılaşmada; Galatasaray antrenörü Hasan Gökhan Şaş'ın ise rakip takım sporcusuna yönelik saldırısı sebebiyle de sekiz resmi müsabakada soyunma odasına ve yedek kulübesinde giriş yasağı ve para cezası verilmiştir. Bazı Galatasaraylı ve Fenerbahçeli futbolculara ayrıca müsabakadan men ve para cezaları verilmiştir⁷⁵. Tahkim Kurulu da itiraz edilen cezalar bakımından onama kararı vermiştir⁷⁶.

Tabii ki sporda düzensizlik ve şiddet sadece futbolda yaşanmamış, diğer spor branşlarında da görülmüştür. Örneğin, 08.12.2012 tarihinde İzmir'de oynanan Pınar Karşıyaka - Galatasaray Medical Park basketbol takımları arasında oynanan müsabakada istenmeyen olaylar yaşanmıştır. Söz konusu karşılaşmada Pınar Karşıyaka taraftarları bir gladyatörün aslanı kanlı bir şekilde alt etmesini tasvir eden çirkin dev bir pankart açmış, sahaya yabancı maddeler atılmış, sahaya atılan onlarca patlayıcı madde nedeniyle camlar kırılmıştır⁷⁷.

Yine 2016 yılında Galatasaray ve Fenerbahçe basketbol takımları arasında yapılan müsabaka sonrasında, Fenerbahçe Başantrenörü Zeljko Obradovic'e bir taraftar tarafından tükürülmesi olayı basketbolda yaşanan çirkin saldırılara bir örnek olarak verilebilir⁷⁸.

14.06.2017 tarihinde Spor Toto Basketbol Ligi'nde oynanan Beşiktaş Somp Japan ve Fenerbahçe arasındaki final serisinin üçüncü maçı olaylı geçmiş, atılan ses bombaları ve tezahüratlar sebebiyle hakemler dört kez anons yaptırmış, üçüncü ve dördüncü anonslarda hakemler soyunma odasına gitmiş, dördüncü anons sonrasında

⁷⁵ PFDKK, 08.11.2018, 28 sayılı toplantı,

<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=30318> Erişim Tarihi: 14.03.2019

⁷⁶ TKK, 10.11.2018, 60 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=30342> ve 22.11.2018, 62 sayılı toplantı, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=30439> Erişim Tarihi: 14.03.2019

⁷⁷ Kimse Duymasın, "Pankart Açan 2 KSK'li Taraftar Gözaltına Alındı!",

<http://www.kimseduymasın.com/haber/spor/pankart-acan-2-ksk-li-taraftar-gozaltina-alindi/203/>

Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁷⁸ T24, "Obradovic'e tükürüklü saldırı!", <https://t24.com.tr/haber/obradovice-tukuruklu-saldiri,342698>

Erişim Tarihi: 15.03.2019

salon boşaltılmış ve mücadele kaldığı yerden devam etmiştir. Ancak maçın bitimine bir buçuk dakika kala yaşanan bu olaylar sebebiyle dördüncü maçın seyircisiz oynanması kararı verilmiştir⁷⁹. Yaşanan şiddet olayları sebebiyle TBFDK tarafından Beşiktaş Basketbol takımına 2 maç seyircisiz oynama cezası ile 50.000 TL para cezası ve tribünlerdeki merdiven boşluklarının boş bırakılmaması gerekçesiyle ihtar cezası verilmiştir⁸⁰.

Türkiye Kadınlar Voleybol 1. Ligi takımlarından Yeşilyurt ile Bahçelievler takımları arasında 12 Kasım 2017 tarihinde yapılan maç esnasında protokol tribününde iki takım yöneticileri arasında kavga çıkmış ve bir kadına yumruk atılmıştır⁸¹.

Belirtmek gerekir ki, şiddet olayları sadece takım sporlarında değil bireysel sporlarda da meydana gelebilmektedir. Örneğin, Türk boksör Birkan Akyol ile Sascha Brinkmann boks maçı sonrasında, Türk ve Arap taraftarlar birbirlerine girmiştir. Yaşanan olaylarda, bir kişi sandalye ve masa darbeleri sonucu ağır yaralanmış, seyirciler birbirlerine yumruk ve şişelerle saldırmış, bazı kişiler yaralanmıştır⁸². Malatya’da düzenlenen Tekvando Büyükler ve Gençler İl Seçmeleri’nde maçların devam ettiği esnada ise iki antrenör kavga etmiş ve yaralanmıştır⁸³.

Bir sporda düzensizlik örneği olan doping kullanımının ülkemizde son zamanlarda hızlı bir artış göstermiş olduğuna da değinmek gerekir⁸⁴:

Bazı atletizm şampiyonalarında altın ve gümüş madalya kazanan Süreyya Ayhan, 2004 Atina Olimpiyatları öncesinde sakatlandığını açıklamış,⁸⁵ bu dönemde

⁷⁹ Spor Arena Basketbol, “Beşiktaş – F.Bahçe Maçında Olaylar”, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/besiktas-f-bahce-macinda-olaylar-40490385> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸⁰ TBFDK, 15.06.2017, E. 2017/303, K. 2017/301, <http://www.tbf.org.tr> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸¹ Diken, “Şiddet Her Yerde: Voleybol Maçında Kavga Çıktı, Bir Kadın Darp Edildi”, <http://www.diken.com.tr/siddet-her-yerde-voleybol-macinda-kavga-cikti-bir-kadin-darp-edildi/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸² Star, “Türkler ve Araplar Birbirine Girdi”, <https://www.star.com.tr/spor/turkler-ve-araplar-birbirine-girdi-haber-919304/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸³ Gerçek Gündem, “Tekvando Seçmelerinde tekmeli, yumruklu kavga”, <https://www.gercekgundem.com/guncel/60309/tekvando-secmelerinde-tekmeli-yumruklu-kavga> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸⁴ M. Yalçın Beşiktaş, “Doping Kullanan Erkek Vücut Geliştirme Sporcularının Yarışma Sonrası Tükenmişlik Durumlarının Ölçülmesi”, *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, C:6, S:3, 2016, s. 31.

⁸⁵ Onedio, “Milli Sporumuz Doping: Yakın Tarihte Doping Yaptığı Ortaya Çıkan 14 Türk Sporcu”,

ise WADA görevlileriyle yaşadığı kriz sonrasında iki senelik ceza almıştır. Daha sonrasında 2007’de cezadan dönüşünde hazırlandığı ABD’de yapılan testlerde kanında iki yasaklı madde (stanozolol ve methandienone) tespit edilmiştir⁸⁶. Ocak 2008’de TAF Ceza Kurulu atleti suçlu bulmuş ve anti-doping kurallarını ikinci kez ihlal ettiği gerekçesiyle IAAF kuralları gereğince ömür boyu ceza vermiştir. Ayhan bu karara karşı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kuruluna itiraz etmiş ve Mayıs 2008’de Kurul, atletin cezasını dört yıla kadar indirmiştir. Bu karara karşı da Ayhan, CAS’a gitmiştir. Ancak CAS aleyhe bozma yasağı ilkesine aykırı olarak⁸⁷ atletin cezasını ömür boyu men cezasına çevirmiştir⁸⁸.

Üç olimpiyat, beş Dünya, on Avrupa şampiyonluğu bulunan halter sporcusu Halil Mutlu ise 2005 yılında vücudunda dopingli madde tespit edilmiş ve hakkında iki yıl men cezası verilmiştir⁸⁹.

Avrupa şampiyonluğu, olimpiyat beşinciliği gibi başarıları bulunan Nevin Yanıt doping kullandığı gerekçesiyle, 2014 yılında üç yıl men cezası almış ve tüm rekorları silinmiştir. Ayrıca daha önce kazandığı tüm madalyalar elinden alınmıştır⁹⁰.

<https://onedio.com/haber/milli-sporumuz-doping-yakin-tarihte-doping-yaptigi-ortaya-cikan-14-turk-sporcu-566956> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸⁶ Socrates, “Doping Gerçeği”, <https://www.socratesdergi.com/doping-gercegi/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸⁷ Prof. Dr. Ümit Kocasakal İsviçre Federal Mahkemesi kararı öncesinde bir gazeteye verdiği röportajda, *"Bu aleyhe bozma yasağıdır. Bir kararla bu karanın yanlış olduğu düşüncesiyle temyize gidilirse daha fazla ceza verilemez. Bir sebepten dolayı temyize gidilirse bunun mantığı kişilerin üst mahkemeye korkusuzca gidebilmesidir. Ama aleyhe bozma yasağı bozulursa kişi korkar ve temyize gittiğinde kumar oynamış olur. Burada aleyhe bozma yasağı ihlal edilmiştir. Kararın bu açıdan yanlış ve aykırı olacağını düşünüyorum. İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararı bozacağını düşünüyorum."* şeklinde görüş beyan etmiştir, Fanatik, “Süreyya Ayhan’a Ömür Boyu Men!”, <https://www.fanatik.com.tr/sureyya-ayhana-omur-boyu-men-152616> Erişim Tarihi: 15.03.2019; Ancak bu karar İsviçre Federal Mahkemesi tarafından uygun bulunmuştur, Sabah Spor, “Federal Mahkeme’den Süreyya Ayhan’a Şok”, <https://www.sabah.com.tr/spor-haberleri/2010/04/18/federal-mahkemeden-sureyya-ayhana-sok> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁸⁸ Şeref Ertaş/Hasan Petek, **Spor Hukuku**, Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017, d. 291. s. 266.

⁸⁹ Onedio, “Milli Sporumuz Doping: Yakın Tarihte Doping Yaptığı Ortaya Çıkan 14 Türk Sporcu”, <https://onedio.com/haber/milli-sporumuz-doping-yakin-tarihte-doping-yaptigi-ortaya-cikan-14-turk-sporcu-566956> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁹⁰ T24, “Nevin Yanıt’ın 2 Yıllık Cezası 3 Yıla Çıktı”, <https://t24.com.tr/haber/nevin-yanitin-2-yillik-cezasi-3-yila-cikti,289578> Erişim Tarihi: 15.03.2019

2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nda, altın madalya elde eden Aslı Çakır Alptekin, vücudunda dopingli madde tespit edildiği gerekçesiyle sekiz yıl tüm müsabakalardan men edilmiş ve madalyası geri alınmıştır⁹¹.

2004 Atina Olimpiyatları'nda Olimpiyat ve Dünya rekoru kırarak altın madalya elde eden halter sporcusu Nurcan Taylan, doping testleri pozitif çıktığı gerekçesiyle 2012 yılında Uluslararası Halter Federasyonu tarafından 4 yıl müsabakalardan men cezası almıştır⁹².

2014'te Özbekistan'daki Dünya Şampiyonası'nda bronz madalya elde eden güreşçi Şamil Erdoğan, vücudunda dopingli maddeye rastlanıldığı gerekçesiyle madalyası geri alınmış ve men cezası almıştır⁹³.

Türkiye'de özellikle vücut geliştirme sporunda doping olayı yaygın olarak görülmektedir⁹⁴. Bu sporda dopinge o kadar rastlanılmaktadır ki, bir yılda 63 sporcusu doping cezası almış olan Türkiye Vücut Geliştirme, Fitness ve Bilek Güreşi Federasyonu, 2014 yılında, doping olayları makul bir seviyeye inene kadar süresiz olarak uluslararası şampiyonalara katılmayacaklarını açıklamıştır⁹⁵.

III- SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDETİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

A- Düzensizlik

Türk Dil Kurumuna göre “düzensizlik”, “*düzensiz olma durumu, tertipsizlik, intizamsızlık, nizamsızlık*” anlamlarına gelmektedir⁹⁶.

⁹¹ Onedio, “Milli Sporumuz Doping: Yakın Tarihte Doping Yaptığı Ortaya Çıkan 14 Türk Sporcu”, <https://onedio.com/haber/milli-sporumuz-doping-yakin-tarihte-doping-yaptigi-ortaya-cikan-14-turk-sporcu-566956> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁹² Onedio, “Milli Sporumuz Doping: Yakın Tarihte Doping Yaptığı Ortaya Çıkan 14 Türk Sporcu”, <https://onedio.com/haber/milli-sporumuz-doping-yakin-tarihte-doping-yaptigi-ortaya-cikan-14-turk-sporcu-566956> Erişim Tarihi: 15.03.2019

⁹³ Spor Arena, “Şamil Erdoğan'da Doping Kesinleşti, Madalyası Geri Alınacak”, <http://www.hurriyet.com.tr/samil-erdoganda-doping-kesinlesti-madalyasi-geri-alinacak-27452359> Erişim Tarihi: 16.03.2019

⁹⁴ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 266.

⁹⁵ Haberturk, “Doping Yasağı”, <https://www.haberturk.com/spor/diger/haber/1016050-doping-yasagi> Erişim Tarihi: 16.03.2019

⁹⁶ TDK, Güncel Türkçe Sözlük, “düzensizlik”, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 13.08.2018

Sporda düzensizlik ise, spor müsabakaları öncesinde, müsabaka sırasında ve sonrasındaki var olan düzene aykırı eylemlerin veya uyumsuzlukların tümü olarak tanımlanabilir.

Bu bağlamda sporda düzensizliğe; şike ve teşvik primi eylemleri, müsabaka ve seyir alanlarına usulsüz seyirci girişi, yasak alanlara girme, seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması ile sporcuların doping kullanımı örnek olarak verilebilir.

B- Şiddet

Şiddet sözcüğünün karşılığı olarak batı dillerinde Latince “violentia”dan⁹⁷ türetilen kavramlar kullanılmakta (İng. violence, Fr. violence, İsp. violencia, İt. violenza) olup, Almancada ise “gewalt” kavramı kullanılmaktadır⁹⁸.

TDK’ya göre ise “şiddet”, “*Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik*”, “*Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma*”, “*Duygu veya davranışta aşırılık*” gibi anlamlara gelmektedir⁹⁹. Afşar Timuçin’in Felsefe Sözlüğü’ne göre ise şiddet, “*aşırı korku yaratma, bir toplumun ya da bir topluluğun hatta bir kişinin direncini kırmak için bozgun yaratıcı maddi ve manevi yöntemler uygulama*” anlamına gelmektedir¹⁰⁰.

Yurtcan’a göre şiddet, toplumsal barışı ve düzeni bozan, beden gücünün kötüye kullanılması, silahlı faaliyetler ve aşırı saldırganlık niteliği taşıyan ilişkilerle belirgin duruma gelen fiillerin bütünüdür¹⁰¹. Özkara’ya göre şiddet, bir kimsenin diğer bireylere veya çevresine yönelik olarak gösterdiği zarar verme halidir. Söz konusu zarar verme hareketinin; itme, vurma, eşyalara zarar verme ve yaralama şeklinde

⁹⁷ Şahin, a.g.e., s. 1.

⁹⁸ Yves Michaud, **Şiddet**, Çev. Cem Muhtaroglu, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991, s. 5; İmran Karabağ, **Dil ve Şiddet Geçmişten Günümüze Bir Kavram İncelemesi**, İstanbul: İkaros Yayınları, 2010, s. 15.

⁹⁹ TDK, Güncel Türkçe Sözlük, “şiddet”, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts Erişim Tarihi: 13.08.2018

¹⁰⁰ Afşar Timuçin, **Felsefe Sözlüğü**, Genişletilmiş 5. Baskı, İstanbul: Bulut Yayınları, 2004, s. 446.

¹⁰¹ Erdener Yurtcan, “Ulusal ve Uluslararası Boyutta Şiddet”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, İstanbul, 2002, ss. 297-312, s. 304.

fiziksel olabileceği gibi aşağılama, gözdağı verme, dışlama, hakaret etme gibi psikolojik de olması mümkündür¹⁰². Memiş ise şiddeti, “*genel itibariyle fiziki gücün ölçüsüz ve yasalara aykırı olarak kullanılmasıyla bir başkasının vücut bütünlüğüne zarar verici eylem*” olarak tanımlamaktadır¹⁰³.

6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”un¹⁰⁴ 2. maddesine göre ise şiddet, “*Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış*” şeklinde tanımlanmıştır.

Spor müsabakası dışında şiddet olabildiği gibi müsabaka içinde de şiddet olaylarına rastlanılabilmektedir. Bir tanıma göre, müsabaka içindeki şiddet, “*oyuncu vasıtasıyla sportif bağlamda vuku bulan ve bu tür zararlı eylemlerin, spor kurallarıyla ve yarışmaya dayanan ilgili amaçlarla doğrudan bir ilişki taşımadığı yerde diğer oyuncuda fiziksel acıya veya zarara sebebiyet verme kastıyla yapılan fiziksel saldırı*”dır¹⁰⁵. Buna göre, müsabaka içindeki şiddetin üç temel unsuru olduğu söylenebilir. Bunlar; fiziksel zarar, kast ve oyun kurallarına uymamadır¹⁰⁶. Bu unsurlara, oyuncudan kaynaklanan eylem de eklenmelidir. Çünkü burada kastedilen şiddet, oyuncuların oyun sırasında ve kasıtlı olarak oyun kurallarına uymaması sonucu ortaya çıkan şiddettir. Oyun içindeki bu disiplinsiz eylemlerin yaptırımları, spor dallarının üst kuruluşlarınca düzenlenmiştir. Asıl inceleme konumuz, bu tür müsabaka içi oyuncu eylemlerinden ziyade taraftarların eylemlerinden kaynaklanan zaman zamanda müsabaka dışına taşan şiddet olayları olduğundan bu konuya sadece değinmekle yetiniyoruz.

¹⁰² Erdem Özkara, “Sporda Şiddetin Nedenleri”, **I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, Ankara Barosu Yayınları, 2010, s. 24.

¹⁰³ Pınar Memiş, **Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2010, s. 174.

¹⁰⁴ 28239 sayılı ve 20.03.2012 tarihli Resmi Gazete.

¹⁰⁵ Canadian Centre for Ethics in Sport, **Discussion Paper on Violence in Sport**, 1990, Erişim: www.cces.ca, Aktaran: Anneliese Nelson, “Devlet Ne Zaman, Nerede ve Neden Spora Müdahale Eder? (Güncel Bir Bakış Açısı)”, Çev. Bengü Öz, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, Ankara, 2013, s. 502.

¹⁰⁶ Nelson, **a.g.e.**, s. 502.

Sporda şiddet, sportif yarışma veya müsabakalar sırasında sporcuların psikolojik, fizyolojik, biyolojik ve çevresel sebeplerden etkilenecek rakibine, hakeme ya da takım arkadaşlarına karşı gerçekleştirmiş olduğu kural dışı hareketler olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁷. Bununla birlikte, söz konusu tanım daha çok yukarıda da belirttiğimiz müsabaka içi olan ve sporculardan kaynaklanan şiddeti kapsamaktadır. Oysa sporda şiddet, daha geniş bir şekilde tanımlanmalıdır. Kanaatimizce sporda şiddet en geniş ifadesiyle, spor karşılaşmaları öncesinde, karşılaşma sırasında veya karşılaşma sonrasında sporcu, teknik direktör, antrenör, spor yöneticisi ve taraftar gibi spor süreçleri tarafından kişi ya da kişilere karşı gerçekleştirilen ve onların fiziksel veya psikolojik olarak zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan sözlü veya fiziksel her türlü tutum ve davranış olarak tanımlanabilir.

C- Holiganizm

Spor taraftarlarını, takımlarına bağlılıklarına ve aidiyet duygularına göre seyirci, fanatik ve holigan olarak kategorize etmek mümkündür. Spor seyircileri genelde, bir spor olayını medya yoluyla izlemeyi tercih eden nadiren stadyuma giden, izlediği müsabakadan zevk almaya çalışan, aşırıya varmayan desteklemelerde ve tezahüratta bulunan taraftarlardır¹⁰⁸. Fanatikler ise tribünlerdeki yerlerini iç saha veya dış saha fark etmeksizin alan taraftarlardır. Fanatik taraftarlar seyircilere oranla takımlarına daha güçlü bağlarla bağlı olduklarından sıklıkla bayrak, şapka, forma gibi semboller kullanıp takımlarının maçlarını kaçırmazlar¹⁰⁹.

TDK'ye göre holigan kavramı, İngilizce "*hooligan*" kavramından gelmekte olup, "*özellikle futbolda fanatizmi besleyen, aşırı davranışlarda bulunan ve çevreye zarar vermeye eğilimli taraftar*" olarak tanımlanmaktadır¹¹⁰. Aslında İngiltere'de önceden düğün ya da eğlence yerlerine giderek bu yerlerde olay çıkaran kişileri ifade etmek için kullanılan holiganlık, zamanla spor müsabakalarında olay çıkaran fanatik taraftarları¹¹¹ ifade etmek için kullanılır olmuştur¹¹². Holiganlık veya holiganizm ise,

¹⁰⁷ Şahin, **a.g.e.**, s. 113; Hasan Tanrıverdi, "Spor Ahlakı ve Şiddet", **The Journal of Academic Social Science Studies**, Volume 5, Issue 8, December 2012, s. 1083.

¹⁰⁸ Şahin, **a.g.e.**, s. 52.

¹⁰⁹ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 37-38.

¹¹⁰ TDK, Güncel Türkçe Sözlük, "holigan", <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.09.2018

¹¹¹ Bu tür holigan gruplarına, West Ham'ın "Şehirlerarası Şirketi", Leeds'in "Servis Ekibi", "Ana Cephe Ekipleri" örnek olarak verilebilir, Dunning/Murphy/Williams, **a.g.e.**, s. 206.

¹¹² Donay, **a.g.e.**, s. 54.

taraftharlığın Şiddet seviyesine getirilmesi, yıkıcı ve aşırı hareketlerde bulunulması halini ifade eder¹¹³.

Seyirciden holigana doğru giden sınıflandırmada Şiddeti benimseme ve bu doğrultuda çeşitli eylemler içerisinde yer alma davranışı ayırt edici olmakta olup, örneğin futbol fanını belirleyen çizgi takıma duyulan bağlılık ve sevgi iken, holiganı belirleyen esas kriter ise Őiddettir¹¹⁴. Çünkü holiganlar, Şiddeti adeta meslekleri haline getirmişlerdir¹¹⁵. Bu tür Şiddet olayları az sayıdaki taraftar arasında yumruk dövüşü şeklinde olabileceği gibi, iki taraftan yüzlerce taraftarın karışması şeklinde de olabilmektedir. Yine bu tür olaylar hava saldırıları şeklinde de görülebilmektedir. Bu saldırılarda plastik kutular, elma sapları gibi zararsız maddelerden öldürücü potansiyeli bulunan atış okları, metal diskler, kenarları keskinleştirilmiş madeni paralar, kırılan sıraların tahtaları, tuğlalar, beton parçaları, rulmanlar, havai fişekler, işaret fişekleri, sis bombası, golf ve bilardo sopaları çeşitli maddeler kullanılabilmektedir¹¹⁶. Belki de bu nedenle holiganizm, diğer tüm suç olgularının oluşturduğu grup içinde yer almakta, uyuşturucu trafiği, yasadışı göç, şehir içi Şiddet olayları, organize suç ve terörizm gibi olgularla bir tutulmaktadır¹¹⁷.

Holiganları, ultralardan ayıran en önemli nokta da yine Şiddettir. Ultralarda Şiddet değil, daima spor ön plandadır¹¹⁸. Ultralar, stadın ayrı ayrı yerlerine yerleşmekte olup, tezahüratları ve gösterileriyle takımlarının amacı için yükümlülüğu paylaştıklarını, gerçek taraftar olarak samimiyetlerini ve camiayı savunmayı üstlenmekte olduklarını ifade ederler. Dolayısıyla ultralar, pasif, değişken ve kararsız olarak görülen sıradan seyirciden de farklıdır. Ultralar aynı zamanda o kadar etkin ve etkilidirler ki, kulübü, futbolcuları ve taraftarları göreve çağırabilmekte, alınacak idari kararlara da etki edebilmektedirler¹¹⁹.

¹¹³ Şahin, **a.g.e.**, s. 50.

¹¹⁴ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 39.

¹¹⁵ Memiş, **a.g.e.**, s. 177.

¹¹⁶ Dunning/Murphy/Williams, **a.g.e.**, s. 208.

¹¹⁷ Anastasia Tsoukala, “Avrupa’da Holiganizm ve İç Güvenliğin Korunmasının Kazançları Nelerdir?”, **in Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 165-179, s. 172.

¹¹⁸ Shift Delete.Net Forum, “Futbolda ‘Ultra’ Taraftar Hareketleri”, <https://forum.shiftdelete.net/threads/futbolda-ultra-taraftar-hareketleri.13198/> Erişim Tarihi: 02.09.2018

¹¹⁹ Patrick Mignon, “Başka Bir Fransız Ayrıcalığı Daha: Holigansız Bir Futbol?”, **in Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 343-370, s. 352.

D- Şike

TDK'ye göre şike, Fransızca “chiqué” kavramından gelmekte olup, “*Bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma*” anlamına gelmektedir¹²⁰.

Demir ve Talimciler'e göre şike, “*oylanan oyuna dışarıdan müdahalede bulunma ve sonucu istenilen şekilde manipüle etme*” olarak tanımlanabilir¹²¹. Genç'e göre şike, spor kulüplerinin veya sporcuların anlaşmaya vararak, müsabakayı kararlaştırdıkları sonuca göre bitirmedi¹²². Şen'e göre ise şike, karşılaşma sonucuna etki etme olanağına sahip olan kişilere doğrudan ya da dolaylı olarak ulaşıp haksız yarar sağlamak, bu şekilde anlaşarak oyunun sonucuna etki etmektir¹²³.

“Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırma Komisyonu Raporu”na göre, şike; hatır şikesi, hakem şikesi, taraf şikesi, spor dışı unsurların katılmasıyla gerçekleşen şike ve kazanma amacı gütmeyen yapılan şike gibi türlere ayrılmaktadır¹²⁴. Rapora göre hatır şikesi, şike anlaşmasının maddi menfaat söz konusu olmadan bölgesel veya kişisel sebeplerle gerçekleşmesi durumu; hakem şikesi, hakemlerin karşılaşmayı maddi menfaat veya başka nedenlerle bir kulüp ya da sporcu lehine taraflı olarak yönetmesi; taraf şikesi, karşılaşmaların tarafı olan kulüplerin, sporcuların veya diğer üyelerinin karşılaşma sonucu üzerinde anlaşmaya varmaları; spor dışı unsurların katılmasıyla gerçekleşen şike ise, bahis oyunlarının sonuçlarına etki etmek amacıyla kulüpler, hakemler, sporcular ile maddi menfaat ilgisi kurulan bazen de tehdit gibi yöntemlere başvurulmuş şike türü; kazanma amacı gütmeyen yapılan şike ise, bir sporcunun bir sonraki tur veya karşılaşmada lehine olduğunu düşündüğü kişi ile karşılaşabilmek amacıyla ya da o karşılaşmanın kendisi bakımından

¹²⁰ TDK, **Türkçe Sözlük**, “şike”, Ankara: TDK Yayınları, 2005, s. 1868; TDK, Güncel Türkçe Sözlük, “şike”, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.09.2018

¹²¹ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 50.

¹²² Durmuş Ali Genç, **Spor Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1998, s. 101.

¹²³ Şen, **a.g.e.**, s. 26.

¹²⁴ TBMM, **Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/63, 113, 138, 179, 228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu**, Dönem: 22, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 956, s. 91-92.

önemli olmaması sebebiyle sportif mücadele ruhuna uygun hareket etmemesi şeklindeki şikedir¹²⁵.

Şen, 6222 sayılı Kanun’da düzenlenmiş olan şike suçunun konusunu oluşturan menfaatin niteliği ve kapsamının belirlenmesi açısından, şike suçunun üç şekilde incelenmesi gerektiği görüşünü dile getirmiştir. Bunlar; Kanun’un 11. maddesinin dördüncü fıkrasının (ç) bendinde düzenlenen bahis amaçlı şike, “içerisinde herhangi bir menfaat bulunmayan”¹²⁶ hatır şikesi ve son olarak da ilk ikisi dışında kalan tüm şike fiillerini oluşturan adi şikedir¹²⁷.

1- Bahis Şikesi

Son yıllarda, tüm dünyada etkili olan bahis endüstrisi ve yarattığı milyonlarca dolarlık kara paranın¹²⁸ varlığı mafyanın sürece dâhil olmasına sebebiyet vermiş¹²⁹ ve sporda düzensizliğin temel sorunlarından biri haline gelmiştir. Bahis amaçlı şikede asıl amaç, maçın kazanılması veya kaybedilmesi değil, sağlama ihtimali olan menfaatin netleştirilmesi suretiyle oynanmış olan bahis oyununun kazanılmasıdır¹³⁰.

2- Hatır Şikesi

Hatır şikesinde ise, taraflar aralarındaki hukuka dayalı olarak hatır ilişkisi ve manevi bağlılığı kullanmakta, bu bağlılık nedeniyle karşılaşmaya etki etmeye çalışmaktadır¹³¹. Bu şekilde yapılan şikede parasal bir menfaatten ziyade karşılıklı çıkarlar ve ilişkiler söz konusu olup, rakip takımın yöneticileri, teknik direktörü veya sporcularının talepleri doğrultusunda maç sonucuna etki edilmektedir¹³².

¹²⁵ TBMM, **Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırma Komisyonu Raporu**, s. 91-92.

¹²⁶ Bu görüşe katılmamakta olup, ikinci bölümde ayrıntılı olarak bu hususa değineceğiz.

¹²⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 39-40.

¹²⁸ “Kara para” yerine, “kirli paranın yıkanması” teriminin kullanılması gerektiği görüşü için bkz, Ümit Kocasakal, **Karapara Aklama Suçu**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2000, s. 18-19, ayrıca yazara göre kirli paranın yıkanması “ön yıkama”, “asıl yıkama” ve “kurutma” aşamalarından oluşmaktadır.

¹²⁹ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 50.

¹³⁰ Şen, **a.g.e.**, s. 39-40.

¹³¹ Şen, **a.g.e.**, s. 39-40.

¹³² Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 73.

3- Adi Şike

Bahis ve hatır şikesi türlerinin dışında kalan bütün şike fiilleri de adi şike olarak nitelendirilmekte olup, adi şikenin oluşmasında kazanç veya sair menfaat konusunda anlaşmaya varılma söz konusudur¹³³.

E- Teşvik Primi

TDK'ye göre teşvik¹³⁴, Arapça kökenli bir sözcük olup “İsteklendirme, özendirme” ve “Bir kimseyi kötü bir iş yapmak için kışkırtma” anlamlarına; prim¹³⁵ ise Fransızca kökenli bir sözcük olup, “İşveren tarafından iş yaparı isteklendirip verimini arttırmak veya sonuca daha kolay ve çabuk ulaşmasını sağlamak amacıyla verilen para” anlamlarına gelmektedir. Buna göre, teşvik primini bir kimsenin isteklendirilip verimini arttırmak veya neticeye daha hızlı ve kolay ulaşmasını sağlamak için temin edilen para olarak tanımlayabiliriz.

Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırma Komisyonu Raporu'na göre teşvik primi, bir kuruluş veya kişinin, sonucundan bizzat kendisinin ya da taraftarı olduğu kulübün doğrudan etkilendiği bir karşılaşmada, lehine sonuç doğuracak tarafa veya üyelerine maddi menfaat vaadinde bulunması veya vermesidir¹³⁶.

F- Doping

Doping, 6222 sayılı Kanun'da düzenlenmemiş olsa da bir sporda düzensizlik eylemi olduğundan dopinge kavramsal çerçeve başlığı altında yer verilmesinin yararlı olacağı kanaatindeyim.

¹³³ Şen, a.g.e., s. 39-40.

¹³⁴ TDK, a.g.e., “teşvik”, s. 1968; TDK, Güncel Türkçe Sözlük, “teşvik”, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.10.2018

¹³⁵ TDK, a.g.e., “prim”, s. 1626; TDK, Güncel Türkçe Sözlük, “prim”, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.10.2018

¹³⁶ TBMM, Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırma Komisyonu Raporu, s. 110.

Doping¹³⁷, sporcunun verimini arttırmak için kas ve sinirler üzerinde uyarıcı etkisi olan veya yorgunluk duyularını azaltan ilaçlar kullanılması olarak tanımlanmaktadır¹³⁸. TDK'ye göre doping İngilizce kökenli bir kelime olup, “*Bir spor yarışması sırasında vücuda ek enerji sağlamak için kullanılan uyarıcı ilaç*” anlamına gelmektedir¹³⁹.

Doping, WADA tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: “*Sporcunun yarışma sırasında fiziksel ve zihinsel performansını arttırmak amacı ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından yasaklanmış madde veya yöntemlerin, sporcu tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak kullanımıdır.*”¹⁴⁰

Dünya Anti-Doping Kodu'nun 1. maddesine göre ise doping, bir ya da birden çok anti-doping kuralının ihlalidir¹⁴¹.

Aynı şekilde, Türkiye Doping Mücadele Talimatı'nın 2. maddesine göre doping, Talimat'ın ilgili maddelerinde düzenlenen dingle mücadele kural ihlallerinden bir veya birden fazlasını yapmaktır. Yine bu maddeye göre, sporcular veya diğer kişilerin, hangi durumlarda dingle mücadele kural ihlali olacağını ve yasaklılar listesinde geçen maddeler ve yöntemleri bilmeleri gerekir¹⁴².

¹³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz, Klaus Vieweg, “Doping Tanımı ve Anti-Doping Kuralı İhlalinin İspatının Alman Hukuku Bakış Açısına Göre İncelenmesi”, Çev. Alev Dilber, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, Ankara: Salmat Bas. Yay., 2013, s. 215-230; Kısmet Erkiner, “Sporda Doping Gerçeği”, **Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler**, <http://www.sporhukuku.org/sporda-doping-gercegi/> Erişim Tarihi: 01.11.2018; Anıl Gürsoy Artan, “Türkiye Dingle Mücadele Talimatı Çerçevesinde Uygulanması Gereken Hak Mahrumiyeti Cezası Süresinin Belirlenmesi ve Diğer Disiplin Cezaları”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Ankara: Mattek Matbaacılık, 2013, ss. 469-481; Kısmet Erkiner, “Dingle Mücadelede Türkiye'nin Pozisyonu”, **Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler**, <http://sporhukuku.org/makaleler/123-dingle-mucadelede-tuerkiyenin-pozisyonu.html> Erişim Tarihi: 01.11.2018; Bülent Özdirekcan, “Doping ve Dingle Mücadelenin Mağdurları: Sporcular”, **Av. Kısmet Erkiner Armağanı, Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, ss. 57-63; Anıl Gürsoy Artan, “Dingle Mücadelede Adalet Kavramı”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atılâ Elmas” Armağanı**, 2012, s. 101-121.

¹³⁸ Genç, **a.g.e.**, s. 99.

¹³⁹ TDK, **a.g.e.**, “doping”, s. 1626; TDK, Güncel Türkçe Sözlük, “prim”, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.10.2018

¹⁴⁰ Beşiktaş, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁴¹ Vieweg, **a.g.e.**, s. 218-220; Kanundaki yaptırımlar için bkz, David, Howman, “Dünya Anti-Doping Kanunu'ndaki Yaptırımlar”, Çev. Ahmet YILMAZ, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, 2013, ss. 859-868 ve Fehim Üçışık, “Sporda Hukuki ve Cezai Sorumluluk”, in **I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2010, ss. 61-67, s. 63-66.

¹⁴² TDMK, “Türkiye Dingle Mücadele Talimatı”, <http://www.tdmk.org.tr/wp-content/uploads/2017/03/Turkiye-Dingle-Mucadele-Talimatı-2015.pdf> Erişim Tarihi: 10.11.2018; Ferhat Uslu, **Spor Hukuku Dersleri**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s. 362.

Doping içeren uyarıcı ilaçlar, doğal olmayan yöntemlerle sporcuların performansını artırmayı amaçlamakta olup, bu nedenle sporcuların bu tür ilaçları kullanması, bu tür ilaçları kullanmaya yönlendirilmesi veya yardım edilmesi, yarışma içi veya dışı doping kontrolü için numune verilmemesi, kontrol usulüne hile karıştırılması birer disiplin suçu olarak nitelendirilmekte ve cezalandırılmaktadır. Örneğin, IOC, FIFA, UEFA, FIBA, IAAF gibi uluslararası spor kuruluşları bu tür ilaçların kullanılmasını yasaklamış ve bu yasağı ihlal edenlere bazı cezalar öngörmüştür¹⁴³.

G- Finansal Doping

Finansal doping de doping gibi, 6222 sayılı Kanun'da düzenlenmemiştir. Ancak finansal doping de bir tür sporda düzensizlik eylemi olduğundan, finansal dopinge kavramsal çerçeve başlığı altında yer verilmesinde fayda olacağı düşüncesindeyim.

Finansal dopingin iki genel anlamı olup¹⁴⁴, bunlardan ilki, bir spor kulübünün sahibinin ya da imtiyaz sahibinin kulübün kendi öz kaynakları yerine kişisel servetiyle kulübün başarı şansını arttırmak için yüksek yeteneğe sahip oyuncular için yatırım yapmasıdır¹⁴⁵. Diğer anlamı ise, bir spor kulübünün kendisi ya da imtiyaz sahibi tarafından uzun vadeli finansal geleceğin tehlikeye sokularak sözleşme yapılması ve personeline ödeme yapmak için yoğun bir şekilde borç aldığı durum olarak ifade edilebilir¹⁴⁶.

UEFA “Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı”¹⁴⁷ düzenlemesiyle, yatırımcıların bir spor kulübünü rekabet şartlarını bozacak şekilde finanse etmelerini

¹⁴³ Ramazan Çağlayan, **Spor Hukuku (Spor Hukuku Temel Metinleri)**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara: 2007, s. 141; Ertas/Petek, **a.g.e.**, s. 270.

¹⁴⁴ Wiktionary The Free Dictionary, “financial doping”, https://en.wiktionary.org/wiki/financial_doping Erişim Tarihi: 10.11.2018

¹⁴⁵ Finansal dopingin bu anlamıyla ilgili Arsenal teknik direktörü Arsene Wenger’in Chelsea takımının sahibi Rus işadamı Roman Abramovich’i suçlayıcı iddiaları için bkz, “*Arsene Wenger accuses Chelsea of hypocrisy after following Uefa fair play pledge with spending spree*”, in **The Daily Telegraph**, 01 February, 2011, <https://www.telegraph.co.uk> Erişim Tarihi: 10.11.2018

¹⁴⁶ Finansal dopingin bu anlamıyla ilgili bkz, “MPs accuse Manchester United, Chelsea and Liverpool of ‘financial doping’”, in **The Guardian**, 20.04.2009, <https://www.theguardian.com/football/2009/apr/20/manchester-united-liverpool-chelsea-financial-doping> Erişim Tarihi: 10.11.2018

¹⁴⁷ UEFA, **UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations**, Edition 2018.

yasaklamıştır. Buna göre, kulübün bu yasağa aykırı bir şekilde yatırımcı veya yatırımcılarla finansal olarak desteklenmesi finansal dopingi oluşturmaktadır. UEFA bu duruma ayrı bir önem vermiştir¹⁴⁸.

Türkiye’de yakın tarihte yürürlüğe giren “Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı”nda¹⁴⁹ da finansal fair play ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

IV- SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDETİN SEBEPLERİ

Spor müsabakaları, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde aklın, mantığın ve ahlakın ön planda tutulduğu, takım çalışmalarının ve bireysel performansların sergilendiği, seyircilerin iyi ve güzel vakit geçirerek eğlendikleri oyunlardır. Bu müsabakalara, insanlar taraftarı oldukları spor kulüplerini desteklemek ve sporun estetiği ile güzelliğini izlemek amacıyla gitmelerine rağmen, bu müsabakaların oynandığı alanlarda çoğu zaman kötü tezahürat, kavga ve şiddet gibi istenmeyen olaylar çıkabilmektedir¹⁵⁰. Bu tür istenmeyen olaylar, bireysel sporlarda çok nadir görülebilmekle birlikte esasen takım sporlarında meydana gelmektedir.

Seyirciler spor müsabakaları açısından çok önemli bir fonksiyona sahip olup, hem müsabakanın seyir zevkini hem de sporcuların motivasyonlarını olumlu ya da olumsuz anlamda etkileyebilmektedir. Bu bağlamda seyircilerin sebebiyet verdiği şiddet olaylarında, sporcuların motivasyonu ve seyir zevki olumsuz etkilenirken, seyircilerin coşkulu tezahüratlarda bulanarak ve güzel koreografiler yapmaları halinde ise sporcular olumlu etkilenmektedir¹⁵¹.

¹⁴⁸ Jonas Kliesch, **Der Status des Profifußballers im europäischen Recht: Eine Untersuchung unter Darstellung von Ausländerklauseln, Transferregelungen, Salary Caps und dem Financial Fair Play**, Baden-Baden: Nomos Verlag, 2017, s. 194 vd.

¹⁴⁹ Madde 93: “Bu Talimat Yönetim Kurulu’nun 27.06.2019 tarih ve 2 sayılı toplantısında kabul edilmiş ve TFF’nin resmi sitesi olan www.tff.org’da 28.06.2019 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu talimatın yürürlüğe girmesi ile 14.01.2016 tarihinde yürürlüğe giren Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı yürürlükten kalkmıştır.”, TFF, **Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı**, Haziran 2019.

¹⁵⁰ Osman Karakuş, “Genel Kolluğun 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Hükümlerinin Uygulanması Bağlamında Görev ve Yetkileri”, in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 15-23, s. 15.

¹⁵¹ Seyirciler o kadar önemlidir ki, futbolda 12., voleybolda 7. ve basketbolda 6. sporcu olarak görülmektedir, Şahin, **a.g.e.**, s. 78.

Aslında sporda düzensizlik ve şiddet bir kültür sorunu olup, spor kültürünün yeterince özümselememesi bu düzensizlik ve şiddetin en önemli faktörlerindendir. Özümseme olmadan kültürel değişimin olması mümkün değildir. Taraftarın karşılaşmadan keyif alması, sonucu kabullenmesi, davranışlarına hakim olması, sorumluluklarının bilincinde olması düzensizlik ve şiddeti önlemek bakımından oldukça önemlidir¹⁵².

Elbette düzensizliğe ve şiddete sebep olan, birçok psikolojik ve sosyolojik sebep vardır. Ancak bunlar ayrı bir uzmanlık alanı gerektirmekte olduğu için bu sebeplere sadece değineceğiz¹⁵³. Ayrıca sporda düzensizlik ve şiddeti bir tek nedene bağlamak ve sorunu bu nedeni ortadan kaldırarak çözmeye çalışmak doğru bir yaklaşım değildir¹⁵⁴. Çünkü sporda düzensizlik ve şiddetin sebepleri olaydan olaya, kişiden kişiye, toplumdan topluma, eğitim düzeyine, psikolojik ve sosyolojik etkenlere göre değişkenlik gösterebilmektedir¹⁵⁵.

Sporda düzensizlik ve şiddetin sporcular, seyirciler, taraftar grupları, yöneticiler ve medya gibi birçok süjesi bulunmaktadır. Sporda düzensizlik ve şiddet, daha çok bu süjelere bağlı sebeplerden kaynaklanmakla birlikte, sporda bahis gibi bazı eylemler daha çok ekonomik sebeplerden kaynaklanmaktadır. Söz konusu sebepler, genel olarak şöyle sıralanabilir:

a- Sporcuların fiziksel ve psikolojik güçlerini ortaya koyarak galibiyete ulaşma çabaları yani kazanma hırsı şiddete sebebiyet verebilmektedir. Memiş'e göre, şiddet sebepleri kişiden kişiye değişiklik gösterse de, her sporcu bakımından değişmeyen tek şey kazanma hırsıdır. Bu hırs da kişinin ruhsal yapısı ile bağlantılı olduğundan psikoloji ve psikiyatri bilimleri ile açıklanabilir¹⁵⁶. Kazanma hırsı, olumlu

¹⁵² Recep Cengiz/Hakan Sunay, "Futbolda Şiddet Analizi Üzerine Betimsel Bir Çalışma", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Ömer Remzi Arıkan" Armağanı**, Ankara: Mattek Matbaacılık, 2013, s. 238.

¹⁵³ Sosyolojik açıdan yaklaşım için bkz, Mustafa Türkmen/Kadir Yıldız/Aylin Zekioglu, "Sosyolojik Açıdan Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenlerinin Araştırılması: Manisaspur Taraftarları Örneği", **Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi**, C:8, S:2, 2013, ss. 15-34; Biyolojik, sosyolojik ve psikolojik yaklaşım için bkz, Ruhi Yavuz/Nevzat Tarhan/Neşe Kocabaşoğlu/B. Mert Savrun, **Biyolojik, Sosyolojik ve Psikolojik Açıdan Şiddet**, İstanbul: Yüce Yayınları, 2000.

¹⁵⁴ Türker Arslan, "Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti", **in Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 403-415, s. 407.

¹⁵⁵ Şen, **a.g.e.**, s. 25.

¹⁵⁶ Memiş, **a.g.e.**, s. 175-176.

bir his olmakla birlikte aşırısı şiddete sebebiyet verebilmektedir. Bu hırsın kontrolü açısından, sporculara belirli sürelerde psikolog ya da psikiyatrlar tarafından seanslar uygulanabilir. Nitekim bu alan, günümüzde spor psikolojisi olarak uzmanlık konusu haline gelmiştir. Spor psikolojisi¹⁵⁷, sporcuların öfkelerinin kontrol altına alınması bakımından dolayısıyla da sporda şiddetin önlenmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Aynı şekilde, seyirciler arasında meydana gelen düzensizlik ve şiddetin en önemli sebebinin de psikolojik olduğu söylenebilir. Buna, ev sahibi konumundaki seyircilerin, misafir seyirciler üzerinde yarattıkları psikolojik baskı örnek olarak verilebilir. Nitekim bu baskı, şiddeti tetiklemektedir¹⁵⁸. Yine, rakip sporcunun, rakip seyircinin veya hakemin davranışlarından ya da medyanın haberlerinden müteessir olan seyircilerin psikolojisi bozulabilmekte ve saldırgan bir ruh hali alarak şiddete başvurabilmektedir¹⁵⁹. Bu bakımdan, seyircilerin psikolojilerine yönelik çalışmalar da büyük önem arz etmektedir.

b- Bir araştırmaya göre, müsabaka esnasında sporcuların birbirlerine teması da şiddeti körüklemektedir¹⁶⁰. Bu temas bedensel olabileceği gibi, sözselsel de olabilir. Örneğin, kimi oyuncuların ya da teknik direktörlerin rakip takım oyuncularına ya da hakem kararlarına karşı sık sık tepki göstermeleri, itiraz etmeleri hatta saldırganlaşarak yedek kulübesinden sahaya atılmaları gibi bazı olumsuz hareketleri de şiddeti tetikleyebilmektedir¹⁶¹. Aynı şekilde, tribünde seyirciler arasında yaşanan bazı olayların müsabaka alanındaki sporculara yansıdığı da görülebilmektedir¹⁶².

c- Özgüven eksikliği, yetersizlik hissi, kontrol kaybı ve sakin olamamak gibi sporcuların ruhsal dengesizliklerinden kaynaklanabilecek durumlar da şiddete

¹⁵⁷ “*Spor yapanlarda antrenmanların verimliliğini artırma, öğrenme sürecini hızlandırma, ulaşılacak performansın önündeki ruhsal engelleri ortadan kaldırma amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan bir spor bilimleri dalı*”, Orhan Doğan, **Spor Psikolojisi Ders Kitabı**, 2. Baskı, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2004, s. 3.

¹⁵⁸ Memiş, **a.g.e.**, s. 177-178.

¹⁵⁹ Hakan Selim Çağlayan/Mehmet Çağrı Çetin/Erkan Faruk Şirin, “Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eğilimindeki Rolü (Konyaspor Örneği)”, **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C. 7, S. 2, 2005, ss. 15-26, s. 15.

¹⁶⁰ Memiş, **a.g.e.**, s. 176.

¹⁶¹ Ünsal, **a.g.e.**, s. 178; Kısmet Erkiner, “Türkiye’nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stad İçi ve Dışı Seyirci Sorunları”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 209-244, s. 216.

¹⁶² Şahin, **a.g.e.**, s. 78.

sebebiyet verebilmektedir. Yine sporcunun adına oynadığı takımın başarısız ve güçsüz olması da bir etkindir¹⁶³.

d- Her spor branşında önceden kabul edilmiş kurallar bulunmakta olup, bu kurallara aykırı hareket edildiği takdirde hakem tarafından müsabaka içi veya ilgili federasyonlar tarafından müsabaka dışı bir takım disiplin yaptırımları uygulanabilir. Ancak sporcular tarafından yapılabilecek öyle hareketler vardır ki, bunlar ne müsabaka içi hakem tarafından ne de müsabaka dışı ilgili federasyon tarafından uygulanacak bir yaptırımla giderilebilecek bir aykırılıktır. Böyle durumlarda ceza sorumluluğu gündeme gelebilir. Böylece spor hareketi dışında kalan hareketin neticelerinden söz konusu sporcu sorumlu olacaktır¹⁶⁴. İşte bu tür hareketler de tahrik edici bir unsur olarak, şiddete sebebiyet verebilmektedir. Bazen spor hareketi dışında olmasa da, müsabakadaki sıradan bir kural dışı hareket dahi şiddeti tetiklemeye yetebilmektedir. Örneğin, bir futbol maçında bir futbolcunun gördüğü bir sarı kart ya da kırmızı kart futbolcular ile hakemler arasında ya da futbolcuların kendi arasında şiddete sebebiyet verebilmekte, hatta bu şiddet yedek kulübeye, teknik heyete ve seyircilere sıçrayabilmektedir.

e- İsviçre Meclis İhtisas Komisyonu Raporuna göre, aşırı tüketilen alkolün, uyarıcı ve/veya uyuşturucu maddelerin etkisiyle ortaya çıkan davranış bozuklukları holiganizmin en etkili sebeplerinin başında gelmektedir¹⁶⁵. Ancak holiganizm alanında araştırmalar yapan sosyal bilimcilerin büyük bir çoğunluğu tarafından alkolün bu problemin esas etkeni olmadığı kabul edilmektedir¹⁶⁶.

f- Yine araştırmalardan çıkan sonuçlara göre, kulüp yöneticileri, oyuncu hataları, teknik adamlar ve amigolar da seyirciler arasında düzensizlik ve şiddete sebebiyet verebilmektedirler¹⁶⁷.

¹⁶³ Memiş, **a.g.e.**, s. 175.

¹⁶⁴ Ersan Şen/Beyza Başer, “6222 sayılı Kanun ve Sporda Ceza Sorumluluğu”, in **3 Temmuz Sözde Şike Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, ss. 89- 109, s. 90.

¹⁶⁵ 08.12.2008 tarihli İsviçre Meclis İhtisas Komisyonu Raporu, 08.3000 – Postulat Bericht des Bundesrates zum Postulat der Kommission für Rechtsfragen des Ständerats: Gewalt anlässlich von Sportveranstaltungen Präventionsmassnahmen, Aktaran: Öztürk, **a.g.e.**, s. 37.

¹⁶⁶ Şahin, **a.g.e.**, s. 54.

¹⁶⁷ Memiş, **a.g.e.**, s. 178.

g- Ekonomik nedenler ve sosyal yapı da şiddeti tetikleyebilmektedir¹⁶⁸. Sportif alanlardaki olaylara, genelde saldırganlık dürtüsünü bastıramayan, duygularında kontrollü davranamayan, yeterince sosyalleşmemiş, kimlik, kişilik bunalımı içinde bulunan kişilerin sebebiyet verdiği söylenebilir¹⁶⁹. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, toplumun alt kesimlerinde kin ve öfke birikimi yaratmakta, spor müsabaka alanları ise bu kesimler için adeta deşarj olabilme alanları olmaktadır. Bu alanlar, söz konusu kesimlerce rahatça küfür edilebilen, kafalarına göre hareket edilebilen ve bu yolla stres atılabilen kısaca özgürce davranılabilen alanlar olarak algılanmaktadır¹⁷⁰. Bununla birlikte, şiddete sadece ekonomik ve sosyal bakımdan geri kalmış kesimler sebebiyet vermemekte, stadyumlarda en prestijli yerlerde oturan, ekonomik, sosyal ve kültürel seviyesi yüksek kişiler de, bazen çok daha fazla şiddete sebebiyet verebilmektedirler¹⁷¹. Dolayısıyla salt ekonomik durum veya eğitim seviyesi ile sporda şiddet arasında kesin bir ilinti bulunduğunu söylemek zordur¹⁷². Örneğin, Mignon'a göre Paris'te holiganlar diğer suçlu kategorilerine nazaran net olarak çok yüksek bir eğitim düzeyine sahip olup, sanılanın aksine orta ve üst tabakalardan oluşmaktadır¹⁷³.

h- Saldırganlığı inceleyen sosyal psikoloji kuramları da bulunmakta olup¹⁷⁴ bu kuramlar; insanların doğuştan veya içgüdüsel saldırganlık eğilimlerinin spor aracılığıyla hafifletilmesinin ön plana alındığı “içgüdü kuramı”, gündelik yaşamın sebebiyet verdiği sıkıntı, düş kırıklığı ve gerginliklerinden boşalma yani deşarj olma durumunu ön plana çıkaran “yoksunluk-öfke-saldırganlık kuramı” ve bu kuramlara karşı çıkan ve saldırgan davranışların aile ve çevre aracılığıyla öğrenildiğini savunan “sosyal öğrenme kuramı” olup, bu kuramlar da sporda düzensizlik ve şiddetin sebeplerini açıklamada fikir verebilir¹⁷⁵. Sosyal öğrenme kuramcılarına göre, bireylerin düşünme, algılama, planlama ve inanma şekilleri öğrenmenin mühim bir parçasını oluşturur. Bu görüşe göre, davranışçı kuramcıların kabul ettiği öğrenme

¹⁶⁸ Özkara, **a.g.e.**, s. 27; Ünsal, **a.g.e.**, s. 25; Arslan, “Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti”, **a.g.e.**, s. 407.

¹⁶⁹ Karaoğlu, **a.g.e.**, s. 212.

¹⁷⁰ Erkan Kırac, “Futbolda Şiddet ve Çıkış Yolları Üzerine Bir Deneme”, **Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler**, s. 3, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/103-futbolda-iddet-ve-ck-yollar-uezerine-bir-deneme-averkan-kirac.html> Erişim Tarihi: 20.01.2019

¹⁷¹ Bayram Ali Hacımustafaoglu, “Spor ve Şiddet”, 2011, <http://www.bayramalihacimustafaoglu.av.tr/?p=56> Erişim Tarihi: 20.01.2019

¹⁷² Ünsal, **a.g.e.**, s. 25; Şahin, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁷³ Mignon, **a.g.e.**, s. 352.

¹⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Şahin, **a.g.e.**, s. 60-78.

¹⁷⁵ Ünsal, **a.g.e.**, s. 23.

kuralları ve hayvanlarda yapılan birçok deney sonucunun insanlarınkiyle benzerlik gösterse de, daha komplike olan insan davranışlarını ve insanın öğrenmesini izah etmekte yetersiz ve noksan kalmaktadır. Çünkü sosyal öğrenme kuramcılarına göre, davranışçı kuramcılar insanlara bireysel hayvanlar olarak yaklaşmakta ve öğrenmenin sosyal boyutlarını dikkate almamaktadır. Davranışçı deneylerde, hayvanlar kendi çevrelerini seçme özgürlüğüne sahip olmadıkları gibi, çevreleri de hayvanların varlığı ile değişmemektedir. Oysa insanlar hem kendi çevrelerini seçebilmekte hem de çevrelerine etki ederek onları değiştirebilmektedirler¹⁷⁶. Sosyal öğrenme kuramına göre saldırganlık, gözlem ve modelleme yoluyla öğrenilebilir¹⁷⁷. Örneğin, bir taraftar kendisine saldırgan bir fanatik taraftarı model aldığı anda, saldırganlığı modelleme yoluyla öğrenmiş olacak ve saldırgan davranışlar sergileyerek şiddete başvurabilecektir. Bir diğer sosyal psikoloji kuramı olan sosyal kimlik kuramına¹⁷⁸ göre ise, özgün kimliklerini terk eden bireyler, içinde bulunduğu grubun hal ve hareketlerini, beklentilerini, ideolojisini benimserler¹⁷⁹. Sporda sosyal kimlik, bir takıma ait olma, aynı fikir birliğinde olduğunu hissetme ve dolayısıyla kendisini bu grup üzerinden tanımlama olarak açıklanabilir¹⁸⁰. Söz konusu durum da karmaşık grup yapısına sebebiyet verebilmekte ve bireylerde, rakip takımlara ve bunların seyircilerine karşı önyargılı ve saldırgan davranışlara sebebiyet verebilmektedir¹⁸¹.

i- Endüstriyelleşme ile beraber sporun yapısı bir evrimleşme dönemine girmiş, gerek ticari gerekse de iktisadi endişe ve kazançlar, sporun ruhunda bir değişim başlatmıştır. Sporda yüksek düzeyde mücadele ve rekabet, getirilen yeni kurallarla sporculardan beklentinin artması, sporcu psikolojisini etkilemeye başlamış¹⁸², sporun

¹⁷⁶ Mustafa Bayrakçı, “Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması”, **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:14, 2007, s. 199.

¹⁷⁷ Bayrakçı, **a.g.e.**, 203.

¹⁷⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz, H. Andaç Demirtaş, “Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar”, **İletişim Araştırmaları Dergisi**, C:1, S:1, ss. 123-144.

¹⁷⁹ TBMM, **Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/80, 91, 267, 674, 714, 737, 739, 876, 877, 878, 879, 880) Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:733, 25/03/2011, s. 90.

¹⁸⁰ M.A Hogg/D.J. Terry/K.M. White, “*A tale of two theories: A critical comparison of identity theory with social identity theory*”, **Social Psychology Quarterly**, 58, 1995, 255-269, Aktaran: Arda Coşkun, **The Affect of Team Identification on the Hostile and Instrumental Aggression of Football Spectators in Turkey**, Roehampton University, Centre for Scientific and Cultural Research in Sport School of Human and Life Sciences, 2009, s. 6.

¹⁸¹ TBMM, **Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/80, 91, 267, 674, 714, 737, 739, 876, 877, 878, 879, 880) Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:733, 25/03/2011, s. 90.

¹⁸² Doğan, **a.g.e.**, s. 2.

gerek üreticileri gerekse de tüketicileri arasında şiddetin, saldırganlığın ve kötü tezahüratın ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir¹⁸³.

j- Spor üzerinden oynanan bahis oyunlarında kazanılan paraların çok fazla olması, bazı kişilerin ve özellikle kara para aklayıcı kişilerin ilgisini çekmiş ve neticede spor kirlenmeye başlamış, şike ve teşvik gibi olaylar ortaya çıkmış, sporda düzensizlik ve şiddet artmıştır¹⁸⁴.

k- Yine, kulüplerin bilinçsiz yöneticiler tarafından yönetilmesi, çok yönlü yetişememiş antrenörlerle çalışılması, okullarda verilen eğitimin spor ve sporda şiddet olgusunu yeterince işlemekten uzak olması, medyanın tahrik edici yazıları¹⁸⁵ da sporda düzensizlik ve şiddete sebebiyet vermektedir¹⁸⁶.

l- Dil ve şiddet birbirinden farklı alanların konusu olmakla birlikte, hep iç içe olan kavramlar olup, esasen dil fiziksel şiddetin düşünsel altyapısını oluşturmaktadır. Şiddetin temelinde fiziksel şiddet yani bir kişi ya da gruba bilerek ve isteyerek uygulanan kaba güç kullanımı bulunmaktadır. Bununla beraber, dilin etkili bir araç olarak kullanıldığı sözlü şiddet (dilsel şiddet) de şiddeti tetikleyebilmektedir. Bireyler sözleriyle başkalarına şiddet uygulayabilmekte çünkü sözleriyle aynı zamanda bir eylem gerçekleştirmiş olmaktadır. Şiddet içeren sözler, güç ve egemenlik ilişkilerinin gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamakla birlikte, başka kişi ya da gruplara zarar vermeye yönelik de olabilir. Bu tür sözlü saldırılar, incitmek, iftira atmak, aşağılamak, küçük düşürmek, hor görmek, onur kırmak, gülünç düşürmek, tahrik etmek, taciz etmek, tehdit etmek, meydan okumak gibi farklı şekillerde görülebilir. Spor karşılaşmalarında rakip oyuncuyu veya takımı taciz edecek bir biçimde ve özellikle sloganlaşmış sözlerle rahatsız etmek sözlü şiddete örnek olarak verilebilir¹⁸⁷.

¹⁸³ Ali Serdar Yücel/Ahmet Atalay/Ayça Gürkan, “Sporda Şiddet ve Saldırganlığı Etkileyen Unsurlar”, **Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi**, C:2, S:2, 2015, ss. 68-90, s. 72.

¹⁸⁴ A. Necati Erdem, “6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Yasa, Spor Hukuku ve Çözüm Önerileri”, <http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-sporda-siddet-cozum-onerileri.pdf> Erişim Tarihi: 22.01.2019

¹⁸⁵ Ünsal, **a.g.e.**, s. 180; Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 101.

¹⁸⁶ Özkara, **a.g.e.**, s. 27; Yücel/Atalay/Gürkan, **a.g.e.**, s. 74.

¹⁸⁷ Karabağ, **a.g.e.**, s. 17-22.

m- Sözlü şiddet örneklerinden biri de kulüp yöneticilerinin tahrik edici açıklamalarıdır. Bazı yöneticiler, ön plana çıkma gayesiyle bazı magazinsel söylemler, davranışlar sergileyebilmekte, seyirciyi kışkırtabilmektedir¹⁸⁸. Anadolu’da gerçekleşen bir futbol karşılaşmasında maçın sonucunun kendi kulübünün aleyhine sonuçlanacağını anlayan ev sahibi takım kulübü başkanı, seyircileri tahrik ederek hakem aleyhine şiddete sevk etmiş ve seyirci sahaya inerek hakemlere saldırmıştır. Hatta ev sahibi kulüp başkanı daha da ileri giderek silahı ile hakemi tehdit etmiştir. Bu kulübe talimatın öngördüğü en ağır ceza verilmiş ve itiraz sonucu Tahkim Kurulu kararı aynen onamıştır¹⁸⁹. Bu tür tahrik edici açıklamaların önlenmesi için, öngörülen cezaların caydırıcı hale getirilmesi gereklidir¹⁹⁰. Nitekim, şiddete neden olabilecek açıklamalar 6222 sayılı Kanun’un 22. maddesinde bir kabahat olarak düzenlenmiş, maddenin 2. fıkrasında ise bu eylemin yöneticiler tarafından gerçekleştirilmesi durumu ağırlaştırıcı bir neden olarak öngörülmüştür. Ancak öngörülen cezanın caydırıcı olup olmadığı tartışmaya açıktır¹⁹¹.

n- Medya, sporda şiddetin başlıca tetikleyicilerindendir¹⁹². Çünkü günümüzde kitle iletişim araçları bir taraftan kamuoyunu bilgilendirirken, diğer yandan da bireyler üzerinde davranış değişikliği yapacak etkiye sahip hale gelmiştir. Bu araçların öncelikle çocukları ve gençleri etkilediği tespiti yapılmıştır¹⁹³. Çeşitli araştırmalara göre, medyadaki şiddet içeren haberler, filmler ve videoları izleyen çocuklarda saldırganlık ve şiddet davranışları daha sık görülmektedir. Sporda da benzer bir durum söz konusu olup, saldırgan davranışlarda bulunan tanınmış bir sporcuyu izleyen çocuklar ya da genç sporcular, başarı için saldırgan olmanın zorunlu olduğunu düşünebilirler¹⁹⁴. Yine söz konusu içeriklerden etkilenen spor taraftarları, müsabaka alanlarında saldırgan davranışlarda bulunabilirler.

¹⁸⁸ Erkiner, “Türkiye’nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stad İçi ve Dışı Seyirci Sorunları”, **a.g.e.**, s. 215.

¹⁸⁹ Arslan, “Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti”, **a.g.e.**, s. 410.

¹⁹⁰ Hüseyin Alpaz Köse, “Sporda Şiddetin Nedenleri ve Çözüm Önerileri”, <http://www.kose-kose.com/sporda-siddetin-nedenleri-ve-cozum-onerileri/> Erişim Tarihi: 23.01.2019

¹⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Batuhan Aktaş, “Sporda Şiddete Neden Olabilecek Açıklamalarda Bulunma Kabahati Üzerine Bir İnceleme (6222 S. K. m. 22)”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:7, Sayı:26, Nisan 2016, s. 395-428.

¹⁹² Kısmet Erkiner, “Türkiye’nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stad İçi ve Dışı Seyirci Sorunları”, **a.g.e.**, s. 217.

¹⁹³ Şahin, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁹⁴ Doğan, **a.g.e.**, s. 131.

o- İnternet ve sosyal ağlar olmak üzere yeni iletişim teknolojileri, iletişim dünyasının dinamiklerini ve gerçeklerini değiştirmiştir. Bu bağlamda sosyal medya, taraftar forumlarındaki ayrımcı ve dışlayıcı söylemlerin hızla yayılmasına sebebiyet vermekte, özellikle cep telefonu görüntüleri ile kaydedilen rakibi aşağılayıcı ve tahrik edici görüntülerin YouTube gibi görüntülü video paylaşım ağlarında gösterilmesi husumeti artırmaktadır. Taraftarlar arasındaki kavgalar artık sadece maç öncesi veya sonrasında sokaklarda gerçekleşmemekte, teknolojinin de yardımıyla klavye başında da olabilmektedir¹⁹⁵. Nitekim Fenerbahçe'nin amigolarından Sefa'nın "*Tribün savaşı eskidendi, şimdi savaş internette*" şeklindeki sözleri bu durumu açıkça ifade etmektedir¹⁹⁶.

p- Olayların çıkmasına veya tırmanmasına güvenlik güçlerinin ihmali de sebebiyet verebilir¹⁹⁷. Örneğin, spor müsabakası alanına girişte güvenlik güçleri ihmal gösterdiği takdirde, taraftar, spor alanına sokulması yasak olan bir maddeyi ya da silahı sokabilir. Spor müsabakası sırasında güvenlik güçleri gerekli önlemleri almazsa taraftar yasak alanlara girerek sporculara, teknik heyete ya da hakemlere saldırabilir. Yine güvenlik güçleri çıkan olaylara doğru zamanda müdahale etmezse şiddetin daha da büyümesi mümkündür.

q- Hava durumu da sporcuların davranışlarını etkileyebilmektedir. Örneğin sıcaklığın fazla olduğu saatlerde yapılan müsabakalarda saldırgan davranışların arttığı görülmektedir¹⁹⁸. İlginç bir veri de takımların giydikleri formaların renklerinin seyirciler üzerindeki algısına ilişkindir. Bu konuda yapılan araştırmalara göre, seyircilerin özellikle siyah forma giymiş olan takım oyuncularına karşı daha olumsuz davranışlar sergilediği görülmüştür. Hatta, hakemlerin bu renkte forma giyen takım oyuncularına daha fazla ceza verdikleri, forma renkleri değiştirildiğinde ise söz konusu takımların aldıkları cezaların önemli oranda azaldığı gözlemlenmiştir¹⁹⁹.

r- Şiddete sebep olan önemli bir diğer neden ise ırkçılıktır. Spor geçmişten itibaren farklı ırkları bir araya getirmiş olsa da, ilkel toplumlardan günümüzdeki

¹⁹⁵ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 106-108.

¹⁹⁶ Radikal, "Tribünlerin Efendileri!...(7)", <http://www.radikal.com.tr/hayat/tribunlerin-efendileri-7-663062/> Erişim Tarihi: 25.01.2019

¹⁹⁷ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 67; Ünsal, **a.g.e.**, s. 110.

¹⁹⁸ Şahin, **a.g.e.**, s. 87.

¹⁹⁹ Şahin, **a.g.e.**, s. 79.

toplumlara kadar tüm toplumlarda sporda ırkçılık yapıldığı görülmektedir²⁰⁰. Sporun eğlence ve barış esaslı olması gerekirken, spor karşılaşmaları ırkçı hareketler sebebiyle zarar görmekte ve sportif faaliyetler siyasi amaçlı kullanılabilir²⁰¹. Dolayısıyla ırkçı yaklaşımlar nedeniyle de sporda düzensizlik ve şiddet meydana gelmektedir. Bu konuda “ırkçılığı futbol sahalarından atalım”, “ırkçılık kazanırsa, spor kaybeder”, “hepsi farklı – hepsi eşit” gibi düzenlenen kampanyaların yanı sıra²⁰², ünlü futbolcular tarafından seslendirilen “No to racism” gibi kamu spotları yayınlansa da ırkçılığın tamamen bitmesi zor gözükmemektedir.

s- Sporda şiddet, ırkçılığın dışında dinsel ya da mezhepsel bir farklılıktan da kaynaklanabilir. Örneğin, İskoçya Premier Ligi’nin güçlü ekiplerinden Celtic ile Glasgow Rangers futbol takımları arasındaki her karşılaşma futbolun ötesinde bir anlama sahip olup dünyanın iki numaralı derbisi olarak kabul edilmektedir²⁰³. Çünkü aynı şehirde yaşamalarına rağmen Celtic Katolik azınlığı temsil etmekte, Rangers ise Protestan kesimi temsil etmekte ve bu rekabetin geçmişi yüzyıllar sürmüş din savaşlarına dayanmaktadır²⁰⁴. Yine sınıfsal farklılıklar da sporda şiddete neden olabilmektedir. Örneğin, dünyanın bir numaralı derbisi olarak kabul edilen Arjantin’in Boca Juniors ile River Plate takımları arasındaki futbol müsabakası esasen farklı ekonomik ve sınıfsal bir mücadeledir. Çünkü Boca Kulübü Cenovalı göçmenler tarafından kurulmuş ve bu kulüp işçi sınıfını, halkın çoğunluğunu temsil etmekte olup, River Plate ise Arjantin’in orta ve üst sınıflarını temsil etmektedir²⁰⁵.

t- Spor kulüplerinin şeffaf olmaması²⁰⁶, sporda yolsuzluğa²⁰⁷, şike ve teşvik primi gibi suçlara karışmaları sporda özellikle düzensizliğe sebep olmaktadır. Fair play (dürüst oyun) kuralları doğrultusunda oynanması gereken spor oyunları, bu tür çirkin eylemlerle lekelenmekte, insanları spordan uzaklaştırmaktadır.

²⁰⁰ Doğan, **a.g.e.**, s. 146.

²⁰¹ Asilzade, **a.g.e.**, s. 1.

²⁰² Şahin, **a.g.e.**, s. 55.

²⁰³ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 35.

²⁰⁴ Ünsal, **a.g.e.**, s. 19.

²⁰⁵ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 36.

²⁰⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz, Selçuk Öztekin, “Sporda Yolsuzlukla Mücadelenin ve Yolsuzluğu Önlemenin Bir Aracı Olarak Şeffaflık”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atila Elmas” Armağanı**, Ankara: Koza Matbaacılık, 2012, s. 697-712.

²⁰⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz, Özlem Yenerer Çakmut, “Sporda Yolsuzluk: Şike ve Teşvik Primi Suçu”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, Ankara: Salmat Bas. Yay., 2013, s. 157-174.

u- Cezaların yetersiz ve etkisiz olması ya da uygulanmaması²⁰⁸ durumunda da bireyler şiddete çekinmeden başvurabilmektedir. Başka bir deyişle, cezalar caydırıcı olduğu takdirde şiddet önlenilecek en azından daha az şiddet olayı ortaya çıkabilecektir. Tabii ki düzenlenen yaptırımların caydırıcı niteliği artırılırken aynı zamanda ölçülülük ilkesine uygun olmasına da dikkat edilmelidir.

v- Sporda şiddete sebebiyet veren bir başka faktör de hakem hatalarıdır²⁰⁹. Bu hatalar kasti yapılmayıp, verilen karar her halükarda taraflardan birini tatmin etmeyecek olsa da bu hataların asgari düzeye indirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda federasyonlara düşen görev kendilerine bağlı liglerdeki hakemlere düzenli eğitimler vererek onları teknik açıdan iyi yetiştirmektir. Ayrıca VAR denilen Video Yardımcı Hakem uygulamasının ülkemizde de uygulanmaya başlanmış olması teknolojinin de yardımıyla hakem hatalarını asgari düzeye indirebilme amacına yöneliktir.

w- Doping de sporda düzensizliğe sebep olan önemli faktörlerdendir. Doping, sporun fair play özelliğine hanel getirmekte, haksız avantaj sağlamakta²¹⁰ ve haksız rekabet ortamı yaratarak amaçlanan toplumsal yarara da aykırılık oluşturmaktadır²¹¹. Doping, şike ve teşvik primi gibi insanları spordan uzaklaştıran bir disiplinsizlik eylemidir.

x- Son yıllarda kamuoyuna yansıyan²¹² finansal doping yoluyla Finansal Fair Play kurallarının ihlal edilmesi de sporda düzensizliğe sebebiyet veren başka bir

²⁰⁸ Ünsal, **a.g.e.**, s. 160.

²⁰⁹ Arslan, "Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti", **a.g.e.**, s. 412; Karşı görüş için bkz, Ünsal, **a.g.e.**, s. 170.

²¹⁰ Anne Amos, "İstemsiz Doping Kullanımı ve Wada Kuralları: Artık Grip Olan Bir Sporcu Rahat Nefes Alabilecek Mi?", Çev. Doruk ÖZGÜNDÜZ, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. İsmail İnan" Armağanı**, 2013, ss. 671-704, s. 698.

²¹¹ Yener Ünver, "Ceza Hukuku Açısından Sporda Şiddet, Doping, Hukuka Aykırı Teşvik ve Şike", in **Av. Dr. Şükrü Alpaslan Armağanı**, İstanbul: Can Matbaacılık, 2007, ss. 537-567, s. 555.

²¹² "Uluslararası bir araştırmacı gazetecilik projesi olan 'Football Leaks' adı verilen belgelerde, federasyonların, yetkililerinin, menajerlerin ve yatırımcıların yaptığı gizli anlaşmalar bir bir ortaya çıkarıldı. 3.4 terabaytlik 70 milyondan fazla elektronik belgenin aylarca incelenmesinin ardından yazılan 'Football Leaks' gazetecilik tarihinde görülmüş en büyük sızıntı. Sızıntılar, başta FIFA Başkanı Gianni Infantino olmak üzere, birçok üst düzey futbol yöneticisinin de dahil hileli işlemleri barındırıyor. Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'lı sermayedarların sahibi olduğu Paris Saint-Germain FC (PSG) ve Manchester City kulüpleri de finansal doping yoluyla Finansal Fair Pay (FFP) kurallarını ihlal etme iddialarıyla karşı karşıya kalmış durumda. Sızıntıların kapsamı bunlarla da sınırlı kalmıyor. Birçok farklı kulüp yöneticisinin 2010 yılında kabul edilen FFP kurallarını delmek için farklı ekonomik yöntemler kullandığı ve bunun örtbas edilmesi adına UEFA'nın üst düzey yöneticiler ile işbirliği yaptığı iddia ediliyor", Özgür Kılıç/Mehmet Can Avcı, "Futbolu Sarsan Belgeler", in **Cumhuriyet Gazetesi**, 9 Aralık 2018, s. 14; CNN TÜRK, "Manchester City'den La Liga Başkanı'na 'finansal doping davası'",

eylemdir. Futbol endüstrisi inanılmaz boyutlara ulaşmış olmasına rağmen, şirket haline gelen kulüplerin giderlerinin gelirlerini aşmasıyla UEFA harekete geçmiş²¹³ ve Finansal Fair Play Kurallarını²¹⁴ 2010 yılında kabul edip, 2011 yılında yürürlüğe koymuştur²¹⁵. UEFA bu kurallara uymayan takımlara para cezası verebildiği gibi, belirli bir süre Avrupa kupalarına katılmaktan men cezası da verebilmektedir²¹⁶.

V- TÜRK HUKUKUNDA SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDET İLE MÜCADELENİN HUKUKSAL ÇERÇEVESİ

Bu başlık altında, Türk hukukunda sporda düzensizlik ve şiddetin hukuki çerçevesini normlar hiyerarşisine uygun olarak uluslararası düzenlemeler, Anayasa, kanunlar, statü ve talimatlar şeklinde inceleyeceğiz.

A- Türkiye'nin Kabul Ettiği Uluslararası Düzenlemeler Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet

“Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi” Türkiye tarafından 25.9.1986’da imzalanmış, sonra da uygun bulma kanunu²¹⁷ ile uygun bulunmuştur. Daha sonra bu Sözleşme, 23.7.1990 tarihinde Bakanlar Kurulunun onayından geçmiş ve 20617 sayılı ve 26.8.1990 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır²¹⁸.

<https://www.cnnturk.com/manchester-city-la-liga-baskanina-finansal-doping-davasi> Erişim Tarihi: 27.02.2019

²¹³ Eurosport, “Finansal Fair Play Nedir? Uyulması Gereken Kurallar Neler?”, https://tr.eurosport.com/futbol/finansal-fair-play-nedir-uyulmasi-gereken-kurallar-neler_sto4509997/story.shtml, Erişim Tarihi: 27.02.2019

²¹⁴ Uyulması gereken kurallar için bkz, Eurosport, “Finansal Fair Play Nedir? Uyulması Gereken Kurallar Neler?”, https://tr.eurosport.com/futbol/finansal-fair-play-nedir-uyulmasi-gereken-kurallar-neler_sto4509997/story.shtml, Erişim Tarihi: 27.02.2019

²¹⁵ Para Durumu, “Finansal Fair Play Kuralları Nelerdir?”, <https://www.paradurumu.com/eglence/finansal-fair-play-kurallari-nelerdir-haberi-4065> Erişim Tarihi: 27.02.2019

²¹⁶ FFPK’nı ihlal eden ve İtalya Serie A futbol takımlarından olan Milan UEFA tarafından bir yıl Avrupa kupalarından men cezasına çarptırılmış, CAS’a başvuru sonucunda ise başvurusu reddedilmiştir. CAS kararı için bkz, CAS, 28.06.2019, 2019/A/6083, 2019/A/6261, AC Milan v. UEFA, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_Consent_Award_6083_6261.pdf Erişim Tarihi: 28.06.2019

²¹⁷ 18.1.1990 tarihli ve 3608 sayılı Kanun, 26.01.1990 tarih ve 20414 sayılı R.G.

²¹⁸ T.C. Resmi Gazete, “Milletlerarası Sözleşme”, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20617.pdf> Erişim Tarihi: 18.03.2019

Sözleşmenin ilk maddesine göre amaç, futbol maçlarında seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla gerekli önlemleri almaktır. Sözleşmenin 2. maddesinde, dâhili koordinasyon; 3. maddesinde bu konuda alınması gerekli önlemler; 4. maddesinde, uluslararası işbirliği; 5. maddesinde, şiddete sebebiyet verenlerin teşhis edilmesi ve bunlara yapılacak işlem; 6. maddesinde, ek önlemler; 7. maddesinde, bilgi sağlanması; 8 ila 10. maddelerinde, Daimi Komite; 11. maddesinde, sözleşmede değişikliğin yapılma usulü; 12 ila 17. maddelerinde ise son hükümler düzenlenmiştir²¹⁹.

Ülkelerin bir araya gelerek imzalamış olduğu uluslararası sözleşmelerin yanında bir de uluslararası spor konfederasyonların yapmış olduğu düzenlemeler bulunmaktadır.

Uluslararası spor konfederasyonları, spor faaliyetlerinin kurallarını ve şartlarını düzenleyen ve uluslararası spor karşılaşmalarını organize eden yetkili kuruluşlardır. Bunlara; IOC, FIFA, UEFA örnek olarak verilebilir²²⁰.

Her ulusal spor federasyonu, milletlerarası konfederasyonlara üye olarak bu konfederasyonların talimatlarına uymak zorundadır²²¹. Uluslararası konfederasyonlar yetkili organları aracılığıyla, kurallar koyma, bu kuralları uygulama, kuralların ihlal edilip edilmediğini tespit etme ve ihlal halinde yaptırım uygulama olanağına sahip kuruluşlardır²²².

IOC tarafından olimpiyatın temel ilkeleri, kuralları ve statüleri Olimpik Anlaşma (The Olympic Charter) adı altında kodifiye edilmiştir²²³. Bu Anlaşma'nın 2. maddesine göre, “*sporda etik değerlerin gelişmesini desteklemek ve teşvik etmenin yanı sıra spor yoluyla gençlerin eğitimini sağlamak ve çabalarını fair-play ruhunun hâkim olması ve şiddetin önlenmesine adanmak*”, “*sporu insanlığın hizmetine sunmak*”

²¹⁹ Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, “Sözleşmeler”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/120_tur.pdf Erişim Tarihi: 18.03.2019

²²⁰ Genç, **a.g.e.**, s. 49.

²²¹ Genç, **a.g.e.**, s. 47.

²²² Hatice Özdemir Kocasakal, **Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)**, İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2013, s. 18.

²²³ The International Olympic Committee, “Who We Are”, <https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement> Erişim Tarihi: 20.03.2019

amacı ile yetkili kamu, özel kuruluşlar ve otoriteler ile işbirliği yapmak yolu ile barışa katkı sağlamak”, “Olimpik Hareketi etkileyecek herhangi bir ayrıma karşı tedbir almak”, “kadın-erkek eşitliği ilkesinin uygulanması bakış açısı ile kadınların sporun her düzeyi ve yapısı içinde yer almalarını teşvik etmek ve desteklemek”, “sporda dopinge karşı mücadelede önderlik etmek”, Uluslararası Olimpiyat Komitesinin görevlerindendir. Anlaşma’nın 28. maddesine göre, milli olimpik komitelerin görevlerinden biri de sporda her türlü ayırım ve şiddete karşı tedbir almak ve Dünya Anti-Doping Kodu’nu onaylamak ve uygulamaktır. Anlaşmanın 41. maddesine göre ise bir yarışmacı, antrenör, eğitmen ya da diğer ekip resmi görevlisi Olimpik Oyunlara katılabilmek için özellikle, fair-play ruhuna ve şiddetten kaçınma anlayışına saygı duymalı ve buna göre davranmalı, ayrıca Dünya Anti-Doping Kodu’na her yönüyle saygı gösterip uymalıdır²²⁴.

Dopingle etkin bir mücadele sergileyebilmek ve dopingsiz bir sporu teşvik etmek için Kasım 1999’da WADA kurulmuştur. WADA, ulusal ve uluslararası spor federasyonlarıyla koordineli bir şekilde doping kontrol programları uygulamakta, laboratuvarları akredite etmekte ve Yasaklı Maddeler Listesi’ni yayımlamakta ve güncellemektedir²²⁵.

2003 yılında Sporda Doping Dünya Konferansı’nda onaylanan Dünya Anti-Doping Kodu’nu, birçok ulusal ve uluslararası spor kuruluşu benimsemiş ve uygulamıştır.²²⁶

Dünya Anti-Doping Kodu’nun 2. maddesine göre anti-doping kural ihlalleri düzenlenmiştir²²⁷. Bunlara örnek olarak; yasaklı madde bulundurmak, sporcunun vücudundan alınan numunede bu maddelerden herhangi birinin tespit edilmesi, bu maddelerin kullanımına teşebbüs etmek, bu maddelerin kaçakçılığını yapmak, haklı bir sebep olmadan örnek vermekten kaçınmak, bir sporcuya bu maddeleri teşvik veya temin etmek ya da bunları temin etmesinde yardım ve yataklık etmek gibi fiiller verilebilir.

²²⁴ Uluslararası Olimpik Komite, **Olimpik Anlaşma**, Çev. Elvan Yurtcu, 2004.

²²⁵ TMPK, “Sporcu Kılavuzu”, <http://tmpk.org.tr/assets/files/tada.pdf> Erişim Tarihi: 20.03.2019

²²⁶ TMPK, “Sporcu Kılavuzu”, <http://tmpk.org.tr/assets/files/tada.pdf> Erişim Tarihi: 20.03.2019

²²⁷ Vieweg, **a.g.e.**, s. 218-220.

FIFA, futboldaki kuralların belirlenmesi, değiştirilmesi, uygulanması, uluslararası maçların ve yarışmaların organize edilmesi hususunda en yetkili merci sıfatına sahiptir²²⁸. FIFA Statüsü, Oyuncuların Statüsü ve Transferini Düzenleyen Talimat, Disiplin Talimatı ve Doping Kontrolü Talimatı FIFA'nın temel düzenlemelerindendir²²⁹.

FIFA Disiplin Talimatı'nın²³⁰ "Nefret ve şiddete tahrik etme" başlıklı 53. maddesine göre, "*1. Başkalarını alenen nefret ya da şiddete tahrik eden bir oyuncu ya da görevli on iki aydan daha az olmamak üzere müsabakadan men ve asgari 5.000 İsviçre Frangı ile cezalandırılacaktır. 2. Özellikle kitle iletişim araçları (basın, radyo veya televizyon) kullanılarak bir maç gününde ya da stadyum civarında gerçekleşen ciddi durumlarda, asgari ceza 20.000 İsviçre Frangı olacaktır.*" Talimat'ın "Halkı provoke etme" başlıklı 54. maddesine göre ise, "*Bir müsabaka sırasında halkı provoke eden bir kimse iki müsabakadan men ve asgari 5.000 İsviçre Frangı para cezası ile cezalandırılacaktır.*" Yine talimatın "Tehdit" başlıklı 60. maddesine göre, "*Bir müsabaka görevlisinin belirli bir eylemde bulunmasını ya da serbestçe hareket etmesini herhangi bir şekilde engellemek için şiddet ya da tehdit kullanan kişi en az 3.000 İsviçre Frangı cezası ve bir müsabakadan men cezası ile cezalandırılacaktır.*"

FIFA altı konfederasyondan oluşmakta olup, bunlardan biri de UEFA'dır. UEFA bir dernek statüsünde olup, Avrupa'nın futbol birliğidir²³¹. Avrupa futbolu ile ilgili sorunları çözme, hiçbir ayrımcılığa göz yummadan Avrupa'daki futbolu, barış, anlayış ve fair-play ruhu içinde geliştirme, Avrupa'daki uluslararası futbol müsabakalarının düzenini bozucu her türlü yöntem ve uygulamaya engel olma, FIFA ve onun tarafından tanınan diğer konfederasyonlarla işbirliği içinde olma UEFA'nın amaçları arasındadır. UEFA Statüsü, Disiplin Talimatı, Lisanslı Oyuncu Temsilcileri Talimatı ve yarışma talimatları UEFA'nın düzenlemelerindendir²³².

²²⁸ Genç, a.g.e., s. 49.

²²⁹ Büşra Demiral, **Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E., 2013, s. 46.

²³⁰ FIFA, **FIFA Disciplinary Code**, Edition 2017.

²³¹ Yurtcan, "Ulusal ve Uluslararası Boyutta Şiddet", a.g.e., s. 309.

²³² Demiral, a.g.e., s. 47.

UEFA Disiplin Talimatı'nın²³³ 13. maddesine göre doping, UEFA Anti-Doping Talimatı'na uygun olarak cezalandırılacaktır. Disiplin Talimatı'nın "İrkçilik, diğer ayrımcı davranış ve propaganda" başlıklı 14. maddesine göre ise her ne şekilde olursa olsun bir kişiye ya da gruba insan onuruna aykırı olarak ten rengi, ırkı, dini ya da etnik kökeni nedeniyle hakaret eden kişiye en az on maç veya belirli bir süre müsabakadan men ya da başka bir uygun yaptırım uygulanır. Yine bu hükme göre her türlü ideolojik, politik ve dini propaganda yasaktır.

Belirtmek gerekir ki, UEFA Disiplin Talimatı'nda 2013 yılında önemli değişiklikler yapılmıştır. Şike için soruşturma zamanaşımı ortadan kaldırılmış olup, şike eylemini cezalandırmayan ulusal federasyonlara ise UEFA tarafından yaptırım uygulama yetkisi getirilmiştir²³⁴.

Uluslararası düzenlemeler bakımından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin almış olduğu tavsiye kararlara da değinmek gerekir. Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü²³⁵ m. 15/2'ye göre, üye devletlere yönelik tavsiye kararlar alabilmektedir. Bakanlar Komitesi'nin bu kapsamda almış olduğu tavsiye kararlardan biri de "Sonuçların Manipülasyonuna, Özellikle Şikeye Karşı Sporun Doğruluğunun Teşviki Hakkında Bk/Tavs (2011)10 Sayılı Tavsiye Kararı"dır. Bu Karar'ın 1. maddesine göre, bir kişinin kendisi veya başkaları için avantaj sağlamak ve bir spor karşılaşmasının seyrinin veya neticesinin kural dışı bir şekilde değiştirilmesi anlaşması, spor sonuçlarının manipülasyonunu ifade etmektedir. Tavsiye Kararı'nın C bölümüne göre spor sonuçlarının manipülasyonuyla mücadele etmek amacıyla üye devletler, idari ve hukuki yapılarının etkili ve uygun hukuki araçlarla donatıldığını garanti etmeli ve mevcut düzenlemelerini, spor neticelerinin manipülasyonunun ulusal hukuklarının kapsamına girdiğini ve eylemin ağırlığına göre müeyyideye tabi tutulabildiğini garanti etmek için gözden geçirmelidir²³⁶.

²³³ UEFA, **UEFA Disciplinary Regulations**, Edition 2017.

²³⁴ Mert Yaşar, "UEFA'nın Yeni Disiplin Yönetmeliğindeki Şike Düzenlemeleri", 14.06.2013, <https://sporvehukuk.net/tag/uefa-disiplin-yonetmeliği/> Erişim Tarihi: 20.03.2019

²³⁵ Kamu Denetçiliği Kurumu, "Avrupa Konseyi Statüsü", <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/771a1--Avrupa-Konseyi-Statusu.pdf> Erişim Tarihi: 20.03.2019

²³⁶ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, "Sonuçların Manipülasyonuna, Özellikle Şikeye Karşı Sporun Doğruluğunun Teşviki Hakkında Bk/Tavs (2011)10 Sayılı Tavsiye Kararı", Çev. Büşra Demiral, **İÜHFİM**, C. LXXI, S. 1, s. 1461-1470, 2013, ss. 1461-1470.

B- Anayasa Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet

5149 sayılı ve 6222 sayılı kanunlara değinmeden önce spor ile ilgili Anayasa'daki düzenlemeye de yer vermek gerekir.

Anayasa'da sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin doğrudan bir hüküm bulunmayıp, sporla ilgili iki hüküm bulunmaktadır. Bunlar; “Gençlik ve spor” başlığı altında düzenlenen “Gençliğin korunması” başlıklı 58. madde ile “Sporun geliştirilmesi ve tahkim” başlıklı 59. maddedir.

Söz konusu hükümler Devlete pozitif yükümlülükler getirmiştir. 58. maddede Atatürk ilkelerine atıf yapılmıştır. Bu hükme göre Devlet, gençlerin söz konusu ilkeler ışığında yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Bu ilkelerden biri de Atatürk Milliyetçiliğidir. Bu milliyetçilik, ırk ve din gibi farklılıkları dikkate almadan, ulus tanımını kültür, dil ve siyasi birliktelik gibi niteliklere dayandıran bir anlayıştır. Dolayısıyla her alanda olduğu gibi sporda da bu ilke kapsamında, nefret ve ayrımcılık eylemlerinin önlenmesi için Devletin gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

Yine 59. maddeye göre, Devlet sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. 59. maddenin gerekçesine göre²³⁷, sporun geliştirilmesinin yalnızca sporcular değil aynı zamanda spor seyircileri bakımından, onların eğitici ve sağlık kurallarına uygun bir alanda yaşamalarına yönlendirici etkilerinin olması nedeniyle bu konunun Devletçe ele alınması gerekmektedir. Şike ve teşvik primi, doping, ırkçılık gibi sporda düzensizlik ve şiddete yönelik eylemler, sporun kitlelere yayılmasına değil kitlelerin spordan uzaklaşmasına sebebiyet verirler. Dolayısıyla sporda düzensizlik ve şiddetin önlenmesi Devletin Anayasal bir görevidir. Yine 59. maddeye göre, Devlet başarılı sporcuyla koruyacaktır. Örneğin doping kullanıp geçici bir süre başarılı gözükten sporcuyla korumayacaktır.

Sonuç olarak, Anayasa doğrudan sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin hükümler içermese de, sporla ilgili hükümlerin bu konuyla dolaylı bir ilişkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin olarak uluslararası

²³⁷ Mehmet Akad/Abdullah Dinçkol, **1982 Anayasası Madde Gerekçeleri ve Maddelerle İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 1998, s. 280.

sözleşmeler büyük önem arz etmekte olup, bu sözleşmeler de Anayasa m. 90'daki usule ve üstünlüğe tabidir.

C- Kanunlar Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet

Sporda çıkan düzensizlik ve şiddeti önlemek için sadece disiplin hukukunu ilgilendiren bir mevzuatın düzenlenmiş olması ve bunun sorunları çözmede yetersiz kalması, idare hukuku ve ceza hukuku anlamında da yasal düzenleme yapma ihtiyacını doğurmuştur²³⁸. Bu nedenle ülkemizde, öncelikle 5149 sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun”²³⁹ yürürlüğe girmiştir.

Ancak ulaşım ve teknoloji başta olmak üzere her alandaki hızlı gelişmeler, sporun insanların hayatındaki yerinin artması, uluslararası ilişkilerin gelişmesi, spordaki sorunların artmasına sebebiyet vermiş, bu sorunların çözülmesi ve önlenmesi açısından spor kurumlarının, kulüplerin, federasyonların ulusal ve uluslararası spor hukuku kapsamında düzenlenen disipline ilişkin mevzuatı ve 5149 sayılı Kanun bu konuda yetersiz kalmıştır²⁴⁰. Bu nedenle yeni bir düzenleme yapma gereği ortaya çıkmış ve 6222 sayılı “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun”²⁴¹ yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlara genel olarak değinip, bunlardan 6222 sayılı Kanun'u ise çalışmanın ikinci ve son bölümlerinde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

1- 5149 Sayılı Kanun Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet

5149 sayılı Kanun'un amacı, 1. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, spor karşılaşmalarının oynandığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresinde karşılaşma öncesinde, esnasında veya sonrasında düzensizlik ve şiddetin, huzurun ve güvenliğin, kamu düzeni ve kişi dokunulmazlığının sağlanması için alınması gereken önlemler ve uygulanacak müeyyidelere ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmaktadır.

²³⁸ Hasan Gerçekler, **Spor Hukuku Spor Tahkim Kurulları Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 144.

²³⁹ 28.04.2004 tarihli Kanun, 07.05.2004 tarih ve 25455 sayılı R.G.

²⁴⁰ Gerçekler, **a.g.e.**, s. 147.

²⁴¹ 31.03.2011 tarihli Kanun, 14.04.2011 tarih ve 27905 sayılı R.G.

5149 sayılı Kanun'un kapsamı ise 2. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, spor karşılaşmalarının oynanacağı alanlarda tatbik edilecek güvenlik önlemlerini, yasaklanan eylemler ile bunların yaptırımlarını, sporla ilgili kişi ve kurumların spor karşılaşmalarında düzensizlik ve şiddetin önlenmesine yönelik konulardaki görev ve sorumlulukları bu Kanun kapsamındadır.

5149 sayılı Kanun'un amaç ve kapsam maddelerine bakıldığında, sadece futbolla sınırlı olmayıp tüm spor branşlarını kapsayan geniş bir düzenleme yapılmış olduğu görülecektir. Yine Kanun sadece kulüpler bakımından değil, aynı zamanda taraftarlar, taraftar dernekleri, taraftar temsilcileri, yayın kuruluşları, spor federasyonları ile diğer ilgili kişi ve kurumlar bakımından da görev ve sorumluluk getirmektedir²⁴².

5149 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre spor alanı, “*spor müsabakalarının gerçekleştirilmesine elverişli müsabaka alanları ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve diğer spor yapmaya elverişli alanlar ile bunların eklenti ve çevresini*” ifade etmektedir. Buna göre, bu alan dışında kalan yerlerde bu Kanun'un değil, genel hükümlerin uygulanması gerekmektedir²⁴³. Örneğin Kanun, taraftarların geçici veya sürekli bir şekilde gruplar halinde bulundukları yerler ile karşılaşmanın yapılacağı alana gidiş-geliş güzergâhını kapsamamaktaydı²⁴⁴. Bununla birlikte Tahkim Kurulu, Disiplin Kurulu kararına itiraz üzerine vermiş olduğu bir kararda, Pazar günü yapılacak maç için İstanbul'a gelen bir takımın otobüsünün Cumartesi günü antrenmana giderken Unkapanı Köprüsü'nde başka bir takımın taraftarları tarafından yolları kesilerek, otobüsteki yönetici, teknik adam ve sporcuların dövülerek hastanelik edildiği olaya ilişkin olarak müsabakadan bir gün önce gerçekleşen olayı adi bir olay olarak değil, maç öncesi gerçekleşen bir olay olarak değerlendirmiş ve şiddet uygulayan taraftarların kulübüne verilen cezayı aynen onamıştır. Benzer bir olayda ev sahibi takımın taraftarları, o ilin polisinin il sınırlarına kadar götürdüğü misafir takımın otobüsünü, il sınırını biraz geçtikten sonra çevirerek, tüm ekibe saldırmış ve bir kişi bıçakla yaralanmıştır. Tahkim Kurulu ev sahibi takıma verilmiş olan cezayı da aynen onamıştır²⁴⁵.

²⁴² Çağlayan, **a.g.e.**, s. 186.

²⁴³ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 186.

²⁴⁴ Ertas/Petek, **a.g.e.**, d. 332, s. 296.

²⁴⁵ Arslan, “Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti”, **a.g.e.**, s. 409.

5149 sayılı Kanun'un ikinci bölümünde "spor alanlarının düzenlenmesi", "saha güvenliği", "müsabaka güvenliği", "ev sahibi kulüplerin sorumlulukları", "federasyonların görev ve sorumlulukları", "taraf tar dernekleri", ve "taraf tar temsilcileri" düzenlenmiş (4-10. maddeler); üçüncü bölümünde ise "spor müsabakalarında satılması, kullanılması ve taşınması yasak olan madde ve cisimler", "çirkin ve kötü tezahürat", "seyir güvenliğini ihlâl", "usulsüz bilet satışı", "yasak beyan ve demeçler", "yayın yasağı" ve "yasak fiiller" düzenlenmiştir (11-17. maddeler).

5149 sayılı Kanun'un "Ceza Hükümleri" başlıklı dördüncü bölümünde ise eylemin niteliğine göre hapis cezası, adli ve idari para cezası öngörülmüştür. Ayrıca seyirden men, yasaklara uymayan seyircilerin müsabaka alanından çıkarılması, keyif verici madde kullanan veya alkollü (açıkça anlaşılabilecek şekilde) kişilerin karşılaşma alanına alınmaması gibi idari yaptırım ve tedbirler öngörülmüştür.

²⁴⁶ Muharrem Özen/Sacit Yılmaz, "Şike ve Teşvik Primi Suçları", **Ankara Barosu Dergisi**, 2012/2, ss. 17-41, s. 22.

2- 6222 Sayılı Kanun Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet

5149 sayılı Kanun'da öngörülen yaptırımların yeni Türk Ceza Kanunu karşısında uygulanabilir olmamasından ve bu Kanun ile uyumlu olmamasından dolayı, 5149 sayılı Kanun özellikle futbol branşındaki spor müsabakalarında yaşanan düzensizlik ve şiddet olaylarının önlenmesi bakımından yetersiz kalmıştır²⁴⁸. İşte, 5149 sayılı Kanun'un beklentileri karşılamamasından dolayı 6222 sayılı Kanun kabul edilip yürürlüğe sokulmuştur. Bu Kanun ile getirilen en büyük yenilik birer disiplin suçu olan "şike"²⁴⁹ ve "teşvik primi" gibi eylemlerin adli suç olarak da düzenlenmiş olmalarıdır.

6222 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre²⁵⁰, spor alanlarındaki holiganizm, şike ve teşvik primi suçları, sporculara, hakemlere ve diğer ilgili kişilere karşı gerçekleştirilen sözlü ve fiili saldırılar gibi eylemler sporun temel sorunlarıdır. Özellikle futbol branşında yaşanan düzensizlik ve şiddet eylemleri artmış ve kamuoyunu önemli ölçüde meşgul etmektedir. Sportif faaliyetlerde ve yarışmalarda düzenin sağlanması yoluyla sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmek Anayasal bir görevdir. 5149 sayılı Kanun, bu amaçla getirilmiş olmasına rağmen, spor karşılaşmalarındaki düzensizlik ve şiddeti önleme konusunda yetersiz kalmıştır. Bu nedenle Kanun'un kapsamı karşılaşma alanı dışını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

6222 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra, kanunda öngörülen cezaların işlenen fiille verilecek cezanın veya güvenlik tedbirinin orantılılığını ifade eden ölçülülük ilkesine aykırı olduğu ve diğer kanunlarda öngörülen suçlara verilen cezaların da göz önünde bulundurulması gerektiği gerekçesiyle başka bir ifadeyle öngörülen cezaların çok ağır olduğu düşüncesi ile 24.11.2011 tarih ve 6250 sayılı Kanun, bir kez daha görüşülmek üzere Cumhurbaşkanlığı tarafından TBMM'ye geri gönderilmiştir²⁵¹.

²⁴⁸ İzzet Özgenç, "Açılış Konuşması", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 11-13, s. 11.

²⁴⁹ Disiplin suçu açısından bkz, Sait Güran, "Futbol Müsabakasında Şike Disiplin Suçu", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Atılâ Elmas" Armağanı**, 2012, ss. 377-388.

²⁵⁰ TBMM, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı: 646, s. 1-3.

²⁵¹ T.C. Cumhurbaşkanlığı, "TBMM Başkanlığına", <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0535.pdf> Erişim Tarihi: 29.03.2019

Bununla birlikte 6250 sayılı Kanun, TBMM tarafından aynen kabul edilerek, 10.12.2011 tarihli ve 6259 sayılı Kanun²⁵² şeklinde R.G.de yayımlanmış ve yürürlüğe koyulmuştur. Bu kanun ile 6222 sayılı Kanun'un 11, 13, 14, 15, 16 ve 23. maddelerinde değişiklikler yapılmış ve bu maddelerde öngörülen cezalar önemli ölçüde azaltılmıştır. Söz konusu değişikliklerin gerekçesinde, TCK²⁵³ madde 3'teki orantılılık ilkesine değinilmiştir. Bu ilkenin hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olduğu belirtilmiştir. Şike ve teşvik primi suçlarında önemli oranda indirim yapıldığı ancak aynı zamanda bu suçlar açısından verilen hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği, HAGB veya hapis cezasının ertelenmesi kararı verilemeyeceğinin düzenlenmiş olduğu, bu nedenle bu suçlar bakımından netice ceza ne olursa olsun fail hakkında verilen cezanın infaz edileceği, bu bakımdan şike ve teşvik primi suçuyla mücadele etme açısından önemli bir değişiklik yapıldığı ve kanundaki suçların sözü edilen Ceza Hukuku ilkeleriyle uyumlu olması amacıyla bu teklifin hazırlanmış olduğu belirtilmiştir²⁵⁴.

Gerekçeden de anlaşılacağı üzere, söz konusu suçlara öngörülen cezaların alt ve üst sınırları ölçülülük ilkesi uyarınca, hakkaniyete uygun bir seviyeye çekilmiştir. Bu bakımdan yapılan düzenleme, suç ve cezanın uyumlu olması ve korunan hukuki değer bakımından da yerinde olmuştur²⁵⁵.

Her ne kadar 6222 sayılı Kanun sporda düzensizlik ve şiddeti önlemeye yönelik çıkarılmış olsa da, maalesef bu Kanun da bu olayları önlemede yetersiz kalmıştır. Rakip takımın oyuncularına ve taraftarlarına her çeşit saldırı, küfür ve hakaret olağan hale gelmiştir²⁵⁶. Siyasiler ve kulüp yönetimleri de bu konuda yetersiz kalmışlardır²⁵⁷. Tabii ki, sporda şiddeti tamamen engellemek mümkün değildir. Bununla birlikte, bu tür eylemleri en azından minimize etmek adına, daha etkili önlemlerin alınması mümkündür. Ancak her şeyden öte, gerek bu tür eylemlerin azaltılması gerekse de

²⁵² 15.12.2011 tarih ve 28143 sayılı R.G.

²⁵³ 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Kanun, 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı R.G.

²⁵⁴ TBMM, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı:80, s. 4-5.

²⁵⁵ Şen, s. 54.

²⁵⁶ Türker Arslan, "Türk Futbolu Nereye Koşuyor?", **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 173, Eylül-Ekim 2018, ss. 16-18, s. 16.

²⁵⁷ Alırıza Dizdar, "Türkiye'de Futbol", **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 173, Eylül-Ekim 2018, ss. 19-21, s. 21.

sporda dostluk ve kardeşlik ancak kulüp yöneticilerinin söz ve tavırları ile sağlanabilir²⁵⁸. Bu konuda, spor yöneticilerinin tahrik ve tahkir edici sözler söylemek yerine daha yumuşak daha barışçıl söylemlerde bulunmaları gerekmektedir.

6222 sayılı Kanun'da düzenlenen suçların işlenmesi halinde bu suçların ayrıca disiplin soruşturmasına konu olmasına bir engel bulunmamaktadır. Bu durumda disiplin soruşturması ve adli soruşturma ayrı ayrı yürütülecek ve sonuçlandırılacaktır²⁵⁹. Başka bir ifadeyle, disiplin cezasını gerektiren fiiller nedeniyle ceza kovuşturmasına başlanmış olması, aynı eylemlerden ötürü disiplin soruşturmasının yapılmasını engellemeyecektir. Bu durum, disiplin kovuşturmasının ceza yargılamasından bağımsız olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, bu durum bazı sorunlar çıkarabilmektedir. Örneğin, disiplin cezası verildikten sonra ceza mahkemesi, eylemin başka bir kişi tarafından işlendiği, suçun maddi unsurunun oluşmadığı veya somut olayda hukuka uygunluk nedenlerinin bulunduğu gerekçesiyle beraat kararı verirse, bu kararın etkisinin ne olacağı sorunu gündeme gelecektir²⁶⁰. İşte disiplin ve ceza hukuku bakımından farklı sonuçlara varılması, çelişkili kararlar çıkması da toplum vicdanını zedelemektedir²⁶¹.

3- 5149 Sayılı Kanun ile 6222 sayılı Kanun'un Karşılaştırılması

5149 sayılı Kanun'da doping, şike ve teşvik primi gibi eylemler bir suç olarak düzenlenmemiştir. Ancak 2008 yılında bir kanun tasarısı hazırlanmış ve bu tasarıda söz konusu eylemler birer suç olarak düzenlenmiştir²⁶². Söz konusu kanun tasarısının genel gerekçesinde²⁶³, 5149 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten bu yana geçen zaman diliminde birçok sorunla karşılaşmış olduğu, bu Kanun'un uluslararası spor örgütlerinin benimsediği ilkeler ve talimatlar bakımından yetersiz olduğu, oysa bu örgütlere üye olan ülkelerin bu ilke ve talimatlara uymaları gerektiği, sporun temel amacının insanın ruh ve beden sağlığını geliştirmek ile toplumda dayanışma ve

²⁵⁸ Arslan, "Türk Futbolu Nereye Koşuyor?", **a.g.e.**, s. 16.

²⁵⁹ Gerçekler, **a.g.e.**, s. 147.

²⁶⁰ Ahmet Taşkın, **Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006, s. 131-132.

²⁶¹ Gerçekler, **a.g.e.**, s. 148.

²⁶² Ümit Kocasakal, "Artan Şiddet Olayları Karşısında Şiddetin Önlenmesine Dair 5149 Sayılı Kanunda Yapılması Gereken Değişiklikler", in **Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu "Spor Hukukunda Güncel Sorunlar - II" Sempozyumu**, Olimpiyatevi - Ataköy, 30 Ocak 2010, s. 61.

²⁶³ Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, B.02.0.KKG.0.10/101-753/2458 sayı ve 3/6/2008 tarihli Kanun Tasarısı, <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0604.pdf> Erişim Tarihi: 01.04.2019

kardeşliği yaygın hale getirmek olduğu, sporun bu özelliğinin sportif faaliyetlerin sporun ruhuna ve spor ahlakına uygun olması yönünde bir sosyal beklentiyi gündeme getirmekte olduğu, yürürlükteki mevzuatta teşvik primi, şike ve dopingin düzenlenmemiş olmasının bu konularda düzenleme yapılmasını gerekli kıldığı belirtilmiştir. Bu nedenle tasarının asıl amacının mevzuatta teşvik primi, şike ve dopingin düzenlenmemiş olması olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu kanun tasarısı yasalaşamamıştır²⁶⁴.

5149 sayılı Kanun'un aksine, 6222 sayılı Kanun'da "şike" ve "teşvik primi" gibi eylemler adli suç olarak düzenlenmiştir. İki kanun arasındaki en büyük farklılık budur. Bu eylemlerin suç olarak düzenlenmesi yerinde de olmuştur. Çünkü söz konusu eylemler eskiden beri konuşulan ve güncelliğini yitirmeyen konular olup, bunların yaptırıma bağlanmış olması topluma güven veren ve sporun kitlelere yayılmasını sağlayan bir nitelik arz etmektedir.

6222 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre, 5149 sayılı Kanunda şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak düzenlenmemiş ve ceza kanunlarında da bu fiillere özel olarak yer verilmemiştir. 6222 sayılı Kanun ile teşvik primi ve şike eylemleri suç olarak düzenlenmiş ve bu suçlarla etkin mücadele bakımından CMK'da düzenlenen iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması hükmünün de uygulanacağı belirtilmiştir. 5149 sayılı Kanun'da bazı eylemlerin yasak olduğu düzenlenmiş ancak bunlara aykırı davrananlara herhangi bir yaptırım öngörülmediğinden, Kanun'un bu hükümleri uygulanma olanağı bulamamıştır. Bu Kanun ile yasaklanan fiillerin cezaları açıkça düzenlenmiş ve kanunun etkin bir şekilde uygulanabilirliği amaçlanmıştır.

Yine 6222 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre, 5149 sayılı Kanunda düzenlenmiş olan yasak fiillere müeyyide olarak idari para cezasının öngörülmüş olması ve söz konusu cezaların spor güvenlik kurulları tarafından verilmesinden dolayı, uygulamada Kanun özel ve genel önleme fonksiyonunu yerine getirememiştir. Bu nedenle bu Kanun ile yasak fiillere büyük oranda hapis ve adli para cezasının verilmesi öngörülmüştür. AYM'nin 5149 sayılı Kanun'daki seyirden men cezası alan kişinin karşılaşmadan önce kolluk birimine gidip karşılaşma sonuna kadar beklemesini

²⁶⁴ Yasemin Baba, "Şike ve Teşvik Primi Suçu", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl:3, S:10, Temmuz 2012, d. 4, s. 778.

öngören hükmünü iptal gerekçesi dikkate alınarak seyirden men yeniden düzenlenmiştir.

Doping eylemi mevzuatımızda bir disiplin suçu olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, her iki kanunda da suç olarak düzenlenmemiştir.

5149 sayılı Kanun m. 27'ye göre, verilecek hürriyeti bağlayıcı cezalar ertelenemez ve paraya çevrilemezken; 6222 sayılı Kanun m. 11'e göre, sadece teşvik primi ve şike suçları hakkında HAGB kararının verilemeyeceği, verilen hapis cezasının ertelenemeyeceği ve seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği öngörülmüştür.

5149 sayılı Kanun m. 26'da, Kanun'da belirtilen eylemlerden dolayı futbol dalında spor kulüplerine verilmesi öngörülen cezalara ilişkin olarak, 17.6.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 25. maddesinin uygulanacağı şeklinde bir istisna öngörülmüşken; 6222 sayılı Kanun'da spor branşları bakımından herhangi bir istisna öngörülmemiştir.

5149 sayılı Kanun'un "Usulsüz bilet satışı" başlıklı 14. maddesine göre, spor alanlarının çevresinde yetkili kişilerin dışında bilet satışının yapılamayacağı, yine spor karşılaşmalarında her ne suretle olursa olsun organize veya toplu şekilde rayiç bedelin üstünde veya altında, maç biletinin temininin, dağıtımının, bilette yazılı bedelin üstünde satışının yapılamayacağı öngörülmüştür. Yani korsan bilet satışı yasaklanmıştır. Yine bu Kanun'un 20. maddesine göre, bu yasağa uymayan kişiler ile tahrif edilmiş, kullanılmış, sahte veya benzer biçimde düzenlenmiş olan maç biletlerini satan, buna aracılık eden, bunları basan veya satışa hazırlayan kişilerin hapis ve adli para cezası ile cezalandırılacağı öngörülmekteydi. Oysa 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesi, yetkili kişiler dışında yapılan bilet satışlarını cezalandırmadığı gibi, korsan satışlara ilişkin bir yaptırım öngörmemekteydi²⁶⁵. Bununla birlikte, 7182 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle, artık yetkili kişiler dışında bilet satışı yapanlar ve değerinin

²⁶⁵ "6222 sayılı... Kanunun 25. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış olup, yeni düzenlemede ise maç biletini yüksek fiyatla satmak fiilini yaptırıma bağlayan kural bulunmadığından dolayı fiil suç olmaktan çıkartılmıştır...", Y. 7. CD, 31.10.2012, E. 2010/13800, K. 2012/26727, Peyman Hürmüz, **6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Yasak Fiiller ve Ceza Hükümleri Yargıtay Yorumu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s. 66-67.

üstünde bilet satışı yapanlar yani karaborsa bilet satışı yapanlar hapis cezası ve adli para cezası ile cezalandırılacaktır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, 6222 sayılı Kanun 5149 sayılı Kanun'a nazaran daha geniş kapsamlı ve daha uygulanabilir niteliktedir. Zaten önemli olan Kanun'un mükemmel olması değil, bu Kanun'un uygulanabilir olmasıdır²⁶⁶. Kanun koyucu istediği kadar kâğıt üzerinde mükemmel bir kanun düzenlesin, o kanunun uygulanabilirliği pek mümkün değilse bir anlam ifade etmeyecektir. Çünkü böyle bir durumda, kanunun amacı da hayata geçirilmemiş olacaktır.

D- Ana Statüler ve Talimatlar Bakımından Sporda Düzensizlik ve Şiddet

Her spor federasyonunun genel kurulları tarafından onaylanan bir ana statüsü ile bu ana statüye uygun olarak Yönetim Kurulları tarafından hazırlanıp yayımlanarak yürürlüğe konulan talimatları bulunmaktadır. Federasyonların ana statüleri ile talimatları kanun ve yönetmelik hükümlerine aykırı olamaz.

Her ne kadar 5149 sayılı Kanun'da şike, teşvik primi ve doping eylemleri birer suç olarak düzenlenmemişse de bu eylemler aslında disiplin mevzuatımızda bulunmaktaydı. Şike kavramına, Şike Araştırma Kurulu İç Talimatı'nın²⁶⁷ "Tanımlar" alt başlıklı 4. maddesinin g bendinde "Anlaşmalı Sonuç (Şike)" başlığı altında yer verilmişti. 04.08.2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Eski Futbol Disiplin Talimatı'nın "Hileli ve danişıklı futbol müsabakası" başlıklı 37. maddesinde ise "*Hileli ve danişıklı futbol müsabakası yapan, yaptıran kişiler ve aracılar*"a verilecek ceza öngörülmekteydi²⁶⁸. Yine Türkiye Futbol Federasyonunun 2008 tarihli Eski Futbol Disiplin Talimatı'nın "müsabaka sonucunu etkileme" başlıklı 34. maddesi, "*Bir futbol müsabakasının sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek veya buna teşebbüs etmek yasaktır. Bir futbolcuya veya kulübe teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır.*" şeklindeydi²⁶⁹. Aynı hüküm, Yeni Futbol

²⁶⁶ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 311-312.

²⁶⁷ 05.09.1994 tarihli ve 22042 sayılı R.G.

²⁶⁸ Şen, **a.g.e.**, s. 29.

²⁶⁹ Mahmut Koca, "6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhuriyet Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmüş, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 47-84, s. 52.

Disiplin Talimatı'nda da 56. madde olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Türkiye Futbol Federasyonunun resmi internet sitesinde yayımlanarak 02.12.2009 tarihinde yürürlüğe giren Etik Kurulu Talimatı'nın 18. maddesinde, şike, teşvik primi, doping ve ırkçılığa konu eylemler yüz kızartıcı eylemler olarak nitelendirilmiştir²⁷⁰.

TFF Futbol Disiplin Talimatı'nın 36 ila 61. maddelerinde "Disiplin İhlalleri" düzenlenmiştir. Bu ihlaller şöyledir; sportmenliğe aykırı hareket (m. 36), bilinçli kart görme (m. 37), sportmenliğe aykırı açıklamalar (m. 38), hakem soyunma odalarının ve koridorlarının güvenliği (m. 39), takım halinde sportmenliğe hakaret (m. 40), kişilik haklarına saldırı, hakaret, tehdit ve tükürme (m. 41), ayrımcılık ve ideolojik propaganda (m. 42), kural dışı hareketler (m. 43), saldırı (m. 44), kavga (m. 45), talimatlara aykırı hareket (m. 46), belgelerin haksız kullanımı (m. 47), sahtecilik ve yanıltma (m. 48), usulsüz seyirci alma ve merdiven boşluklarının boş bırakılmaması (m. 49), cezaya ve tedbire uyulmaması (m. 50), milli müsabakaya katılmamak (m. 51), saha olayları (m. 52), çirkin ve kötü tezahürat (m. 53), yayın (m. 54), tanıklıktan ve belge ibrazından kaçınma (m. 55), müsabaka sonucunu etkileme (m. 56), bahis (m. 57), müsabakaya katılmamak (m. 58), görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma (m. 59), hükümlülük (m. 60), doping (m. 61). Görüldüğü üzere, tüm ihlaller sporda düzensizlik ve şiddete ilişkindir. Zaten Fransızca kökenli bir kavram olan disiplin (discipline), "düzen" anlamına gelmektedir²⁷¹. Dolayısıyla disiplin düzen anlamına geldiği için disiplinsizliği de düzensizlik olarak tanımlayabiliriz.

FDT'nin 57. maddesine göre, "*Kulüplerin yöneticilerinin, futbolcularının, müsabaka görevlilerinin, görevlilerin ve diğer kişilerin futbol müsabakalarına ilişkin olarak düzenlenen bahis ve benzeri şans oyunlarına doğrudan ya da dolaylı olarak katılması yasaktır.*" Görüldüğü üzere, maddede genel olarak futbol müsabakalarından bahsedilmiş ve eğer söz konusu kişilerin doğrudan dahlinin olduğu müsabakalar söz konusu ise artık sadece bahis değil, bahis amaçlı şike söz konusu olacaktır. Bu durumda, daha önce belirttiğimiz üzere açıkça şike ifadesi geçmese de kişiye ayrıca 56. maddedeki müsabaka sonucunu etkilemeden ceza verilmesi gündeme gelecektir. Talimat'ın 10. maddesinde ise içtima düzenlenmiştir. Buna göre, birden fazla cezayı gerektiren fiiller ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Ancak eylemlerin bir bütünlük

²⁷⁰ www.tff.org Erişim Tarihi: 08.04.2019

²⁷¹ TDK, Güncel Türkçe Sözlük, "disiplin", <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 08.04.2019

göstermesi durumunda en ağır cezayı gerektiren ihlal için öngörülen cezaya hükmedilecektir. Bu ceza da yarısına kadar artırılabilir. Tabii ki, söz konusu eyleme ilişkin 6222 sayılı Kanun'da yer alan bahis amaçlı şike suçundan da cezai soruşturma ve kovuşturma ayrıca yürütülecektir.

FDT'nin 61. maddesi doping konusunda Futbolda Dopingle Mücadele Talimatı'na atıf yapmıştır. *“Futbolcuların bedensel sağlığının ve zihinsel bütünlüğünün korunmasını, bedensel ve zihinsel eğitiminin uluslararası anlayış içinde yapılmasını sağlamak”* bu Talimat'ın amaçları arasındadır. Talimat'ın 3. maddesine göre, Dopingle Mücadele Kurulu futbolda dopinge etkin bir mücadele etmek amacıyla kurulmuştur.

TMOK, Dünya Dopingle Mücadele Kurallarını kabul etmiş olup, Dopingle Mücadele Komisyonunun dopinge mücadele yolundaki gayretlerine yardımcı olması amacıyla 23.09.2011 tarihinde “Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı”nı yayımlamıştır²⁷².

TMOK ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında 24.05.2011 tarihinde imzalanan protokol kapsamında Dopingle Mücadele Komisyonu kurulmuştur. Söz konusu protokole göre dopinge mücadele konusunda Türkiye’de bağımsız ulusal olarak görev yapan tek yetkili kuruluş, Dopingle Mücadele Komisyonudur. Dopingle Mücadele Komisyonunun doping denetimi hususunda koordinasyon, planlama, uygulama, dopinge mücadele kuruluşları ile işbirliği yapma, yenilikleri takip etme gibi konularda görev, yetki ve yükümlülükleri bulunmaktadır²⁷³.

TBF Ana Statü’sünün²⁷⁴ 12. maddesinde TBF Yönetim Kurulunun görevleri sayılmıştır. Bu hükmün birinci fıkrasının f bendine göre, *“Sporda şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak ve aldirmek”* da Yönetim Kurulunun görevlerinden biri olarak belirtilmiştir. TBF Disiplin Talimatı’nın IV. Bölümünde ise “Disiplin İhlalleri” düzenlenmiştir²⁷⁵. Talimatın 30. maddesine göre, sporda düzensizlik ve şiddeti teşvik

²⁷² TDMK, “Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı”, <http://www.tdmk.org.tr/wp-content/uploads/2017/03/Turkiye-Dopingle-Mucadele-Talimatı-2011.pdf> Erişim Tarihi: 10.04.2019

²⁷³ TDMK, “Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı”, <http://www.tdmk.org.tr/wp-content/uploads/2017/03/Turkiye-Dopingle-Mucadele-Talimatı-2015.pdf> Erişim Tarihi: 10.04.2019

²⁷⁴ 01.10.2014 tarihli ve 29136 (Mükerrer) sayılı R.G.

²⁷⁵ TBF, “Talimatlar”, <http://www.tbf.org.tr/mevzuat/talimatlar> Erişim Tarihi: 10.04.2019

eden, taraftar eylemlerine sebebiyet verebilecek mahiyette beyanlarda bulunan, spor karşılaşmalarının taraflarını karşılaşmalardaki görevlileri, spor kulübü veya TBF yöneticilerini rencide edecek ya da bu kişilere husumet duyulmasına sebep olabilecek şekilde açıklamada bulunan basketbolcu ve kulüp görevlilerinin idari para cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiş, bu eylemlerin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmesi hali ise ağırlaştırıcı bir neden olarak öngörülmüştür. Yine 32. maddede “Ayrımcılık ve İdeolojik Propaganda”, 41. maddede “Bahis” ve 46. maddede “Doping” eylemlerinin cezalandırılacağı; 38 ve 39. maddelerde ise seyirci olayları ile çirkin ve kötü tezahürattan dolayı kulüplerin cezalandırılma usulü ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

TVF Ana Statü’sünün²⁷⁶ 12. maddesinde TVF Yönetim Kurulunun görevleri sayılmıştır. Bu hükmün birinci fıkrasının k bendine göre, “*Sporda şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak ve aldirmek*” da Yönetim Kurulunun görevlerinden biri olarak belirtilmiştir. TVF Disiplin Talimatı’nın²⁷⁷ 4. Bölüm Birinci Kısım’ında ise “Disiplin Suçları” düzenlenmiştir. Talimatın 7. maddesine göre, düzensizlik, şiddet, saha olayları, ırkçı, aşağılayıcı, çirkin tezahürat ve voleybolun marka değerine zarar verecek davranışları önlemek amacıyla yetkili kurullar tarafından cezaların verilebileceği öngörülmüştür. Örneğin, 44. maddede “Saha Olayları - Çirkin ve Kötü Tezahürat - Takım Hâlinde Centilmenliğe Aykırı Hareketler”, 48. maddede “Hileli ve Danışıklı Yarışma, Bahis” ve 49. maddede “Doping” eylemlerinin cezaları düzenlenmiştir.

Sadece takım sporlarına ait federasyonlar değil aynı zamanda bireysel sporlara ait federasyonlar da sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin düzenlemelere ana statü ve talimatlarında yer vermiştir. Örneğin, Türkiye Vücut Geliştirme Fitness ve Bilek Güreşi Federasyonu Ana Statü’sünün²⁷⁸ 12. maddesinde TVGFBGF Yönetim Kurulunun görevleri sayılmış ve bu hükmün birinci fıkrasının j bendine göre, “*Sporda şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak ve aldirmek*” da Yönetim Kurulunun görevlerinden biri olarak belirtilmiştir. Aynı şekilde Türkiye Badminton Federasyonu, Türkiye Binicilik Federasyonu, Türkiye Boks Federasyonu, Türkiye Jimnastik

²⁷⁶ 22.03.2005 tarihli ve 25763 sayılı R.G.

²⁷⁷ Bu talimatın ilk hali 10.07.2006 tarihinde Spor Genel Müdürlüğü ile Türkiye Voleybol Federasyonu resmî internet sitelerinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁷⁸ 01.10.2014 tarihli ve 29136 sayılı R.G.

Federasyonu, Türkiye Dağcılık Federasyonu, Türkiye Golf Federasyonu, Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonu, Türkiye Güreş Federasyonu, Türkiye Judo Federasyonu, Türkiye Masa Tenisi Federasyonu, Türkiye Muaythai Federasyonu, Türkiye Otomobil Sporları Federasyonu, Türkiye Satranç Federasyonu, Türkiye Wushu Federasyonu ve Türkiye Yüzme Federasyonu da ana statülerinde “*Sporda şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak ve aldırma*” yönetim kurullarının bir görevi olarak düzenlenmiştir²⁷⁹.

²⁷⁹ İlgili ana statüler için bkz, 01.10.2014 tarihli ve 29136 sayılı R.G.

İKİNCİ BÖLÜM

6222 SAYILI KANUN'DA DÜZENLENEN SPORDA DÜZENSİZLİĞE İLİŞKİN SUÇLAR

I- GENEL OLARAK

6222 sayılı Kanun'da sporda düzensizlik ve şiddete ilişkin birçok suç ve bunların yaptırımları düzenlenmiştir. Koca'ya göre bu suçları üç gruba ayırmak mümkündür²⁸⁰:

“1- Spor müsabakalarının herhangi bir hileye başvurulmaksızın, dürüst bir şekilde yapıldığı hususunda toplumda hâkim olan güvenin korunması amacıyla ihdas edilen suçlar (m. 11), 2- Sporun tarafı olan kişilerin yaşamını, sağlığını, spor toplumunun genel güvenliğini ve edep duygusunu korumak amacını taşıyan suçlar (m. 13, 14, 17), 3- Spor alanlarında seyrin düzen içinde yapılmasını sağlamak amacıyla ihdas edilen suçlar (m. 15, 16)”

Koca'nın bu sınıflandırmasına katılmakla birlikte, biz giriş bölümünde de belirttiğimiz üzere 6222 sayılı Kanun'daki suçları sporda düzensizliğe ve sporda şiddete ilişkin suçlar olarak kategorize ettik. Bu sınıflandırmayı da Kanun'da birçok suçun düzenlenmiş olması nedeniyle ve bu suçlardan özellikle şike ve teşvik primi suçlarının öneminden dolayı daha detaylı incelenebilmesi adına tercih ettik.

6222 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlardan sporda düzensizliğe ilişkin olanlar, yani; şike ve teşvik primi suçları (madde 11), spor alanlarına usulsüz seyirci girişi ile ilgili suçlar (madde 15) yasak alanlara girme suçu (madde 16) ve seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu (madde 18/8-9) bu bölümde incelenecektir.

²⁸⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 49.

II- ŞİKE SUÇU (M. 11)

A- Kanuni Unsur

Şike suçu 6222 sayılı Kanun'un "Şike ve teşvik primi" alt başlıklı 11. maddesinde düzenlenmiştir.

Hükmün ilk fıkrasına göre, “*Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi*” hapis (1-3 yıl) ve adli para cezası (20 bin güne kadar) ile cezalandırılacaktır. Bu suç nedeniyle “*kendisine menfaat temin edilen kişi*” de müşterek fail olarak cezalandırılacaktır. Ayrıca kazanç veya sair menfaat temini konusunda anlaşmaya varılmış olması durumunda suç tamamlanmış gibi ceza verilecektir.

Hükmün ikinci fıkrasında, şike anlaşmasının mevcudiyetinden haberdar olan ve maçın bu anlaşma yönünde neticelenmesine katkı sağlayan kişilerin de ilk fıkra göre cezalandırılacağı öngörülmüştür.

Üçüncü fıkra göre, teklifte bulunulmasına rağmen anlaşmaya varılamadığı durumda, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması nedeniyle ceza verilecektir.

Dördüncü fıkra, suçun nitelikli hallerine yer verilmiştir.

Yedinci fıkra, suçun spor kulüplerinin ya da sair tüzel kişilerin yararına işlenmesi durumunda, idari para cezası (şike miktarı kadar) verileceği öngörülmüştür.

Sekizinci fıkra gönüllü vazgeçmeye ilişkin bir durum düzenlenmiştir. Buna göre, karşılaşmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmeyecektir.

Dokuzuncu fıkra, şekli ceza hukuku hükümlerine bir istisna getirilmiş ve madde kapsamındaki suçlarla ilgili olarak HAGB kararı verilemeyeceği, verilecek hapis cezasının ertelenemeyeceği ve seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği öngörülmüştür.

Onuncu fıkrada, madde kapsamındaki suçlara ilişkin olarak suçların içtimai ile ilgili bir düzenleme yapılmıştır.

Son fıkrada ise, TCK m. 53'e atıf yapılarak madde kapsamındaki suçlar nedeniyle ceza alan kişi hakkında ayrıca bazı güvenlik tedbirlerine hükmedileceği öngörülmüştür.

B- Korunan Hukuki Değer

Başka ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de özellikle futbol maçlarında şike yapıldığına dair birçok iddia spor gündeminde yer almıştır. Bu tür hileli davranışlara yönelik disiplin hukuku açısından ilgili federasyonlarca yaptırımlar öngörülmüş olsa da, bu tür eylemlerin ceza hukuku açısından adli bir suç olarak daha önce Türk hukukunda düzenlenmemiş olması bu konuda düzenleme yapma ihtiyacı doğurmuş ve daha önce de belirttiğimiz üzere, 6222 sayılı Kanun ile şike fiili ilk defa suç olarak düzenlenmiştir.

Şen'e göre, şike fiilinin suç olarak düzenlenmiş olmasında korunan hukuki değer, toplumun spor karşılaşmalarının dürüstçe yapıldığına dair inançlarının korunması ve aynı zamanda bahis oyunlarının günümüzdeki rolü gözetildiğinde kişilerin bahis oyunlarından haksız menfaat elde etmelerinin engellenmesidir²⁸¹. Ayrıca Şen'e göre, spor müsabakalarında amaç eşit şartlarda, rekabetçi, dürüst bir şekilde yarışmak olsa da aslında eşitliği sağlamak mümkün olmamaktadır. Çünkü maddi ve manevi şartlara göre kişinin gücü, yeteneği ve bulunduğu ortamın etkisinde kalması, kendisini olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Amaç, toplu veya bireysel olarak oyunun kurallarına göre dürüst oynanması olmakla birlikte, durumu eşitlemek veya öne geçmek isteyen ya da oyundan maddi veya manevi menfaat elde etmek isteyenler tarafından dürüstlük kuralı ihlal edilebilmektedir²⁸².

Gülşen'e göre bu suçla korunan hukuki yarar, spor müsabakalarının herhangi bir hileye başvurulmaksızın dürüst bir şekilde gerçekleşeceğine ve sporcuların bu müsabakaları herhangi bir menfaat karşılığında satmayacaklarına yönelik toplumda

²⁸¹ Şen, **a.g.e.**, s. 36.

²⁸² Şen, **a.g.e.**, s. 25.

oluşan güven ve inançtır²⁸³. Bu sebeple şike suçu, sadece karşılaşmanın yapıldığı kısmi düzene değil toplumun tüm kesimine yönelik bir eylem olarak kabul edilmektedir²⁸⁴.

Kanaatimizce de şike suçuyla korunan hukuki değer, spor müsabakalarının adil ve dürüst bir şekilde oynanacağına dair toplumda oluşan inanç ve güvendir. Yine bu suçun düzenlenmesiyle, rekabete aykırı davranışlar önlenmek istenmekte dolayısıyla rekabet ilkesi korunmaktadır. Ayrıca spor müsabakalarının adil bir şekilde yönetilmesi anlamında hakemleri de bu kapsamda değerlendirmek gerekir. Yani pekâlâ hakemler de şike suçunun faili olabileceği için hakemlerin spor müsabakalarını adil bir şekilde yöneteceğine dair toplumda oluşan güven ve inanç da suçla korunan hukuki değerdir.

Fair Play Talimatı'nın 6. maddesinde, TFF'nin fair play'in teşvik ve ödüllendirilmesi amacıyla her türlü tedbiri alacağı, gerekli düzenlemeleri yapacağı ve FIFA ve UEFA ile birlikte işbirliği yapacağı öngörülmüştür. Bu nedenle Zafer'e göre, fair play kurallarına aykırı her türlü davranış Federasyon menfaatlerini etkilemektedir. İşte şike suçunun düzenlenmiş olması, Federasyon menfaatlerini de dolaylı bir şekilde korumaktadır²⁸⁵.

Yine bu suçla Zafer'e göre, ekonomik düzen de korunmaktadır. Çünkü bazı kulüpler kurdukları anonim şirket üzerinden faaliyette bulunabilmektedir. Örneğin, Borsa İstanbul A.Ş.de işlem gören söz konusu şirketlere ait hisseler, kulüp takımlarının aldığı başarılar veya başarısızlıklar nedeniyle değer bakımından etkilenebilmektedir. Şike iddiaları ise bu şirketlerin ve yayın haklarını elinde bulunduran kuruluşların önemli maddi kayıp yaşamalarına sebebiyet verebilmektedir. Ayrıca maçların yayın hakları, forma satışı, sponsorların sektörden çekilmesi gibi olumsuzluklar da yaşanabilmektedir²⁸⁶.

Şike eylemlerinin sporcu ve kulüp yöneticisi olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilmesi de mümkündür. Bu tür eylemlerin sırf disiplin hukuku çerçevesinde

²⁸³ Recep Gülşen, **Spor Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 224; Aynı yönde görüş için bkz, Koca, **a.g.e.**, s. 51.

²⁸⁴ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 224.

²⁸⁵ Hamide Zafer, "Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme Suçu (Şike veya Teşvik Primi Verme)", **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S:1, 2012, ss. 55-82, s. 65.

²⁸⁶ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 65.

cezalandırılması, sporun dışında kalan kişilerin cezasız kalmasına sebebiyet vereceği gibi, federasyon tarafından disiplin yargılaması kuralları kapsamında şike fiillerinin tespit edilmesi de son derece zor olacaktır. Dolayısıyla şikenin bir suç olarak düzenlenmesi isabetli olmuş ve ceza muhakemesinde öngörülen arama, el koyma, yakalama, tutuklama gibi suçun aydınlatılmasına yönelik tedbirlere başvurulması da olanaklı hale gelmiştir²⁸⁷.

C- Fail ve Mağdur

Şike suçu yapısı bakımından birden fazla failin katılımının zorunlu olduğu bir suç olduğundan çok failli bir suçtur²⁸⁸. Çünkü bu suçun işlenebilmesi için, bir spor karşılaşmasının neticesini etkilemek amacıyla kazanç veya sair menfaati temin eden kişi ya da kişilerin yanında kendisine kazanç veya sair menfaat temin edilen kişi ya da kişilerin bulunması zorunludur. Şike suçunda failler, farklı yönlerden hareket ederek aynı amacın gerçekleşmesini sağladıklarından, bu suç karşılaşma suçu niteliğinde çok failli bir suçtur²⁸⁹.

Kazanç veya sair menfaat sağlayan fail açısından herkesin bu suçun faili olabileceğini söylemek mümkündür, çünkü söz konusu hükümde fail olmak için herhangi bir özellik aranmamıştır. Bununla birlikte, kazanç veya sair menfaat temin edilen fail açısından farklı değerlendirme yapmak gerekmektedir. Bu failin spor müsabakasının sonucunu etkileyebilme gücüne sahip bir kimse olması gerekir²⁹⁰. Çünkü suçun maddi unsuru olan fiilin nedeni müsabaka sonucunu etkilemektir. Söz konusu failin böyle bir gücü ya da yetkisi yoksa bu suçun oluştuğu söylenemez. Hakemler, kulüp yöneticileri, teknik adamlar, oyuncular ve özellikle futbol, hentbol ve buz hokeyi gibi sporlar açısından kaleciler spor karşılaşmasını etkileyebilecek olan kişilere örnek olarak verilebilir²⁹¹. Bu yönüyle, şike suçunun özgü bir suç olduğu söylenebilir²⁹².

²⁸⁷ Koca, **a.g.e.**, s. 51-52.

²⁸⁸ Şen, **a.g.e.**, s. 33; Koca, **a.g.e.**, s. 54; Özen, **a.g.e.**, s. 17; Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 223-224; Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 65; Memiş, **a.g.e.**, s. 275.

²⁸⁹ Özgenç, **a.g.e.**, s. 107; Koca, **a.g.e.**, s. 54.

²⁹⁰ Şen, **a.g.e.**, s. 38.

²⁹¹ Koca, **a.g.e.**, s. 54.

²⁹² Şen, **a.g.e.**, s. 38.

Belirtmek gerekir ki, kazanç veya sair menfaat sağlanan kişinin bu güce sahip olması yeterli olup ayrıca somut olayda müsabaka sonucunu etkilemiş olması gerekmez. Burada önemli olan, söz konusu kişinin bu amaçla menfaat temin etmiş olmasıdır. Örneğin bu kişi hakemse ve maçın neticesini etkilemek için kazanç veya sair menfaat elde etme konusunda anlaşmaya vardıysa, daha sonra o maçta görevlendirilmese dahi suç oluşur²⁹³. Keza, söz konusu fail bir basketbolcu ise ancak o maçta 40 dakika yedek kaldıysa ya da o maç kadrosuna alınmadıysa yine suçun oluştuğunun kabulü gerekir. Bununla birlikte, her ne kadar şike suçunun tamamlanmasında anlaşmaya varılmış olması kanun hükmü gereğince yeterli olsa ve bu bakımdan şike anlaşmasının müsabaka alanına ve müsabaka neticesine yansımaları aranmasa da, somut olayda bu neticenin gerçekleştirilebileceğine dair elverişli araçların bulunması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, şike anlaşmasında kazanç veya sair menfaat temin edilen kişinin, neticeye ulaşılmassa da bahse konu maç açısından netice alabilme olanak ve gücüne sahip olması gerekmektedir. Aksi durumda, suçu işlemeye yönelik elverişli vasıtanın mevcudiyeti olmayacağından suçun maddi unsuru oluşmayacaktır²⁹⁴.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ikinci fıkrasında “*Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler*”den bahsedilmiş ve bunların da ilk fıkra hükmüne göre cezalandırılacağı öngörülmüştür. Böylece, söz konusu üçüncü kişilerin yardım eden sıfatıyla genel hükümlere göre değil, hükmün ilk fıkrasına göre yani müşterek fail olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir. Yine bu fıkra açısından fail olabilecek kişilerin de spor müsabakasının sonucunu etkileyebilme gücüne sahip bir kimse olması gerekir.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 4. fıkrasının b bendinin ilk hali “*Spor kulübünün yönetim kurulu başkan veya üyeleri tarafından*” şeklindeyken; daha sonra yapılan değişiklikle²⁹⁵ nitelikli hal kapsamında fail olabilecek kişilerin sayısı arttırılmıştır. Yeni durumda nitelikli hal bakımından fail olabilecek kişiler; Federasyon veya spor kulüpleri ile bu alanda faaliyette bulunan tüzel kişilerin yönetim kurulu ve genel kurul başkan veya üyeleri, idari veya teknik yöneticiler, kulüp ve sporcu menajerleri veya temsilcileridir.

²⁹³ Koca, **a.g.e.**, s. 55.

²⁹⁴ Şen, **a.g.e.**, s. 38.

²⁹⁵ 10.12.2011 tarihli ve 6259 sayılı Kanun m. 1, 15.12.2011 tarih ve 28143 sayılı R.G.

Mağdur ve suçtan zarar gören ne TCK’da ne de CMK’da tanımlanmıştır. Ancak Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik’in²⁹⁶ 3. maddesine göre mağdur, “*Suçtan veya haksız eylemden zarar gören kişi*” olarak tanımlanmıştır. Suç Mağdurlarının Haklarına, Desteklenmesine ve Korunmasına İlişkin Asgari Standartları Belirleyen 25 Ekim 2012 tarihli 2012/29/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi’nin 1. maddesine göre ise mağdur, “*doğrudan bir suç nedeniyle fiziksel, ruhsal ve duygusal zarara ya da ekonomik kayba uğrayan gerçek kişiler*”i ve “*doğrudan bir suç nedeniyle ölen kişinin aile bireyleri ve bu kişinin ölümü sonucu zarar gören kişiler*”i ifade etmektedir²⁹⁷. Ancak her suçta bir mağdur olup, mağdur ile suçtan zarar görenin aynı şey olmadığını belirtmek gerekir. Çünkü suçtan zarar gören, mağdura nazaran daha geniş bir kavramdır²⁹⁸. Suçtan zarar gören kişi o suçun mağduru olabileceği gibi, suçun mağdurundan başka kişiler de suçtan zarar gören kişi olabilir²⁹⁹. Başka bir ifadeyle, her suçtan zarar gören kişi, suçun mağduru değildir. Mağdur eylemden ilk etkilenen iken, suçtan zarar gören kişi eylem nedeniyle hakkı zedelenen ve hak ileri sürebilecek kimsedir. Yine mağdur suçtan doğrudan zarar gören kişiler iken, suçtan zarar gören ise suçtan dolaylı zarar gören ya da suçla korunan hak ve menfaatin dışında kalan hakları zarar gören kimselerdir³⁰⁰. Bu nedenle aslında suçtan doğrudan doğruya zarar görme dar anlamda; dolaylı zarar görme ise geniş anlamda suçtan zarar görmeyi ifade etmektedir³⁰¹. Tüm suçlarda zorunlu³⁰² ve dolaylı mağdur, suç ve ceza koyma yetkisi olan Devlet erkidir. Bununla birlikte doğrudan mağdur, suçla ihlal edilen ve cezayla korunan hukuki değer veya menfaatin sahibi, başka bir ifadeyle kendisine karşı suç işlenmiş kişidir. Bazı suçlar bakımından belirli kişiler mağdur olmakla beraber, bazı suçlar bakımından toplumu oluşturan ve barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşama hakkına sahip olan herkes mağdur

²⁹⁶ 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı R.G.

²⁹⁷ Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, **Avrupa Birliğinde Mağdur Hakları 2012/29/Eu Sayılı Direktifin Uygulanmasına İlişkin Rehber İlkeler**, Editörler: Hülya Çetin/Tuba Dağdeviren, Ankara, 2016, s. 170.

²⁹⁸ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş Gözden Geçirilmiş 15. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s. 22.

²⁹⁹ Gülfem Pamuk, **Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuku’nda Mağdurun Makam Olarak Yeri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2012, s. 152.

³⁰⁰ Aslı Aydın, “Ceza Hukukunda Mağdur Kavramı ve Viktimoloji”, **Umut Vakfı Hukukun Gençleri Sempozyumları Dizisi - 6: Şiddetin Mağdurlarının Yaşamlarına Olan Etkisi**, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Eskişehir, 2015, s. 3.

³⁰¹ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, **Mağdur Hakları İnceleme Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:4, 2014, s. 4.

³⁰² Sulhi Dönmezer/Sahir Erman/Köksal Bayraktar/Serap Keskin Kızıroğlu/Hamide Zafer/Pınar Memiş Kartal/Hasan Sınar/R. Barış Erman/Fulya Eroğlu/R. Murat Önok, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Cilt II, 14. Bası, İstanbul: Der Yayınları, 2019, s. 726.

olmaktadır. Şike suçu da topluma karşı işlenen bir suç niteliğinde olduğu için, suçun mağduru toplumu oluşturan herkeştir³⁰³. Ancak topluma karşı işlendiği kabul edilen bir suçun, aynı zamanda bireylere de doğrudan ve kişisel olarak zarar vermesi mümkündür³⁰⁴. Gülşen'e göre suçun mağduru toplum olmakla birlikte, anlaşma sonucu müsabakanın sonucu etkilenmişse gerçek kişiler mağdur, spor kulübü olarak tüzel kişiler ise suçtan zarar gören olabilecektir³⁰⁵. Özgenç'e göre de müsabakaya katılıp fair play gereğince yarışarak galip gelmeyi amaçlayan ancak şike suçu nedeniyle bu olanaktan yoksun bırakılan diğer tüm oyuncular mağdur statüsündedir. Galibiyet şansını kaybeden oyuncuların mensup olduğu kulüpler ise suçtan zarar gören konumundadırlar³⁰⁶.

Kanaatimizce mağdur kişilere, galip gelmeyi hedefleyen oyuncular dışında takımlarının galip gelmesini hedefleyen teknik direktörler ve antrenörler gibi takımın yönetiminde bulunan kişileri de doğrudan maddi ve manevi olarak zarar gördükleri için eklemek gerekir. Yine söz konusu maça yönelik bahis oynayan kişileri de doğrudan ekonomik bir zarar gördüklerinden dolayı mağdur konumunda değerlendirmek gerekir. Ayrıca suçun mağduru sadece gerçek kişiler değil tüzel kişiler de olabilir³⁰⁷. Bu bağlamda şike fiilini gerçekleştiren oyuncunun bağlı olduğu spor kulübü de suçtan doğrudan ekonomik bir zarar gördüğü için, suçun mağduru olacaktır. Söz konusu takımın taraftarları ile bu takım ve kişilerin dışında bulunan ligdeki diğer takımlar, bunların sporcuları, yöneticileri vs. tüm personeli ile taraftarları da dolaylı bir zarar gördüklerinden dolayı suçtan zarar gören konumundadırlar³⁰⁸. Çünkü söz konusu müsabakaya şikenin bulaşmış olması diğer takımların da adil olmayacak şekilde ligdeki konumlarını etkilemiş ya da etkileyecektir. Yine söz konusu spor branşını takip eden, durumun kamuoyuna yansmasıyla seyir zevki bozulan veya bu branştan uzaklaşan diğer tüm seyirciler, bu branşı mesleki olarak takip eden spor basını mensupları, spor

³⁰³ Özen/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 25; Koca, **a.g.e.**, s. 54-55.

³⁰⁴ Pamuk, **a.g.e.**, s. 158.

³⁰⁵ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 224.

³⁰⁶ Özgenç, **a.g.e.**, s. 99.

³⁰⁷ Ancak bunun için işlenen suçun sadece insan aleyhine işlenebilen bir suç olmayıp, tüzel kişiye karşı da işlenebilen bir suç olması gerekir. Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kızıroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 727-728; Sadece gerçek kişilerin suçun mağduru olabileceği, bu kişilerin suçtan zarar gören olabileceği görüşünün aksine tüzel kişilerin de suçun mağduru olabileceği görüşü için ayrıca bkz., Tuğrul Katoğlu, "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", **AÜHFD**, C:61, S:2, 2012, s. 672.

³⁰⁸ Bu tür kişilerin suçun mağduru olduğu yönünde görüş için bkz., Şen, **a.g.e.**, s. 67.

yazarları ile izleyici sayısının azalacak olmasından dolayı yayın hakkını elinde bulunduran yayıncı kuruluş da suçtan zarar gören konumunda olan kişilerdir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, şike suçlarında tüzel kişiler fail olamazlar. Bununla birlikte, bu kişilerin kabahat sorumlulukları vardır³⁰⁹. Çünkü 11. maddenin yedinci fıkrasında suçun spor kulüplerinin ya da sair tüzel kişilerin yararına işlenmesi durumunda, idari para cezası (şike miktarı kadar) verileceği öngörülmüştür. Yani söz konusu suçtan dolayı tüzel kişilere yönelik³¹⁰ TCK m. 60, Kabahatler Kanunu³¹¹ m. 43/A ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu³¹² m. 4 dışında bir güvenlik tedbiri öngörülmüştür.

D- Maddi Unsur

1- Konu

Şike suçunun konusu, "kazanç veya sair menfaat"tir. Nitekim suçu düzenleyen hükümden, bu suçun konusunun kazanç veya sair menfaat olduğu açıkça anlaşılmaktadır³¹³.

Kazanç kavramı TDK'ye göre, gerçek anlam olarak "*Satılan bir mal, yapılan bir iş veya harcanan bir emek karşılığında elde edilen para, getiri, temettü*", anlamına gelmekte mecaz anlamı olarak ise "*Yarar, çıkar, kâr*" gibi anlamlara gelmektedir³¹⁴. "Menfaat"³¹⁵ kavramı ise TDK'ye göre, "çıkâr" anlamına gelmektedir. Çıkâr sadece maddi anlamda kullanılan bir kavram olmayıp aynı zamanda manevi anlamda da kullanılmaktadır. Hükümde geçen söz konusu kazanç kavramından ilk anlamının yani gerçek anlamının kastedildiği açıktır. Ancak sair menfaat kavramından sadece maddi

³⁰⁹ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 66.

³¹⁰ Ceza hukukunda tüzel kişilere uygulanan güvenlik tedbirlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz, Nur Centel, "Ceza Hukukunda Tüzel Kişilerin Sorumluluğu-Şirketler Hakkında Yaptırım Uygulanması-", **AÜHF**, S:65(4), 2016, s. 3313-3326.

³¹¹ 30.03.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kanun, 31.03.2005 tarihli ve 25772 (Mükerrer) sayılı R.G.

³¹² 21.03.2007 tarihli ve 5607 sayılı Kanun, 31.03.2007 tarihli ve 26479 sayılı R.G.

³¹³ Mustafa Özen, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Yer Alan Suçlar ve Yaptırımları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 10.

³¹⁴ TDK, **a.g.e.**, "kazanç", s. 1121; TDK, Güncel Türkçe Sözlük, "kazanç", <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.10.2018

³¹⁵ TDK, **a.g.e.**, "menfaat", s. 1368; TDK, Güncel Türkçe Sözlük, "menfaat", <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.10.2018

bir yararın mı kastedildiği yoksa manevi yararı da kapsayacak şekilde mi anlaşılması gerektiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Yurtcan'a göre, “kazanç” kavramından sonra gelen kavram “sair menfaat” kavramı olduğu için, bu kavram parasal bir değer anlamında kullanılmıştır³¹⁶. Özen de kazanç kavramından maddi değer ile ölçülebilen ve malvarlığında artış sağlayan her türlü maddi anlamda iyileştirmenin anlaşılması gerektiğini belirtmiştir³¹⁷. Zafer'e göre, maddi ve mamelekle ilgili olmak şartıyla her çeşit fayda, kazanç olarak ifade edilebilir³¹⁸. Güngör'e göre de kazanç kavramından maddi bir yarar anlaşılmalıdır³¹⁹.

Özen ve Yılmaz'a göre ise, kazanç kavramı maddi ve manevi her çeşit yarar şeklinde anlaşılabilir. Önemli olan, söz konusu yararı kişinin kabul etmesi ve bu yararın o kişi üzerindeki etkisidir³²⁰. Memiş de menfaatin sadece maddi bir ölçüsünün olmasının gerekmeceğini belirtmiş, bir hakemin doğduğu yerin takımının oynadığı bir maçı kazandırması veya bir atletin yarıştığı kişinin kardeşi olması sebebiyle yarışmada gücünü göstermemesi gibi hallerde de şike suçunun oluşacağını kabul etmiştir³²¹. Koca'ya göre de, şike suçunun konusu, yalnızca para gibi maddi menfaatler değil, aynı zamanda kişinin kişisel ve sosyal durumunu iyileştiren manevi menfaatler de olabilir³²². Örneğin, bir sporcuya kötü bir performans sergileyerek spor müsabakasının sonucunu etkilemesi için para verilmesi bu suçun konusunu oluşturabileceği gibi, daha iyi bir takıma transfer olacağının garantisinin verilmesi veya birtakım cinsel menfaatlerin sağlanması da suçun konusunu oluşturabilir³²³. Hatta Donay'a göre, bu menfaatin siyasi bir menfaat olması da mümkündür. Örneğin, müsabaka sonucunu etkileyecek kişiye menfaat olarak, gelecekte bir belediye başkanlığı veya bir milletvekilliği adaylığı teklif edilebilir³²⁴. Kanaatimizce de, söz konusu “sair menfaat” kavramından maddi bir iyileştirmenin yanında manevi bir yararın da anlaşılması gerekmektedir. Aksi durumda, bir spor müsabakası öncesi bir boksöre karşı taraftan gelecek yumruklardan bazılarını bilerek yemesine karşılık

³¹⁶ Erdener Yurtcan, **Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu ve Yorumu**, 6222 Sayılı Yasaya Göre Yeniden Yazılmış 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011, s. 35.

³¹⁷ Özen, **a.g.e.**, s. 11.

³¹⁸ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 66.

³¹⁹ Devrim Güngör, "Şike Suçu", **Ankara Barosu Dergisi**, S: 4, 2011, ss. 35-43, s. 40.

³²⁰ Özen/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 29.

³²¹ Memiş, **a.g.e.**, s. 256.

³²² Koca, **a.g.e.**, s. 54.

³²³ Şen, **a.g.e.**, s. 41; Koca, **a.g.e.**, s. 54;

³²⁴ Donay, **a.g.e.**, s. 154.

olarak cinsel bir menfaat sunulması ya da onun onure edilmesi adına "Yılın en iyi sporcusu" seçileceğinin vaat edilmesi gibi bir durumda söz konusu suç oluşmayacaktır. Böyle bir yorum, kanun koyucunun amacına da aykırı düşecektir. Kaldı ki, kanun koyucu belki de böyle yorumları bertaraf etmek adına sadece kazanç ibaresini kullanmamış aynı zamanda "veya sair menfaat" ibaresine yer vererek söz konusu kazancın geniş yorumlanması gerektiğini amaçlamıştır.

“Spor müsabakası” ibaresinden ne anlaşılması gerektiği de “Tanımlar” alt başlıklı 3. maddenin 1 bendinde açıkça ifade edilmiştir. Buna göre, federasyonların düzenlenmesine izin verdiği, düzenlediği ya da düzenlemesine yardımcı bulunduğu her türlü sportif yarışma ve karşılaşma 6222 sayılı Kanun kapsamında bir spor müsabakasıdır. Bunun dışında, herhangi bir federasyonunun düzenlemediği özel bir spor müsabakası söz konusu ise şike suçu oluşmayacaktır³²⁵.

Belirtmek gerekir ki, şike suçunun oluşabilmesi için kazanç veya sair menfaatin hakeme, yöneticiye ya da oyuncuya sağlanması zorunlu olmayıp, şike anlaşmasının taraflarının üzerinde anlaştıkları üçüncü bir kişiye sağlanması da mümkündür³²⁶.

Şen, şike suçunun konusunu oluşturan söz konusu menfaatin niteliği ve kapsamının belirlenmesi açısından, şike suçunu ilk bölümde de belirttiğimiz üzere üç şekilde incelemiştir. Bunlar; bahis amaçlı şike, hatır şikesi ve adi şikedir³²⁷.

Şen’e göre hatır şikesinde, şike suçunun unsuru olan menfaat ilişkisinin bulunmaması durumunda, suçun unsuru gerçekleşmeyecek dolayısıyla da şike suçu oluşmayacaktır. Bu eylem, ancak spor disiplin hukukunu ilgilendirebilir. Şike suçunun konusunu oluşturan anlaşmanın bir menfaat ile ilgili olması zorunlu olduğundan, suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca bu eylemin suç olarak kabul edilmesi mümkün değildir³²⁸. Bununla birlikte Donay’a göre, hatır şikesinde herhangi bir kazanç ve menfaat vaadi veya böyle bir menfaat için anlaşma bulunmamakta ise de, söz konusu hatır sebebiyle maçın neticesi etkilenecektir. Böyle bir ihtimalde, suçun yasal unsuru olarak öngörülen menfaat verilmiş olsa da olmasa da anlaşma yapılmış olacaktır. Hatır

³²⁵ Donay, **a.g.e.**, s. 157; Şen, **a.g.e.**, s. 46.

³²⁶ Şen, **a.g.e.**, s. 41.

³²⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 39-40.

³²⁸ Şen, **a.g.e.**, s. 39-40.

şikesinde de aslında manevi bir menfaat söz konusudur. Burada söz konusu hatıra binaen, hatıra bulunulan kişi karşılaşmanın neticesini etkilemektedir. Ayrıca bu suçla kamuoyunun güveni sarsılmaktadır. Hatır için de olsa bu güven kötüye kullanılmıştır. Buna göre, müsabaka sonucunu etkilemek koşuluyla hatır şikesinde şike suçu oluşacaktır³²⁹.

Kanaatimizce, hatır şikesinde de bir manevi menfaat söz konusu olduğundan müsabaka sonucunun etkilenmesi koşuluyla şike suçunun oluştuğunun kabulü gerekir. Ayrıca 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesindeki diğer durumlar açısından da hatır şikesinin bir farkının bulunmadığını belirtmek gerekir. Buna göre, örneğin söz konusu teklif yapıldığı ancak anlaşmaya varılamamış olduğu durumda şike suçuna teşebbüs söz konusu olacaktır. Bir müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla hatır şikesi konusunda anlaşmaya varılmış olunmasına rağmen müsabaka sonucunun bir şekilde etkilenmemiş olduğu durumlarda ise, her ne kadar suç oluşmamış olsa da, 11. maddenin ilk fıkrasının son cümlesi anlamında bu eylemden dolayı suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, şike suçunun konusunu oluşturan sair menfaat büyük bir takıma transferinin yapılacağı konusunda bir oyuncuya vaatte bulunulması şeklinde bir manevi menfaat de olabilir. Bu tür bir şike Şen'e göre, transfer şikesi olarak adlandırılabilir. Bununla birlikte, bu şikenin tespitinde çok dikkatli olunması gerekmektedir. Çünkü sporcuların transfer dönemleri belirli tarihler arasında yapılırsa da, başta futbol olmak üzere, transfer konusunun ulusal ve uluslararası bir gündem oluşturması bu konuyu karışık bir duruma getirmiştir. Kulüpler, söz konusu transfer görüşmelerini sadece yetkili menajerler ve avukatlar aracılığıyla değil, bunların dışında üçüncü kişiler aracılığıyla da yapabilmektedir. Dolayısıyla ceza yargılaması bakımından transfer görüşmeleri bir bütün olarak dikkate alınarak neticeye ulaşılmalıdır³³⁰.

³²⁹ Donay, **a.g.e.**, s. 153-154.

³³⁰ Şen, **a.g.e.**, s. 41.

2- Fiil

a- Hareket

Şike, belirli bir spor karşılaşmasının sonucunu etkileme kudreti bulunan bir kişinin, bu karşılaşmanın sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasıyla yapmış olduğu anlaşma kapsamında menfaat sağlamasıdır³³¹. 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ilk cümlesi bakımından da şike suçu tanımlanmış olup, bu bağlamda suçu oluşturan fiil, belirli bir spor karşılaşmasının neticesini etkilemek amacıyla bir kimseye kazanç veya sair menfaatlerin temin edilmesi olarak öngörülmüştür. Ancak kanun koyucu, 11. maddenin ilk fıkrasının son cümlesinde *“Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.”* diyerek, sadece anlaşmaya varma fiilini de aynı şekilde cezalandırma bakımından yeterli görmüştür.

Kazanç veya sair menfaatin kişiye sağlanması, temin etme unsurunu oluşturur. Para gibi maddi bir menfaat söz konusuysa, bunun kişinin tasarruf alanına sokulmasıyla temin etme unsuru gerçekleşmiş olur³³². Ancak bir milletvekili adaylığı veya en iyi sporcu ödülü gibi bir vaat söz konusuysa, bu adaylığın veya ödülün verilmesi ile temin etme gerçekleşir.

Şike suçu daha önce de belirttiğimiz üzere, Türk hukukunda ilk kez bir suç olarak 6222 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Donay'a göre, eğer böyle bir düzenleme getirilmeseydi dahi şike eylemini gerçekleştiren kişilere eylemin dolandırıcılık kapsamında değerlendirilerek ceza verilmesi mümkün olabilirdi. Donay'a göre, nitelikli dolandırıcılık suçunun unsurları olduğu takdirde TCK'nın 158. maddesinin ilk fıkrasının (d) bendi, yani kurum ve kuruluşları araç olarak kullanmak şeklindeki hükmü uyarınca bu eylem cezalandırılabilirdi³³³.

Bununla birlikte, Şen'e göre, 6222 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de açıkça ifade edildiği üzere, şike ve teşvik primi eylemleri ilk defa bu Kanun ile düzenlenmiş olup, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce bu eylemlerin dolandırıcılık suçu olarak

³³¹ Koca, **a.g.e.**, s. 53.

³³² Koca, **a.g.e.**, s. 53.

³³³ Donay, **a.g.e.**, s. 152.

kabul edilmesi, “suçta ve cezada kanunilik ilkesi”ni düzenleyen Anayasa m. 38/1, TCK m. 2 ve m. 7 hükümlerine ve “cezalandırmada kıyas yasağı” ilkesine aykırı olurdu³³⁴.

Şen’e göre, teşvik primi ve şike fiillerinin dolandırıcılık suçu olarak nitelendirilmesi iki temel sebeple yanlıştır. Öncelikle, biran için bu eylemlerin dolandırıcılık suçunu oluşturduğunun kabulünde, kanun koyucunun 6222 sayılı Kanun’un 11. maddesine ihtiyaç duymaması gerekirdi. Diğer yandan, dolandırıcılık fiili ile teşvik primi ve şike fiillerinin unsurları birbirlerinden farklıdır. Çünkü dolandırıcılık suçu doğrudan doğruya mağduru hedef alır ve hileli davranışlarla onun iradesi sakatlanarak zarara uğratılır ve fail kendisine ya da başkasına haksız yarar sağlar³³⁵. Ancak teşvik primi ve şike fiillerinde, böyle bir kast ve maddi unsur bulunmamaktadır. Bilakis bu fiillerde, karşılıklı anlaşarak müsabakaların neticelerini etkilemeye yönelik irade birliği vardır. Teşvik primi ve şike suçları, unsurlarından dolayı karşılıklı çok faili suçlardan olup, bu özelliği itibariyle de dolandırıcılık suçundan farklıdır³³⁶.

Şen’in bu görüşüne katılmaktayız. Kanaatimizce de böyle bir nitelendirme, TCK’nın 2. maddesinin üçüncü fıkrasında bulunan kıyas yasağı ilkesine aykırı olacaktır. Bu ilke evrensel bir ceza hukuku ilkesi olup, kanunda suç olarak düzenlenmemiş olan bir fiilin, kanundaki suçlardan birisine benzetilerek cezalandırılmaması anlamına gelmektedir. Bu tür bir kıyasa ise “yasaya göre kıyas” veya “yasa içinde kıyas” denilmektedir³³⁷. İşte söz konusu eylemlerin dolandırıcılık suçu kapsamında nitelendirilmesi tam da bir yasa içinde kıyas örneği olacaktır.

b- Netice

Şike suçu söz konusu kazanç veya sair menfaatin temin edilmesiyle gerçekleşmiş olur. Henüz temin edilmeyip sadece anlaşmaya varılmış olması durumunda suç tamamlanmış olmaz³³⁸. Ancak kanun hükmüne göre bu durumda suç

³³⁴ Şen, **a.g.e.**, s. 32-35.

³³⁵ Y. 15. CD, 01.07.2013, E. 2013/14846, K. 2013/12178, <http://kazanci.com.tr> Erişim Tarihi: 20.04.2019

³³⁶ Şen, **a.g.e.**, s. 33.

³³⁷ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s. 160.

³³⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 53.

tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır. Bu durumda suça teşebbüsten bahsetmek gerekir. Bu konu, aşağıda incelenecektir.

Şike suçu, neticeli bir suç olmayıp, sırf hareket suçu niteliğinde bir suçtur. Çünkü suçun gerçekleşmesi için herhangi bir neticenin meydana gelmesi istenmemiştir³³⁹.

E- Manevi Unsur

Şike suçunda faillerin, söz konusu spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla hareket etmiş olmaları gerekmektedir³⁴⁰. Başka bir ifadeyle, belli bir saikle hareket edilmesi gerekmektedir. Söz konusu kazanç veya menfaatin temin edilmesi başka amaçlarla gerçekleşmişse bu suç oluşmayacaktır. Çünkü önemli olan, belirli bir müsabakanın neticesini etkilemek amacıyla menfaatin temin edilmiş olması veya bu konuda anlaşmaya varılmış olmasıdır³⁴¹. Bu bağlamda şike suçunun oluşabilmesi için özel kast aranmıştır.

Saik, suçun temel şeklinde aranabileceği gibi, suçun nitelikli halinde de aranabilir. Bu bağlamda saik, şike suçunun hem temel şekli açısından hem de hükmün dördüncü fıkrasının ç bendinde düzenlenen bahis amacıyla şike şeklindeki nitelikli hali açısından öngörülmüştür.

F- Suçun Nitelikli Halleri

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin dördüncü fıkrasının gerekçesinde şu ifadeye yer verilmiştir: *“Dördüncü fıkra, suçun; nitelikli halleri sayılarak bu durumda verilecek cezanın yarı oranında arttırılacağı belirtilmiştir.”* Buna göre, hükmün dördüncü fıkrasındaki nitelikli hallerin şike ve teşvik primi suçları için değil, sadece şike suçu için düzenlenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu nitelikli haller ise şöyledir:

³³⁹ Özen, **a.g.e.**, s. 39.

³⁴⁰ Şen, **a.g.e.**, s. 47.

³⁴¹ Koca, **a.g.e.**, s. 55.

1- Kamu Görevinin Sağladığı Güven veya Nüfuzun Kötüye Kullanılması Suretiyle İşlenmesi

İlk nitelikli halin oluşabilmesi için, suçun kamu görevinin sağladığı nüfuzun veya güvenin kötüye kullanılarak işlenmesi gerekir. Bunun için de, failin ya kamu görevlisi olması ya da kamu görevlisi sayılması gerekir. Bu bağlamda 6222 sayılı Kanun'a göre bazı kişilerin kamu görevlisi sayılmış olduğuna değinmek gerekir. Kanunun 20. maddesine göre, spor karşılaşmalarında görev yapan gözlemci, temsilci ve hakemler bu görevleriyle ilgili olmak kaydıyla kendilerine karşı işlenen suçlar açısından kamu görevlisi sayılacaktır. Bu sayılan kişilere 7182 sayılı Kanun m. 15 ile saha komiseri de eklenmiştir. Söz konusu hüküm, bu kişilerin fail olduğu suçlar açısından bu kişileri kamu görevlisi saymamıştır. Bununla birlikte, 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Kamu görevlisi sayılma" başlıklı Ek 1. maddesine göre³⁴², spor organizasyonlarında görevlendirilen kişiler görevlerini yürüttükleri sırada ve görevleri ile ilgili hususlarda kamu görevlisi sayılacak olup, Ceza kanunlarının icra edilmesi açısından, bunların fail ya da mağdur olduğu suçlarda da kamu görevlisine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu nedenle bu nitelikli hali kamu görevlisi olan ya da hakem, gözlemci, temsilci veya saha komiseri gibi kamu görevlisi sayılan kişiler işleyebilecektir.

2- Spor Kulübünün Başkan veya Üyeleri Tarafından İşlenmesi

İkinci nitelikli hal yukarıda da belirttiğimiz üzere, "*Spor kulübünün yönetim kurulu başkan veya üyeleri tarafından*" şeklindeyken 6259 sayılı Kanun değişikliğiyle kapsamı genişletilmiştir. Buna göre, 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin dördüncü fıkrasının b bendinin yeni hali şöyle olmuştur; "*Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından*".

Burada dikkat çeken husus, söz konusu kişiler arasında sporcuların ve hakemlerin sayılmamış olmasıdır. Şen'e göre bu durum, bir şike suçunun işlenebilmesi

³⁴² Ceza sorumluluğuna ilişkin hükmün KHK ile getirilmiş olmasının eleştirisi için bkz, Ümit Kocasakal, "Sporda Hukuki ve Cezai Sorumluluk", in **I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2010, ss. 54-61, s. 60-61.

için sporcu veya hakemlerin muhakkak bulunması gereken kişilerden olmasının düşünülmesinden kaynaklanmış olabilir. Ancak Şen'e göre, bu düzenleme yerinde gibi görünse de, şayet baskı, şiddet ya da tehdit gibi irade sakatlanması yoksa şike suçundan veya bu suça teşebbüsten dolayı asıl sporcu ve hakemlerin en ağır bir şekilde cezalandırılması gerekmektedir. Çünkü bu kişiler anlaşmanın bir tarafında bulunmadıkları durumda, şike suçunun işlenebilme ihtimali pek bulunmamaktadır³⁴³.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin dördüncü fıkrasının ilk iki bendinde belirtilen nitelikli halleri, sadece belirli kişiler işleyebilir. Suçun ancak kanuni tanımında gösterilen kimselerce işlenmesi durumunda gerçek özgü suç; suçun herkes tarafından işlenebilmekle beraber, failin kişisel özelliğinin suçun nitelikli halini oluşturduğu durumda ise görünüşte özgü suç söz konusu olacağı için³⁴⁴, bu yönüyle söz konusu nitelikli haller görünüşte özgü suç niteliğindedir.

3- Suç İşlemek Amacıyla Kurulmuş Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi

Üçüncü nitelikli halin oluşabilmesi için söz konusu örgütün silahlı olmasına gerek bulunmamakta, suç işlemek amacıyla bir örgütün varlığı yeterli olmaktadır. Şen'e göre söz konusu düzenleme, "ne bis in idem (bir suçtan iki ceza verilmez)" ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. TCK m. 220'de düzenlenmiş olan örgüt suçu bağımsız bir suç olarak ele alınmıştır. Yargıtay kararları³⁴⁵ ve doktrine göre, örgüt içinde en az üç kişinin olması, hiyerarşik bağ, suç işlemek amacıyla fiili birleşme, süreklilik ve amaç suçların işlenebilmesi için elverişli vasıta ve üyeye sahip olma suç örgütünün unsurlarıdır. Şike suçunun bir örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi durumunda ise, failin aynı suçlama nedeniyle hem TCK m. 220'den hem de 6222 sayılı Kanun'un m. 11/4-c hükmünden cezalandırılması gündeme gelir ki, böyle bir durum "bir suçtan iki ceza verilmez" ilkesine aykırı olacaktır. Çünkü bu ilkeye göre, bir kişiye aynı fiil nedeniyle sadece bir ceza verilebilir³⁴⁶. Ancak kanaatimizce, bu durumda "ne bis in idem" ilkesine aykırılık söz konusu olmayacaktır. Şayet şike suçu sadece bir suç

³⁴³ Şen, a.g.e., s. 48-49.

³⁴⁴ Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 211.

³⁴⁵ YCGKK, 21.03.2017, E. 2017/9-15, K. 2017/178, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.04.2019

³⁴⁶ Şen, a.g.e., s. 50-51.

işleme kararının icrası çerçevesinde farklı zamanlarda birden fazla işlenirse, ki bu ihtimalde örgüt kurma suçu oluşmaz³⁴⁷, 6222 sayılı Kanun m. 11/10 uyarınca bunlardan en ağır cezayı gerektiren eylemden ötürü verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek bir cezaya hükmolunacak yani tek fiille birden fazla eylemin cezalandırılması söz konusu olmayacaktır. Yok eğer söz konusu örgüt, sadece şike suçlarını işlemek amacıyla kurulmayıp başka suçlar işlemek amacıyla da kurulup diğer suçları da işlemişse, bu durumda yine tek fiille birden fazla kanun hükmünü ihlal söz konusu olmayacak, ortada birden fazla eylem ve suç bulunacağı için faillerin diğer suçlar bakımından sorumluluğu ayrı değerlendirilecek ve gerçek içtima hükümleri uygulanacak, ortada tek fiille birden fazla kanun hükmünü ihlal durumu varsa da bu tür ihlaller bakımından TCK m. 44 uyarınca farklı nev’iden fikri içtima hükümleri uygulanacaktır. Kaldı ki, kanun koyucu söz konusu nitelikli hali ilk defa 6222 sayılı Kanun kapsamında öngörmemiş, TCK’da bulunan göçmen kaçakçılığı, nitelikli dolandırıcılık, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama gibi birçok suçta da nitelikli hal olarak düzenlemiştir.

4- Bahis Oyunlarının Sonuçlarını Etkilemek Amacıyla İşlenmesi

6222 sayılı Kanun’un 11. maddesinin dördüncü fıkrasının ç bendinde belirtilen nitelikli hal ise bahis şikesidir. Bu nitelikli hal bakımından, spor müsabakasının nasıl sonuçlandığının bir önemi bulunmamaktadır. Burada önemli olan, anlaşma üzerine oynanan bahistir. Bahis ne şekilde oynandıysa maç da o şekilde sonuçlandırılacaktır. Örneğin bu bahis, taraflardan birisinin kazanması ya da beraberlikle sonuçlanması şeklinde taraf bahsi olacağı gibi, 2,5 alt ya da 2,5 üst şeklinde atılacak toplam gollere veya basketbolda olduğu gibi 164,5 alt ya da üst gibi atılacak toplam sayılara yönelik bir bahis de olabilir.

³⁴⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 66; “Örgüt niteliği itibariyle devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.”, YCGKK, 24.01.2017, E. 2016/6-1272, K. 2017/28, <https://www.corpus.com.tr/#/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.04.2019

G- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

Şike suçunda, fail tarafından bu suçlara ilişkin elverişli hareketler ve araçlarla doğrudan doğruya icraya başlanmış olması, fakat neticenin failin elinde olmayan nedenlerle gerçekleşmemiş olması veya aynı şekilde elde olmayan nedenlerle icra hareketlerinin tamamlanamamış olması halinde teşebbüs söz konusu olacaktır³⁴⁸. Bu suçta icrai hareketlerin, müsabaka neticesini değiştirme olanağı bulunan kişilere ulaşılması anında başladığının, bunun öncesinde yapılan ya da yapıldığı iddia edilen bütün hareketlerin hazırlık hareketleri olduğunun ve hazırlık hareketlerinin söz konusu suç bakımından cezalandırılabilme olanağının bulunmadığının kabulü gerekir³⁴⁹.

Suç yolu açısından şike suçunu değerlendirdiğimizde ise hazırlık hareketleri aşamasından sonra icra hareketlerine başlanacak daha sonra da kanunda öngörülen neticeye varılacaktır. Ancak icra hareketleri aşamasında bazı sebeplerden ötürü kanunda öngörülen netice gerçekleşmeyebilir. Örneğin belirli bir spor karşılaşmasını etkilemek için kazanç veya sair menfaat teklifinde bulunulması ancak anlaşmaya varılamaması durumunda suç, teşebbüs aşamasında kalacaktır. Bu durum, teklif edilen kazanç veya sair menfaatin az bulunması nedeniyle olabileceği gibi menfaat teklif edilenin menfaat teklif edenden başka bir talepte de bulunmuş olması sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu halde, her iki taraf bakımından da suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır³⁵⁰. Kanun koyucu söz konusu duruma daha da açıklık getirerek kanun hükmüne bu durumu aynen eklemiştir. 11. maddenin 3. fıkrasına göre, kazanç veya sair menfaatin vadedilmesi veya teklif edilmesine rağmen, anlaşmaya varılamadığı durumda suçun teşebbüs aşamasında kalmış olduğu nedeniyle ceza verilecektir. Belirtmek gerekir ki, kanun koyucu bu fıkrayı eklemeseydi dahi, genel hükümlere göre suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekirdi³⁵¹. Ancak Yurtcan'a göre özel bir yasa konumunda olan bu yasa ile TCK arasındaki ilişkiyi kuran genel bir norm olmadığına göre, burada konuya açıklık getirilmesi bakımından TCK'ya yollama

³⁴⁸ Şen, a.g.e., s. 61.

³⁴⁹ Şen, a.g.e., s. 63.

³⁵⁰ Şen, a.g.e., s. 46.

³⁵¹ Aynı yönde görüş için bkz, Şen, a.g.e., s. 61.

yapılması gerekirdi³⁵². Bu durumda TCK m. 35/2'den dolayı, ilk fıkraya göre bir yıldan üç yıla kadar cezalandırılması öngörülen şike suçu, dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilecektir.

Şike suçunda, failerin aynı amacın gerçekleşmesini hedeflemeleri gerekmektedir. Örneğin, kazanç veya sair menfaat sağlayan kişi, bu amaçla hareket etmesine rağmen kazanç veya sair menfaat temin edilen kişi böyle bir amaçla hareket etmediyse, menfaat temin edilen bakımından suç oluşmayıp menfaat temin eden açısından ise suç teşebbüs aşamasında kalacaktır³⁵³.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ilk fıkrasının son cümlesine göre, kazanç veya sair menfaatin elde edilmesi konusunda anlaşmaya varılmış olması durumunda dahi suç tamamlanmış gibi faile ceza verilecektir. Aslında kanun koyucu da “suç tamamlanmış gibi” ibaresini kullanarak, anlaşmaya varılma ile suçun henüz tamamlanmamış olduğunu kabul etmektedir. Bir ceza kanununda “-miş gibi” ibaresinin kullanılmış olmasını açıklamak güç olsa da, bu durum kanun koyucunun söz konusu suça yönelik anlaşmayı da aynı şekilde cezalandırma amacından kaynaklanmaktadır. Gerçi kanun koyucu, TCK m. 253/3'te de rüşvet suçu bakımından benzer bir düzenlemeye yer vermiştir. Buna göre, rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde de, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır. Bu bakımdan, Özgenç'e göre, kanundaki tanım nedeniyle şike suçu bir teşebbüs suçu niteliği taşımaktadır³⁵⁴. Benzer düzenleme nedeniyle, rüşvet suçu da bir teşebbüs suçu (kalkışma suçu³⁵⁵) olarak nitelendirilmekte ve esasen rüşvet anlaşmasının da bir teşebbüs hali olduğu ve kanun koyucunun suç politikası gereği bu hali suçun tam cezasıyla cezalandırmak istediği için böyle bir düzenleme yaptığı kabul edilmektedir³⁵⁶.

Kanaatimizce, şike suçu söz konusu kazanç veya sair menfaatin temin edilmesiyle gerçekleşmiş olur. Henüz temin edilmeyip sadece anlaşmaya varılmış

³⁵² Yurtcan, **Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu ve Yorumu**, s. 38.

³⁵³ Şen, **a.g.e.**, s. 47; Koca, **a.g.e.**, s. 55.

³⁵⁴ Özgenç, **a.g.e.**, 106; Aynı yönde görüş için bkz, Gülşen, **Spor Hukuku**, 237.

³⁵⁵ Göçmen kaçakçılığı (TCK m. 79), Anayasayı ihlal (TCK m. 309/1) ve Cumhurbaşkanına suikast (TCK m. 310/1) suçları da birer teşebbüs suçu olarak düzenlenmiş ve suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacağı öngörülmüştür. Demirbaş, **a.g.e.**, s. 251; Bu tür suçlara Nüfuz ticareti suçu (TCK m. 255/2) da örnek olarak verilebilir.

³⁵⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 1063-1064.

olması durumunda suç tamamlanmış olmaz³⁵⁷. Bu durumda suça teşebbüsten bahsetmek gerekir³⁵⁸. Bununla birlikte, suç politikası gereği kanun koyucu tarafından sadece anlaşmaya varılmış olması durumunda dahi suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacağı kabul edilmiştir. Buna göre, anlaşmaya varılmış olmakla aslında suç tamamlanmış olmamakta sadece tamamlanmış gibi cezaya hükmolunmaktadır³⁵⁹.

Şike suçu açısından ayrıca gönüllü vazgeçme kurumuna da değinmek gerekir. Bu kurumu teşebbüs aşaması alt başlığı altında ele almamızın sebebi ise bu kurumun TCK sistemimize göre teşebbüs aşamasında karşılaşılabilecek bir durum olmasıdır. Nitekim kanun koyucu da suça teşebbüs ve gönüllü vazgeçme kurumlarını “Üçüncü Bölüm Suça Teşebbüs” başlığı altında birlikte ele almıştır. Etkinlik pişmanlık kurumunu bu bölüm altında incelememizin nedeni ise, şike suçu açısından bu kurumların mümkün olup olmadığını farklarını birlikte ele alarak sağlıklı bir değerlendirme yapabilmektir. Bu açıklamalar ışığında, gönüllü vazgeçme ve etkin pişmanlık kurumlarını ele alalım:

6222 sayılı Kanun’un 11. maddesinin 8. fıkrasına göre, karşılaşma gerçekleşmeden önce suçun açığa çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmeyecektir. Koca’ya göre, şike suçunda tarafların bir spor karşılaşmasının neticesini etkilemek için anlaşmaya varmaları halinde suç tamamlanmış sayıldığı için, gönüllü vazgeçme ancak anlaşmadan önceki bir aşamada mümkün olabilecektir. Taraflar anlaşmaya vardıktan sonra, kazanç veya sair menfaat henüz elde edilmemiş olsa da, artık gönüllü vazgeçmeden bahsedilemeyecektir. Koca’ya göre, hükmün 8. fıkrası gönüllü vazgeçmeyi değil etkin pişmanlık kurumunu düzenlemiştir³⁶⁰. Gerekçe olarak da, tarafların kazanç veya sair menfaatin temini hususunda anlaşmaya varmalarıyla suçun tamamlanmış sayılacağını, bu aşamadan sonra tarafların pişmanlık yaşayarak menfaat temininden vazgeçmeleri ve suçun ortaya çıkmasını sağlamaya yönelik uğraşlarının ise etkin pişmanlık olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir³⁶¹. Özgenç de söz konusu düzenlemenin özel bir etkin pişmanlık hükmü niteliğinde olduğu ve şike veya

³⁵⁷ Koca, **a.g.e.**, s. 53.

³⁵⁸ Aynı yönde görüş için bkz, Güngör, **a.g.e.**, s. 41 ve Özen/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 32.

³⁵⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 53.

³⁶⁰ Aynı yönde görüş için bkz, Şen, **a.g.e.**, s. 60.

³⁶¹ Koca, **a.g.e.**, s. 58.

teşvik primi suçlarının amaçlanan müsabaka yapılmadan önce ortaya çıkmasının sağlanmasını cezayı kaldıran bir şahsi sebep oluşturmakta olduğu görüşündedir³⁶².

Zafer'e göre ise, kanun koyucu suçun tamamlanması ile sona ermesi arasında bir ayırım yapmamıştır. Zafer'e göre, şike anlaşması ile suçun tamamlandığı, ancak kazanç veya sair menfaat henüz temin edilmediği için suçun sona ermediği söylenebilir. Şike suçu, kazanç veya sair menfaatin temin edilmesiyle sona erecektir. Bu bağlamda kazanç veya sair menfaat temin edilene kadar henüz suç sona ermeyecek olduğundan anlaşmadan sonra da iştirak hükümleri uygulanabilecek; genel teşebbüs hükümleri ise anlaşma ile suç tamamlanmış sayıldığından anlaşma anına kadar söz konusu olabilecektir. Buna göre anlaşma teklifi kabul edildiğinde suç sona ermiş gibi yaptırım uygulanacak, teklif reddedildiğinde ise suç teşebbüs aşamasında kalacaktır³⁶³. Zafer'e göre, anlaşma tamamlanmadan önce gönüllü vazgeçme, anlaşma tamamlandıktan sonra ise etkin pişmanlık söz konusudur³⁶⁴.

Kanaatimizce, söz konusu hüküm etkin pişmanlık niteliğinde değil gönüllü vazgeçme niteliğindedir. Çünkü anlaşmaya varılmış olmakla aslında suç tamamlanmış olmamakta sadece tamamlanmış gibi ceza öngörülmektedir. Burada, suç politikası gereği kanun koyucu tarafından sadece anlaşmaya varılmış olması durumunda bile suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunması söz konusudur. Ayrıca suçun anlaşma ile tamamlanmış olduğunu kabul etmek demek, bu andan itibaren suça iştirakin mümkün olmadığını da kabul etmek anlamına gelecektir. Oysa, şike anlaşmasından sonra da pekâlâ bu suça iştirak mümkündür. Nitekim 6222 sayılı Kanun'un 11. maddenin ikinci fıkrası şike anlaşmasından sonraki bir iştirak durumunu ifade etmektedir. Dolayısıyla burada genel hükümler sistematigi içinde bir durum değerlendirmesi yapmak gerekmektedir. Bu bağlamda şike suçu, kazanç veya menfaat sağlandıktan sonra tamamlanmış olacağından bu aşamadan önceye ilişkin getirilmiş olan 11. maddenin sekizinci fıkrasını gönüllü vazgeçme olarak kabul etmek gerekir³⁶⁵. Ayrıca bu hükmün “suçun ortaya çıkmasını sağlayan” ibaresi de gönüllü vazgeçmenin kişinin kendi çabasıyla suçun tamamlanmasını önleme koşuluyla örtüşmektedir. Belirtmek gerekir

³⁶² Özgenç, **a.g.e.**, s. 110.

³⁶³ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 60-61; Aynı yönde görüş için bkz, Özen, **a.g.e.**, s. 44.

³⁶⁴ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 72; Aynı yönde görüş için bkz, Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 239.

³⁶⁵ Aynı yönde görüş için bkz, Donay, **a.g.e.**, s. 170 ve Özen/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 32-33.

ki, hükmünde açıkça “müsabaka yapılmadan önce” koşulu öngörölmüş olduğundan, gönüllü vazgeçmeden yararlanabilmek için kişinin müsabakanın başlamasından önce şike suçunu ortaya çıkarması gerekir. Keza, suçun tamamlanması bakımından “Gönüllü vazgeçme”yi düzenleyen TCK m. 36’ya da değinmek gerekir. Bu hükme göre fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacaktır. Bu hükmün ifade şeklinden, suçun tamamlanması ile neticenin gerçekleşmesinin farklı kavramlar olduğu gibi bir anlam ortaya çıksa da, suçun tamamlanmasından bahsedebilmek için mutlaka neticenin gerçekleşmiş olması gerekir³⁶⁶. Etkin pişmanlıktan bahsedebilmek için ise suçun tamamlanmış olması ve suçun tamamlanmasından sonra meydana gelen bazı durumlar nedeniyle ya hiç ceza verilmemesi ya da cezada indirim yapılmasının söz konusu olması gerekmektedir³⁶⁷.

2- İştirak

Yukarıda da değindiğimiz üzere şike suçu niteliği itibariyle birden fazla failin katılımının zorunlu olduğu bir suç olduğundan çok failli bir suçtur. Çünkü bu suçun işlenebilmesi için, bir spor karşılaşmasının neticesini etkilemek için kazanç veya sair menfaati elde eden kişi ya da kişilerin yanında kendisine kazanç veya sair menfaat sağlanan kişi ya da kişilerin bulunması zorunludur. Kazanç veya sair menfaat elde eden kişi de kazanç veya sair menfaat sağlanan kişi de bu suç açısından müsterek faildir. Bu kişiler suçun kanuni tanımındaki unsurları gerçekleştirdiklerinden asıl fail olarak nitelendirilir³⁶⁸.

Tabii ki söz konusu suçta şartları olduğu takdirde, TCK m. 38 anlamında azmettirme söz konusu olabileceği gibi, TCK m. 39 anlamında yardım etme de söz konusu olabilir. Çünkü çok failli suçlar, iştirak halinde işlenebilen suçlar olup, bu tür

³⁶⁶ Yine hükümden icra hareketleri bittikten sonra suç tamamlanmış olur gibi bir anlam çıksa da hükmün gerekçesine baktığımızda icra hareketlerinin bitmesinden sonra da gönüllü vazgeçmenin mümkün olabileceği, başka bir ifadeyle icra hareketleri bitmiş olsa da suçun tamamlanmamış olabileceği anlaşılmaktadır. Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 454.

³⁶⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 53; “‘gönüllü vazgeçme’ düzenlemesi ile failin suç yolundan dönerek, suçun tamamlanmasını veyahut da neticenin gerçekleşmesini önlemesi; etkin pişmanlığa ilişkin düzenlemeler ile de, suç tamamlandıktan sonra hatasının farkına vararak nedamet duyup neden olduğu haksızlığın neticelerini gidermesi için teşvikte bulunulması amaçlanmıştır.”, YCGKK, 08.12.2015, E. 2014/632, K. 2015/501, <https://www.corpus.com.tr> Erişim Tarihi: 30.04.2019

³⁶⁸ Şen, **a.g.e.**, s. 63-64.

suçlar açısından TCK'nın iştirake ilişkin hükümleri uygulanır³⁶⁹. Buna göre, şike suçuna kazanç veya sair menfaat sağlayan kişiyi ya da sağlanan kişiyi suça azmettiren kişi azmettiren hükümlerinden sorumlu olup, işlenen suçun cezası ile cezalandırılacaktır. Şike suçunu işlemeye teşvik etmek veya bu suçu işleme kararını kuvvetlendirmek ya da fiil gerçekleştirildikten sonra yardımda bulunacağını vaat etmek; şike suçunun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek veya fiilin gerçekleştirilmesinde kullanılan araçları sağlamak; şike suçunun gerçekleşmesinden önce veya gerçekleşmesi sırasında yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştırmak durumunda da üçüncü kişi yardım eden sıfatıyla sorumlu olacaktır. Bununla birlikte, kanun koyucu hükmün ikinci fıkrasında “*Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler*”den bahsetmiş ve bunların da ilk fıkra hükmüne göre cezalandırılacağını öngörmüştür. Böylece, söz konusu üçüncü kişilerin yardım eden sıfatıyla genel hükümlere göre değil, hükmün ilk fıkrasına göre yani müşterek fail olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir. Buna göre, müsabakanın anlaşma doğrultusunda sonuçlanması için katkıda bulunan oyuncu, hakem veya takım yöneticileri gibi kişiler kendilerinin şahsen bir menfaat temin edip etmediklerine bakılmaksızın müşterek fail olarak cezalandırılacaktır³⁷⁰. Ancak bu düzenleme yine de söz konusu kişilerin yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulmalarını etkilememekte sadece öngörülen cezalar bakımından farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla aslında bu düzenlemeyle özel bir iştirak müessesesi getirilmiştir. Böylece, şike suçu bakımından suç politikası düşüncesiyle cezalandırma yönüyle faillik-şeriklik ayrımı yapılması engellenmiştir. Çünkü söz konusu fıkra da şike anlaşmasının varlığından haberdar olarak spor karşılaşmasının anlaşma yönünde neticelenmesine katkıda bulunan kişilerin, bu yardımlarının ne oranda olduğu önemsenmemiştir. Örneğin, bir futbol müsabakasında kalecinin rakip takımla anlaşmaya varmış olduğunu öğrenen bir savunma oyuncusunun karşılaşmanın anlaşmaya uygun olarak neticelenmesi amacıyla maçın tamamlanmasına az bir süre kala ceza sahası içinde topa elle dokunması sebebiyle rakip takım lehine penaltı kazanılmasına ve böylelikle rakip takımın yenmesine sebebiyet vermesi ihtimalinde, bu futbolcu da müşterek fail gibi cezalandırılacaktır. Gerçekten iştirak kuralları kapsamında olay yorumlandığında, savunma oyuncusunun suça iştirak ettiğinden diğer faillerin haberi olmadığından ve kendi aldığı karar doğrultusunda suça iştirak

³⁶⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 60.

³⁷⁰ Özgenç, **a.g.e.**, s. 107.

ettiğinden ancak yardım etme sıfatıyla yargılanıp indirimli olarak cezalandırılması gerekmekte iken, Kanun'un açık hükmü gereği o da müşterek fail gibi cezalandırılacaktır. Başka bir ifadeyle, şeriklerin cezalandırılmasında yardım etme niteliğinde dahi olsa TCK m. 39'daki indirimden yararlanılması mümkün olmayacaktır³⁷¹. Ancak Şen'e göre burada ceza sorumluluğunu genişleten bir özel iştirak müessesesi söz konusu olmayıp ayrı bir suç tanımlaması bulunmaktadır. Şen'e göre bu suçun şike anlaşması ile bir ilgisi olmayıp, bu anlaşma ile ilgisi olmayan failin bilerek ve isteyerek karşılamaya etki etmesi söz konusudur. Bu nedenle anlaşmayla doğrudan herhangi bir bağlantısı olmayan fail bu suç sebebiyle cezalandırılacaktır³⁷².

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ikinci fıkrasının uygulanabilmesi için şike anlaşmasının varlığının bilinerek söz konusu katkının yapılması gerekmektedir. Yine bu katkının müsabakanın şike anlaşması doğrultusunda sonuçlanmasına yönelik bir katkı olması gerekir. Ayrıca katkıda bulunan kişinin şike anlaşmasının doğrudan tarafı olmaması lazım. Aksi durumda, yardım eden değil asıl fail olarak sorumlu tutulması gerekir. Katkıda bulunan kişi, şike anlaşmasına katkıda bulunabileceği gibi teşvik primi suçuna da katkı da bulunabilir³⁷³.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ikinci fıkrası anlamında katkıda bulunma eyleminin gerçekleşmesi olumlu bir hareketin varlığına bağlı olup, bu hareket gerçekleştirilmediği takdirde bu anlamda bir sorumluluk doğmayacaktır. Bununla birlikte, şike anlaşması veya teşvik primi suçundan bir şekilde haberdar olan ancak müsabakanın şike veya teşvik primi anlaşması doğrultusunda bitmesine katkıda bulunmayan bir kişinin TCK madde 278'de düzenlenen "Suçu bildirmeme" suçundan dolayı sorumluluğu gündeme gelecektir³⁷⁴.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, anlaşmaya varılmış olmakla aslında suç tamamlanmış olmamakta sadece tamamlanmış gibi cezaya hükmolunmaktadır. Bu bakımdan da tarafların anlaşması ile menfaatin temin edilmesi anı arasındaki süreçte suça iştirak mümkün olacaktır³⁷⁵. Aksi yorum, anlaşmadan sonra suça iştirakin

³⁷¹ Koca, **a.g.e.**, s. 59.

³⁷² Şen, **a.g.e.**, s. 59-60.

³⁷³ Şen, **a.g.e.**, s. 59.

³⁷⁴ Şen, **a.g.e.**, s. 59.

³⁷⁵ Koca, **a.g.e.**, s. 53-54.

mümkün olamayacağının kabulü anlamına gelir ki, bu da hükmün ikinci fıkrasını anlamsız hale getirir.

TCK'nın 40. maddesinde düzenlenmiş olan “Bağlılık kuralı”, TCK'nın “Suça İştirak” başlığı altında yer almakta olduğundan şike suçu açısından bu kurala değinmek gerekir. Bu hükmün ikinci fıkrasına göre, “*Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise, azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olur.*” Yukarıda da belirttiğimiz üzere, şike suçu kazanç veya sair menfaat temin edilen bakımından gerçek özgü bir suçtur. Bu bakımdan, kazanç veya sair menfaat temin edilen kişi özel fail olup, kazanç veya sair menfaat temin eden kişi suçun işlenişine iştirak eden diğer kişi niteliğindedir ve TCK madde 40/2'ye göre azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulması gerekir. Ancak kanun koyucu 6222 sayılı Kanun m. 11/1'de bu ayrımı dikkate almayarak her iki failin de açıkça müşterek fail olacağını belirtmiştir. Her ne kadar, genel kanun – özel kanun ilişkisi göz önüne alındığında bir sorun gözükme de, aslında yapılan bu düzenleme “Özel kanunlarla ilişki” alt başlıklı TCK'nın 5. maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Çünkü bu hükme göre, TCK'nın genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar bakımından da uygulanacaktır. Nitekim hükmün gerekçesine göre, genellikle TCK'da benimsenen ilkelerle çelişen hükümlere yer verilmekte olup, ceza kanununda benimsenen genel kurallara aykırı uygulamaların yolu açılarak temel ilkeler dolanılmakta ve bu tür sakıncaların önüne geçebilmek, hukuk uygulamasında birliği ve hukuk güvenliğini sağlamak adına, diğer kanunlarda sadece özel suç tanımlarına yer verilmesi ve bu suçlarla ilgili yaptırımların belirlenmesi ile yetinilmesi gerekmektedir. Suç ve yaptırımlara ilişkin TCK'da düzenlenen genel ilkelerin, özel kanunlarda tanımlanan suçlar bakımından da uygulanmasının temin edilmesi gerekmekte olup, aksi düzenlemeler hukuk devleti ve eşitlik ilkeleri ile bağdaşmayacaktır³⁷⁶. Bu hükümle birlikte, özel kanunların niteliklerinden kaynaklanan düzenlemeler uygulanamaz hale getirilmiş olsa da³⁷⁷, 5252 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesiyle diğer kanunların bu hükme aykırı düzenlemelerinin uygulanması, söz konusu kanunlarda gerekli değişiklik yapılınca kadar önce 31 Aralık 2006'ya kadar uygulanacağı belirtilmiş, sonra da

³⁷⁶ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, Yenilenmiş Gözden Geçirilmiş 17. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s. 28-29.

³⁷⁷ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 102.

yapılan değişiklikle bu tarih 31 Aralık 2008'e ertelenmiştir. Dolayısıyla söz konusu tarihten sonra bir özel kanunla TCK m. 5'e aykırı olarak getirilen düzenlemelerin uygulanamayacağı söylenebilir. Ancak Demirbaş'a göre, TCK m. 5'e istisna getirmenin yolu, özel kanunlardaki düzenlemelerin TCK m. 5'in yürürlüğe girmesinden sonra getirilmesiyle mümkündür. Buna örnek olarak da, söz konusu tarihten sonra yürürlüğe girmiş olan 6222 sayılı Kanun'da düzenlenen şike ve teşvik primi suçları bakımından, verilen hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği ve ertelenemeyeceğine ilişkin hükmü göstermiştir³⁷⁸.

3- İçtima

Şike suçunu içtima bakımından değerlendirirken; öncelikle 6222 sayılı Kanun'un ilk halinde olmayan ancak daha sonra kanunun 11. maddesine eklenen onuncu fıkrayı belirtmek gerekir. Buna göre, *"Bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolunur."*

Kanun koyucu getirdiği bu fıkıyla, zincirleme suç ile fikri içtimanın karmasından oluşan kendine özgü bir düzenleme yapmıştır. Koca'ya göre, bu düzenleme öncelikle TCK'nın genel hükümlerinin özel kanunları veya ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanmasını öngören 5. maddesinin konuluş amacıyla bağdaşmamaktadır. Ayrıca bu düzenlemenin kanun koyucunun tutarlılığı ve yasa yapma kültürü açısından da tartışılması gereken bir düzenleme olduğunu belirtmiştir³⁷⁹.

Koca'ya göre bu düzenleme, TCK m. 43/1'de düzenlenen zincirleme suç kuralından birçok açıdan farklılık arz etmektedir. Örneğin zincirleme suç, aynı suçun birden fazla işlenmesi iken, burada farklı suçların birden fazla işlenmesi söz konusudur. Yazara göre, teşvik primi verilmesi suçu şike suçunun nitelikli bir hali olarak düzenlenmiş olduğundan, onuncu fıkırdaki da tek suçtan bahsedilmesi gerekirdi. Ancak kanaatimizce, kanun koyucunun bunların farklı suç olduğundan bahisle, bu

³⁷⁸ Demirbaş, a.g.e., s. 104.

³⁷⁹ Koca, a.g.e., s. 60.

suçların birden fazla işlenmesini tek bir ceza ile karşılamak istemesi amacıyla hareket ettiğini söylemek gerekir. Fakat farklı zamanlarda, birbirinden farklı suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında nasıl işlenebileceği önemli bir soru olarak gündeme gelmektedir. Çünkü bu hüküm, farklı suçların aynı suç işleme kararıyla işlenmesi gibi bir çelişki arz etmektedir³⁸⁰.

Koca'nın da belirttiği üzere, TCK'nın genel hükümleriyle uyuşmayan çelişkili bir durum ortaya çıkmıştır. Getirilen düzenlemeye göre, bir suç işleme kararının icrası kapsamında ister şike suçunun ister teşvik primi suçunun isterse de şike ve teşvik primi suçunun farklı zamanlarda birden fazla işlenmesi durumunda bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılarak tek cezaya hükmolunacaktır. Yani Koca'nın da vurguladığı gibi TCK'daki fikri içtima ve zincirleme suçun karması bir düzenleme getirilmiştir. Örneğin, bir suç işleme kararının icrası kapsamında farklı zamanlarda şike suçu işlendiği takdirde bir yıldan üç yıla kadar verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılarak tek cezaya hükmolunacak; yine bir suç işleme kararının icrası kapsamında farklı zamanlarda şike suçu ve teşvik primi suçu işlendiği takdirde ise en ağır ceza şike suçunun cezası olacağından verilecek bir yıldan üç yıla kadarki ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılarak tek cezaya hükmolunacaktır. Görüldüğü üzere, aslında bu düzenlemeyle bir kez şike suçunu işleyen kişiye artık sınırsız sayıda teşvik primi veya şike suçunu işleme yetkisi verilmektedir. Buna göre, uygulamada failin teşvik primi ve şike suçlarını aynı amaca ulaşmak için işleyip işlemediğine bakılacak ve örneğin aynı sezonda takımını zirveye taşıma amacıyla sezon boyunca işlenen teşvik primi ve şike eylemlerinin bir defa cezalandırılması söz konusu olacaktır. Bu da getirilen düzenlemenin caydırıcı nitelikte olmasından ziyade, ne derece teşvik edici olduğunu göstermektedir³⁸¹.

Bununla birlikte Şen söz konusu görüşe katılmamaktadır. Çünkü Şen'e göre, teşvik primi ve şike eylemleri birbirinden ayrı suçlar olmayıp, her iki eylem de esasen karşılaşma sonucunu etkileme amacına sahip olma, suçun unsurları ve korunan hukuki yarar bakımından benzerlik göstermektedir. Şen'e göre, aynı amaçla veya aynı sezonda söz konusu suçların birden çok işlenmesi durumunda da zincirleme suç

³⁸⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 60.

³⁸¹ Koca, **a.g.e.**, s. 60-61.

hükümlerinin uygulanması hak ve adalete daha uygun düşecek, aksi yorum fail hakkında amacı aşan müeyyidelerin uygulanmasına sebebiyet verecek ve modern ceza hukukunun amaçlarına aykırılık teşkil edecektir. Zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının bireyleri suç işlemeye teşvik ettiği şeklinde yorumlamak hatalı olacak ve bu kurumun amacıyla bağdaşmayacaktır. Teşvik primi ve şike eylemlerinde mağdurların kimler olduğunun tespiti mümkün olmayıp, genel olarak bir mağduriyet söz konusudur. Bu nedenle TCK m. 43/1’de kabul edilen mantığa aykırı düşülmeyip, aynı yönde bir çözüm getirilmiştir. Ayrıca mağdurlar farklı olsa dahi aynı suç işleme kararı doğrultusunda işlendiği belirlenen birden çok aynı suçun, zincirleme suç olarak kabul edilmesinde, bir isabetsizlik olmayacaktır³⁸².

III- TEŞVİK PRİMİ SUÇU (M. 11/5)

A- Kanuni Unsur

Teşvik primi suçu 6222 sayılı Kanun’un "Şike ve teşvik primi" alt başlıklı 11. maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi halinde şike suçundan verilecek ceza yarı oranda indirilecektir.

Maddenin altıncı fıkrasında ise teşvik primi suçu açısından hukuka uygunluk nedenlerine yer verilmiştir.

Maddenin devam eden fıkralarında teşvik primi ve şike suçlarına ilişkin ortak hükümler getirilmiştir:

Yedinci fıkarda, suçun spor kulüplerinin ya da sair tüzel kişilerin yararına işlenmesi durumunda, idari para cezası (teşvik primi miktarı kadar) verileceği öngörülmüştür.

Sekizinci fıkarda gönüllü vazgeçmeye ilişkin bir durum düzenlenmiştir. Buna göre, karşılaşmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmeyecektir.

³⁸² Şen, **a.g.e.**, s. 69-70, dipnot 22.

Dokuzuncu fıkra, şekli ceza hukuku hükümlerine bir istisna getirilmiş ve madde kapsamındaki suçlarla ilgili olarak HAGB kararı verilemeyeceği, verilecek hapis cezasının ertelenemeyeceği ve seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği öngörülmüştür.

Onuncu fıkra, madde kapsamındaki suçlara ilişkin olarak suçların içtimaı ile ilgili bir düzenleme yapılmıştır.

Son fıkra ise, TCK m. 53'e atıf yapılarak madde kapsamındaki suçlar nedeniyle ceza alan kişi hakkında ayrıca bazı güvenlik tedbirlerine hükmedileceği öngörülmüştür.

Belirtmek gerekir ki, her ne kadar 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin beşinci fıkrasından teşvik priminin şike suçunun bir nitelikli hali gibi düzenlendiği izlenimi doğmakta ise de, gerek madde gerekçesinde *"Beşinci fıkra, teşvik primi düzenlenmiş ve bu suça verilecek cezanın şike için verilecek cezanın yarısı oranında indirileceği"*nin belirtilmiş olması, gerekse de hükmün başlığının "Şike suçu" olarak değil "Şike ve teşvik primi" olarak yazılması iki ayrı suçun düzenlenmek istendiğini göstermektedir. Yine hükmün 9, 10 ve 11. fıkralarında *"Bu madde kapsamına giren suçlar"* ve *"Bu maddede tanımlanan suçlar"* ifadeleri kullanılmış olduğundan teşvik priminin şike suçunun bir nitelikli hali olarak değil ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca her ne kadar hükmün altıncı fıkrasında "Bu madde hükümleri" ifadesi maddede tek bir suç varmış izlenimi doğurmakta ise de, fıkra incelendiğinde hükmün sadece teşvik primi suçuna ilişkin hukuka uygunluk nedenlerini düzenlemiş olduğu anlaşılabacaktır. Dolayısıyla teşvik priminin bir nitelikli hal olduğunun kabulünde hüküm içerisinde suçun değil de bir nitelikli halin hukuka uygunluk nedenlerinin düzenlendiğini kabul etmek sonucuna varılacaktır. Ancak böyle bir kabul, kanun sistematigi açısından sorun teşkil edecektir.

Özen'e göre de şike ve teşvik primi, 6222 sayılı Kanun m. 11/1 düzenlemesinden dolayı birbirinden bağımsız suçlardır³⁸³. Özgenç de teşvik priminin müstakil bir suç olarak düzenlenmiş olduğu kanaatindedir³⁸⁴. Ancak Şen'e göre bu durum tartışmalı

³⁸³ Özen, **a.g.e.**, s. 43.

³⁸⁴ Özgenç, **a.g.e.**, s. 108.

olmakla birlikte, Şike suçu ilk fıkrada geniş tanımlanmış olup, beşinci fıkrada düzenlenen teşvik primi eylemi ise Şike suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli bir hali olarak düzenlenmiştir³⁸⁵. Koca da teşvik priminin Şike suçunu oluşturduğu ancak veriliş amacından dolayı Şikenin temel şekline göre daha hafif cezalandırılması gerektiği şeklinde bir düzenleme yapıldığı kanaatinde³⁸⁶.

B- Korunan Hukuki Değer

Başka bir takımın sporcusuna teşvik primi verilmesi de Şike fiili gibi hileli bir davranış olup “fair play”e ve rekabet ilkesine aykırıdır.

Teşvik fiilinin suç olarak düzenlenmiş olmasında korunan hukuki değer de, toplumun spor karşılaşmalarının dürüstçe yapıldığına dair inançlarının korunması ve aynı zamanda bahis oyunlarının günümüzdeki rolü gözetildiğinde kişilerin bahis oyunlarından haksız menfaat elde etmelerinin engellenmesidir³⁸⁷. Bu bağlamda Şike suçu açısından korunan hukuki değere ilişkin olan açıklamalarımız teşvik suçu açısından da geçerlidir. Çünkü her iki suçun da düzenlenmesindeki amaç, spor yarışmasının adil ve dürüst bir şekilde (fair-play) gerçekleşeceğine yönelik toplumda oluşan güven ve inancın korunmasıdır³⁸⁸. Şike suçu ile teşvik primi suçu açısından temel farklılık, birinde başarısız olmak için yapılan yani yapmaması gereken bir hareket için menfaat karşılığı bir anlaşma söz konusu iken, diğesinde başarılı olması için verilen ekstra bir ücret söz konusudur. Yani teşvik priminde, oyuncu zaten söz konusu müsabakada başarılı olmak için oynayacaktır. Sporun doğasında olan bu davranış için zaten kulübünden bir ücret almaktadır. Bununla birlikte, ikisi arasında korunan hukuki değer bakımından farklılık Şike suçunda söz konusu değerlerin daha ağır bir ihlale uğramasıdır.

³⁸⁵ Şen, **a.g.e.**, s. 37, 55.

³⁸⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 57-58; Aynı yönde görüş için bkz, Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 231 ve Güngör, **a.g.e.**, s. 40.

³⁸⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 36.

³⁸⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 51.

C- Fail ve Mağdur

Teşvik primi suçu, şike suçu gibi yapısı bakımından birden fazla failin katılımının zorunlu olduğu bir suç olduğundan çok failli bir suçtur. Çünkü bu suçun işlenebilmesi için, bir spor karşılaşmasında bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi veren veya vaadinde bulunan kişi ya da kişilerin yanında, teşvik primi alan veya vaat edilen kişi ya da kişilerin de bulunması zorunludur. Teşvik primi suçunda da failler, farklı yönlerden hareket ederek aynı amacın gerçekleşmesini amaçladıklarından, bu suç karşılaşma suçu niteliğinde çok failli bir suçtur³⁸⁹.

Teşvik primi veren veya vaadinde bulunan açısından bu suçun faili herkes olabilir. Ancak teşvik primi alan veya vaatte bulunulan açısından, bu kişi ya da kişilerin başarılı olması istenen takımın başarısına katkıda bulunabilecek nitelikte olması gerekir. Bu açıdan teşvik primi suçu da özgü suç niteliğindedir.

Teşvik primi suçunda da tüzel kişiler fail olamazlar. Bununla birlikte, bu kişilerin kabahat sorumlulukları vardır³⁹⁰. Çünkü 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin yedinci fıkrasında suçun spor kulüplerinin ya da sair tüzel kişilerin yararına işlenmesi durumunda, idari para cezası (teşvik primi miktarı kadar) verileceği öngörülmüştür. Yani söz konusu suçtan dolayı tüzel kişilere yönelik TCK m. 60, Kabahatler Kanunu m. 43/A ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 4 dışında bir güvenlik tedbiri öngörülmüştür.

Şike suçu bakımından mağdura ilişkin açıklamalarımız, teşvik primi açısından da geçerlidir.

³⁸⁹ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 224; Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 58-59; Özen, **a.g.e.**, s. 17.

³⁹⁰ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 66.

D- Maddi Unsur

1- Konu

Teşvik primi suçunun konusu, "prim veya prim vaaadi"dir. Nitekim suçu düzenleyen hükümden, bu suçun konusunun prim veya prim vaadi olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Genç'e göre teşvik primi, bir takımın yöneticilerinin kendi çıkarlarına olarak, başka bir takımın sporcularına yapacakları maçta efor sarf etmeleri ve o maçı kazanmaları için motive etme çalışmasıdır.³⁹¹ "Teşvik şikesi" olarak da adlandırılmakta olan sporda teşvik primi³⁹², aynı spor dalında yarışan kulüp, takım ya da kişilere, bir müsabakanın tarafı olanların başarısını engellemek için, bu müsabakada onun rakibi olan kulüp, takım ya da kişiye/kişilere üçüncü kişiler tarafından verilen prim olarak tanımlanabilir³⁹³. Teşvik priminde, olduğundan daha fazla efor sarf eden sporculara yönelik adeta "parasal bir doping" söz konusudur³⁹⁴. Bu nedenle teşvik primi suçunun konusu para veya benzeri maddi menfaatlere ilişkin olabilir. Bu bağlamda manevi bir menfaat, teşvik priminin konusunu oluşturmayacaktır.

Suçun tanımında geçen "müsabaka" ibaresinden ne anlaşılması gerektiği 3. maddede belirtilmiş olup, bu anlamda teşvik primi suçunun oluşabilmesi için federasyonların düzenlenmesine izin verdiği, düzenlediği ya da düzenlemesine yardımında bulunduğu her türlü sportif yarışma ve karşılaşma kapsamında bir spor müsabakasının söz konusu olması gerekir.

2- Fiil

a- Hareket

Teşvik primi suçunu düzenleyen 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin beşinci fıkrasında bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik

³⁹¹ Genç, **a.g.e.**, s. 102.

³⁹² Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 73.

³⁹³ Yurtcan, **Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu ve Yorumu**, s. 41.

³⁹⁴ Demir/Talimciler, **a.g.e.**, s. 73.

pirimi verilmesi veya vaatte bulunulması fiili cezalandırılmaktadır. Bu bağlamda seçimlik hareketli bir suç söz konusudur.

Madde tanımından hareketle, teşvik primi suçunun gerçekleşebilmesi için teşvik primi verilmesi veya vaatte bulunulması fiilinin “*bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla*” gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu suçun sadece takım sporlarında işlenebileceğini, aksine bireysel sporlarda işlenemeyeceğini söylemek mümkündür.

Bir maçın neticesini etkilemek amacıyla bir takımın başarılı olmasını sağlamak değil de, bir takımın başarısız olmasını sağlamak adına bir kimseye herhangi bir menfaatin sağlanması durumunda şike suçu oluşacaktır³⁹⁵.

Müsabaka sonucunun ne şekilde sonuçlanacağını şike anlaşması bakımından bir önemi bulunmamakla birlikte, teşvik primi suçu açısından bu husus önem arz etmektedir. Çünkü bir müsabakada sırf bir takımın başarılı olması için teşvik primi verilmesi veya vaatte bulunulması söz konusuysa bu durumda şike suçundan değil teşvik primi suçundan bahsedilecektir. Örneğin, A ile B takımlarının karşılaşacağı bir spor müsabakasında B takımının oyuncularına daha iyi oynayıp A takımını yenmeleri için bir menfaat sağlandığı veya vaat edildiği takdirde teşvik primi suçu oluşacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki, başarı göreceli olup örneğin liderliğe oynayan bir takım için beraberlik bir başarısızlık sayılabilecekken, ligin düşme potasında olan bir takım için bir başarı olabilecektir. Bu nedenle şike ve teşvik primi suçlarının unsurları ayrıntılı bir şekilde ortaya konulurken somut olayın özelliklerinin mutlaka dikkate alınması gerekmektedir³⁹⁶.

Şike suçu ile teşvik primi suçunun unsurları karşılaştırıldığında; şike suçunda, karşılaşmanın taraflarının neticenin önceden belli olmasına yönelik etkili hareketleri bulunmakta iken, teşvik primi suçunda karşılaşmanın neticesi baştan bilinmemekte ve taraflardan birisinin motivasyonunu arttırmaya yönelik hareketler söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla her iki eylemi uygulanacak yaptırım bakımından aynı kapsamda değerlendirmek mümkün değildir. Teşvik primi, daha çok spor

³⁹⁵ Şen, a.g.e., s. 29.

³⁹⁶ Şen, a.g.e., s. 57.

müşabakalarının etik kurallarının ihlali ile ilgilidir³⁹⁷. Bu bakımdan, teşvik primi suçuna öngörülen cezanın şike suçuna nazaran daha az olarak belirlenmesi yerindedir. Bununla birlikte, Şen'e göre teşvik priminin bir suç olarak değerlendirilmesi yerinde olmayıp, eylemin spor disiplin hukuku mevzuatına bırakılması gerekmektedir³⁹⁸. Bu görüşe, teşvik primi suçunun şikeye nazaran daha hafif bir suç olduğu ancak sadece disiplin suçu olarak düzenlenecek kadar da basit bir eylem olmadığı düşüncesiyle katılmamaktayız. Şöyle ki:

Öncelikle teşvik priminin bir suç olarak düzenlenip düzenlememesi gerektiği tartışmasına, adli suçlar ile disiplin suçları arasındaki farkı belirlemek için kullanılan ölçütler ışığında yaklaşabiliriz. Örneğin Bettiol'a göre suç, yüksek ahlaki değerleri korumak gibi manevi bir değer taşımakla beraber; disiplin suçları daha çok devlet idaresine ait değerleri koruma amacına yönelik olmakta olup, bunlar kamu hizmetlerinin devamlılığını sağlamaktan ve kamu düzenini bozabilecek eylemlere karşı idareyi korumaktan ibarettir³⁹⁹. Grispigni'ye göre de şayet bir müeyyide, tekerrür ihtimali olan toplumsal tehlike ile mücadele için öngörülmüşse bir suç; kamu idaresine ait bir yararı koruma amacı güden bir hukuk kuralı söz konusuysa bir disiplin suçu mevcuttur⁴⁰⁰. Dönmezer/Erman'a göre ise genel toplumsal düzeni bastırma amacıyla yaptırım altına alınan eylemler suçtur; sınırlı bir bölüme ilişkin düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınan eylemler ise disiplin suçlarıdır⁴⁰¹. Bu bağlamda teşvik primi eylemini değerlendirecek olursak, toplumsal bir tehlike ile mücadele için öngörülmüş olduğu, salt devlet idaresine ait bir değeri koruma amacına yönelik olmadığı ve sadece sınırlı bir kesime değil toplumun geneline yönelik bir değeri koruduğu gerekçesiyle bu eylemin disiplin suçu niteliğinde olmadığını, suçun sadece teknik olarak değil, esasen de özelliklerini taşıdığını söylemek gerekir.

Ayrıca teşvik primi eylemi, şike eyleminde olduğu gibi müşabaka sonucunu etkilemek amacıyla yapılmakta ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmektedir. Bu

³⁹⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 56.

³⁹⁸ Şen, **a.g.e.**, s. 56.

³⁹⁹ Giuseppe Bettiol, **Diritto Penale**, Palermo, 1958, s. 143, Aktaran: Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kiziroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 40.

⁴⁰⁰ Filippo Grispigni, **Diritto Penale Italiano**, Milano, 1950, s. 158-160, Aktaran: Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kiziroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 40-41.

⁴⁰¹ Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kiziroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 41.

da açıkça haksız rekabete sebebiyet vermektedir. Teşvik priminin bir suç olarak düzenlenmesiyle, “fair play”e aykırı eylemler adli olarak yaptırıma tabi kılınmakta ve spordaki dürüst rekabet ortamı korunmuş olmaktadır. Nitekim TTK⁴⁰² m. 62 uyarınca, m. 55’te belirtilen rekabet yasağı ihlalleri de bir suç olarak düzenlenmiş⁴⁰³ ve fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmüştür. Örneğin, TTK m. 55’te belirtilen ihlallerden olan *“Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, haketmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak”* eylemi ile bir spor kulübü yöneticisinin başka bir kulübün oyuncusuna teşvik primi vererek veya teşvik primi vaadinde bulunarak kendisine veya kulübüne çıkar sağlamaya çalışması arasında esasen bir fark bulunmamaktadır.

b- Netice

Teşvik primi suçu söz konusu primin verilmesiyle ve bu primin vadedilmesiyle oluşmuş olur. Yani suçun oluşması için bu primin verilmiş olması şart olmayıp, bu primin vadedilmesi de yeterlidir.

Teşvik primi suçu da neticeli bir suç olmayıp, sırf hareket suçu niteliğinde bir suçtur. Çünkü suçun gerçekleşmesi için herhangi bir neticenin meydana gelmesi istenmemiştir⁴⁰⁴.

E- Hukuka Aykırılık Unsuru

Özen ve Yılmaz’a göre, hukuka uygunluk sebepleri ile şike ve teşvik primi eylemleri birbirleriyle bağdaşmamaktadır. Çünkü şike veya teşvik primi eylemleri daima hukuka aykırı olacak ve somut olayda herhangi bir hukuka uygunluk nedeni

⁴⁰² 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Kanun, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.

⁴⁰³ Bu suç ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz, Rezzan İtişgen, “Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Gerçek Dışı Veya Yanıltıcı Açıklamada Bulunma Suçu”, **TBB Dergisi**, S:122, Ocak-Şubat 2016, ss. 337-368; Çetin Arslan/Didar Özdemir, “Türk Ticaret Kanunu’nda Haksız Rekabet Suçu”, in **International Conference On Eurasian Economies 2016**, Editörler: Selahattin Sarı/Alp H. Gencer/İlyas Sözen, Beykent University Publications, 2016, ss. 268-272.

⁴⁰⁴ Özen, **a.g.e.**, s. 39.

gerçekleşmeyecektir⁴⁰⁵. Ancak kanaatimizce, şike suçu bakımından hukuka uygunluk nedenlerinin söz konusu olması mümkün olmasa da, 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 6. fıkrası düzenlemesinden dolayı teşvik primi suçu açısından hukuka uygunluk nedeninin olabilmesi mümkündür. Çünkü hukuka uygunluk nedenleri, hukuka aykırılığı bertaraf ederek eylemi hukuken meşru bir hale getirirler⁴⁰⁶. Hukuka uygunluk sebebinin bulunduğu belirli ise, eylem baştan itibaren hukuka uygun kabul edilecek, suç teşkil etmediği için kamu davası açılmayacak, açıldı ve yargılama aşamasında bu durumun farkına varıldı ise CMK m. 223/2-b uyarınca beraat kararı verilecektir. Söz konusu hükümde de milli takımların milli sporculara ya da spor kulüplerinin kendi oyuncularına veya teknik kadrosuna karşılaşmada başarılı olabilmelerini sağlamak için prim verilmesi veya vaadinde bulunması durumunda teşvik primi suçu hiç oluşmayacak olduğundan, bunun hukuka uygunluk sebebi niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. Buna göre, belirtilen şekilde olmak kaydıyla teşvik primi verilmesi veya vaadinde bulunulması durumunda 11. madde hükümleri uygulanmayacaktır. Dolayısıyla kanun koyucu teşvik primi suçu açısından iki tane hukuka uygunluk nedeni öngörmüştür. Burada, kanun hükmünden doğan bir yetkinin kullanılması şeklinde bir düzenleme olduğu için, hukuka uygunluk nedenlerinden “kanun hükmünü yerine getirme” söz konusudur.

F- Manevi Unsur

Teşvik primi suçunda faillerin, bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla hareket etmiş olmaları gerekmektedir. Başka bir ifadeyle faillerin, belli bir saikle hareket etmesi gerekmektedir. Söz konusu primin temin edilmesi veya prim vaadinde bulunulması başka amaçlarla gerçekleşmişse bu suç oluşmayacaktır. Çünkü önemli olan, belirli bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla primin temin edilmiş olması veya bu konuda anlaşmaya varılmış olmasıdır. Bu bağlamda teşvik primi suçunun oluşabilmesi için özel kast aranmıştır.

Dördüncü fıkra da sayılan nitelikli hallerin teşvik primi açısından da geçerli olduğu görüşünün kabulünde ise teşvik primi suçunun “*bahis oyunlarının sonuçlarını*

⁴⁰⁵ Özen/Yılmaz, **a.g.e.**, s. 31; Aynı yönde görüş için bkz, Demiral, **a.g.e.**, s. 117.

⁴⁰⁶ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 483.

etkilemek amacıyla” şeklindeki nitelikli hali bakımından da özel bir kast aranmış olduğunun kabulü gerekir.

G- Suçun Nitelikli Halleri

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, her ne kadar 6222 sayılı Kanun’un 11. maddesinin beşinci fıkrasından teşvik priminin şike suçunun bir nitelikli hali gibi düzenlendiği izlenimi doğmakta ise de, burada iki ayrı suç düzenlenmiştir. Bununla birlikte, hükmün dördüncü fıkrasının gerekçesine göre, *“Dördüncü fıkra, suçun; nitelikli halleri sayılarak bu durumda verilecek cezanın yarı oranında arttırılacağı belirtilmiştir.”* Buna göre, hükmün dördüncü fıkrasındaki nitelikli hallerin sadece şike suçu için düzenlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Teşvik primi suçu açısından ise suçun sadece temel şekli düzenlenmiş olup, nitelikli hali düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, beşinci fıkra bu madde hükümlerine verilecek cezanın yarı oranında indirileceği ifade edildiği için teşvik primi suçu için öngörülecek indirimin dördüncü fıkradaki nitelikli haller için de getirilmiş olduğu ileri sürülebilir. Bu bağlamda dördüncü fıkradaki nitelikli hallerin sadece şike suçu için değil aynı zamanda teşvik primi suçu için de öngörülmüş olduğu savunulabilir.

H- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

Teşvik primi suçunda, fail tarafından bu suçlara ilişkin elverişli hareketler ve araçlarla doğrudan doğruya icraya başlanmış olması, fakat neticenin failin elinde olmayan nedenlerle gerçekleşmemiş olması veya aynı şekilde elde olmayan nedenlerle icra hareketlerinin tamamlanamamış olması halinde teşebbüs söz konusu olacaktır⁴⁰⁷. Bu suçta icrai hareketlerin, müsabakada başarılı olma olanağı bulunan kişilere ulaşılması anında başladığının, bunun öncesinde yapılan ya da yapıldığı iddia edilen

⁴⁰⁷ Şen, a.g.e., s. 61.

bütün hareketlerin hazırlık hareketleri olduğunun ve hazırlık hareketlerinin söz konusu suç bakımından cezalandırılabilme olanağının bulunmadığının kabulü gerekir⁴⁰⁸.

Teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi teklifinde bulunulmasına rağmen anlaşmaya varılamaması durumunda teşvik primi suçu teşebbüs aşamasında kalacaktır. Yine anlaşmaya varılmış olmasına rağmen, müsabakaya yansıtılamaması durumunda suç teşebbüs aşamasında kalmakla birlikte, beşinci fıkra diğer hükümlere de atıf yapmış olduğundan dolayı ilk fıkra uyarınca suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır. Örneğin, bir basketbol müsabakasında şütör gardlardan birine daha çok sayı atabilmesi için teşvik primi verilmesi konusunda anlaşmaya varılmış olması ancak şütör gardın kadroya alınmamış olması, maç öncesi ısınırken sakatlanmış olması ya da kadroya alınmış olmasına rağmen maçta şans verilmemesi durumunda suç teşebbüs aşamasında kalacaktır. Bununla birlikte, suç teşebbüs aşamasında kalmış olmasına rağmen anlaşmaya varılmış olduğu için suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır.

Teşvik primi suçuna teşebbüs durumunda ise hükmün beşinci fıkrası uyarınca öncelikle bir yıldan üç yıla kadar verilecek ceza yarı oranında indirilecek daha sonra TCK madde 35/2 uyarınca bu ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilecektir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, şike suçunun teşebbüs başlığı altında açıkladığımız gönüllü vazgeçme - etkin pişmanlık tartışması ve kanaatimiz teşvik primi suçu açısından da geçerlidir. Çünkü sekizinci fıkra teşvik primi açısından da uygulanabilecek niteliktedir.

2- İştirak

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, teşvik primi suçu, şike suçu gibi yapısı bakımından birden fazla failin katılımının zorunlu olduğu bir suç olduğundan çok failli bir suçtur. Teşvik primi suçunda da failler, aynı amacın gerçekleşmesini amaçlamakta olup farklı yönlerden hareket etmekte olduklarından, bu suç karşılaşma suçu niteliğinde çok failli bir suçtur⁴⁰⁹.

⁴⁰⁸ Şen, **a.g.e.**, s. 63.

⁴⁰⁹ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 224; Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 58-59; Özen, **a.g.e.**, s. 17.

3- İçtima

Şike suçuna ilişkin içtima başlığı altında değindiğimiz, 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin onuncu fıkrasına ilişkin tartışma teşvik primi suçu için de geçerlidir. Buna göre, TCK'daki fikri içtima ve zincirleme suçun karması bir düzenleme getirilmiş olduğu için, TCK'nın genel hükümlerine ve özellikle de m. 5'e aykırılık oluşmuştur.

IV- ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇLARI BAKIMINDAN HUKUKA AYKIRI DELİL TARTIŞMASI

6222 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce başlayıp, bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra da devam eden teşvik primi ve şike eylemlerinin ortaya çıkarılabilmesi açısından CMK m. 135'in yani telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi koruma tedbirinin uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalı idi.

Hukuka aykırı delil kapsamında yapılan bu tartışmaya ilişkin Yargıtayın görüşü özetle şöyledir⁴¹⁰: Teşvik primi ve şike suçlarının işlenmesi için örgüt kurulmasına yasal bir engel bulunmadığı, söz konusu eylemlerin suç olarak düzenlendiği 6222 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih olan 14/04/2011 tarihi öncesinde, bu eylemleri işlemek için örgüt kurulamayacağı dile getirilebilirse de, bunların dolandırıcılık suçunu oluşturabileceği göz önüne alındığında faillerin eylemlerini söz konusu tarihten itibaren sonlandırmak yerine aynı biçimde devam ettirmelerinin amaçlanan suçlara yönelik hareketler olduğu ve temadi eden örgüt suçunun 14/04/2011 öncesinde işlenmeye başlandığının kabulünde bir duraksama bulunmamaktadır. Yargıtay, her ne kadar sanıklara yönelik nitelikli dolandırıcılık suçundan kamu davası açılmış olsa da, koruma tedbirlerinin haklı olup olmadığının yalnızca yargılama sonunda belli olacağını, somut olayda CMK m. 135 ve m. 140 açısından görünüşte haklılık koşulunun bulunmuş olduğunu, haklarında gizli izleme kararı veya dinleme kararı bulunan kişilerin örgüt kapsamındaki rollerinin sadece yargılama sonunda anlaşılabilceğini, bu nedenle 14/04/2011 tarihinden önceki elde edilmiş delillerin hukuka uygun olarak elde edilmiş deliller olduğunu, örgüt kurma suçunun bunların işlediği suçlardan bağımsız düşünmemek gerektiğini, katalog suçlardan olan bir suç

⁴¹⁰ Y. 5. CD, 17.01.2014, E. 2013/16791, K. 2014/516, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 10-18.

ilişkin yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında bağlantılı suçlara ilişkin elde edilen delillerin, tesadüfen elde edilen delillerden farklı olarak, ceza muhakemesinde kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Ayrıca Yargıtay vermiş olduğu kararda, her ne kadar suç şüphesi ile başlayan bir soruşturmada hukuki nitelendirme iddianame ile yapılsa da kovuşturma aşamasında da suçun niteliğinin değişmesinin mümkün olduğunu, sonradan suçun niteliğinin değişmesiyle o ana kadar elde edilmiş olan delillerin hukuka aykırı hale gelmeyeceğini, burada önemli olan hususun kanuna karşı hile yoluna gidilip gidilmediğinin olduğunu, somut olayda söz konusu suçların 14/04/2011 tarihinden sonra katalog suç kapsamına alınmış olsa da suç örgütü kurmak ve örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar uyarınca kararların alınmaya devam edildiğini, tedbir kararı verilmesinin dönüşen şike ve teşvik primi suçları açısından da mümkün olduğunu, muhakeme neticesinde amaç suçun örgütlü şekilde işlendiğinin tespit edilmesi, usulüne uygun koruma tedbiri kararlarının alınmış olması sebepleriyle elde edilen delillerin hukuka aykırı olmadıklarının kabulü gerektiğini ifade etmiştir. Yargıtaya göre, şike ve teşvik primi fiillerinin CMK m. 140'da düzenlenen katalog suçlardan olmasa da aynı hükme göre, örgütün faaliyeti kapsamında işlenen suçlara ilişkin olarak istenildiğinde teknik araçlarla izleme kararı verilebileceğinden dolayı, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen teşvik primi ve şike suçları bakımından da teknik araçlarla izleme kararının verilebileceğinin kabul edilmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki, Yargıtayın bu yorumu hukuk güvenliği ilkesine⁴¹¹ ve belirlilik ilkesine⁴¹² ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Çünkü katalog suçlarda yer almamasına rağmen, bu suçların sırf madde hükmündeki tedbirin uygulanabilmesi için “*örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde*” şeklinde bir ibareye dayanılarak madde kapsamına alınması öngörülebilir olmayıp devlete olan güven duygusunu zedeleyici niteliktedir.

Ayrıca Yargıtayın bu yorumu, CMK m. 135'in ve madde 140'ın temel şartına aykırı olacaktır. Çünkü CMK m. 135'teki iletişimin adli amaçla denetlenmesi tedbiri

⁴¹¹ AYMK, 22.04.2015, E. 2015/35, K. 2015/40, 23.05.2015 tarih ve 29364 sayılı R.G.; DİDDK, 8.10.2009, E.2009/611, K.2009/1769, <https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay> Erişim Tarihi: 01.05.2019

⁴¹² AYMK, 16.01.2014, E. 2013/77, K. 2014/4, 04.03.2015 tarih ve 29285 sayılı R.G.

delil elde etmek amacıyla son çare olarak başvurulabilen bir tedbirdir⁴¹³. Son çare ilkesi, CMK m. 140'ta düzenlenen teknik araçlarla izleme, ses veya görüntü kaydı alma kararı tedbiri için de geçerlidir. Buna göre, maddelerde belirtilen katalog suçlardan bir suçun işlendiğine yönelik somut delillere dayanan kuvvetli şüphe nedenlerinin bulunması ve başka şekilde delil elde edilememesi halinde bu tedbirlere başvurulabilecektir⁴¹⁴. Bu hükmün geniş yorumlanması ve katalogda sayılmayan suçların da kapsam altına alınması ise bu tedbirin son çare olarak değil de ilk çare olarak başvurulmasına sebebiyet verecektir.

Şen'e göre, Yargıtay kararına konu olan yargılamada hukuka aykırı dinlemelere istinaden sanıklara sorular sorulmuştur. Çünkü şike ve teşvik primi 14 Nisan 2011 tarihinden önce suç olarak düzenlenmemiştir. Bu bağlamda Aralık 2010'da başlatılmış olan bir soruşturmanın şike ve teşvik primi suçu amacıyla kurulan bir suç örgütü ile ilgili olması da imkân dâhilinde değildir⁴¹⁵. Kişi hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması kural değil, istisnadır. Anayasa m. 13'e göre temel hak ve özgürlükler, sadece kanunla sınırlandırılabilir. Yargıtay 5. Ceza Dairesinin kararına konu olan olayda, hukuka aykırı dinlemelere dayanılması, Anayasa m. 13'e ve Anayasa m. 38/6'daki hukuka aykırı delillerin kullanılamayacağı ilkesine aykırı olduğu gibi aynı zamanda Anayasa m. 22'deki haberleşme özgürlüğüne de açıkça aykırıdır⁴¹⁶.

Kanaatimizce de yapılan dinlemeler hukuka aykırı delil kapsamındadır. Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasına göre, bu deliller kabul edilemez. Hukuk kurallarına aykırılık bir bütün olup, hukukun bir branşına veya bir kanuna aykırı sayılan bir hususun diğer bir kanuna veya hukuka uygun sayılması mümkün

⁴¹³ Feridun Yenisey/Ayşe Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 425-426; Nur Centel/Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018, s. 471; Bahri Öztürk/Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Özge Sırma Gezer/Yasemin F. Saygılar Kırıt/Özdem Özaydın/Esra Alan Akcan/Efser Erden Tütüncü, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 540-542.

⁴¹⁴ Yener Ünver/Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 14. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s. 423, 458.

⁴¹⁵ Şen'e göre, ayrıca o dönem yürürlükte bulunan özel yetkili ağır ceza mahkemeleri ve savcılıkların görev alanına girmesi için gereken cebir ve tehdit suçları şartı da oluşmamıştır. Çünkü şike ve teşvik primi suçu bir anlaşma suçu olup, cebir veya tehditle işlenmesi mümkün değildir. Bu bakımdan da bir usule aykırılık mevcuttu. Şen, **a.g.e.**, s. 18.

⁴¹⁶ Şen, **a.g.e.**, s. 160.

değildir⁴¹⁷. Ancak hukuka aykırılık kanuna aykırılıktan daha geniş bir kavram olup⁴¹⁸, kanuna aykırılık yerine hukuka aykırılık ibaresinin seçilmesi daha isabetli olurdu. Bir delil hukukun öngördüğü kurallar çerçevesinde elde edilmemiş ise o delilin hukuka aykırı delil olarak kabul edilmesi gerekir⁴¹⁹. Bu tür delillerden ulaşılan delillerin hukuka aykırı olup olmadığı meselesine gelince; bu delillerin de hukuka aykırı olacağının kabulü gerekmektedir⁴²⁰. Bu yolla ulaşılan delil, kanuna uygun olarak temin edilse bile hukuka aykırı olacaktır. Öğretideki baskın görüş bu yönde olup, bu durum "hukuka aykırı delillerin dolaylı etkisi, uzak etkisi" ya da "zehirli ağacın meyvesi de zehirlidir" şeklinde ifade edilmektedir⁴²¹. Bu durum, "*binanın temeli çürükse, o binanın üzerine sağlam bina inşa edemezsiniz.*" şeklinde de ifade edilebilir⁴²².

CMK'nın 206/2-a'ya göre, ortaya konulması istenen delil kanuna aykırı olarak temin edilmişse reddolunacaktır. CMK m. 217/2'ye göre, isnat edilen suç ancak hukuka uygun bir biçimde elde edilen her türlü delille ispat edilebilir. CMK m. 230/1-b'e göre, eğer dosyada hukuka aykırı bir delil mevcutsa bu delillerin ayrıca ve açıkça hükmün gerekçesinde gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir. CMK'nın 289/1-i maddesine göre ise, "*Hükmün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması*" hukuka kesin aykırılık hallerinden birisi olarak sayılmıştır. Dolayısıyla Yargıtayın söz konusu kararına konu olan yargılamada elde edilen deliller hukuka aykırı yollarla elde edilmiş olduğu için hukuka kesin aykırılık halinden dolayı mutlak olarak bozulması gerekirken aksi yönde verilen kararda hukuka uyarlık bulanmamaktadır.

Yargıtayın katalog suçlarda yer almamasına karşın örgüt suçu kapsamında değerlendirerek, şike ve teşvik primi eylemlerini CMK m. 135 kapsamında

⁴¹⁷ Doğan Soyaslan, "Hukuka Aykırı Deliller", **AÜEHFD**, C:VII, S:3-4, 2003, s. 15; Ersan Şen, **Türk Ceza Yargılaması Hukuku'nda Hukuka Aykırı Deliller Sorunu**, İstanbul: Beta Basım Yayın, 1998, s. 17-19.

⁴¹⁸ Güçlü Akyürek, "Ceza Yargılamasında Hukuka Aykırı Delillerin Değerlendirilmesi Sorunu", **TBB Dergisi**, Yıl: 25, S. 101, Ankara, 2012, s. 63.

⁴¹⁹ İbrahim Şahbaz, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Hukuka Aykırı Deliller", **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2006/1, s. 105.

⁴²⁰ Ahmet Aydın, "Uygulamada Hukuka Aykırı Deliller", **İstanbul Barosu Dergisi**, C:87, S:2, Y:2013, s. 272; Recep Gülşen, "Yargıtay Kararları Işığında Hukuka Aykırı Aramada Elde Edilen Delillerin Ceza Muhakemesinde Değerlendirilmesi", **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C:3, S:2, 2015, s. 238.

⁴²¹ YCGKK, 29.11.2005, E. 2005/7-144, K. 2005/150, <http://www.kazanci.com.tr> Erişim Tarihi: 01.05.2019

⁴²² Şen, **a.g.e.**, s. 143.

değerlendirmesine ilişkin yorumunun hukuka aykırılığı bir yana, esasen bu yorumu yapmasına sebebiyet veren yasa maddesi Anayasanın belirlilik ilkesine aykırıdır. Nitekim, Yargıtayın söz konusu kararından hemen sonra, 21.02.2014 tarihinde 6526 sayılı Kanun kabul edilmiş ve 06.03.2014 tarih 28933 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, bu kanunun 12 ve 14. maddeleri ile CMK 135 ve CMK 140. maddelerdeki katalog suçlardan "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu çıkarılmıştır. Madde gerekçelerinde⁴²³ ise, uygulamadaki kötüye kullanımın başka bir ifadeyle kanuna karşı hile yoluna gidilmesinin engellenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

6526 sayılı Kanun'un 12 ve 14. maddelerinin gerekçelerinde de belirtildiği üzere, uygulamada soruşturmanın başında bir örgütün varlığından şüphelenildiğinden bahsedilmekte, soruşturulan ancak katalog suçlardan olmayan suçlar bu örgütün faaliyetine dâhil edilmekte ve örgüt kapsamında işlenen suçlara ilişkin iletişimin denetlenmesi tedbirleri kararları alınmakta, böylelikle delil toplanmakta, toplanan delillerle iddianame düzenlenmekte, bununla birlikte düzenlenen iddianamede ya suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan hiç söz edilmemekte ya da bu suçtan dolayı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmekte, ancak örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği iddia edilen suçtan ötürü muhakeme yapılmakta ve bu muhakeme neticesinde kişilerin cezalandırıldığı bir durum karşımıza çıkmaktaydı⁴²⁴.

Akkaş'a göre, yapılan değişiklik söz konusu dinlemelerin kötüye kullanılması açısından değerlendirildiğinde yerinde bir değişiklik olarak yorumlanabilir; ancak bir suç örgütünün faaliyeti kapsamında işlenme olasılığı bulunan tüm suçların CMK'nın 135'inci maddesindeki katalogda yer almaması sebebiyle, yapılan bu değişikliğin örgütlü suçlarla mücadelede bir zafiyete sebebiyet vereceği ileri sürülebilir⁴²⁵.

⁴²³ "... suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun maddenin altıncı fıkrasında düzenlenen katalogdan çıkarılması suretiyle, bazı soruşturmalarda sırf bu tedbirin uygulanabilmesi için soruşturmanın suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında başlatılıp yürütülmesi uygulamasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır", TBMM, **Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu Maddesi Uyarınca Kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:4, Sıra Sayısı:560, s. 11, 12.

⁴²⁴ Ahmet Hulusi Akkaş, "Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi Koruma Tedbirinin Şartlarında 6526 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Y:6, S:21, Nisan 2015, s. 475.

⁴²⁵ Akkaş, **a.g.e.**, s. 475.

Bahsi geçen mülga hüküm 24.11.2016 tarihinde kabul edilen ve 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı R.G.de yayımlanarak yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 26 ve 28. maddeleri ile yeniden düzenlenmiş ve katalog suçlara *"Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (madde 220, fıkra üç)"* suçu şeklinde yeniden eklenmiştir. Ancak bu kez, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun üçüncü fıkrasındaki hali yani silahlı şekli eklenmiştir. Bu durumda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun silahsız hali olması durumunda katalog suçlara girmeyecektir. Dolayısıyla bu suçlar açısından CMK m. 135 anlamında koruma tedbirleri uygulanamayacaktır.

Belirtmek gerekir ki, 6222 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte de mevcut olan "Yargılama ve usul hükümleri" başlıklı 23. maddesinin ikinci fıkrasıyla *"Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesi hükümleri, 11 inci maddede tanımlanan suç bakımından da uygulanır."* şeklinde bir düzenleme getirilerek, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra işlenen suçlara ilişkin olarak söz konusu tartışmaya son verilmiştir. Ancak 11. maddede teşvik primi ve şike olmak üzere iki suç tanımlanmış olduğu için bu maddedeki atıfta suç yerine "suçlar" denilseydi daha yerinde olurdu⁴²⁶. Çünkü hem Kanun'un genel gerekçesinden⁴²⁷ hem de madde gerekçesinden⁴²⁸ kanun koyucunun burada kastettiğinin her iki suç olduğu anlaşılmaktadır.

V- MÜSABAKA VE SEYİR ALANLARINA USULSÜZ SEYİRCİ GİRİŞİ İLE İLGİLİ SUÇLAR

A- Kanuni Unsur

Spor alanlarına usulsüz seyirci girişi ile ilgili suçlar, 6222 sayılı Kanun'un "Spor alanlarına usulsüz seyirci girişi" alt başlıklı 15. maddesinde düzenlenmiştir.

⁴²⁶ Yurtcan, *Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu ve Yorumu*, s. 76.

⁴²⁷ "Bu Kanun ile şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak düzenlenmiş ve ayrıca bu suçlarla etkin mücadele açısından Ceza Muhakemesi Kanununda düzenlenen iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması maddesinin de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.", TBMM, *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu*, s. 2.

⁴²⁸ "İkinci fıkrafta, şike ve teşvik primi suçları açısından Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesi hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.", TBMM, *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu*, s. 10.

Hükmün ilk fıkrasında, usulüne uygun olarak temin edilmiş bileti olmadan spor karşılaşmalarını izlemek için müsabaka alanlarına giren kişinin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Ayrıca suçun seyirden yasaklanmış bir kişi tarafından işlenmesi nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir.

Hükmün ikinci fıkrasında, müsabaka ve seyir alanlarına usulüne aykırı olarak seyirci kabul edilmesi veya kabul edilmesinin sağlanması ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu fıkranın ikinci cümlesinde ise, suçun seyirden yasaklanmış bir kişi tarafından işlenmesi nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir.

Üçüncü fıkarda, hukuka uygunluk nedeni belirtilmiştir.

Dördüncü fıkarda, elektronik kartını bir spor karşılaşmasına seyirci olarak girmesi amacıyla bir başkasına kullandıran kişinin cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

Beşinci fıkarda, elektronik kartın usulüne aykırı olarak üretilmesi, satılması, satışa arz edilmesi, devredilmesi, satın alınması, kabul edilmesi veya bulundurulması bir suç olarak düzenlenmiştir. Devamında ise daha az cezayı gerektiren bir nitelikli hal öngörülmüştür.

Maddeye 7182 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle yeni bir fıkra eklenmiştir. Buna göre, artık yetkili kişiler dışında bilet satışı yapanlar ve değerinin üstünde bilet satışı yapanlar yani karaborsa bilet satışı yapanlar hapis cezası ve adli para cezası ile cezalandırılacaktır.

B- Korunan Hukuki Değer

6222 sayılı Kanun'un temel amacı sadece şiddetin önlenmesi değil aynı zamanda düzensizliğin önlenmesidir. Çünkü sorunun temel kaynağı düzensizliktir.

Spor alanlarında düzensizliğin önlenmesi için bu alanlara girmenin, alanlarda bulunmanın ve alanlardan çıkmanın belli kurallara bağlanması gerekmektedir. 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesindeki suçlar da bu amaçla düzenlenmiştir. Bu suçların düzenlenmesiyle korunan hukuki değer, yaşanabilecek

kargaşanın önüne geçmek ve insan onuruna uygun şartlar altında spor müsabakasının izlenmesini sağlamaktır⁴²⁹.

C- Fail ve Mağdur

Elektronik kartın ve biletin denetim yükümlülüğü ev sahibi kulüp üzerindedir⁴³⁰. Şayet söz konusu müsabaka açısından herhangi bir ev sahibi yoksa bu durumda denetim yükümlülüğü karşılaşmaya katılan her iki kulüp; milli maçlar açısından ise ilgili federasyon üzerindedir (m. 5/f. 4). Bu nedenle 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ikinci fıkrasındaki suçun faili, denetim yükümlülüğü olan söz konusu kulüp yetkilileri olabilir⁴³¹. Bu suçun failinin, spor alanlarına girişte yetkili olan özel güvenlik görevlilerinin veya polislerin de olması mümkündür.

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, Bakanlığın yetkisine verilmiş olan seyirci yerlerine giriş ve çıkış düzenlemeleri kapsamında müsabaka ve seyir alanlarına girenlerle ilgili olarak ilk iki fıkradaki suçlar oluşmayacaktır. Bununla birlikte, söz konusu yerlere spor karşılaşmalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmış kişilerin alınması durumunda ilk iki fıkradaki suçlar oluşacaktır. Böyle bir durumda ikinci fıkra açısından fail, Bakanlığın yetkili kişileri olacaktır⁴³².

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinde tanımlanan suçların mağduru, topluma karşı işlenen suçlar söz konusu olduğu için toplumu oluşturan herkeştir⁴³³. Çünkü toplumu oluşturan her bir bireyin, güvenli bir şekilde ve spor müsabakası sırasında huzuru bozucu hareketlerde bulunabilecek kişilerden arındırılmış bir seyir alanında maçı izleme hakkı bulunmaktadır⁴³⁴.

⁴²⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 74.

⁴³⁰ Yunus Egemenoglu, "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Bağlamında Spor Kulüplerinin Yükümlülükleri", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmaz, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 25-32, s. 27.

⁴³¹ Koca, **a.g.e.**, s. 76.

⁴³² Koca, **a.g.e.**, s. 76.

⁴³³ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 269.

⁴³⁴ Özen, **a.g.e.**, s. 96.

D- Maddi Unsur

1- Konu

Suçun konusunu, 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ilk fıkrasındaki suç bakımından usulüne uygun olarak temin edilmemiş bilet; ikinci fıkrasındaki suç bakımından 6222 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olarak spor müsabakalarına giren kişi; dördüncü fıkrasındaki suç bakımından başkasına ait olan elektronik kart, beşinci fıkrasındaki suç bakımından spor karşılaşmalarına seyirci olarak girişi sağlamak için yetkisiz olarak üretilmiş, satılmış, satışı arz edilmiş, devredilmiş, satın alınmış, kabul edilmiş veya bulundurulmuş elektronik kart, altıncı fıkrasındaki ilk suç bakımından yetkisiz satılan bilet, ikinci suç bakımından ise karaborsa bilet oluşturmaktadır.

2- Fiil

a- Hareket

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinde altı tane suç tanımlanmıştır. Maddenin ilk fıkrasında, 6222 sayılı Kanun hükümlerine göre elde edilmiş bileti olmadan spor alanlarına girme fiili cezalandırılmaktadır. Girmek kavramı, vücudun tamamının girmesi olarak anlaşılmalıdır. Dolayısıyla vücudun belirli bir kısmının girmiş veya tamamının girmesi engellenmiş ise hareketin teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekir⁴³⁵. Söz konusu hükümde, “spor müsabakalarını izlemek amacıyla” şeklinde özel bir kast arandığı için, başka bir amaçla müsabaka veya seyir alanına giren kişi bakımından bu suç oluşmayacaktır⁴³⁶. Örneğin simit satmak veya su satmak amacıyla müsabaka veya seyir alanına giren kişi bakımından söz konusu suç oluşmayacaktır.

6222 sayılı Kanun hükümlerine göre usulüne uygun biletin nasıl olması gerektiği m. 5/4'te düzenlenmiştir. Buna göre, spor karşılaşmalarının yapıldığı alanlara girişi sağlayacak biletler, elektronik sistem üzerinden oluşturulacak olup, elektronik kart özelliğinde olan bu kartların üzerinde bilet satın almak isteyen kişilerin adı, soyadı,

⁴³⁵ Özen, **a.g.e.**, s. 97.

⁴³⁶ Özen, **a.g.e.**, s. 97; Koca, **a.g.e.**, s. 75.

T.C. kimlik numarası ve fotoğrafı bulunacaktır⁴³⁷. Kişinin yabancı olması durumunda ise vatandaşı olduğu devletin adı ile Türkiye'ye giriş yaptığı pasaportun seri numarası kart üzerine işlenecektir. Bu biletlerin satışı ise yine kişilere özgü olan bu kart üzerinden yapılmaktadır⁴³⁸. Dolayısıyla spor müsabakalarına kart kimin adına düzenlendiyse, ancak o kişinin o kartla girmesi mümkündür. Ayrıca kâğıt bilet gibi elektronik olmayan biletler açısından bu maddedeki suçların oluşması mümkün değildir⁴³⁹. Çünkü Kanun, tüm yaptırımları elektronik karta göre düzenlemiştir⁴⁴⁰. Örneğin, elektronik olmayan sahte bir bileti sattığı anlaşılan kişi bakımından genel hükümlerin uygulanması gerekecekti⁴⁴¹. Bununla birlikte 15. maddenin gerekçesi, elektronik bilet sisteminin uygulanıp uygulanmadığı dikkate alınmadan, Kanun kapsamındaki tüm spor müsabakalarına biletsiz giren kişiler hakkında ilk fıkranın uygulanacağını öngörmüş olduğundan⁴⁴² böyle bir durumda, bu fıkra bakımından suçun oluşacağını söylemek mümkündür. Ancak Yargıtaya göre, 6222 sayılı Kanun'daki elektronik sistemin kurulması yükümlülüğü getiren düzenlemelere rağmen, halen futbol branşındaki ligler haricinde oynanan spor müsabakalarında elektronik kartın uygulanmasına ilişkin sistemler spor alanlarının girişinde bulunmamakta, seyirciler kâğıt bilet ile spor müsabakalarını izlemek amacıyla spor alanlarına girmektedir. 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinde biletin "elektronik" olması söz konusu olduğundan ve kâğıt bilet, elektronik sistem üzerinden

⁴³⁷ Elektronik kart ve elektronik bilete ilişkin hükümler aynı fıkraya göre, futbol dalında en üst lig ile bir altındaki lig için geçerlidir. Bununla birlikte 5. maddenin altıncı fıkrasına göre, söz konusu sistemin getirilmesiyle ilgili yükümlülükler basketbol, voleybol ve hentbol branşlarındaki en üst ligler için de geçerlidir. Ancak söz konusu spor branşlarında bu sistemin uygulanmasına ilgili federasyonun görüşü alınarak Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından; diğer futbol ligleri açısından ise TFF tarafından karar verilecektir.

⁴³⁸ Satın alınan bu biletler, uygulamada başka kişilere aktarılabilir. Passolig, "Kombinemi/Maç Biletimi Nasıl Transfer Ederim?", <https://www.passolig.com.tr/kombine-mac-bileti-transferi> Erişim Tarihi: 05.05.2019

⁴³⁹ Celalettin Karanfil, "6222 Sayılı Kanundan Kaynaklanan Suçların Soruşturulması Usulü İle Spor Alanlarına Yasak Madde Sokulması ve Müsabaka Düzeninin Bozulması, Spor Alanlarına Usulsüz Seyirci Girmesi Suçları", **Av. Kısmet Erkiner Armağanı Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, Ekim 2014, ss. 65-98, s. 77.

⁴⁴⁰ "... sanık hakkında 6222 sayılı yasaya muhalefet suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açılmış ise de; 6222 sayılı kanunun 15/2. ve 15/4. maddelerinde normal maç biletleri konusunda bir düzenleme olmadığı, tüm yaptırımların elektronik karta göre düzenlendiği, sanığa atılı eylemde ise normal bilet söz konusu olup elektronik kart olmadığı, sanığa yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması nedeniyle...", Y. 19. CD, 02.03.2016, E. 2015/15687, K. 2016/3381, Hümmüz, **a.g.e.**, s. 69.

⁴⁴¹ "... sanığın, suç tarihinde... ilinde oynanacak olan... futbol müsabakası ile ilgili olarak geçerliliği olmayan iki bileti katılanlara ayrı ayrı sattığı anlaşılmakla, eylemin dolandırıcılık suçunun oluştuğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir.", Y. 15. CD, 15.01.2015, E. 2013/6837, K. 2015/467, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 05.05.2019; Y. 7. CD, 18.12.2012, E. 2011/5440, K. 2012/31170, Hümmüz, **a.g.e.**, s. 68.

⁴⁴² TBMM, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı: 646, s. 7.

oluşturulmadığından bu madde uygulanmayacaktır. Bu gibi bir durumda, fail elinde kâğıt bileti dahi olmaksızın spor alanına girmişse, sadece hukuki olarak sorumlu tutulabilecektir⁴⁴³. Tabii Yargıtayın bu görüşü 7182 sayılı Kanun değişiklikleri öncesi için geçerlidir.

7182 sayılı Kanun ile 6222 sayılı Kanun’da bazı değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır. Bu eklemelerden biri de “Tanımlar” başlıklı 3. maddeye eklenen biletin tanımını içeren (o) bendidir. Buna göre bilet, “*elektronik bileti veya sahibine spor müsabakasına giriş hakkı veren belgeyi*” ifade eder. Yani artık 6222 sayılı Kanun’daki bilet deyiminden sadece elektronik bilet anlaşılmayacaktır. Nitekim madde gerekçesinde de, kanundaki bilet deyiminden elektronik biletin anlaşılması gerektiği şeklindeki Yargıtay içtihatlarına da atıf yapılarak, elektronik bilet uygulaması olmayan maçlarda da usulsüz seyirci girişine ilişkin fiillerin yaptırım altına alınabilmesinin amaçlanmış olduğu ifade edilmiştir⁴⁴⁴. Bununla birlikte, 15. maddenin bazı fıkralarında bilet değil elektronik kart ifadesi bulunmakta olup, bu fıkralar bakımından elektronik olmayan biletler kapsam dışıdır.

6222 sayılı Kanun’un 15. maddesinin ikinci fıkrasında, spor alanlarına spor karşılaşmalarını izlemek için 6222 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olarak seyirci kabul eden veya kabul edilmesini sağlamak fiili cezalandırılmaktadır. Bir kişinin hangi şartlar altında seyirci olarak kabul edilebileceği 6222 sayılı Kanun’un 5. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, öncelikle kişinin adına usulüne uygun olarak düzenlenmiş bir elektronik kartının bulunması gerekmektedir⁴⁴⁵. Ancak yukarıda belirttiğimiz gibi artık elektronik olmayan biletler de Kanun kapsamına alındığı için belge şeklindeki bilet ile de seyirci olarak spor alanlarına (futbolun en üst iki ligi ile ilgili federasyonun

⁴⁴³ Y. 19. CD, 01.06.2016, E. 2015/31872, K. 2016/18899, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.03.2019; “... sanığın, Fenerbahçe – SL Benfica futbol takımları arasında 25/04/2013 tarihinde oynanan spor müsabakasını izlemek amacıyla elinde bilet olmaksızın turnikeden geçtiği sırada spor alanı girişinde polis memurları tarafından yakalanması biçimindeki eylemi karşısında; seyircilerin suç tarihi itibarıyla söz konusu spor müsabakasını izlemek amacıyla spor alanlarına girmesinde elektronik kart kullanımının zorunlu olup olmadığı araştırılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden...”, Y. 19. CD, 01.06.2016, E. 2015/34719, K. 2016/18900, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 77; Y. 19. CD, 27.04.2016, E. 2015/16088, K. 2016/16488, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 140-141.

⁴⁴⁴ TBMM, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1974) ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:27, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 92, s. 8.

⁴⁴⁵ Uygulamada, geçici kart veya Passo Mobil ile de giriş yapılabilmektedir, Passolig, “Sıkça Sorulan Sorular”, <https://www.passolig.com.tr/sikca-sorulan-sorular> Erişim Tarihi: 06.05.2019

görüşü ve Bakanlığın kararı ile elektronik sistem zorunluluğu getirilen diğer branş ligleri hariç) girilebilir. Ayrıca spor alanlarında seyircilerin oturacağı yerler numaralandırılmakta ve bilet satışları koltuk numarasına göre yapılmaktadır⁴⁴⁶. 7182 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle, artık seyircilerin ayakta seyredebileceği şekilde düzenlenmiş numaralı alanla ilişkilendirilmek suretiyle de bilet satışı yapılabilecektir. Ancak bu uygulamaya, ilgili federasyon ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Gençlik ve Spor Bakanlığınca karar verilebilecektir. Belirtmek gerekir ki, seyir alanlarına kapasitenin üzerinde veya biletsiz seyircinin alınmaması gerekmektedir (m. 5/f. 3, ç bendi). Madde gerekçesine göre, söz konusu değişiklikle daha fazla seyircinin müsabakayı seyredebilmesinin sağlanmış olacak ve bu uygulama için Bakanlıkça verilecek karar, stadın fiziki alt yapısının yeterli olması üzerine güvenlik önlemleri sağlandıktan sonra verilebilecektir. Ayrıca Almanya⁴⁴⁷ ve İngiltere⁴⁴⁸ futbol liglerinde kale arkası bölümlerde bu şekilde bilet satışına geçilmiş olduğu belirtilmiştir.

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin dördüncü fıkrasında, bir kimsenin elektronik kartını bir spor karşılaşmasına seyirci olarak girmesi amacıyla bir başkasına kullandırması fiili cezalandırılmaktadır. Buradaki amaç, bir spor müsabakasının kimler tarafından izlendiğinin bilinmesidir. Böylece, spor alanlarında suç işleyen kişilerin tespiti ve takibi bakımından önemli bir önlem alınmış olunmaktadır. Elektronik kartın başkasına kullandırılması durumunda ise gerçek bilet sahibi ile müsabakayı izleyen kişi farklı kişiler olacağı için, müsabakayı izleyen kişinin suç işlemesi durumunda bu kişinin bulunması kolay olmayacaktır⁴⁴⁹. Söz konusu fıkra göre, kendisine ait elektronik kartı bir başkasına belirtilen amaçla kullandıran kişi ilk fıkra göre yani adli para cezasıyla cezalandırılacaktır. Bu kartı belirtilen amaçla

⁴⁴⁶ Ancak uygulamada, seyirciler pek koltuk numarasına göre oturmamakta buna çok dikkat etmemektedir; “Eğer yerinizde başkası varsa ama size de yer kalmışsa ses çıkarılmaz. Zira geçmişte siz de benzerini yapmış olabilirsiniz.”, Rıdvan Akar, “Tribün Hukukuna Dair...”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 173, Eylül-Ekim 2018, ss. 14-15, s. 15.

⁴⁴⁷ Bu tür bir uygulamanın olduğu tribüne, Borussia Dortmund Kulübünün Signal Iduna Park Stadi'nin Sarı Duvar olarak adlandırılan ve 25 bin kişilik kapasiteye sahip Güney Tribünü örnek olarak verilebilir, Onedio, “Dosta Güven Düşmana Korku Veren Borussia Dortmund'un 25 Bin Kişilik Efsane Tribünü: Sarı Duvar”, <https://onedio.com/haber/dosta-guven-dusmana-korku-veren-borussia-dortmund-un-25-bin-kisilik-efsane-tribunu-sari-duvar-754319> Erişim Tarihi: 15.07.2019

⁴⁴⁸ Madde gerekçesinde böyle denilse de İngiltere’de henüz bu uygulamaya geçilmemiştir. Premier Lig Kılavuzu’nun Premier Lig Kuralları K Bölümü’nün “Tümü Koltuklu Zemin” başlıklı K.7 maddesine göre, “Stadyuma kabul edilen izleyicilere sadece koltuklu yer teklif edilir, çoğunluğu kapalı olmalı ve ayakta izleyici tribünü olamaz.”, The Football Association Premier League Limited, **Premier League Handbook Season 2018/19**, published by The Football Association Premier League Limited, 2018, s. 136.

⁴⁴⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 76-77.

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin beşinci fıkrasında ise seçimlik hareketli bir suç öngörülmüştür. Seçimlik hareketli suç, suçun kanuni tanımında birden fazla hareketin birbirinden ayrı olarak gösterilmesi ve sadece birinin gerçekleşmesiyle oluşan suçlardır⁴⁵⁰. İşte söz konusu fıkra düzenlenen suç açısından da birden fazla hareketten sadece birinin işlenmesi suçun oluşması bakımından yeterli olacaktır. Buna göre, spor alanlarına seyirci olarak girişi temin etmek amacıyla, elektronik kartı yetkisiz olarak üretme, satma, satışa arz etme, devretme, satın alma, kabul etme veya bulundurma fiilleri cezalandırılacaktır.

b- Netice

E- Hukuka Aykırılık Unsuru

⁴⁵¹ Özen, **a.g.e.**, s. 101.

kişilerin spor karşılaşmalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmamış kişiler olması gerekmektedir.

F- Manevi Unsur

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinde düzenlenen suçlar ancak kasten işlenebilir⁴⁵².

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ilk fıkrasındaki bileti olmaksızın spor alanlarına girme suçunun oluşabilmesi için, kişinin bileti olmaksızın ve spor müsabakasını izlemek amacıyla spor alanına girmesi gerekmektedir⁴⁵³. Aksi halde bu suç oluşmayacaktır. Yine ikinci fıkradaki suçun oluşabilmesi için spor alanına spor müsabakasını izlemek amacıyla giren biletsiz bir kişinin kabul edilmesi veya kabul edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin dördüncü fıkrasındaki suçun oluşabilmesi için ise kendisine ait elektronik kartı bir başkasına kullandırma fiilinin, spor karşılaşmalarına seyirci olarak girmesini sağlamak için gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin beşinci fıkrasındaki suçun oluşabilmesi için, bu fiilin spor karşılaşmalarına seyirci olarak girişi sağlamak için gerçekleştirilmesi; yine suçun daha az cezayı gerektiren halinin oluşabilmesi için kişinin bu kartı kendi kullanımı için kabul etmesi ve bulundurması gerekmektedir. Bu durumda, suçun temel şeklinin oluşabilmesi için kişisel amaçla değil ticari amaçla hareket edilmesi gerekir⁴⁵⁴.

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin altıncı fıkrasındaki suçların oluşabilmesi için yetkisiz kişiler tarafından bilet satışının ya da karaborsa bilet satışının yapılması gerekir. Tabii ki, bu suçlar da taksirle işlenemeyecektir. Söz konusu biletleri satın alanlar bakımından herhangi bir suç düzenlenmemiş olduğundan, bu kişilerin söz

⁴⁵² Koca, **a.g.e.**, s. 78.

⁴⁵³ Koca, **a.g.e.**, s. 75.

⁴⁵⁴ Koca, **a.g.e.**, s. 77.

konusu biletlerin usule aykırı olarak satıldığını bilip bilmemelerinin bir önemi bulunmamaktadır.

Belirtmek gerekir ki, 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinde tanımlanan suçların oluşabilmesi için kanun koyucu tarafından özel bir kast öngörülmüştür. Saik olarak da ifade edilen özel kast, suç tanımında belirlenen neticeyi gerçekleştirmeye yönelik kişinin içsel âleminde oluşan, hareketi yönlendiren, kasttan önce gelen ve kastı hazırlayan bir düşüncedir⁴⁵⁵. Söz konusu fıkralarda olduğu gibi bazı hallerde kastın bulunması, suçun oluşması için yeterli olmamaktadır. Tipiklik açısından, kişinin kastının yanında aynı zamanda belli bir saikle hareket etmesi gerekmektedir. Bu tür suçlarda, saikin mevcut olmaması suçun unsurunun yokluğu anlamına geleceğinden suç oluşmayacaktır⁴⁵⁶.

Saik suçun temel şeklinde aranabileceği gibi suçun nitelikli halinde de aranabilir. 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ilk fıkrasında tanımlanan suçun hem temel şekli hem de nitelikli şekli açısından *“spor müsabakalarını izlemek amacıyla”* şeklindeki saik öngörülmüştür. Dördüncü fıkra bakımından bu saik *“spor müsabakasına seyirci olarak girmesini sağlamak amacıyla”* şeklinde düzenlenmiştir. Beşinci fıkra açısından ise bu saik *“spor müsabakalarına seyirci olarak girişi sağlamak amacıyla”* ve *“kendi kullanımı için”* ibareleriyle öngörülmüştür. Altıncı fıkra açısından suçlar açısından aranan saik ise *“spor müsabakaları için”* şeklindedir.

G- Suçun Nitelikli Halleri

1- Suçun Spor Müsabakalarına Seyirci Olarak Katılmaktan Yasaklanmış Kişilerce İşlenmesi

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ilk fıkrasının ilk cümlesinde bileti olmaksızın spor alanlarına girme suçu düzenlenmişken, bu fıkranın ikinci cümlesinde bu suçun nitelikli hali düzenlenmiştir. Bu düzenleme, suçun spor karşılaşmalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmış kişilerce işlenmesi durumunda, verilecek adli para cezasının miktarı elli günden az olamayacak şeklindeydi. Bu kapsamda, suçun

⁴⁵⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 263.

⁴⁵⁶ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 413.

basit hali açısından TCK m. 52/1 uyarınca beş günden az olmamak üzere adli para cezası verilebilecekken; suçun nitelikli hali açısından elli günden az olmamak üzere adli para cezası verilebilecekti. Yine, suçun nitelikli hali açısından öngörülen ceza 6259 sayılı Kanun değişikliği öncesi üç aydan bir yıla kadar hapis cezası şeklindeydi. Kanunda öngörülen cezaların işlenen fiille verilecek cezanın veya güvenlik tedbirinin orantılığını ifade eden ölçülülük ilkesine⁴⁵⁷ aykırı olduğu ve diğer kanunlarda öngörülen suçlara verilen cezaların da göz önünde bulundurulması gerektiği gerekçesiyle başka bir ifadeyle öngörülen cezaların çok ağır olduğu düşüncesi ile bu hükümde de öngörülen ceza indirilmiştir⁴⁵⁸. Ancak 7182 sayılı Kanun’un 9. maddesiyle fıkarda yine bir değişiklik yapılmış ve suçun temel şekli açısından öngörülen adli para cezası “*elli günden az olmamak üzere*”; nitelikli hali ise “*iki yüz günden az olmamak üzere*” şeklinde değiştirilerek cezalar artırılmıştır. TCK m. 52/1 uyarınca iki halde de verilecek ceza yedi yüz otuz günden fazla olamayacaktır.

Kişinin spor alanlarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmasının nasıl mümkün olabileceği de 6222 sayılı Kanun’un “Seyirden yasaklanma” alt başlıklı 18. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Buna göre, kişinin, 6222 sayılı Kanun’da tanımlanan veya atıfta bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan ötürü mahkeme tarafından verilen kararda, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor karşılaşmalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir. Seyirden yasaklanma, kendine özgü bir hukuki kurum olup, kişinin maçları ve antrenmanları izlemek amacıyla müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına girişinin yasaklanmasını ifade eder⁴⁵⁹.

6222 sayılı Kanun’un 18. maddesinde belirtilen suçlardan ötürü soruşturma başlatılması durumunda, şüpheli hakkında spor karşılaşmalarını seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulanacaktır. Bu tedbirin kaldırılmasına karar verme yetkisi, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısına kovuşturma evresinde mahkemeye aittir. Aksi bir karar verilinceye kadar, bu yasağın uygulanmasına bir koruma tedbiri olarak devam edilecektir (m. 18/3).

⁴⁵⁷ Yücel Oğurlu, **Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002, s. 29; Yusuf Şevki Hakyemez, “Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Ölçülülük İlkesi”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı**, C:II, İstanbul: Beta Yayınları, 2001, ss. 1287-1338.

⁴⁵⁸ TBMM; **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı:80, s. 4-5.

⁴⁵⁹ Öztürk, **a.g.e.**, s. 36.

Seyirden yasaklanma, 6222 sayılı Kanun'un 18. maddesinin yedinci fıkrasına göre, bir idari tedbir olarak da uygulanabilecektir. Buna göre, bir kişinin uyuşturucu, alkol ya da uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılıyorsa, bu kişi müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına alınmayacak, bu halde alana giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi ise zor kullanılarak dışarı çıkarılacaktır. Ayrıca bu kişi, bir yıl süreyle spor karşılaşmalarını seyirden yasaklanacaktır. Bu tedbirin uygulanabilmesi için; suç işleneceği şüphesi (makul şüphe) olmalı, söz konusu kişi alkol, uyarıcı veya uyuşturucu bir maddenin etkisinde olmalı ve bu durumun açıkça anlaşılır olması gerekmektedir. Bu nedenle kişinin, uyuşturucu, alkol ya da uyarıcı madde etkisinde olduğunun açıkça anlaşılması yeterli olup, ayrıca alkolmetre ya da tıbbi tetkikler kullanılmayacaktır⁴⁶⁰.

2- Suçun Spor Müsabakalarına Seyirci Olarak Katılmaktan Yasaklanmış Kişiler Lehine İşlenmesi

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ikinci fıkrasında, usulüne aykırı olarak söz konusu alanlara seyirci kabul eden veya kabul edilmesini sağlayan kişinin cezalandırılacağı belirtilmiş, yine suçun seyirden yasaklanmış bir kişi tarafından işlenmesi nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir.

Koca'ya göre, 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında belirtilen suçların nitelikli hallerinin uygulanabilmesi için kişi hakkında seyirden yasaklanma tedbirinin bir karara istinaden uygulanması gerekmektedir. Şayet bu kanunun 18. maddesinde sayılan suçları işlediğinden bahisle hakkında soruşturmaya başlanan şüpheliye kanunen bu tedbir yani bu hükmün 3. fıkrası uyarınca bir koruma tedbiri olarak ya da 7. fıkrası uyarınca bir idari tedbir olarak uygulanmaktaysa, bu durumda kişinin müsabaka ve seyir alanına biletsiz girmesi halinde suçun basit halinden cezalandırılması gerekmektedir⁴⁶¹. Ancak kanaatimizce, seyirden yasaklanan kişiden ne anlaşılması gerektiği 18. maddenin ilk fıkrasının ikinci cümlesinde açıkça belirtilmiştir. Buna göre seyirden yasaklanmadan, kişinin maçları ve antrenmanları izlemek için müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına girmesinin yasaklanması

⁴⁶⁰ Öztürk, **a.g.e.**, s. 37-38.

⁴⁶¹ Koca, **a.g.e.**, s. 76.

anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu hüküm ve 15. madde birlikte değerlendirildiğinde kişinin seyirden yasaklanmasının ne şekilde verilmiş olmasının bir önemi bulunmamakta olup, herhangi bir şekilde seyirden yasaklanan kişi tarafından müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına biletsiz girilmesi durumunda suçun nitelikli hali oluşacaktır.

3- Kartın Şahsi Kullanım İçin Kabul Edilmesi veya Bulundurulması

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin ilk iki fıkrasında belirtilen nitelikli haller cezayı artıran haller iken, maddenin beşinci fıkrasında düzenlenen hal daha az cezayı gerektiren bir hal olarak düzenlenmiştir. Bu nitelikli halinin oluşabilmesi için ise kişinin usulüne aykırı olarak üretilen bir elektronik kartı kendi kullanımı için kabul etmesi ve bulundurması gerekmektedir.

H- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinde tanımlanan suçlar, neticesi harekete bitişik suç yani sırf hareket suçu niteliğinde olup teşebbüse elverişli değildir⁴⁶². Ani suçlar olarak da nitelendirilen bu suçlar, hareketin ve ihlalin daha sonra devam etmediği ve icrai veya ihmali hareketin yapıldığı anda gerçekleşir⁴⁶³.

2- İştirak

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesindeki suçlarda, iştirak bakımından genel kurallardan ayrılacak özel bir durum bulunmamaktadır.

3- İçtima

6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin beşinci fıkrası bakımından, spor karşılaşmalarına seyirci olarak girişi sağlamak için çok sayıda elektronik kartın

⁴⁶² Koca, **a.g.e.**, s. 78.

⁴⁶³ Demirbaş, **a.g.e.**, s. 133.

yetkisiz olarak üretilmesi, satılması, satışa arz edilmesi, devredilmesi, satın alınması, kabul edilmesi veya bulundurulması ya da şahsi kullanım için birden fazla elektronik kartın kabul edilmesi ve bulundurulması durumunda tek suç oluşacaktır⁴⁶⁴. Söz konusu seçimlik hareketlerin tek sayıda elektronik kartla veya çok sayıda elektronik kartla gerçekleştirilmesi bakımından bir fark bulunmamaktadır. İki durumda da tek fiil söz konusu olacak ve fail tek fiilden cezalandırılacaktır⁴⁶⁵. Bu fıkra sahte bir elektronik kartın kullanılması cezalandırılmamıştır. Bu nedenle böyle bir kartın bu özelliğinin bilinerek kullanılması durumunda, bu fiilin ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Üzülmaz'e göre böyle bir durumda, otomatlar aracılığı ile sunulan hizmetlerden karşılıksız yararlanmayı cezalandıran TCK m. 163'teki karşılıksız yararlanma suçu oluşacaktır⁴⁶⁶. Kanaatimizce de, böyle bir ihtimalde bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapılmadan yararlanma söz konusu olacağı için TCK m. 163'teki suç oluşacaktır.

Şen'e göre, 6222 sayılı Kanun'un 15. maddesinin beşinci fıkrasındaki eylemlerin işlenmesi durumunda, bu fıkra öngörülen suç özel bir düzenleme olduğu için, TCK'da tanımlanan "sahtecilik" kapsamında değerlendirilemez. Ayrıca 15. maddede "kanunun ayrıca suç saymadığı" veya "daha ağır cezayı gerektiren fiil" ibarelerine yer verilmemiştir⁴⁶⁷.

VI- YASAK ALANLARA GİRME SUÇU

A- Kanuni Unsur

Yasak alanlara girme suçu, Kanun'un "Yasak alanlara girme" alt başlıklı 16. maddesinde düzenlenmiştir.

Hükmün ilk fıkrasında, karşılaşma için seyircilerin kabulüne başlanmasından karşılaşma sonrası tamamen tahliye edilmesine kadar geçen sürede, yetkisiz olarak karşılaşma alanına, odaların koridorlarına, soyunma odalarına ve sporcu çıkış tünellerine girme bir suç olarak düzenlenmiştir.

⁴⁶⁴ Koca, **a.g.e.**, s. 78; Üzülmaz, **a.g.e.**, s. 91.

⁴⁶⁵ Üzülmaz, **a.g.e.**, s. 91.

⁴⁶⁶ Üzülmaz, **a.g.e.**, s. 91.

⁴⁶⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 98.

Hükmün son fıkrasında ise, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali öngörülmüştür.

B- Korunan Hukuki Değer

Korunan hukuki değerle ilgili 6222 sayılı Kanun m. 15 açısından söylediklerimiz yasak alanlara girme suçu açısından da geçerlidir. Buna göre, bu suçların düzenlenmesiyle korunan hukuki değer, yaşanabilecek kargaşanın önüne geçmek ve insan onuruna uygun şartlar altında spor müsabakasının izlenmesini sağlamaktır⁴⁶⁸. Ayrıca düzenlemeyle, sporcuların güvenliğinin tehlikeye düşürülmesinin ve taraftarların tahrik edilmesinin önlenmesi de amaçlanmıştır⁴⁶⁹.

C- Fail ve Mağdur

Suçun faili, girilmesi yasak olan müsabaka alanı, soyunma odaları, odaların koridorları ve sporcu çıkış tünellerine yetkisi olmadan giren kişilerdir. Dolayısıyla söz konusu düzenleme sadece seyircilere yönelik olmayıp, ulusal veya uluslararası federasyonların yetkili kıldığı görevli kişiler dışında kalan tüm kişilere yöneliktir⁴⁷⁰.

Fiilin müsabakanın seyrini veya güvenliğini bozması şeklindeki suçun nitelikli hali bakımından suçun mağduru müsabaka seyri veya güvenliği bozulan kişilerdir. Örneğin, söz konusu bir taraftarın maçın oynandığı esnada güvenlik görevlilerini aşarak müsabaka alanına girmesi durumunda müsabaka seyri ve güvenliği bozulacaktır. Bu kişinin bir de herhangi bir futbolcuya ya da hakeme saldırması durumunda TCK m. 43/3 uyarınca gerçek içtima hükümleri uygulanacak ve iki ayrı suç oluşacak, aynı zamanda 6222 sayılı Kanun m. 17 uyarınca şikâyet aranmaksızın soruşturma ve kovuşturma yürütülecektir. Bu durumda saldırıya uğrayan kişi iki suç açısından da mağdur konumunda olacaktır.

⁴⁶⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 74.

⁴⁶⁹ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 323.

⁴⁷⁰ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 323.

6222 sayılı Kanun'un 16. maddesinde düzenlenen suç bakımından mağdur, topluma karşı işlenen bir suç söz konusu olduğu için, toplumu oluşturan herkeştir⁴⁷¹.

D- Maddi Unsur

1- Konu

Suçun konusunu girilmesi yasak olan müsabaka alanı, soyunma odaları, odaların koridorları ve sporcu çıkış tünelleri oluşturmaktadır.

2- Fiil

a- Hareket

Yasak alanlara girme suçunda, karşılaşma için seyircilerin kabulüne başlanmasından karşılaşma sonrası tamamen tahliye edilmesine kadar geçen sürede, yetkisiz olarak karşılaşma alanına, odaların koridorlarına, soyunma odalarına ve sporcu çıkış tünellerine girme fiili cezalandırılmaktadır. Bu anlamda yasak alanlara girme suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Ancak sayılan bu yerler, sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesi uyarınca düzenlenmiş olup, bu yerlerin dışında kalan bir yere girilmesi bu suçu oluşturmaz⁴⁷². Girmek kavramı, vücudun tamamının girmesi şeklinde anlaşılmalı ve vücudun tamamı yasak bir alana girmemişse hareketin teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekecektir⁴⁷³.

Buradaki sorun, söz konusu yerlere yetkisiz olarak girilmesinden kaynaklanmaktadır. Yetkili kişiler; polis ve jandarma gibi spor güvenlik biriminde bulunan genel kolluk kuvvetleri, özel güvenlik görevlileri, polis, gözlemci, müsabaka güvenlik amiri, kulüp personeli, kulüp güvenlik görevlisi, federasyon temsilcileri, kontrol odasında bulunacak güvenlik personeli, kontrol odasının yanında ve önemli olaylarda oluşturulacak toplantı odasında gerektiğinde müsabaka güvenlik amirinin başkanlığında bir araya gelecek olan itfaiye, sağlık, kulüp temsilcileri, federasyon

⁴⁷¹ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 275; Özen, **a.g.e.**, s. 110.

⁴⁷² Yurtcan, **a.g.e.**, s. 57; Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2015/19803, K. 2016/20098, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.05.2019

⁴⁷³ Özen, **a.g.e.**, s. 111.

yetkilileri ile uluslararası karşılaşmalarda uluslararası federasyon yetkilileri, müsabaka yapacak olan iki takımın futbolcuları, teknik heyetinde bulunan kişiler, hakemler, gözlemciler gibi kişiler olarak sayılabilir. Kısaca ifade etmek gerekirse bu yerlere girmede yetkili olan kişiler, görevi nedeniyle bu alanlarda bulunan kişiler olarak ifade edilebilir.

Müsabaka düzenini sağlaması gereken yetkili kişilerin ve kuruluşların görev ve yetkileri, “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”te⁴⁷⁴ ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Belirtmek gerekir ki, bu suçun oluşabilmesi için söz konusu fiilin belli bir zaman aralığında işlenmesi gerekmektedir. Bu zaman zarfı, karşılaşma için seyirci kabulünün başlamasından karşılaşma sonrası seyircinin tamamen tahliye edilmesine kadar olan süreç olarak belirlenmiştir (m. 16/f. 1). Örneğin, seyirci olarak geldikleri maçın ikinci yarısında saha ve müsabaka güvenliğini bozup sahaya girdikleri iddiasıyla haklarında kamu davası açılan sanıkların maç oynandığı sırada sahaya girdiklerine dair dosyada hiçbir delil olmadığı bu nedenle suç olduğunu bilmeden forma almak için girdikleri yönündeki savunmalarına itibar edilerek sanıkların futbol sahasına maç bittikten sonra girdikleri ve bu eylemin de suç tipine uygun olmadığı anlaşıldığı gerekçesiyle sanıkların ayrı ayrı beraatına hükmeden yerel mahkeme kararını, Yargıtay futbolculardan forma almak amacı ile stadyumdaki diğer seyirciler tamamen tahliye olmadan müsabaka alanına girmeleri şeklindeki eylemlerinin madde 16/1’deki suçu oluşturduğu gerekçesiyle bozmuştur⁴⁷⁵. Yine Yargıtay, bir basketbol müsabakası bitiminde pota arkası tribününden müsabaka alanına giren sanığa madde 16/1’den verilen mahkûmiyet hükmünü onamıştır⁴⁷⁶.

⁴⁷⁴ 22.12.2012 tarih ve 28505 sayılı R.G.

⁴⁷⁵ Y. 19. CD, 02.03.2016, E. 2015/12080, K. 2016/3376, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 81-82; “Sanık hakkında 16.05.2011 tarihinde Beşiktaş - Eskişehirspor futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası bitiminden sonra müsabaka alanına girdiği iddiasıyla 6222 sayılı Kanun’un 16/1. maddesi uyarınca kamu davası açılmasından sonra... şeklinde değiştirilmesi ve bu haliyle isnat olunan suçun önödeme tabi hale gelmesi karşısında... önödeme işlemi yapılması gerektiği gözetilmeden...”, Y. 19. CD, 17.05.2016, E. 2015/33712, K. 2016/18157, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.05.2019

⁴⁷⁶ Y. 19. CD, 23.03.2016, E. 2015/11908, K. 2016/13681, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 83-84.

b- Netice

6222 sayılı Kanun'un 16. maddesinde düzenlenen suç, sırf hareket suçu niteliğinde bir suçtur⁴⁷⁷. Ayrıca bu suç, soyut tehlike suçudur. Çünkü yasak alanlara girmek suçun oluşumu bakımından yeterli görülmüştür.

E- Hukuka Aykırılık Unsuru

6222 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ilk fıkrasının mefhumu muhalifinden karşılaşma için seyircilerin kabulüne başlanmasından karşılaşma sonrası tamamen tahliye edilmesine kadar geçen sürede, yetkisiz olarak karşılaşma alanına, odaların koridorlarına, soyunma odalarına ve sporcu çıkış tünellerine girme fiilinin yetkili kişiler tarafından işlendiği durumda, bu suç oluşmayacaktır. Dolayısıyla ulusal veya uluslararası federasyonların yetkili kıldığı kişiler açısından bir hukuka uygunluk nedeni söz konusudur.

Zorunluluk hali, TCK m. 25/2'de düzenlenmiştir. TCK m. 25 gerekçesi ve CMK m. 223/3-b'ye göre zorunluluk halinin kusurluluğu kaldıran bir hal olarak düzenlenmiş olduğu anlaşılmakta ise de Demirbaş'a göre, TCK m. 25/2'deki zorunluluk halinin hem hukuka uygunluk nedeni hem de mazeret nedeni (kusurluluğu kaldıran sebep) olarak kabul etmek gerekir. Çünkü Alman Ceza Kanunu § 34'te hukuka uygunluk sebebi olarak zorunluluk hali ve § 35'te mazeret nedeni olarak zorunluluk hali ayrımı yapılmışken, TCK'da böyle bir ayrım yapılmamıştır ve salt kanun metni olmayan gerekçeye bakarak zorunluluk halinin niteliği değiştirilemez. Buna göre, failin savunmaya çalıştığı hukuki değer, kurtarma eylemiyle ihlal edilen üçüncü şahsa ait hukuki değerden daha üstün ise hukuka uygunluk nedeni olarak zorunluluk hali; bununla birlikte korunmak istenen hukuki değer, kurtarma eylemiyle zarar verilen hukuki değerden üstün değil ise ya da her iki yarar da eşit ise, mazeret nedeni olarak zorunluluk hali oluşacaktır⁴⁷⁸.

Zorunluluk hali, yasak alanlara girme suçu bakımından söz konusu olabilir. Örneğin Yargıtay, 2012 yılında Beşiktaş - Atletico Madrid arasında yapılan futbol

⁴⁷⁷ Özen, **a.g.e.**, s. 111.

⁴⁷⁸ Demirbaş, **a.g.e.**, s. 301-302.

karşılaşması sırasında sanığın yer aldığı tribünde yaşanan arbede esnasında demir korkuluklara sıkışmamak adına karşılaşma alanı olarak kabul edilen ve kum olan koşu pistine atlaması şeklindeki eylemine ilişkin olayda sanığın maç esnasındaki itiş kalkış esnasında kastı olmadan sahaya düştüğü, suç kastının bulunmadığı ve isnat edilen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması gerekçesiyle beraata hükmeden yerel mahkeme kararını, sanığın yasak alana girme eyleminin ceza sorumluluğunu kaldıran zorunluluk hali kapsamında kaldığı gerekçesiyle TCK 25/2 ve CMK 223/3-b hükümleri uyarınca sanık hakkında kusurunun bulunmaması nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur⁴⁷⁹. Bununla birlikte, söz konusu kişinin can güvenliğinden dolayı koruduğu hukuki değer, yasak alana girmesindeki korunan hukuki değerden önemli ölçüde üstün olduğu için, söz konusu eylemin kusurluluğu etkileyen bir hal olarak değil, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran ve hukuka uygunluk nedeni olan zorunluluk hali olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü Heysel stadyumu ve Kayseri Atatürk Stadyumundaki gibi yaşanan acı tecrübelerde hayatını kaybeden birçok taraftar olmuş olup, stadyumdaki benzer izdihamlarda insanlar ağır yaralanabilmekte ya da ezilerek hayatlarını kaybedebilmektedir.

F- Manevi Unsur

Yasak alanlara girme suçu ancak kasten işlenebilir. Ayrıca failin belirlenen yerlere girme konusunda yetkisiz olduğunu bilmesi gerekir⁴⁸⁰. Bu konuda hatası bulunması durumunda, kastı ortadan kalkacaktır⁴⁸¹. Başka bir ifadeyle, TCK m. 30/1 uyarınca, kişi suçun maddi tanımındaki maddi unsuru bilmediğinden kasten hareket etmiş olmayacak, ancak taksirli sorumluluk hali söz konusu olabilecektir. Örneğin, bir kimsenin kendisi için ya da çocuğu için bir sporcudan forma istemek amacıyla ya da sporcunun hediye etmek için attığı formanın saha içine düşmesi sonucu bu formayı almak için sahaya girmesi durumunda yasak alanlara girme suçu oluşacak mıdır? Yargıtay bir sporcunun attığı formanın saha içine düştüğünü ve formayı çocuğu için

⁴⁷⁹ Y. 19. CD, 28.06.2016, E. 2015/19686, K. 2016/20393, Hürmüz, a.g.e., s. 88-91; <https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/97949/tahliye-icra/?v=list&aranan=akredite> Erişim Tarihi: 01.06.2019

⁴⁸⁰ Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2015/19803, K. 2016/20098, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 26.05.2019

⁴⁸¹ Koca, a.g.e., s. 78.

alma amacıyla sahaya girdiğini iddia eden bir kimsenin yargılandığı davada beraat kararı veren mahkeme kararını bozmuştur⁴⁸².

Kanaatimizce burada suç, yetkisiz kişinin yasak alana girmesiyle oluşacaktır. Ayrıca önemli olan kişinin yetkisiz olduğunu bilmesi konusundaki kastıdır. Yoksa kişinin yasak alana girme konusunda niçin girdiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, bir kimse bilerek ve isteyerek yetkisiz olduğunu bildiği bir alana giriyorsa m. 16/1'deki suç oluşacaktır.

6222 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında, ilk fıkrada belirtilen eylemin karşılaşmanın güvenliğini veya seyrini bozması durumunda faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verileceği öngörülmüş olduğu için, bu durum suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halini oluşturmaktadır⁴⁸³. Suçun temel şekli için belirli bir neticenin gerçekleşmesi gerekmekte ve bu netice açısından failin kast veya taksirle hareket etmiş olması aranırken; kanun koyucu bu neticeden daha ağır bir sonucun meydana gelmesini, cezanın arttırılmasını sağlayan bir neden saymakta ve bu ağırlaştırıcı neden bakımından failin kastını veya taksirini aramayabilmektedir. Bununla birlikte TCK m. 23 uyarınca, kişinin neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir halden sorumlu olabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmiş olması gerekir. Bu bakımdan, failin meydana gelen "daha ağır veya başka" bir neticeyi tahmin edebilip edemeyeceği, neticeyi öngörüp öngöremeyeceği de ayrıca göz önünde

⁴⁸² "Sanık soruşturma evresinde, maçın bitiminde Kasımpaşa futbol takımının oyuncusunun tribünün önüne gelerek formasını attığını ancak formanın saha içine düştüğünü, saha görevlisinin formayı aldığını ve kendisine vermediğini bunun üzerine formayı almak için sahaya indiğini ifade etmiştir. Sanık kovuşturma evresinde ise, maçın bitiminde sporcuların soyunma odasına gittiğini, sporculardan birisinin formasını bulunduğu tribüne doğru attığını ancak sahaya düştüğünü, orada bulunan memurlardan formayı kendisine vermesini rica ettiğini, formayı vermemesi üzerine oğluna hediye etmek amacıyla bulunduğu yerden atlayarak formayı aldığını, müsabaka alanına girmediğini beyan etmiştir... tarihli tutanak ile sanığın aşamalarındaki hukuka uygunluk sebebi teşkil etmeyen ve çelişkili anlatımı karşısında, sanığın kendisini suçtan kurtarmaya yönelik savunmasına itibar edilmemelidir... tarihli tutanaktan anlaşılacağı üzerine müsabaka sonrası seyircilerin spor alanından tamamen tahliye olmadıkları ve saha içinde görevli olan emniyet görevlilerinin bulunduğu anlaşılmıştır... futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası bitiminde sanığın tribünden atlayarak müsabaka alanı kapsamında kabul edilen saha içine girmesi ve görevli polis memurları tarafından etkisiz hale getirilmesi karşısında; sanığın eyleminin 6222 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanan suç oluşturduğu gözetilmeden...", Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2015/19803, K. 2016/20098, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 26.05.2019

⁴⁸³ Koca, **a.g.e.**, s. 77; Özen, **a.g.e.**, s. 115; Özgenç, **a.g.e.**, s. 120; m. 16/2'yi neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir suç olarak nitelendirmekle beraber, bu durumu nitelikli bir hal olarak değerlendiren görüş için bkz, Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 277.

⁴⁸³ Koca, **a.g.e.**, s. 78.

bulundurulmalıdır⁴⁸⁴. Dolayısıyla failin m. 16/2'den sorumlu tutulabilmesi için ise en azından taksirle hareket etmiş olması gerekir.

Yasak alanlara girilmesi sebebiyle, oyuncuların veya seyircilerin rahatsız olmaları, bir an için dahi olsa karşılaşmanın durması veya herhangi bir sporcunun konsantrasyonunun bozulması, bazı seyircilerin karşılaşmayı seyredermez duruma gelmesi veya güvenlik endişesinin ortaya çıkması durumunda, müsabaka seyrinin ya da güvenliğinin bozulmuş olduğunun kabulü gerekir⁴⁸⁵. Örneğin, taraflardan biri ya da birkaçının maç esnasında müsabaka alanına girmesi ve maçın durması durumunda müsabaka seyri ve düzeni bozulmuş olacağı için fail ya da failler belirtilen ağır neticeden sorumlu tutulacaktır⁴⁸⁶. Yine müsabaka alanına giren kişinin girdiği anda taç atışı, serbest vuruş, kale vuruşu, köşe vuruşu, penaltı atışı gibi herhangi bir sebeple oyunun duruyor olmasının suçun nitelikli halinin oluşuşunu açısından bir önemi yoktur. Başka bir ifadeyle, duran oyunun yasak alana girilme eyleminden dolayı başlatılmasının gecikmiş olması da müsabaka seyri veya güvenliğinin bozulduğunun kabulünü gerektirecektir⁴⁸⁷. Bir seyircinin maçı izlediği sırada 4 metre yüksekliğindeki tel örgüye tırmanarak sahaya girmesi ve ardından hakem ve futbolcuların soyunma odalarına gitmek zorunda kaldığı olayda da yerel mahkeme sanığın madde 16/2'den mahkûmiyetine hükmetmiş, Yargıtay da kararın bu kısmını hukuka uygun bulmuştur⁴⁸⁸.

⁴⁸⁴ Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kiziroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 531-537.

⁴⁸⁵ Şen, **a.g.e.**, s. 99.

⁴⁸⁶ "... sanığın suç tarihinde... futbol takımları arasında oynanan spor müsabakasının uzatma dakikalarında doğu tribününden tel örgünün üzerinden müsabaka alanına girdiğinin ve hakem ile futbolcuların üzerine koşması üzerine maçın orta hakemince müsabakanın durdurulduğunun tespit edilmesi karşısında, sanığın eyleminin müsabakanın seyrini ve güvenliğini bozması nedeniyle mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.", Y. 19. CD., 17.05.2016, E. 2015/34312, K. 2016/18155, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 01.06.2019

⁴⁸⁷ "... Futbol takımları arasında oynanan spor müsabakası sırasında, müsabaka alanına giren sanığın fiilinin, müsabakanın seyrini veya güvenliğini bozduğuna ilişkin bir tespit olmamakla birlikte, sanığın yargılama aşamasındaki sahaya girdiği sırada topun taca çıktığı için oyunun durduğuna ve polis memurları tarafından sahadan çıkarıldıktan sonra taç atışının yapıldığına ilişkin ikrarı karşısında, sanığın fiilinin müsabakanın seyrini bozması nedeniyle mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.", Y. 19. CD, 20.04.2016, E. 2015/32614, K. 2016/16042, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 01.06.2019

⁴⁸⁸ Y. 19. CD, 09.03.2016, E. 2015/13955, K. 2016/6930, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 82-83.

G- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

Yasak alanlara girme suçu, neticesi harekete bitişik suç yani sırf hareket suçu olup, teşebbüse elverişli değildir⁴⁸⁹. Bununla birlikte, icra hareketleri kısımlara bölünebiliyorsa teşebbüs söz konusu olabilecektir⁴⁹⁰.

2- İştirak

İştirak bakımından genel kurallardan ayrılacak özel bir durum bulunmamaktadır⁴⁹¹.

3- İçtima

Yetkisiz olan bir kimsenin girilmesi yasak olan müsabaka alanı, soyunma odaları, odaların koridorları ve sporcu çıkış tünelleri yerlerinden birine veya birkaçına girmesi arasında içtima bakımından bir fark bulunmamaktadır. Bu suç seçimlik hareketli bir suç olduğu için yetkisiz olarak girilmesi yasak olan yerlerden birine girmiş olması suçun oluşumu bakımından yeterli olup, birden çok yere girmesi halinde de tek suç oluşacaktır.

VII- SEYİRDEN YASAKLANAN KİŞİNİN KOLLUK BİRİMİNE BAŞVURMAMASI SUÇU (M. 18/8-9)

A- Kanuni Unsur

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu, Kanun'un 18. maddesinin 8 ve 9. fıkralarında düzenlenmiştir.

8. fıkraya göre, spor karşılaşmalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının nedenini oluşturan eylemin işlendiği karşılaşmanın tarafı olan ve taraftarı

⁴⁸⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 78.

⁴⁹⁰ Özen, **a.g.e.**, s. 114.

⁴⁹¹ Koca, **a.g.e.**, s. 78.

olduğu takımın katıldığı spor karşılaşmalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu durumda, karşılaşmanın başlama saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurma yükümlülüğü altındadır⁴⁹².

9. fıkarda ise, önceki fıkarda öngörülen yükümlülüğe aykırı davranan kişiye verilecek ceza düzenlenmiştir.

B- Korunan Hukuki Değer

Bu suçun düzenlenmesindeki korunan hukuki değer, seyirden yasaklanma kararının uygulanmasının sağlanmasıdır⁴⁹³. Ayrıca seyirden yasaklanan kişi söz konusu maç saatinde kolluğa gidip imza atmayıp, yine maça gidip taşkınlık yapabileceğinden, bu düzenlemeyle, kamu düzeninin ve toplum huzurunun bozulması önlenmek istenmiştir.

C- Fail ve Mağdur

Bu suçun faili, seyirden yasaklanıp da belirtilen zamanda bulunduğu yere en yakın kolluk birimine başvurmayan kişidir. Bu bakımdan, bu suç özgü bir suçtur⁴⁹⁴. Özgü suçlar, ancak suçun kanuni tanımında gösterilen belirli kimselerce işlenebilir⁴⁹⁵. Aksi durumda, yani fiilin başka kimseler tarafından işlenmesi halinde o suç oluşmaz. Suçun ancak kanuni tanımında gösterilen kimselerce işlenmesi durumunda gerçek özgü suç; suçun herkes tarafından işlenebilmekle beraber, failin kişisel niteliğinin suçun nitelikli halini oluşturduğu durumda ise görünüşte özgü suç söz konusudur⁴⁹⁶. Bu bağlamda seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu gerçek özgü suçtur.

Yine seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu da topluma karşı işlenen bir suç niteliğinde olduğu için, suçun mağduru herkeştir.

⁴⁹² 7182 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle fıkraya, bu yükümlülüğün takibi amacıyla kolluk birimlerince biyometrik yöntemlerin de kullanılabileceği şeklinde cümle eklenmiştir.

⁴⁹³ Koca, **a.g.e.**, s. 78.

⁴⁹⁴ Koca, **a.g.e.**, s. 78.

⁴⁹⁵ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 361.

⁴⁹⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 211.

D- Maddi Unsur

1- Konu

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçunun konusu, seyirden yasaklanan kişidir.

2- Fiil

a- Hareket

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçunda, spor karşılaşmalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının nedenini oluşturan eylemin işlendiği karşılaşmanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor karşılaşmalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu durumda, karşılaşmanın başlama saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmaması fiili cezalandırılmaktadır. Buna göre, seyirden yasaklanan kişi hem karşılaşmanın başlama saatinde hem de bundan bir saat sonra olmak üzere iki defa bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmaması durumunda bu suç oluşacaktır. Başka bir ifadeyle, bu yükümlülüğü eksik yerine getirdiği takdirde de bu suç oluşacaktır⁴⁹⁷.

Söz konusu suçun oluşabilmesi için seyirden men yasağının devam ediyor olması gerekir. Yani yasak, 6222 sayılı Kanun'un 18. maddesinde belirtilen sürelerin

⁴⁹⁷ “... sanığın taraftarı olduğu takımın müsabakasının başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın kolluk birimine başvurması gerektiğinden, başvuruda bulunmaması halinde suç oluşacağından, sanığın bulunduğu yerin mernis kayıtlarında ‘Azdavay/Kastamonu’ olduğu, bu nedenle Azdavay Sulh Ceza Mahkemesinin yetkili olduğu anlaşılmakla... (İst. 4. SCM, 13.01.2014, E. 2014/8, K. 2014/1)... sanığın 20/11/2013 tarihinde kolluk tarafından tutulan tutanakta 30/09/2013 günü saat 20:00 Antalya Akdeniz Üniversitesi Stadyumunda oynanmış olan MP. Antalyaspor Beşiktaş futbol müsabakasında saat 20:00 ve 20:50’de İstanbul Başakşehir Güvercintepe Polis Merkezine başvurduğu ancak 6222 sayılı kanunun 18/8 maddesinde belirtilen yükümlülüğü tam olarak yerine getirmediği tespit edilerek İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunulmuş... suça konu eylemin gerçekleştiği yerin İstanbul Atatürk Olimpiyat stadı olduğu anlaşıldığından sanığın nüfusa kayıtlı olduğu yerin veya mernis adresinin Azdavay Kastamonu olması CMK 12. maddesi gereği mahkememizi yetkili kılmayacağından, zira başvuruda bulunmaması halinde suç oluşacağından ve tüm dosya kapsamından sanığın yükümlülüğünü ifa edeceği zaman diliminde İstanbul Başakşehirde olduğu dolayısıyla suçun işlendiği yerin İstanbul/Başakşehir olacağı anlaşıldığından... (Azdavay SCM, 14.04.2014, E. 2014/2, K. 2014/2)... yerinde görülmeyen İstanbul 4. Sulh Ceza Mahkemesinin... sayılı YETKİSİZLİK kararının KALDIRILMASINA...”, Y. 5. CD, 15.01.2015, E. 2015/224, K. 2015/1009, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 92-93.

geçmesiyle sona erdiyse ya da bu maddenin beşinci fıkrası uyarınca mahkeme veya Cumhuriyet savcısına tedbirin kaldırılmasına karar verilmesi, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi, sanık hakkında düşme veya beraat kararı verilmesi durumunda tedbirin derhal kaldırılmasına karar verildiyse, kolluk birimine başvurmama suçu oluşmayacaktır.

Kişinin kolluk birimine başvurma yükümlülüğünün doğabilmesi için, taraftarı olduğu takımın aynı zamanda yasaklama kararının nedenini oluşturduğu eylemin işlendiği karşılaşmanın tarafı olması gerekir. Çünkü madde lafzı “*yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının*” şeklindedir. Bu durumda, 6222 sayılı Kanun kapsamında bir suç işleyen kişinin suç işlediği müsabaka, taraftarı olduğu takımın dışındaki takımların bir spor müsabakası ise hakkında 18. madde uyarınca hakkında sadece seyirden yasaklanmasına karar verilebilecek, ancak hakkında 8. fıkradaki hüküm uygulanamayacaktır⁴⁹⁸. Ancak Yargıtay söz konusu “ve” bağlacını “veya” şeklinde yorumlamakta ve böyle bir kişi hakkında 8. fıkra hükümlerinin uygulanabileceği görüşündedir⁴⁹⁹.

Kişinin sadece belirtilen saatlerde söz konusu kolluk birimine gitme yükümlülüğü bulunmakta olup, maç bitinceye kadar kollukta tutulamaz. Buradaki amaç, kişinin maça gidip gitmediğini denetlemektir. Kişinin söz konusu şartlar altında kolluk birimine bir ya da iki defa uğramaması durumunda bu suç oluşacak olup, bu yönüyle bu suç saf ihmali bir suçtur⁵⁰⁰. Gerçek ihmali suç da denilen bu tür suçlar, ihmali hareketin suç tanımında bir unsur olarak belirlenmesi biçiminde olup⁵⁰¹, emredici hukuk kuralına aykırılık teşkil eden olumsuz davranışın ihmali sonucunda oluşur⁵⁰².

⁴⁹⁸ Hürmüz, **a.g.e.**, d. 43, s. 120-121.

⁴⁹⁹ “... hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilen sanığın müsabakanın tarafı olan takımın (somut olayda Fenerbahçe ve SL Benfica futbol takımları) veya taraftarı olduğu takımın (somut olayda sanığın taraftarı olduğu Galatasaray futbol takımının) katıldığı spor müsabakalarında kolluğa başvurmakla yükümlü tutulabileceğinin anlaşılması karşısında; mahkemece sanığın taraftarı olduğu Galatasaray futbol takımının katıldığı spor müsabakalarında kolluğa müracaat yükümlülüğü yüklenmesine karar verilmesinde usul ve hukuka aykırılık görülmediğinden...”, Y. 19. CD, 12.11.2015, E. 2015/103, K. 2015/7108, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 05.06.2019

⁵⁰⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 79.

⁵⁰¹ Demirbaş, **a.g.e.**, s. 236.

⁵⁰² Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 320; Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 490.

Hakkında seyirden yasaklanma kararı verilmiş olan kişinin müsabakanın yapılacağı gün yurt dışında bulunması durumunda böyle bir yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır⁵⁰³. Kaldı ki, kişi yurtdışında iken zaten yurtiçindeki maça gidemeyeceğinden dolayı böyle bir düzenleme getirilmiştir. Böylece söz konusu tereddüt giderilmiştir.

Koca'ya göre, hakkında seyirden yasaklanma kararı bulunan kişinin takımının yurtdışındaki maçına gitmesi yasaklanmamıştır⁵⁰⁴. Ancak 6222 sayılı Kanun'un "*Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir.*" şeklindeki 18. maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesinden ve yine 6222 sayılı Kanun'un genel gerekçesindeki "*Kanun içerisinde, uluslararası sözleşmelerde belirtilen ve güncel olarak spor alanında gelişmiş ülkelerin düzenlemelerinde bulunan, kişinin yurtdışındaki spor müsabakalara izleyici olarak katılmasını engellemeye yönelik pasaportunun ve seyahat belgesinin teslimi, seyirden yasaklanma cezası alan kişilerin karakola giderek imza atma yükümlülüğü ve kulüpler için kulüp polisinin görevlendirilmesi gibi yeni düzenlemelere yer verilmiştir.*" şeklindeki cümleden, bu yasağın yurtdışındaki maçlar için de getirilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, kanaatimizce sporda düzensizlik veya şiddete sebebiyet verdiği için hakkında söz konusu yaptırım uygulanan kişinin yurtdışındaki maçlara gidememesi ancak yurtdışındaki maçlara gidebilmesinin kabul edilmesi çelişik bir durum ortaya çıkarsa da, söz konusu yükümlülüğün yurtdışındaki maçlar için de geçerli olduğunun kabulü halinde kişinin yurtdışına çıkış yasağı olmamasına rağmen böyle bir yükümlülüğe tabi kılınması yurtdışına çıkışının fiili olarak engellenmiş olacağı anlamına geleceğinden söz konusu yükümlülüğün yurtdışındaki maçları kapsamadığının kabulü gerekir. Aksinin kabulü, Anayasa m. 23'te düzenlenmiş olan seyahat özgürlüğüne aykırı olmuş olur. Çünkü Anayasa'nın 23. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, "*Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.*" Kanun'un 18. maddesine göre, seyirden yasaklanma kararı sadece hâkim kararıyla olmamakta yedinci fıkraya giren bir eylem açısından kanunen idari bir tedbir olarak

⁵⁰³ Koca, a.g.e., s. 79.

⁵⁰⁴ Koca, a.g.e., s. 79.

uygulanabilmektedir. Böyle bir durumda, hâkim kararı olmaksızın idari bir tedbirle fiili olarak da olsa yurtdışına çıkışın engellenmesi söz konusu olacaktır.

Şen'e göre, 6222 sayılı Kanun'un 18. maddesinin 8. fıkrasında böyle bir yükümlülük getirilmesi ve 9. fıkra da bu yükümlülüğe aykırı davrananlara bir yaptırım öngörülmesi, takibi zor ve keyfi kullanıma açık bir düzenlemedir. Şen'e göre, seyirden yasaklama tedbirinin takibi kamu otoritesine aykırı olup, bu tedbire uyulup uyulmadığına ilişkin ayrı bir yükümlülük öngörülemaz. Bu tedbir ve yaptırım, kesinleşen bir mahkûmiyet kararında bir anlam ifade edebilmekle birlikte, henüz muhakemenin devam ettiği bir durumda, tedbirin yanında ayrıca yükümlülük öngörülmesi ve yükümlülüğe aykırılığın da adli para cezası ile ayrıca cezalandırılması yerinde olmamıştır. Çünkü söz konusu düzenleme, Anayasa m. 38/5'te yer alan *“Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.”* şeklindeki ilkeye ve Anayasa m. 38/4'te öngörülen masumiyet karinesi ilkesine aykırıdır⁵⁰⁵.

b- Netice

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu, sırf hareket suçu niteliğinde olup, ihmali bir hareketle işlenebilir. Buna göre, ihmali hareketin gerçekleşmesiyle suç oluşmuş olacaktır.

İhmali suçlarda suçun oluşması için, söz konusu yapmamanın, geç yapmanın veya kanunun aradığı yerde yapmamanın gerçekleşmesi yeterlidir. Başka bir ifadeyle, ihmali suçlarda ihmali teşkil eden olumsuz hareket gerçekleşir gerçekleşmez, kanunun cezalandırdığı netice de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle ihmali suçlar neticesi harekete bitişik suçlardandır⁵⁰⁶. Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu da ihmali bir suç olduğundan, neticesi harekete bitişik suç niteliğindedir.

⁵⁰⁵ Şen, **a.g.e.**, s. 102-104.

⁵⁰⁶ Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kızıroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 90.

E- Manevi Unsur

Bu suç, sadece kasten işlenebilen bir suçtur⁵⁰⁷. Buna göre, failin müsabaka günü kolluğa iki defa gitmesi gerektiği yükümlülüğünü bilmesi⁵⁰⁸ ve isteyerek bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi gerekmektedir. Yargıtay suça sürüklenen bir çocuğun savunmalarında tebliğ-tebellüğ belgesinin altında bulunan imzayı kabul etmesine rağmen bilgilendirilmediğini, bir örneğini almadığını ve ikametgâhına tebligat yapılmadığı şeklindeki beyanına itibar etmemiş, m. 18/9'daki suçun oluştuğu gerekçesiyle beraat yönünde verilen kararı bozmuştur⁵⁰⁹.

Kişinin söz konusu yükümlülüğü ihlal edebilmesi için askerde olması⁵¹⁰, hastalığından ötürü raporlu olması⁵¹¹ gibi haklı ve kabul edilebilir bir nedenin bulunması gerekir. Örneğin Yargıtay, öğrenci olması ve okul saati ile çakıştığı için kolluğa müracaat etmeyen bir kişinin ileri sürdüğü bu savunmayı haklı ve kabul edilir bulmamıştır⁵¹².

⁵⁰⁷ “6222 sayılı Kanun’un 18/9. maddesinde tanımlanan suçun manevi unsuru genel kast olup, fail, maç günü kolluğa iki kez başvurma yükümlülüğünün olduğunu bilerek bu yükümlülüğünü yerine getirmedeği takdirde bu suçtan cezalandırılır...”, Y. 19. CD, 30.03.2016, E. 2015/12932, K. 2016/14207, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 132.

⁵⁰⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 79.

⁵⁰⁹ Y. 19. CD. 22.06.2016, E. 2015/15513, K. 2016/20105, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 30.03.2019.

⁵¹⁰ “6222 sayılı Kanun’un 13/2. maddesi kapsamında spor alanlarına yasak madde sokulması eylemi sonrası başlatılan soruşturma gereğince derhal uygulamaya konulan spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirinin gereklerine uymayan sanığın eyleminin anılan Kanun’un 18/9. maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı cihetle, sanığın soruşturma evresinde, kolluğa müracaat etmediği tarihlerde asker olduğunu savunması ve UYAP’tan yapılan kontrolde sanığın yasaklama kararının sebebini oluşturan eylemine ilişkin sabıka kaydının bulunmaması karşısında; mahkemece, 29.09.2013 - 07.10.2013 tarihleri arasında sanığın askerde olup olmadığı hususunun araştırılarak...”, Y. 19. CD, E. 2015/33315, K. 2016/19502, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 06.06.2019

⁵¹¹ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 281; “... her ne kadar sanık hakkında seyirden yasaklı olmasına rağmen taraftarı olduğu takımın maç saatinde kolluk kuvvetine müracaat etmediğinden bahisle cezalandırılması istemi ile kamu davası açılmış ise de; sanığın suç tarihinde sağlık kurulu raporu ile istirahatli olduğu ve bu mazereti sebebi ile fiilen kolluk kuvvetine müracaatının mümkün olmadığı ve bu şekilde atılı suçu işlemediğinin sabit olması...”, Y. 19. CD, 09.03.2016, E. 2015/13403, K. 2016/6935, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 126-127.

⁵¹² Y. 19. CD, 09.03.2016, E. 2015/13435, K. 2016/6931, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 125.

F- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu yukarıda da belirttiğimiz üzere, gerçek ihmali suçtur. İhmali suçlar, olumsuz hareketin yapılmasıyla gerçekleşmiş olacağından sırf hareket suçlarıdır⁵¹³.

Doktrindeki bir görüşe göre, gerçek ihmali suçlara teşebbüs mümkün değildir. Bu düşünceye göre, teşebbüse ilişkin hükümler ancak icrai suçlar bakımından uygulanabilir, bu nedenle ihmal suretiyle icra suçlarında da teşebbüse ilişkin hükümler uygulanamaz⁵¹⁴. Kanaatimizce de gerçek ihmali suçlarda, olumsuz hareketin yapılmasıyla suç tamamlanmış olmaktadır. Hareketin kısımlara ayrılması söz konusu olduğunda ise artık 765 sayılı TCK'da bulunan eksik-tam teşebbüs ayrımı kaldırılmış olduğundan ceza suça teşebbüsten değil, meydana gelen zarar ya da tehlikenin ağırlığına göre belirlenmelidir⁵¹⁵.

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu da gerçek ihmali bir suç olduğundan, bu suça teşebbüs mümkün değildir⁵¹⁶.

2- İştirak

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçunda, iştirak bakımından genel hükümler uygulanır⁵¹⁷.

3- İçtima

Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvurmaması suçu içtima bakımından genel hükümler uygulanır⁵¹⁸. Örneğin, kolluk birimine başvuru yükümlülüğü olan bir kişi bu yükümlülüğü bir suç işleme kararı çerçevesinde birden

⁵¹³ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 322.

⁵¹⁴ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 322.

⁵¹⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 455.

⁵¹⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 79.

⁵¹⁷ Koca, **a.g.e.**, s. 79.

⁵¹⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 79; Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 281.

fazla ihlal ederse, bu durumda zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır⁵¹⁹. Yani ayrı ayrı cezaya değil tek bir cezaya hükmedilecek ancak bu ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabilecektir (TCK m. 43/1). Bununla birlikte, 7182 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değişik yeni dokuzuncu fıkraya göre, söz konusu yükümlülüğe aykırı hareket eden kişi, her bir müsabaka için yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacaktır. Dolayısıyla yeni düzenlemeye göre artık her bir ihlal için gerçek içtima hükümlerinin uygulanacağını söylemek gerekir.

⁵¹⁹ “Mahkemece hakkında seyirden yasaklılık tedbirine hükmedilip, maç saatlerinde kolluk kuvvetine müracaat etme yükümlülüğü yüklenen sanığın, bu yükümlülüğünü ihlal etme suretiyle, bir suç işleme kararı çerçevesinde taraftarı olduğu takımın maçının bulunduğu saatlerde kolluk güçlerine müracaat etmemesinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde her eylem için ayrı ceza tayininde isabet görülmediği gerekçesiyle...”, Y. 19. CD, 30.12.2015, E. 2015/17725, K. 2015/9635, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 07.06.2019; “... üzerine atılı suç temadi eden suçlardan olup kamu davasının açılincaya kadar tüm eylemler tek suç olduğu gibi kamu davasının açılmasından sonra koruma tedbirinin artık devamı mümkün olmaması nedeniyle... çocuk hakkında daha önce... Çocuk Mahkemesinin... dosyası ile... tarihleri arasındaki ihlaller nedeniyle yargılama yapıp eylemin sabit görülerek (yerel mahkeme)... Gerekçeli karar başlığında suç tarihinin son müsabaka tarihi olan '23.12.2012' yerine '29.10.2011' olarak gösterilmesi mahallinde giderilebilir eksiklik olarak kabul edilmiştir...”, Y. 19. CD, 02.03.2016, E. 2015/19492, K. 2016/3380, Hürmüz, a.g.e., s. 124.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
6222 SAYILI KANUN'DA DÜZENLENEN
SPORDA ŞİDDETE İLİŞKİN SUÇLAR

I- GENEL OLARAK

6222 sayılı Kanun'da düzenlenen suçları sporda düzensizliğe ilişkin suçlar ve sporda şiddete ilişkin suçlar olmak üzere iki grupta ele alacağımızı belirtmiştik. İşte bu bölümde de sporda şiddete ilişkin suçları açıklamaya çalışacağız.

Bu bölümde, spor alanlarına yasak madde sokma ve müsabaka düzenini bozma suçları (m. 13), tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma ve toplum kesimlerini aşağılama suçları (m. 14) incelenecek olup, ayrıca spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesine yönelik suçlara (m. 17) değinilecektir.

II- SPOR ALANLARINA YASAK MADDE SOKMA VE MÜSABAKA DÜZENİNİ BOZMA SUÇLARI (M. 13)

A- Kanuni Unsur

Spor alanlarına yasak madde sokma ve müsabaka düzenini bozma suçları 6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde düzenlenmiştir.

Hükmün ilk fıkrasında, bulundurulması suç oluşturan silahların spor alanlarına sokulması durumunda; ikinci fıkrada ise, bulundurulması suç olmamakla birlikte m. 12/1-b kapsamındaki alet veya maddelerin spor alanlarına sokulması durumunda cezaya hükmolunacağı düzenlenmiştir.

Üçüncü fıkrada, m. 12/1-b kapsamındaki alet veya maddelerin seyircilere temin edilmesi amacıyla spor alanına sokulması veya spor alanında seyirciye temin edilmesi eylemleri suç olarak düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkrada, m. 12/1-b kapsamındaki alet veya maddelerin müsabaka, seyir veya antrenman alanlarında kullanılarak müsabaka veya antrenman düzeninin bozulması ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir.

Beşinci fıkrada, spor alanına sokulması yasak olmayan maddelerin kullanılarak karşılaşma düzeninin bozulmasına yol açılması fiilinin, cezalandırılacağı öngörülmüştür.

Son fıkrada ise spor alanlarına maç esnasında uyarıcı veya uyuşturucu madde ya da alkollü içecek sokulmasının cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

Ancak belirtmek gerekir ki, 7182 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle söz konusu fıkralardaki "*spor alanlarına*" ibaresi yerine "*müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına*" ve "*müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara*" ibareleri getirilerek suçların kapsamı genişletilmiştir. Bu kapsamda, 3. maddeye ek bentler getirilmiştir. Buna göre seyir alanı, "*Spor müsabakalarının yapıldığı alanlarda seyircilere tahsis edilmiş yerleri*" ifade ederken; özel seyir alanı ise, "*Seyircilerin müsabakayı dijital ortamda seyretmeleri amacıyla il ve ilçe spor güvenlik kurulları tarafından belirlenen, müsabaka alanı dışındaki geçici yerleri*" ifade etmektedir. Ayrıca öngörülen cezalar artırılmıştır. Madde gerekçesine göre, söz konusu düzenleme suçla etkin mücadele etmek ve genişleyen spor alanı tanımına karşılık cezai hükümlerin uygulama alanının net bir şekilde belirlenebilmesi amacıyla getirilmiştir⁵²⁰.

B- Korunan Hukuki Değer

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde birçok suç tanımı yapılmıştır. Bu maddede tanımlanan suçlar açısından korunan hukuki değer, spor alanlarında bulunan kişilerin genel sağlığı ve güvenliğidir. Böylece, belirtilen alanlarda bulunan kişilerin sağlığı, hayatı ve malvarlığı bakımından tehlike arz edebilecek maddelerin bu alanlara sokulması yasaklanmıştır⁵²¹. Böylece maddeyle, saha ve müsabaka güvenliği

⁵²⁰ TBMM, *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1974) ve Adalet Komisyonu Raporu*, Dönem:27, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 92, s. 9.

⁵²¹ Koca, *a.g.e.*, s. 64.

bakımından alınacak önemli bir önlem düzenlenmiştir. Çünkü bazı karşılaşmalarda sahaya atılan sis bombalarının karşılaşmayı dakikalarca duraklattırması, atılan maytapların tribünlerde yangın çıkmasına ve maddi hasara sebebiyet vermesi, bazı kesici ve delici aletlerin yaralanmalara neden olması söz konusu olmakta olup, bu tür istenmeyen olayların önüne geçmek bakımından, karşılaşma öncesi müsabaka alanı girişinde yapılan kontrolle bu maddelerin sahaya sokulmasını önlemek büyük önem arz etmektedir. Ancak madeni paralara, çakmağa veya sahaya atılabilecek maddelere müsabaka öncesinde el konulsa da, içerideki büfeden, sahaya atmak üzere plastik şişe ya da bardak içinde su, ayran veya diğer içecekler alınabileceği gibi yapılan alışverişlerde para üstü sahaya atılmak üzere bozuk para şeklinde de alınabilmektedir. Bunun dışında, söz konusu maddelerin bir şekilde içeriye sokulmuş olduğu da görülebilmektedir⁵²². Dolayısıyla söz konusu olayları tamamen engellemek mümkün olmasa da en azından madde düzenlemesiyle bu tür olayların azaltılması mümkün hale gelmiştir⁵²³.

C- Fail ve Mağdur

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde düzenlenen suçlar, müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara giren herkes tarafından işlenebilir. Örneğin, bu suçun faili spor kulübü yöneticileri veya spor tesisini işleten kişiler olabileceği gibi, seyirciler de bu suçun faili olabilir⁵²⁴. Yine özellikle üçüncü fıkradaki temin etme suçu bakımından takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri aracın sürücüsü dahi bu suçun faili olabilir. Hatta söz konusu alet veya maddeleri satmak amacıyla böyle bir araca giren seyyar bir satıcı da bu suçun faili olabilir. Çünkü 7182 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle beraber spor alanı kavramı oldukça geniş hale getirilmiştir. Kaldı ki, 13. maddede spor alanı kavramının kullanılması yerine, bu kavrama dâhil olan yerler tek tek belirtilme gereği duyulmuştur.

⁵²² "... sanığın, Bucaspor – Sakaryaspor futbol maçında, Bucaspor taraftarları arasında gelişen sataşma sırasında, taşıdığı başlık kısmı metal, alt kısmı plastik olan çakmağı taraftarlara doğru fırlattığının polis memurlarınca görülerek tutanak altına alındığı, beyanları alınan tutanak mümziillerinin tutanağa paralel şekilde beyanda bulundukları, sanığın bu şekilde üzerine atılı spor alanında bereleyici nitelikteki alet bulundurma suçunu işlediği, savunmasının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu kanaatine varıldığından; sanığın... cezalandırılmasına karar verilmesi gerekmektedir..." , Y. 19. CD, 09.03.2016, E. 2015/16278, K. 2016/6934, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 30-31.

⁵²³ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 311-312.

⁵²⁴ Koca, **a.g.e.**, s. 65.

Kanaatimizce 6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde sayılan suçların mağduru, öncelikle suçun işlendiği yerlerde bulunan herkestir. Çünkü bu suçlarla bu yerlerde bulunan kişilerin genel sağlığı ve güvenliği ihlal edilmektedir. Dördüncü ve beşinci fıkradaki suçlar bakımından ise müsabaka veya antrenman düzeninin bozulması durumunda bu suçların mağdurları yine bu alanlarda bulunan kişiler olmakla birlikte seyir zevki bozulan ancak bu alanlarda bulunmayan söz konusu branşı takip eden tüm sporseverler suçtan dolayı olarak etkilenmiş olacakları için suçtan zarar gören konumundadırlar.

D- Maddi Unsur

1- Konu

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde tanımlanan suçların konusunu 12. maddede sayılan maddeler oluşturmaktadır⁵²⁵.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ilk fıkrası açısından suçun konusunu esasen bulundurulması suç olan silahlar oluşturmaktadır. Bunların neler olduğu ise 6136 sayılı Kanun'da⁵²⁶ düzenlenmiştir.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin beşinci fıkrası açısından suçun konusu, müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına sokulması yasak olmayan maddelerdir.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin son fıkrası açısından suçun konusu ise, uyuşturucu veya uyarıcı madde ile alkollü içeceklerdir.

⁵²⁵ Koca, a.g.e., s. 64.

⁵²⁶ 10.07.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, 15.07.1953 tarih ve 8458 sayılı R.G.

2- Fiil

a- Hareket

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde yer alan suçlar bakımından fiili, ilk fıkra açısından bulundurulması esasen suç sayılan silahların müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara sokulması, ikinci fıkra açısından esasen bulundurulması suç oluşturmamakla beraber m. 12/1-b kapsamındaki alet ve maddelerin zikredilen alanlara sokulması⁵²⁷; üçüncü fıkra açısından söz konusu alet ve maddelerin seyircilere temin etmek amacıyla bu alanlara sokulması veya bu yerlerde seyircilere temin edilmesi; dördüncü fıkra açısından bu alet ve maddelerin müsabaka, seyir veya antrenman alanlarında kullanılması ve bu suretle müsabaka veya antrenman düzeninin bozulması; beşinci fıkra açısından müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına sokulması yasak olmayan maddeleri kullanarak müsabaka veya antrenman düzeninin bozulmasına sebebiyet verilmesi ve son fıkra açısından 12. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olarak müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara müsabaka öncesinde veya sırasında uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkollü içecek sokulması oluşturmaktadır.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ilk fıkrasında sayılan suç, söz konusu silahların müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara sokulması ile tamamlanmış olur. Dolayısıyla söz konusu silahların spor alanında kullanılıp kullanılmaması, yani bir zararın meydana gelip gelmemesi bu suçun oluşması bakımından önem taşımamaktadır⁵²⁸. Bu

⁵²⁷ "18/01/2013 tarihinde Kasımpaşa – Galatasaray futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası sırasında misafir seyirci tribününde yer alan sanığın elinde 6222 sayılı Kanun'un 12/b maddesi kapsamında spor alanlarına sokulması yasak olan yanıcı ve yakıcı madde sayılan bir adet maytap ile polis memurları tarafından görülmesine ilişkin 18.01.2013 tarihli tutanak karşısında; bu tutanağa neden itibar edilmediği açıklanıp tartışılmadan beraat kararı verilmesi...", Y. 19. CD., 09.03.2016, E. 2015/15891, K. 2016/6933, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 30.

⁵²⁸ "... sanığın olay günü üzerinde kuru sıkıdan çevrilme tabanca ile stadyuma gittiği, maç esnasında tribünde bir arbede yaşandığı, sanığın görevli polisler tarafından olay yerinden uzaklaştırılmaya çalışıldığı sırada üzerinde bulunan tabancanın yere düştüğü, bu durumun tanık A. tarafından görüldüğü, sanığın, namlusu değiştirilerek mermi atabilecek hale getirilen ve bu nedenle 6136 sayılı Yasanın 13/1. maddesine göre taşınması ve bulundurulması ruhsata tabi olan tabancayı üzerinde taşımak suretiyle atılı suçu işlediği yolunda mahkememizde tam bir vicdani kanaat oluşmuştur (yerel mahkeme). Dosya kapsamından, suça konu tabancanın spor karşılaşmasının yapıldığı stadyumda sanığın üzerinden ele geçirildiğinin anlaşılmış olması karşısında; hükmolunan cezanın 6136 sayılı Yasanın Ek. 1. maddesi uyarınca artırılması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde noksan ceza tayini

bağlamda bu suç soyut tehlike suçudur⁵²⁹. Çünkü soyut tehlike suçunda, tehlikenin bulunduğu varsayılmaktadır. Hareketin yönelmiş olduğu konu üzerinde tehlike yaratmış olup olmadığı somut tehlike suçunun aksine ayrıca araştırılmaz⁵³⁰. İcrai ya da ihmali hareketin yapılması yeterlidir⁵³¹. Soyut tehlike suçları, neticesi harekete bitişik suçlar olduğu için⁵³², bu suç da neticesi harekete bitişik bir suç niteliğindedir⁵³³. Çünkü ani suçlar da denilen bu tür suçlar, tipikliğin gerçekleşmesiyle tamamlanmakta ve aynı zamanda bitmekte yani icrası devam etmemektedir⁵³⁴. Bu tür suçlarda çoğu zaman hareketin yapılması suçun oluşması bakımından yeterlidir⁵³⁵. Dolayısıyla bu suç, aynı zamanda sırf hareket suçu niteliğindedir⁵³⁶.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan suç, esasen bulundurulması suç oluşturmamakla birlikte m. 12/1-b kapsamındaki alet ve maddelerin belirtilen yerlere sokulması ile tamamlanmış olur. Söz konusu alet veya maddeler taşınır oldukları için, bu yerlere sokulma şekli de önemli değildir. Elde taşınarak, kişinin üzerinde, ayakkabı veya çanta içinde saklanarak hatta yutularak bu alet veya maddelerin sokulması bu kapsama girecektir⁵³⁷. Örneğin, müsabaka alanına bir meşalenin sokulması bu kapsamda bir suçu oluşturacaktır⁵³⁸. Yine suçun oluşması bakımından bu maddelerin söz konusu yerlere sokulması yeterli olup ayrıca kullanılmış olmasına gerek bulunmamaktadır⁵³⁹. Başka bir ifadeyle, kişinin bu alet

aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.", Y. 8. CD, 01.11.2012, E. 2012/15675, K. 2012/32425, Hüzmüz, **a.g.e.**, s. 27; "... olay günü suç sürüklenen çocuğun Kullar – Bekirderespor kulüpleri arasındaki maç esnasında döner bıçağı tabir edilen bıçağı spor sahasına soktuğu, suça sürüklenen çocuk ikrarı ve olay tutanağı kapsamından sabittir...", Y. 19. CD, 09.11.2015, E. 2015/11760, K. 2015/6768, Hüzmüz, **a.g.e.**, s. 29.

⁵²⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 65.

⁵³⁰ Nur Centel/Hamide Zafer/Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2017, s. 267; Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 228.

⁵³¹ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 228; Demirbaş, **a.g.e.**, s. 250.

⁵³² Centel/Zafer/Çakmut, **a.g.e.**, s. 267.

⁵³³ Özen, **a.g.e.**, s. 78.

⁵³⁴ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 334-335.

⁵³⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 229.

⁵³⁶ Özen, **a.g.e.**, s. 78; Y. 19. CD, 13.04.2016, E. 2015/13668, K. 2016/15129, Hüzmüz, **a.g.e.**, s. 34-35; Y. 19. CD, 20.04.2016, E. 2015/13639, K. 2016/16037, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 10.06.2019

⁵³⁷ Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2015/14242, K. 2016/20102, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 10.06.2019

⁵³⁸ "20/11/2012 tarihinde Galatasaray – Manchester United futbol takımları arasında yapılan spor müsabakasının bitiminde kuzey alt tribününde yer alan sanıkların elindeki 6222 sayılı Kanun'un 12/b maddesi kapsamında spor alanlarına sokulması yasak olan yanıcı ve yakıcı madde sayılan meşaleleri yaktıklarının polis memurları tarafından görülmesine ilişkin 21.11.2012 tarihli tutanak karşısında; bu tutanağa neden itibar edilmediği açıklanıp tartışılmadan beraat kararı verilmesi...", Y. 19. CD, 30.03.2016, E. 2015/15939, K. 2016/14210, Hüzmüz, **a.g.e.**, s. 32-33.

⁵³⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 65.

veya maddeleri bu yerlerde üzerinde bulundurması suçu oluşumu bakımından yeterli olacaktır⁵⁴⁰. Dolayısıyla bu suç da soyut tehlike suçu ve sırf hareket suçu niteliğindedir. Bununla birlikte, kişinin yüklenen suçtan cezalandırılabilmesi için kesin ve inandırıcı delillerin elde edilmiş olması, aksi durumda sanığın “şüpheden sanık yararlanır ilkesi” uyarınca ve CMK m. 223/2-e gereğince beraatine karar verilmesi gerekmektedir⁵⁴¹.

6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen suç, söz konusu alet ve maddelerin seyircilere sağlanmak amacıyla belirtilen yerlere sokulması veya spor alanında seyircilere temin edilmesi durumunda oluşmaktadır. Bu suçun konusu ile ikinci fıkrada tanımlanan suçun konusu aynı olmakla birlikte, bu suçlar fiil ve suçun manevi unsuru bakımından birbirlerinden farklıdır. Buna göre, ikinci fıkradaki suç söz konusu alet ve maddelerin zikredilen yerlere sokulmasıyla oluşurken, üçüncü fıkradaki tanımlanan suçun oluşabilmesi için bu alet ve maddelerin ya seyircilere temin etmek saikiyle bu yerlere sokulması ya da bu yerlerde seyirciye temin edilmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, seyircilere temin etme saiki bulunmadığı takdirde ikinci fıkradaki suç, bu saik bulunduğu takdirde üçüncü fıkradaki suç oluşacaktır. Bu durumda üçüncü fıkradaki suç, seçimlik hareketli bir suçtur⁵⁴². Bu tür suçlar, kanuni tanımda birbirinden bağımsız olarak gösterilen birden çok hareketten birinin işlenmesiyle oluşur⁵⁴³. Yine üçüncü fıkradaki suçun oluşup oluşmadığının tespiti yapılırken, bu yerlere sokulan maddenin niteliği ve adedinin de dikkate alınması gerekmektedir⁵⁴⁴.

⁵⁴⁰ “6222 sayılı Kanun’un 13/2. maddesindeki suç açısından maddi unsur, esasen bulundurulması suç olmamakla beraber 12. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamına giren alet veya maddelerin spor alanlarına sokulmasıdır. Buna göre, kişinin bu alet veya maddeleri spor alanında üzerinde bulundurması suçun oluşumu açısından yeterlidir. 18/05/2012 tarihinde Adanaspor A.Ş. – Çaykur Rizespor futbol takımları arasında yapılan spor müsabakasının ilk yarısında ev sahibi seyirci tribününde yer alan sanığın elindeki 6222 sayılı Kanun’un 12/b maddesi kapsamında spor alanlarına sokulması yasak olan yanıcı ve yakıcı madde sayılan meşaleyi yaktığı polis memurları tarafından görülmesine ilişkin 18.05.2012 tarihli tutanak karşısında; bu tutanağa neden itibar edilmediği açıklanıp tartışılmadan beraat kararı verilmesi...”, Y. 19. CD, 23.03.2016, E. 2015/12939, K. 2016/13686, Hümmüz, **a.g.e.**, s. 31-32.

⁵⁴¹ “... sanık hakkında 6222 sayılı yasaya muhalefet suçundan kamu davası açılmış ise de, sanığın yüklenen suçu işlediğine dair savunmasının aksini kanıtlayıcı mahkûmiyetine yeterli kesin ve inandırıcı deliller elde edilemediğinden ceza yargılamasında şüpheden sanık yararlanacağından sanığın delil yetersizliği nedeni ile beraatine karar vermek gerekmiş olup...”, Y. 19. CD, 30.03.2016, E. 2015/14378, K. 2016/14212, Hümmüz, **a.g.e.**, s. 34.

⁵⁴² Koca, **a.g.e.**, s. 65.

⁵⁴³ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 223.

⁵⁴⁴ “... 28.10.2012 tarihinde Karşıyaka – Göztepe futbol takımları arasında yapılacak spor müsabakası öncesinde Göztepe taraftarı olan suça sürüklenen çocuğun, stadyuma giriş yapacağı sırada polis memurları tarafından yapılan aramada üzerinde bir adet meşale bulunması biçimindeki eyleminde, suça sürüklenen çocuğun konumu, stadyum içerisine sokulmak istenen maddenin niteliği ve adedi

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen suçun oluşabilmesi için, söz konusu alet ve maddelerin müsabaka, seyir veya antrenman alanlarında kullanılması ve bu suretle müsabaka veya antrenman düzeninin bozulması gerekmektedir. Bu bağlamda bu suç bakımından müsabaka veya antrenman düzeninin bozulması bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak düzenlenmiştir⁵⁴⁵. Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun tüm unsurları gerçekleştikten sonra söz konusu olan ve gerçekleşmediği durumda kişinin haksızlık ve suç teşkil eden fiilinden dolayı cezalandırılmasını engelleyen bir şart olup, kastın bilme unsuru kapsamında bulunmayan bu unsurun somut olayda gerçekleştiğinin fail tarafından bilinmesine de gerek yoktur⁵⁴⁶.

Yargıtaya göre, 6222 sayılı Kanun'un amaç ve kapsamı dikkate alındığında müsabaka düzeninin bozulması, belli bir yer ve zaman diliminde başlayan sportif karşılaşmanın veya yarışmanın olağan akışının dışarıdan yapılan müdahale ile durdurulmasıdır⁵⁴⁷. Örneğin, bir futbol maçında seyircilerden birisinin attığı meşalenin hakemlerden birisinin kafasına denk gelmesi sonucu yaralanması nedeniyle maçın durması durumunda müsabaka düzeninin bozulmuş olduğunu kabul etmek gerekir. Ancak failin, bu suçtan cezalandırılabilmesi için eylemin daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmaması gerekmektedir (m. 13/4). Eğer fiil daha ağır bir cezayı gerektiren bir suçu oluşturuyorsa, bu durumda fail sadece bu suçtan cezalandırılacaktır. Örneğin, belirtilen örnekte söz konusu hakem hedef alınarak meşale fırlatıldıysa, TCK m. 86 uyarınca kasten yaralama suçundan

dikkate alınarak, suça sürüklenen çocuğun eyleminin 6222 sayılı Kanun'un 13/2. Maddesinde tanımlanan suçu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında hataya düşülerek, anılan Kanun'un 13/3 maddesi gereğince hüküm kurulması...", Y. 19. CD, 30.03.2016, E. 2015/13318, K. 2016/14211, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 33.

⁵⁴⁵ İzzet Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmüş, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 95-126, s. 115; "...Burada, anılan Kanun'un 13/2. maddesinden farklı olarak, esasen bulundurulması yasak olmamakla beraber kesici, ezici, bereleyici veya delici aletler ile patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeleri spor alanında kullanan kişinin bu suretle müsabaka düzeninin bozulmasına yol açması cezalandırılmaktadır. Bu suç açısından, müsabaka düzeninin bozulması objektif cezalandırılabilme şartını teşkil etmektedir. Failin kastının müsabaka düzeninin bozulmasını kapsamaması, bu suçta aranmayacağından, fail, bu alet veya maddeleri spor alanında kullanmakla müsabaka düzeninin bozulmasını öngörmüş olmasa bile bu madde çerçevesinde cezalandırılacaktır. Müsabaka düzeninin bozulması, sportif faaliyetin olağan akışının dışarıdan yapılan müdahale ile durdurulmasını ifade etmektedir.", Y. 19. CD, 20.04.2016, E. 2015/32286, K. 2016/16039, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 12.06.2019

⁵⁴⁶ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 668-669.

⁵⁴⁷ Y. 19. CD, 25.12.2017, E. 2016/8336, K. 2017/11532, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 12.06.2019

cezalandırılacaktır⁵⁴⁸. Hakem göreviyle bağlantılı olarak kendisine karşı işlenen suçlar açısından kamu görevlisi sayıldığı için (6222 sayılı Kanun, m. 20), söz konusu suçtan dolayı faile verilecek ceza şikâyet aranmaksızın yarı oranında arttırılacaktır (TCK, m. 86/3).

Bir şahsın, 6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ikinci fıkrasındaki suçtan değil de dördüncü fıkrasındaki suçtan dolayı cezalandırılabilmesi için eylemiyle müsabaka veya antrenman düzeninin bozulmuş olduğunun ispatlanması gerekmektedir. Yargıtay, bu konuda somut bir delil olmadan dördüncü fıkradan cezalandırılma yoluna gidilmemesi gerektiği görüşündedir⁵⁴⁹. Yine Yargıtaya göre, söz konusu eylemin müsabaka düzenini bozabilmesi için maç bitiminde değil müsabaka esnasında yapılması gerekir⁵⁵⁰.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen suçun oluşabilmesi için, müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına sokulması yasak olmayan maddelerin kullanılması suretiyle müsabaka veya antrenman düzeninin bozulmasına sebebiyet verilmesi gerekmektedir. Bu fıkra dördüncü fıkradan ise sadece

⁵⁴⁸ Koca, a.g.e., s. 66.

⁵⁴⁹ "... ev sahibi tribününde yer alan sanığın, 6222 sayılı Kanun'un 12/1-b maddesi kapsamına giren meşaleyi yakması biçimindeki eylemi karşısında, sanığın müsabaka sırasında yaktığı meşale ile müsabaka düzenini bozduğuna ilişkin dosya içeriğinde herhangi bir delil olmaması da dikkate alınarak, sanığın eyleminin 6222 sayılı Kanun'un 13/2. maddesinde tanımlanan suçu oluşturduğu gözetilmeden, sanığın mahkûmiyetine karar verilmesi gerekirken, yasal olmayan ve yerinde görülmeyen gerekçeyle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi", Y. 19. CD, 20.04.2016, E. 2015/34806, K. 2016/16040, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 12.06.2019; "... 02.09.2011 tarihinde Türkiye - Kazakistan futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası sırasında ev sahibi tribününde yer alan sanığın, üzerinde bulundurduğu kol saatini saha içine atması biçiminde açıklanan eylemi karşısında; sanığın, kol saatinin kordonunun kopması suretiyle saha içine düştüğüne ilişkin savunması, suça konu kol saatinin adli emanete alınmaması nedeniyle 6222 sayılı Kanun'un 12/1-b maddesi kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesinin mümkün olmaması ve dosya kapsamına göre sanığın fiili ile müsabaka düzeninin bozulduğuna dair bir delil de bulunmaması dikkate alınarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/2. ve Anayasanın 38/4. maddelerinde ifade edilen suçsuzluk karinesinin bir uzantısı olarak evrensel nitelikteki 'şüpheden sanık yararlanır' ilkesi gereğince mahkemenin beraat kararı sonuç itibarıyla isabetli görülmekle, tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir.", Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2015/14368, K. 2016/20101, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 12.06.2019

⁵⁵⁰ "Dosya kapsamına göre, 09.12.2012 tarihinde Arhavispor - Bayburt Grup Özel İdare Gençlikspor futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası bitiminde misafir seyircilere tahsis edilen yerde bulunan sanığın, 6222 sayılı Kanun'un 12/1-b maddesi kapsamına giren taşı saha içine atması biçimindeki eylemi karşısında, sanığın eylemini müsabakanın bitiminde gerçekleştirmesi nedeniyle müsabaka düzeninin bozulduğundan bahsedilemeyeceği de dikkate alınarak, sanığın eyleminin 6222 sayılı Kanun'un 13/2. maddesinde tanımlanan suçu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında hataya düşülerek, anılan Kanun'un 13/4 maddesi gereğince hüküm kurulması...", Y. 19. CD, 16.10.2017, E. 2017/1017, K. 2017/8114, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 12.06.2019

konu bakımından ayrılmaktadır. Dolayısıyla dördüncü fıkra açısından belirttiklerimiz bu fıkra açısından da geçerlidir⁵⁵¹.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına sokulması yasak olmayan maddeleri 12. maddenin mefhumu muhalifinden çıkarabiliriz. Buna göre, 12. maddede sayılmayan alet ve maddelerin dışındaki maddeler, müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına sokulması yasak olmayan maddelerdir⁵⁵². Bununla birlikte, Yargıtay bir futbol müsabakasının öncesinde alt tribünde yer alan sanığın elinde bulunan cep telefonunu ısınmakta olan rakip futbolcuların üzerine atıp isabet ettirememesi biçiminde yaşanan olaya ilişkin yaptığı değerlendirmede, söz konusu cep telefonunun kasten yaralama suçu açısından fiilen saldırıya elverişli alet olması nedeniyle silah olduğunun kabulü gerektiğini, ancak spor alanına sokulması yasak olmayan iletişim aracı niteliğindeki cep telefonunun, 6222 sayılı Kanun'un 12/1-b maddesi kapsamında değerlendirilmesinin gündelik yaşamda sık kullanım alışkanlığı nedeniyle fiilen mümkün bulunmadığı gibi sanığın eylemiyle de müsabaka düzeninin bozulmadığını ifade etmiştir⁵⁵³. Ancak kanaatimizce, stada cep telefonu sokulması her ne kadar ikinci fıkra kapsamındaki suçu oluşturmasa da, bu cep telefonunun müsabaka esnasında hakeme ya da müsabakada oynayan bir sporcuya atılması durumunda beşinci fıkradaki suç oluşacaktır. Çünkü söz konusu alet fiilen saldırıya elverişli bir alet olup bir kimseye fırlatıldığında Kanun'un 12/1-b maddesi kapsamındaki "ezici alet" veya "bereleyici alet" ibaresi kapsamına girebilecektir. Yine cep telefonunun ya da benzer başka bir aletin sadece müsabakada oynayan sporculara ya da hakeme atılması şart olmayıp, önemli olan bu aletin müsabaka alanına ya da yedek kulübeye atılsa bile müsabaka düzeninin bozulmuş olmasıdır.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin son fıkrasında düzenlenen suçun oluşabilmesi için ise müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara müsabaka öncesinde veya sırasında uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da 12. maddenin 1. fıkrasının ikinci cümlesine aykırı şekilde karşılaşma esnasında alkollü içecek sokulması gerekmektedir. 12.

⁵⁵¹ Koca, **a.g.e.**, s. 66.

⁵⁵² Koca, **a.g.e.**, s. 67.

⁵⁵³ Y. 19. CD, 27.11.2017, E. 2016/5114, K. 2017/10074, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 12.06.2019

maddenin (c) bendi spor alanına uyuşturucu veya uyarıcı madde sokulmasını tamamen yasaklamışken; alkollü içecekler açısından ilgili spor federasyonları tarafından belirlenen esaslara aykırı olma kriteri getirmiştir. Yine bu suçtan dolayı kişinin cezalandırılabilmesi için fiilin daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturulması gerekmektedir (m. 13/son). Ayrıca bu fıkra düzenlenen suç da soyut tehlike suçu olup, bu tehlikenin söz konusu yerlere ancak müsabaka sırasında uyuşturucu maddenin veya alkollü içkinin sokulması halinde gerçekleşeceği öngörülmüştür. Spor alanlarında söz konusu maddelerin sokulmasının engellenmesi ile kişilerin başkalarının sağlığına zarar verici taşkınlıklarda bulunmasının ve müsabaka ve antrenman düzeninin bozulmasının önüne geçmek amaçlanmıştır. “*Müsabaka sırasında*” ibaresi dar yorumlandığı takdirde ise müsabaka daha başlamadan spor alanına seyirciler alınmaya başlanıldığı için bu anda uyuşturucu madde veya alkollü içki sokulması eylemi suçu oluşturmayacaktır. Bu nedenle söz konusu ibarenin geniş yorumlanması ve müsabaka henüz başlamamış olsa da müsabaka için seyirci alımına başlanılmasının anında söz konusu maddelerden birinin belirtilen yerlere sokulması durumunda suçun oluştuğunun kabul edilmesi gerekmektedir⁵⁵⁴. Bununla birlikte, söz konusu eylemin spor alanı girişinde tespit edilmesi durumunda, örneğin turnike önünde bira içerken kişinin yakalanması halinde, son fıkradaki suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekmektedir⁵⁵⁵.

Belirtmek gerekir ki, 6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinin son fıkrasındaki düzenlenen suç ile “Seyirden yasaklanma” başlıklı 18. maddenin 7. fıkrasındaki düzenleme birbirinden farklı olup, 13. maddede müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara karşılaşma esnasında alkollü içecek ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde sokulmasının cezalandırılması öngörülmüşken, 18. maddedeki düzenlemeyle uyuşturucu veya uyarıcı madde veya alkolün etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişinin müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına alınmayacağı öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre, söz konusu alanlara böyle giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden

⁵⁵⁴ Koca, **a.g.e.**, s. 67.

⁵⁵⁵ “... sanığın, müsabakanın başlamasından kısa bir süre önce veya spor alanına seyirci alımına başlanmasından sonra spor alanı girişi kabul edilen turnike ile tribün arasında elinde bulunan alkollü içeceği tükettiği esnada polis memurları tarafından yakalanması karşısında; sanığın savunması, TFF tarafından belirlenen esaslar, suçun işlendiği yer, zaman ve sanığın elinde bulunan bira şişesi ile spor alanı girişinde yakalanması nedenleriyle isnat olunan suçun teşebbüs aşamasında kaldığı gözetilerek, sanığın mahkûmiyetine karar verilmesi gerekirken...”, Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2015/32304, K. 2016/20099, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 14.06.2019

kişi zor kullanılarak çıkarılacak ve bir yıl süreyle spor karşılaşmalarını seyirden yasaklanacaktır. Yani bu düzenleme bir suç düzenlemesi olmayıp, idari (nleyici) bir yaptırım niteliğindedir. Karşılığında bu şekilde bir yaptırım öngörülen haksızlık ise bir kabahat olarak ifade edilebilir⁵⁵⁶. Uyarıcı madde, uyuşturucu veya alkol tüketmiş olan kişilerin müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara alınması suç işleme tehlikesini de birlikte getireceğ için suçun önlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu düzenleme, “*olay çıkarması muhtemel kişiler ile alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olanları hukuken mümkün olduğu ölçüde stadyum ve maçlardan çıkarmak veya girişlerini yasaklayarak önlem almak*” şeklindeki Sportif Karşılaşmalarda ve özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi’nin 3/4-d maddesi yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır⁵⁵⁷.

b- Netice

6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinde düzenlenen suçlar, neticeli suç olmayıp sırf hareket suçu niteliğinde suçlardır. Ayrıca bu suçlar, soyut tehlike suçu niteliğindedir. Çünkü bu suçların oluşabilmesi için söz konusu yasak maddelerin ilgili alanlara sokulması yeterlidir. Dolayısıyla ayrıca somut bir tehlikenin veya zararın meydana gelmesi aranmamıřtır⁵⁵⁸.

E- Hukuka Aykırılık Unsuru

6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinde düzenlenen suçlar bakımından, 6222 sayılı Kanun’da herhangi bir hukuka uygunluk nedeni öngörülmemiştir. Bununla birlikte, 6136 sayılı Kanun bakımından hukuka uygunluk nedeni bulunmaktadır. Bu kanunun Ek 1. maddesine göre, ateşli silahların taşınamayacağı yerlerden biri de “her türlü spor karşılaşma veya yarışmalarının yapıldığı yerler”dir. Ancak aynı maddeye göre, bu yerlere kanunun 7. maddesinin 1, 2, 3 ve 4 numaralı bentlerinde belirtilen

⁵⁵⁶ Hamide, Zafer, "Sporda şiddet ve Düzensizliğin nlenmesine Yönelik Bir are Olarak Seyirden Yasaklama", **TAAD**, Y:5, S:19, Ekim 2014, ss. 23-52, s. 48; Yusuf Yaşar, “6222 Sayılı Sporda şiddet ve Düzensizliğin nlenmesine Dair Kanun’un 18’inci Maddesinde Yer Alan ‘Seyirden Yasaklanma’ ile ‘Seyirden Yasaklama’ Tedbirleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C:19, S:1, ss. 3-38, s. 28.

⁵⁵⁷ Zafer, **Seyirden Yasaklama**, s. 47.

⁵⁵⁸ zen, **a.g.e.**, s. 78; Koca, **a.g.e.**, s. 65.

kişiler ile bu yerlerin güvenliği için görevli bulunan polis ve jandarma personeli silahlarını taşıyabilirler. Burada, kanun hükmünden doğan bir yetkinin kullanılması şeklinde bir düzenleme olduğu için, hukuka uygunluk nedenlerinden “kanun hükmünü yerine getirme” söz konusudur.

Belirtmek gerekir ki, polis ve jandarma personeline tanınan hukuka uygunluk nedeni özel güvenlik personeline tanınmamıştır. Nitekim Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun’un⁵⁵⁹ 8. maddesinin ikinci fıkrasında özel güvenlik görevlilerinin spor müsabakalarında silahlı olarak görev yapamayacakları açıkça belirtilmiştir.

F- Manevi Unsur

6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinde düzenlenen suçlar, kasten işlenebilen suçlardır. Dolayısıyla bu suçların taksirle işlenebilmesi mümkün değildir. 13. maddede belirtilen alet ve maddelerin fail tarafından bilerek ve istenerek müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara sokulması gerekmektedir. Failin bu alet veya maddenin niteliği hususunda yanılgıya düşmesi halinde, suçun maddi unsurlarında hataya düştüğünden bahisle (TCK, m. 30/1) hata hükümlerine göre uyuşmazlığın çözülmesi gerekir⁵⁶⁰.

6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinde düzenlenen 4 ve 5. fıkralardaki suçlar bakımından “müsabaka veya antrenman düzeninin bozulması” şartı suçun maddi unsurlarından olmayıp, bu netice bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak öngörülmektedir. Dolayısıyla failin kastının bu şartı kapsamasına gerek yoktur⁵⁶¹.

G- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

6222 sayılı Kanun’un 13. maddesinin dört ve beşinci fıkraları haricindeki fıkralarında düzenlenen suçlar, sırf hareket suçları olup, müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara

⁵⁵⁹ 10.06.2004 tarihli ve 5188 sayılı Kanun, 26.06.2004 tarihli ve 25504 sayılı R.G.

⁵⁶⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 67.

⁵⁶¹ Koca, **a.g.e.**, s. 68.

söz konusu alet veya maddelerin sokulmasıyla suç tamamlanmış olacaktır. Yasak maddelerin müsabaka veya seyir alanına sokulması spor alanının giriş kapılarından olabileceği gibi söz konusu maddelerin spor alanının duvarları üzerinden spor alanına atılması suretiyle de gerçekleştirilebilir. Eğer spor alanı girişinin önünde polis kontrol noktasında söz konusu madde failin üzerinde bulunduyorsa ve bu nedenle fail bu maddeyi spor alanına sokamadıysa bu durumda suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekir⁵⁶². Nitekim Yargıtay 19. CD, bulundurulması ve taşınması yasak olmayan, ancak spor alanlarına sokulması yasak olan bir adet meşalenin stat girişinde üzerinde yakalanması eylemine ilişkin olarak yerel mahkemenin stat girişinin spor alanı dışında kalan bir yer olduğu ve bu nedenle 6222 sayılı Kanun'un 13/2 maddesindeki suçun maddi unsurunun gerçekleşmediği gerekçesiyle verdiği beraat kararını, bu suçun sırf hareket suçu olduğu, söz konusu alet veya maddelerin spor alanlarına sokulmasıyla suçun tamamlanmış olacağı, ancak failin, bu alet veya maddeleri polis kontrol noktasında üzerinin aranması sebebiyle spor alanlarına sokamaması halinde, teşebbüsün söz konusu olacağı gerekçesiyle bozmuştur⁵⁶³.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrasındaki suçlar bakımından, müsabaka veya antrenman düzeninin bozulmasının bu suçlar açısından bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak düzenlenmiş olduğunu yukarıda belirtmiştik. Objektif cezalandırma şartı içeren suçlar, unsurların gerçekleşmesi ile birlikte tamamlanmaktadır. Bu sebeple, objektif cezalandırılabilme şartı içeren suçlara teşebbüs cezalandırılmaz⁵⁶⁴. Bu bağlamda bu fıkralar açısından da teşebbüs söz konusu olmayacaktır.

⁵⁶² Koca, **a.g.e.**, s. 68; "... tribün girişindeki kapı yanında bekleyen polis memurları tarafından dışarıda bekleyen suça sürüklenen çocuk ...'ın stadyum içesindeki turnike demirleri önünde bekleyen suça sürüklenen çocuk ...'na bir cisim verildiğinin görülmesi üzerine suça sürüklenen çocuk ...'nın yapılan üst aramasında suça konu bıçaklar ile taş bileğinin ele geçirilmesi karşısında, suça sürüklenen çocuklarının üzerine atılı suçun teşebbüs aşamasında kaldığı gözetilmeden...", Y. 19. CD, 02.03.2016, E. 2015/7138, K. 2016/3378, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 15.06.2019; Y. 19. CD, 02.03.2016, E. 2015/7118, K. 2016/3385, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 30; Y. 19. CD, 06.04.2016, E. 2015/33713, K. 2016/14667, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 15.06.2019

⁵⁶³ Y. 19. CD, 13.04.2016, E. 2015/13668, K. 2016/15129, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 34-35; Y. 19. CD, 20.04.2016, E. 2015/13639, K. 2016/16037, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 10.06.2019

⁵⁶⁴ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 672; Karşı görüş için bkz, Mahmut Koca/İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 373.

2- İştirak

İştirak bakımından 6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde düzenlenen suçlar, bir özellik arz etmemektedir⁵⁶⁵.

3- İçtima

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ilk fıkrasında bir suç tanımı yapılmış olmakla birlikte, failin nasıl cezalandırılacağı hususunda 6136 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesi hükmüne atıf yapılmıştır. Bu düzenleme, fiil ve yaptırım bakımından sadece fiili düzenlemiş olduğundan eksik bir ceza normu⁵⁶⁶ niteliğindedir. Hükme göre bu silahları müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara sokan kişi 6136 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesine göre cezalandırılacaktır. Bu hükümde sayılan umumi alanların arasında her türlü spor karşılaşma veya yarışmalarının yapıldığı yerler de bulunmaktadır. Buna göre, bu yerlerde ateşli silahlar taşınmaz. Söz konusu yerlerde bu silahları 6136 sayılı Kanun'a aykırı olarak taşıyan veya bulunduranlar hakkında ilgili kanunlarda belli edilen cezaların iki katı cezaya hükmedilecektir. Buna göre, söz konusu yerlere silahla giren veya buralarda silah taşıyan kişiler, eylemleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacaktır. Yani asli – tali norm gereği görünüşte içtima söz konusu olacaktır. Ayrıca bu kişilerin silah ruhsatları bulundurmaya çevrilecektir. Önödeme veya mahkûmiyet kararındaki adli para cezasının infaz edildiği veya düştüğü tarihten itibaren beş yıllık süre geçmediği durumda, bu kişilere taşıma ruhsatı da verilmeyecektir⁵⁶⁷.

Dikkat edilirse, 6136 sayılı Kanun Ek m. 1'de belirtilen hareketler taşıma ve bulundurma hareketleridir. 6222 sayılı Kanun m. 11/1 ise bu hareketlere söz konusu alanlara bulundurulması esasen suç oluşturan silahları sokmak hareketini eklemiştir. Bununla birlikte, söz konusu alanlarda silahları taşımak veya bulundurabilmek için bu silahları söz konusu alanlara sokmak şarttır. Böyle bir durumda görünüşte içtima gündeme gelecektir. Yani bir norm diğerini bünyesine alıp tüketecek ve uygulanamaz

⁵⁶⁵ Koca, **a.g.e.**, s. 68.

⁵⁶⁶ Demirbaş, **a.g.e.**, s. 123.

⁵⁶⁷ Şen, **a.g.e.**, s. 95.

hale getirecektir⁵⁶⁸. Çünkü biri eksik ceza normu da olsa iki ayrı suç söz konusudur. Ancak 6136 sayılı Kanun'da düzenlenen norm m. 11/1 normunu bünyesine alıp, artık o normu tüketme ve o normun uygulanma olanağı kalmamaktadır. Başka bir ifadeyle, 6136 sayılı Kanun Ek m. 1 hükmünde düzenlenen söz konusu suç geçitli bir suçtur.

6222 sayılı Kanun madde 13/1'den farklı olarak, ruhsatlı silahla da kişilerin her türlü spor karşılaşma veya yarışmalarının yapıldığı yerlere girmesi bir suç olarak 6136 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir⁵⁶⁹. Dolayısıyla böyle bir durumda 6222 sayılı Kanun bakımından herhangi bir suç oluşmayıp, 6136 sayılı Kanun bakımından suç oluşacağından içtima durumu gündeme gelmeyecektir.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 4, 5 ve 6. fıkralarında belirtilen suçlar, fiillerin daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı durumda geçerli olacaklarından tali norm niteliğinde olup, böyle bir ihtimalde asli norm niteliğinde olan ilgili diğer hükümler geçerli olacaktır⁵⁷⁰. Yani böyle bir durumda görünüşte içtima söz konusudur⁵⁷¹. Üzülmüz'e göre böyle bir durumda görünüşte içtima bulunmakla beraber, uygulama bakımından farklı neviden fikri içtima hükümlerinden (TCK m. 44/1) de yararlanılabilir. Buna göre fail, m. 13/4 kapsamında işlemiş olduğu bir fiille aynı zamanda daha ağır cezayı gerektiren diğer bir suçun oluşumuna sebebiyet verdiği durumda, bir fiille farklı kanunlarda tanımlanmış olsa da iki ayrı suçu işlemektedir. Bu nedenle farklı neviden içtima uyarınca, daha ağır cezayı gerektiren suç hangisiyse, ondan dolayı fail sorumlu olacaktır⁵⁷².

Kanaatimizce kanun koyucunun gerek 6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinde gerekse de diğer bazı maddelerinde "fiillerin daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde" şeklinde bir ibareye yer vermesine gerek bulunmamaktaydı. Çünkü zaten söz konusu fiil daha ağır bir cezayı gerektirdiğinde TCK m. 44'de bulunan farklı nev'idan fikri içtima kuralları uygulanacaktır. Bu hükme göre, işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suç nedeniyle cezalandırılmaktadır. Nitekim

⁵⁶⁸ Demirbaş, **a.g.e.**, s. 539.

⁵⁶⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 64.

⁵⁷⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 68; Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 258.

⁵⁷¹ Demirbaş, **a.g.e.**, s. 538-539.

⁵⁷² Üzülmüz, **a.g.e.**, s. 88.

hükmün gerekçesine göre, kişinin işlediği bir eylem ile birden fazla farklı suçun oluşumuna sebebiyet verdiği bir durumda, non bis in idem kuralı uyarınca bu fiilden dolayı ancak bir kez cezalandırılabilmesi gerekmektedir. Böyle bir ihtimalde, fail bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suç sebebiyle cezalandırılmalıdır. Böylelikle, bir fiilden dolayı kişinin birden fazla cezalandırılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır⁵⁷³.

6222 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 4. fıkrasına göre, müsabaka, seyir veya antrenman alanlarına sokulması yasak olan maddeleri kullanarak müsabaka veya antrenman düzeninin bozulmasına sebebiyet veren kişi cezalandırılmaktadır. Bu maddelerin bu yerlere sokulması da ikinci fıkra göre ayrıca suç olarak düzenlenmiştir. Bu durumda, söz konusu maddeleri belirtilen alanlara sokan kişinin aynı zamanda müsabaka veya antrenman düzenini bozması durumunda her iki eylemden de cezalandırılacak mıdır sorusu gündeme gelecektir. Yargıtaya göre, dördüncü fıkradaki suç geçitli (müterakki⁵⁷⁴) bir suç niteliğinde olup, bazen kişiler ikinci fıkradaki suçun işlenmesiyle yetinmeyerek daha ileri gidebilmekte ve söz konusu alet veya maddeleri kullanmak suretiyle müsabaka düzeninin bozulması suçunu işleyebilmektedir. Böylece fail hafif suçtan daha ağır suça geçmekte ve hafif suç ağır suçun içerisinde erimektedir. Bu durumda, fail hakkında sadece ağır olan suçtan ceza verilecektir⁵⁷⁵. Bu tür bir içtima, görünüşte içtima türlerinden tüketen-tüketilen norm olarak da nitelendirilmektedir⁵⁷⁶.

III- TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRATTA BULUNMA VE TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇLARI (M. 14)

Spor müsabakaları sırasında oynanan oyundan veya elde edilen sonuçtan memnun olmayan seyirciler, genelde rakip takımın bazen de kendi takımının sporcularına tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulundukları gibi, rakip takımın temsil ettiği bölgeye yönelik ırksal, dinsel ya da mezhepsel olarak toplum kesimlerini aşağılayan söylemlerde bulunabilmektedirler. Bu istenmeyen eylemler için illa

⁵⁷³ Artuk/Gökçen, *Gerekçeli Ceza Kanunları*, s. 69.

⁵⁷⁴ Demirbaş, *a.g.e.*, s. 539.

⁵⁷⁵ Y. 19. CD, 08.06.2016, E. 2015/19863, K. 2016/19327, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 16.06.2019; Y. 19. CD, 08.06.2016, E. 2015/13785, K. 2016/19328, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 16.06.2019

⁵⁷⁶ Demirbaş, *a.g.e.*, s. 539.

sonuçtan memnun olmamalarına gerek olmamakta, sonuç lehlerine olsa da bu tarz eylemlerde bulunabilmekte, hatta karşılaşma daha başlamadan da bu tür tezahüratlarda bulunabilmektedirler.

Seyircilerin, tehdit veya hakaret içeren tezahüratları sporcuların psikolojisini ve performansını olumsuz olarak etkilemektedir⁵⁷⁷. Hatta seyircilerin bu tarz tepkileri çoğu taraftarı spordan uzaklaştırmaktadır. Özellikle kadınlar maçlara gitmek istememektedir. Bir dönem kadınları stadyumlara teşvik etmek için, özellikle seyircisiz oynama cezası olan maçlarda kadınların maçlara ücretsiz girmeleri sağlanmış olsa da yine de söz konusu eylemlere neredeyse her karşılaşmada rastlanıldığı için kadınlar maçlara pek gitmek istememektedirler. Bu nedenle bu eylemlerin yaptırımsız kalmaması ve ısrarla bu konudaki önlemlerin alınmasına devam edilmesi gerekmektedir.

Çirkin ve kötü tezahürat, FDT'nin 53. maddesinde bir disiplin ihlali olarak düzenlenmiştir. Buna göre, *“Stadyumlarda topluluk halinde söz veya hareketlerle ya da benzeri araçlar ile aşağılayıcı, tahrik veya taciz edici nitelikte tezahüratta bulunulması, devamlılık kıstası uygulanmaksızın yasaktır.”* Bu maddeye göre, ihlalin niteliğine ve sayısına göre değişiklik arz eden, kulüplere para cezası ve/veya seyircisiz oynama cezaları öngörülmüştür. Ayrıca maddenin 3. fıkrasına göre, futbol karşılaşmalarında çirkin ve kötü tezahüratta bulunulması halinde; toplu halde çirkin ve kötü tezahüratta bulunan blok veya bloklara giriş yapan seyircilerin elektronik bilet kapsamındaki kartlarının bloke edilmesi yoluyla karşılaşmaya girişleri engellenecektir. Yine maddenin 8. fıkrasına göre, *“Etnik veya bölgesel ayrımcılık içeren ya da herhangi bir takımın mensuplarını veya taraftarlarını suç failleri veya suç örgütleriyle özdeşleştirecek şekilde toplu olarak tezahürat yapılması yasaktır.”* Böyle bir ihlalde ise seyircisiz oynama ve/veya para cezaları verilebileceği gibi eylemin ağırlığına göre saha kapatma cezası dahi verilebileceği öngörülmüştür.

Çirkin ve kötü tezahürat bir disiplin cezası olarak düzenlenmiş olmasının yanında aynı zamanda, 6222 sayılı Kanun'da bir suç olarak da düzenlenmiştir. Bu bağlamda aşağıda 6222 sayılı Kanun'da düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat bulunma ve toplum kesimlerini aşağılama suçları açıklanacak olup, bu

⁵⁷⁷ Genç, a.g.e., s. 110.

suçların TCK’da düzenlenen hakaret ve halkı kin ve düşmanlığa hakaret suçlarından farkına veya benzerliğine değinilecektir.

A- Kanuni Unsur

Tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma ve toplum kesimlerini aşağılama suçları “Tehdit veya hakaret içeren tezahürat” alt başlığı altında 6222 sayılı Kanun’un 14. maddesinde düzenlenmiştir.

Hükmün ilk fıkrasında tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma suçu düzenlenmiş iken; ikinci fıkrasında toplum kesimlerini aşağılama suçu düzenlenmiştir.

Üçüncü fıkra ise ilk iki fıkra düzenlenen suçların daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali öngörölmüştür.

7182 sayılı Kanun’un 8. maddesiyle, 14. maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir. Buna göre, ilk iki fıkra düzenlenen eylemlerin her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla gerçekleştirilmesi durumunda da bu madde hükümleri uygulanacaktır.

B- Korunan Hukuki Değer

TCK m. 106’da düzenlenen tehdit suçu, kişilerin korkusuz, endişe duymadan, huzur ve güven içinde yaşamalarının sağlanması amacıyla düzenlenmiştir⁵⁷⁸. Bu suç ile korunan değer ise madde gerekçesinde “...tehdidin koruduğı hukuki değer, kişilerin huzur ve sükûnudur; böylece kişilerde bir güvensizlik duygusunun meydana gelmesi engellenmektedir. Bu nedenle, söz konusu madde ile, insanın kendine özgü sulh ve sükûnuna karşı işlenen saldırılar cezalandırılmış olmaktadır. Fakat, tehdidin bu maddeyle korumak istediğı esas değer, kişinin karar verme ve hareket etme hürriyetidir.” şeklinde izah edilmiştir.

⁵⁷⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 345.

TCK m. 125'te düzenlenen hakaret suçunda ise korunan hukuki değer, sosyal saygınlık ve şereftir⁵⁷⁹. Madde gerekçesinde de korunan hukuki değer, bireylerin namusu, haysiyeti, şerefi, toplum içindeki itibarı, diğer kişiler bakımından saygınlığı olarak ifade edilmiştir⁵⁸⁰. Şeref; iç şeref ve dış şeref olarak ikiye ayrılmaktadır. İç şeref, kişinin şerefli bir birey olduğuna ilişkin kendine yönelik beslediği iyi duygu iken; dış şeref ise, bireye insan onuruna dayanan ve diğer kişilerin ona verdiği değer ve saygıdır⁵⁸¹.

TCK m. 216'da düzenlenen halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama suçu üçüncü kısmın beşinci bölümünün "kamu barışına karşı suçlar" başlığı altında düzenlenmiş olup, bu suçla korunan hukuki değer kamu barışının korunmasıdır⁵⁸². Ayrıca madde gerekçesinde, kişilerin düşündüklerini özgür bir ortamda ifade edebilmeleri, demokratik toplumun varlığı için sayılan unsurlardan olduğu belirtilerek suç tanımı yapılırken bu düşüncelerin dikkate alındığı ifade edilmiştir⁵⁸³. Yine suçun düzenlenmesiyle toplumun çeşitli kesimler arasında ortaya çıkabilecek kin ve düşmanlık duygularının doğması da önlenmek istenmiştir⁵⁸⁴.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinde düzenlenen suçları da bu çerçevede ele almak gerekir. Spor alanlarında bireylerin namusu, haysiyeti, şerefi, toplum içindeki itibarı, diğer kişiler bakımından saygınlığının korunması amacıyla 14. maddenin ilk fıkrasının düzenlenmiş olduğunu söyleyebiliriz. Yine 7182 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle hüküm başlığına getirilen "tehdit veya" ibaresiyle, kişilerin huzur ve sükûnunun korunmak istendiği amaçlanmış olduğu söylenebilir.

Çalışmamızın birinci bölümünde Diyarbakırspor örneğinde de belirttiğimiz üzere, Türkiye'de bazen etnik köken veya ırka dayalı olarak toplumun bazı kesimlerine hakaret edildiği görülmektedir. Bir spor kulübü, sırf belli bir bölgeyi temsil etmesi veya belli bir toplum kesimi tarafından desteklenmesinden dolayı, ağır hakaretlere uğrayabilmektedir. Bu bağlamda 6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci

⁵⁷⁹ Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız/İlker, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 503.

⁵⁸⁰ Artuk/Gökçen, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s. 164.

⁵⁸¹ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 503.

⁵⁸² Aykut Ersan, "Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama", **TBB Dergisi**, 2014 (111), ss. 77-106, s. 79; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 736.

⁵⁸³ Artuk/Gökçen, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s. 255.

⁵⁸⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 736.

fikrasında düzenlen suçun ihdasıyla, toplumun belli bir kesiminin belli özelliklerinden dolayı hakarete maruz kalarak kamu barışının bozulmasının önlenmesinin amaçlandığını belirtebiliriz⁵⁸⁵.

C- Fail ve Mağdur

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk fıkrasında düzenlen suç, kanun lafzından da açıkça anlaşılacağı üzere taraftarlar tarafından grup halinde veya münferiden işlenebilir. Başka bir ifadeyle bu suçun işlenebilmesi için faillerin taraftar olması şarttır. Dolayısıyla polis, güvenlik görevlisi gibi stadyumda görev alan kişilerin veya hakemlerin, oyuncuların, teknik heyetin ya da yöneticilerin birbirlerine karşı spor alanında alenen söyledikleri sözler bu madde kapsamında değerlendirilmeyecektir. Örneğin, bir sporcunun tribündeki seyircilere yönelik kötü sözleri bu suç kapsamında ele alınmayacaktır⁵⁸⁶. Yine bir sporcunun hakeme küfür etmesi durumunda, hem suçun taraftar tarafından işlenmemiş olması hem de belli bir kişinin hedef alınarak işlenmiş olmasından dolayı TCK m. 125 hükümleri uygulanacaktır⁵⁸⁷.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlen suçun faili ise sadece taraftarlar tarafından bu suçun işlenebileceği yönünde bir sınırlama yapılmamış olduğundan herkes olabilir⁵⁸⁸. Bu durumda, bir sporcunun rakip takımının oyuncularına karşı sırf belirli bir kesim tarafından desteklendiği için ırkçı sözlerde bulunması durumunda bu suç oluşmuş olacaktır.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinde düzenlen suçların mağduru ise topluma karşı işlenen suçlar söz konusu olduğundan, toplumu oluşturan herkeştir⁵⁸⁹.

⁵⁸⁵ Koca, **a.g.e.**, s. 69.

⁵⁸⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 71; Kemal Ulusoy, "6222 Sayılı Yasanın Taraftara Bakışı ve Getirdiği Yükümlülükler", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Atılâ Elmas" Armağanı**, 2012, ss. 773-794, s. 783-784.

⁵⁸⁷ "... futbolcu olan sanığın, orta hakem olarak görevli bulunan şikayetçinin vermiş olduğu karara itiraz ederek şikâyetçiye sinkaflı küfür ettiği ve şikayetçinin üzerine yürüyerek yumruk vurmak sureti ile şikayetçinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmasına neden olduğu... hakaret olayının futbol sahasında meydana geldiği ve aleniyet unsuru gerçekleştiği halde, sanık hakkında 5237 sayılı TCK.nun 125. maddesinin 4. fıkrasının uygulanmaması suretiyle eksik ceza tayini...", Y. 2. CD, 31.10.2013, E. 2011/38692, K. 2013/24859, Hürmüz, **a.g.e.**, 54-55.

⁵⁸⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 71.

⁵⁸⁹ Gülşen, **Spor Hukuku**, s. 261; Özen, **a.g.e.**, s. 84.

D- Maddi Unsur

1- Konu

Suçun konusu, hareketin yöneldiği kişi ya da şey olup, bazen bir insanın maddi veya manevi varlığı da olabilir. Örneğin hakaret suçunda suçun konusu kişinin şerefidir⁵⁹⁰. Bununla birlikte, 6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk fıkrasındaki kötü tezahürat suçu açısından belirli biri kişi hedef veya muhatap alınması gerekmediğinden alındığı takdirde ise TCK m. 125'teki hakaret suçu oluşacağından, kötü tezahürat suçunun konusunun yöneldiği bir kişi ya da şey olduğundan bahsedilemez.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlen suçun konusunu ise maddede sayılan özelliklere sahip toplum kesimi oluşturmaktadır. Bu özelliklerin dışında bir özellikten dolayı belli bir toplum kesimine hakaret teşkil eden söz ve davranışlarda bulunulmuşsa, söz konusu suç oluşmayacaktır⁵⁹¹.

2- Fiil

a- Hareket

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk fıkrasındaki suçun oluşabilmesi için, müsabaka alanlarında veya çevresinde taraftarların bireysel olarak ya da grup şeklinde belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan veya gören kişiler tarafından tehdit veya hakaret olarak algılanacak şekilde aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları fiilinin gerçekleşmesi gerekmektedir⁵⁹². Dolayısıyla

⁵⁹⁰ Artuk/Gökçen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 377-378.

⁵⁹¹ "... sanığın kalabalık bir grup şeklinde bulunan stadyumda 'o.. çocukları Elazığlılar ananızın a..a sokarım' şeklindeki sözlerinin etnik köken kastedilerek söylenen bir söz olmadığı, karşı takım taraftarlarını tarif için kullanılan bir söz olduğu, 6222 sayılı yasanın 14/1. maddesinde belirtilen nitelikte önödeme suçlarından olduğu, sanığın yasal unsurları itibarı ile oluşmayan atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerektiği (yerel mahkeme)... Sanık hakkında 6222 sayılı Yasanın 14/2 maddesi uyarınca cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmış olup, yargılama sonucunda eylemin ayın Yasanın 14/1 maddesinde düzenlenen ve ön ödemeye tabi suçu oluşturduğu mahkemece kabul edildiğine göre... sanığa ön ödeme ihtarında bulunularak sonucuna göre hüküm tesisi gerektiği gözetilmeden...", Y. 7. CD., 22.04.2014, E. 2014/4755, K. 2014/8152, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 55-56.

⁵⁹² "... Sökespor ve İzmirspor takımları arasında oynanan maç sonrasında İzmirsporlu futbolcuların sahadan soyunma odasına doğru gittikleri esnada sanık N. A.'nın, İzmirsporlu futbolcular olan mağdurlara 'ananızı sinkaf ederiz, o...pu çocukları' şeklinde hakaret içerikli sözler söylediği, sanığın

hakaret olarak algılanmayacak olan nezaket dışı ve kaba söz niteliğindeki “lan” ya da “yazıklar olsun” gibi ifadeler bu suçu oluşturmazdır.⁵⁹³

6222 sayılı Kanun’un 14. maddesinin ilk fıkrasındaki suçun TCK m. 125’teki hakaret suçundan farkı, belirli bir kişinin hedef veya muhatap alınmamasıdır. Başka bir ifadeyle, söz konusu eylem belli bir kişiyi hedef veya muhatap alması durumunda, artık TCK m. 125 hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca suçun alenen işlenmesi bu suçun oluşabilmesi açısından maddi bir unsur iken⁵⁹⁴; TCK’daki hakaret suçu açısından ise cezayı arttıran nitelikli bir haldir. Yine diğer bir fark da bir ceza muhakemesi şartı olan şikâyet açısındandır. Buna göre, 14. maddedeki suç bakımından şikâyet bir muhakeme şartı olarak öngörülmemişken; TCK’daki hakaret suçu kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenmesi hariç şikâyet bir muhakeme şartı olarak öngörülmüştür (TCK, m. 131/1).

Peki, söz konusu eylem belli bir kişiyi hedef almasına rağmen, bu kişi şikâyet hakkını kullanmadığı takdirde ne olacaktır? Böyle bir durumda, Özgenç’e göre fiil alenen işlenmiş olduğu için⁵⁹⁵; Üzülmüş’e göre ise hakaretimiz söz veya davranışların belli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın uygulanması öngörüldüğünden, faillerin 6222 sayılı Kanun’un 14. maddesinin ilk fıkrasında tanımlanan suça ilişkin hükümlere göre cezalandırılmalıdır⁵⁹⁶. Başka bir ifadeyle

mağdurlara hitaben bu şekilde sözler sarfetmeleri üzerine emniyet güçlerince hemen kamera çekimine başlandığı ve bu konuya ilişkin tutanağın düzenlendiği, sanıklar hakkında kamu davası açıldığı, yargılama sırasında sanığa ön ödeme ihtaratında bulunduğu anlaşılmıştır... Sanığın üzerine atılı hakaret içeren tezahürat suçunu işlediği kanaatine varıldığından 6222 sayılı Kanun’un 14/1. maddesi uyarınca takdiren alt haddten adli para cezası ile cezalandırılmasına, takdiri indirim maddesinin uygulanmasına karar verilmiş, sanığın başka bir suçtan daha önce hakkında verilen ve açıklanması geri bırakılan hükümdeki deneme süresi içinde dosyamıza konu suçu işlemiş olması ve deneme süresini iyi halli geçirmemiş olması nedeniyle verilen hükmün açıklanması geri bırakılmamış, 6222 sayılı Yasa’nın 18/1. maddesi uyarınca hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklanma güvenlik tedbiri uygulanmıştır (yerel mahkeme)... sanık müdafinin temyiz nedenleri yerinde görülmemiş olmakla...”, Y. 19. CD, 30.03.2016, E. 2015/31705, K. 2016/14202, Hürmüz, a.g.e., s. 58-59.

⁵⁹³ “... amatör lig maçında seyirci bölümünde oturan sanığın, orta hakem olarak görev yapan katılana yönelik sarf ettiği kabul edilen, “lan sen ne biçim adamsın yazıklar olsun...” biçimindeki sözlerin, nezaket dışı ve kaba söz niteliğinde olup, hakaret suçunun yasal unsurlarını oluşturmadığı gözetilmeden ve eylemin, 6222 sayılı Kanun’un 14/1. maddesi kapsamında kalıp kalmadığı tartışılmadan, yerinde olmayan gerekçeyle mahkûmiyet hükmü kurulması...”, Y. 18. CD, 16.11.2015, E. 2015/8559, K. 2015/11175, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 17.06.2019

⁵⁹⁴ Koca, a.g.e., s. 70.

⁵⁹⁵ Özgenç, a.g.e., s. 117.

⁵⁹⁶ İlhan Üzülmüş, “622 sayılı Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Suçların ve Kabahatlerin İçtimai”, in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmüş, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 85-94, s. 90.

böyle bir ihtimalde, 14. maddenin birinci fıkrasındaki hükümlere göre resen soruşturma ve kovuşturma yürütülecektir.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin gerekçesine göre, ilk fıkrada tanımlanan kötü tezahürat suçu spor alanlarında veya çevresinde⁵⁹⁷ işlenebilecek olduğu gibi, Kanun'un amaç ve kapsam maddeleri göz önünde bulundurulduğunda taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde bulundukları yer ve mekânlarda veya karşılaşmanın yapılacağı yere gidiş-geliş güzergâhlarında da işlenebilecektir⁵⁹⁸. Söz konusu alanlarda olmayan, örneğin bir kahvehane ya da kafede karşılaşmayı televizyondan izleyen kişilerin maçtan sonra dışarı çıkıp tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunmaları durumunda, söz konusu eylem Kanun kapsamı dışında bir yerde gerçekleşmiş olacağından genel hükümlere göre işlem yapılacaktır⁵⁹⁹. Bununla birlikte, 7182 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 6222 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yer alan spor alanının kapsamı genişletilmiştir. Buna göre spor alanının kapsamına, “*özel seyir alanları*” ile “*müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar hâlinde toplandıkları yerleri, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçları ya da takımların kamp yaptığı yerleri*” de alınmıştır. Yine aynı kanunun 8. maddesiyle, hükme dördüncü bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkraya göre, ilk iki fıkrada belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi hâlinde de bu madde hükümleri uygulanacaktır. Dolayısıyla söz konusu suçların spor alanı dışında da işlenebilmesi mümkün hale gelmiştir. Örneğin, sosyal medya üzerinden bu suç işlenebilecektir.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasındaki suçun oluşması için ise yine suçun spor alanlarında veya çevresinde işlenmesi ve toplum kesimlerine ırk, dil,

⁵⁹⁷ “20.10.2013 tarihinde... - ...A.Ş. futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası öncesinde sanığın da içerisinde bulunduğu... taraftarı spor alanı çevresi sayılan stadyum önünde bulunan emniyet bariyerini aşp... A.Ş. taraftarlarının olduğu yere yürüyerek ‘anarı sin kaf edeyim Adana’ biçimindeki eylemlerinin 6222 sayılı Kanun’un 14/1. maddesinde tanımlanan suçu oluşturacağı cihetle, sanığın aşamalarındaki tutanak içeriğini kabul etmediğine yönelik savunması karşısında, 20.10.2013 tarihli tutanak ile savunma arasındaki çelişkinin giderilmesi bakımından; söz konusu tutanak altında imzası bulunanların duruşmaya davet edilip tanık sıfatıyla beyanlarının alınarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden, eksik kovuşturma ile yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...”, Y. 19. CD, 17.05.2016, E. 2015/33944, K. 2016/18153, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 18.06.2019

⁵⁹⁸ Hürmüz, a.g.e., s. 53.

⁵⁹⁹ Ertaş/Petek, a.g.e., s. 321.

din, etnik köken, mezhep veya cinsiyet farkı gözeterek hakaret oluşturan söz ve davranışlarda bulunulması gerekmektedir.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasındaki suçla kamu barışının korunması amaçlanmış olduğu için, bir kimsenin sırf maddede sayılan özelliklerden dolayı hakarete uğramış olması bu suçu oluşturmaz. Bu suç, ancak maddede sayılan niteliklere sahip ve toplumun bir kesimini oluşturan belirsiz sayıdaki kişilerin aşağılanması sonucu oluşabilir. Örneğin, siyahi bir oyuncunun sırf bu özelliği nedeniyle takım arkadaşı veya rakip bir oyuncu tarafından aşağılanması durumunda bu suç oluşmayacaktır⁶⁰⁰.

b- Netice

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinde tanımlanan iki suç da, neticeli suçlar olmayıp sırf hareket suçu niteliğindedir. Yine bu suçlar zarar suçları olmayıp, tehlike suçudurlar⁶⁰¹. Söz konusu suçlar bakımından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması şartı aranmadığı için soyut tehlike suçu niteliğindedir.

Belirtmek gerekir ki, TCK m. 216/1'de aranan "*kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması*" gibi bir koşul öngörülmüş olsaydı somut tehlike suçu söz konusu olacaktı⁶⁰². Bu bakımdan, 6222 sayılı Kanun m. 14/2'deki suç ile TCK m. 216/1'deki suç ayrı nitelikte suçlardır.

E- Manevi Unsur

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinde tanımlanan her iki suç da kasten işlenebilen suçtur. Bu suçlar taksirle işlenebilecek nitelikte suçlar değildir. Buna göre, ilk fıkradaki suç açısından failin spor alanında veya çevresinde aleni olarak duyan veya gören kişiler tarafından tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda söz ve davranışlarda bulunduğunu bilmesi gerekmekte iken; ikinci fıkra düzenlenmiş olan

⁶⁰⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 71.

⁶⁰¹ Özen, **a.g.e.**, s. 88.

⁶⁰² Centel/Zafer/Çakmut, **a.g.e.**, s. 268.

suç açısından failin sayılan özelliklerden biri dolayısıyla toplumun belli bir kesimini aşağıladığını bilmesi gerekmektedir⁶⁰³.

F- Suçun Nitelikli Halleri

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, ilk iki fıkradaki suçların yazılı pankart asılması veya taşınması yahut duvarlara yazı yazılması yoluyla işlenmesi durumunda verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.

G- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk fıkrasında tanımlanan suç, aleni olarak duyan veya gören kişiler tarafından tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda söz ve davranışlarda bulunulmasıyla ya da tehdit veya hakaret teşkil eden bu sözü içeren yazının yazılmasıyla tamamlanacaktır. İkinci fıkrada düzenlenen suç ise hükümde belirtilen özelliklerden biri dolayısıyla toplumun belli bir kesiminin aşağılanması veya bu aşağılanmayı içeren yazının yazılmasıyla tamamlanacaktır. Bu nedenle her iki suç da sırf hareket suçu olup, teşebbüse kural olarak elverişli değildir⁶⁰⁴.

2- İştirak

İştirak bakımından, 6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinde tanımlanan suçlar farklı bir özellik arz etmemektedir. Dolayısıyla bu hususta, genel hükümler uygulanacaktır⁶⁰⁵.

3- İçtima

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk fıkrasında belirtilen fiilin belirli bir kişinin hedef veya muhatap alınarak işlenmesi durumunda artık ilk fıkradaki suç oluşmayacak olup, TCK'daki tehdit ya da hakaret suçu oluşacaktır. Nitekim 14.

⁶⁰³ Koca, **a.g.e.**, s. 72.

⁶⁰⁴ Koca, **a.g.e.**, s. 73.

⁶⁰⁵ Koca, **a.g.e.**, s. 73.

maddenin ilk fıkrasına göre fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturduğu takdirde bu fıkra göre suç oluşmayacaktır. Bu kapsamda, söz konusu suçların alınabilecek cezaları mukayese edildiğinde; 14. maddedeki suç işlendiğinde elli günden az olmamak üzere adli para cezası verilebilecekken; TCK'daki tehdit veya hakaret suçu açısından seçimlik ceza olarak adli para cezası verildiği takdirde bu ceza TCK m. 61/9 uyarınca 90 günden az olamayacaktır. Yine 14. maddenin ilk fıkrasındaki suç bakımından bir üst sınır belirlenmemiş olduğundan, TCK m. 52/1 uyarınca verilecek adli para cezası yedi yüz otuz günden fazla olamazken, TCK'daki hakaret suçunun temel şekli açısından verilebilecek en üst adli para cezası TCK m. 61/9 hükmünden atıfla m. 125/1'da üst sınır olarak öngörülen iki yıllık adli hapis cezasına denk gelen gün miktarını geçemeyecektir.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk fıkrası açısından asli – tali norm gereği görünüşte içtima söz konusudur. Üzülmez'e göre, burada görünüşte içtima söz konusu olmakla beraber, aynı sonuca farklı neviden içtima hükümlerinin uygulanarak varılması da mümkündür⁶⁰⁶.

Bir taraftar ya da taraftar grubunun hem yasak bir alana girmesi hem de tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunması durumunda, kanaatimizce ortada iki ayrı yasa hükmünün ihlali, iki ayrı eylem ve birbirinden bağımsız iki ayrı suç söz konusu olduğundan gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır⁶⁰⁷.

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasındaki suç ile TCK m. 216/2'de düzenlenen suç aynı unsurlara sahiptir. Çünkü bu hüküm aynen şöyledir; *“Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* Buna göre, 14. maddenin ikinci fıkrasındaki suçu oluşturan bir eylem

⁶⁰⁶ Üzülmez, **a.g.e.**, s. 90.

⁶⁰⁷ “... her ne kadar sanığın izinsiz ve yetkisi olmaksızın sahaya girdiği ve hakaret olarak algılanabilecek sözlerde bulunduğu iddia olunmuş ise de, sanığın olay sırasında sahaya girmediği... anlaşılmakla sanığın üzerine atılı ‘Yetkisiz Olarak Müsabaka Alanına Girme’ suçundan beraatine karar verilmiş, yine sanık hakaret etmediğini savunmuş ise de, dosyada mevcut CD ve bu CD'ye ait çözüm tutanağı göz önüne alınarak sanığın tel örgülere yaslanarak hakaret içerikli sözler söylediğinin sabit olduğu, maçın hakemlerinin şikâyetinin bulunmadığı... sanığın ‘Spor Alanında Hakaret Olarak Algılanacak Söz Söyleme’ şeklindeki suçunun sübut bulduğuna kanaat getirilerek eylemine uyan 6222 SY'nın 14/1. maddesi uyarınca takdiren alt sınırdan uzaklaşmaksızın cezalandırılmasına ve yine aynı yasanın 18/1. maddesi uyarınca spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilmiş...”, Y. 19. CD, 22.06.2016, E. 2016/994, K. 2016/20096, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 61-63.

aynı zamanda TCK m. 216/2'deki suçu da oluşturacaktır. Bu ihtimal kanun koyucu tarafından da öngörülmüş ve hükme fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması şartı getirilmiştir. Bununla birlikte, hükmün ilk halinde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmüşken, daha sonra 6259 sayılı Kanun değişikliği⁶⁰⁸ ile bu fıkra da öngörülen ceza üç aydan bir yıla kadar şeklinde indirilmiştir. TCK m. 216/2'de öngörülen ceza ise altı aydan bir yıla kadar hapistir. Dolayısıyla değişiklikten önce 14. maddenin ikinci fıkrasında daha fazla ceza öngörülmüş olduğu için spor alanlarında ve çevresinde halkın bir kesimine din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı gözeterek hakaret oluşturan söz ve davranışlarda bulunan bir kimse 6222 sayılı Kanun'a göre cezalandırılacaktı. Ancak söz konusu değişiklikten sonra, artık 6222 sayılı Kanun'un m. 14/2 hükmüne göre değil, TCK m. 216/2'ye göre cezalandırılabilecektir. Başka bir ifadeyle, spor alanlarında veya çevresinde olmuş olsun olmasın söz konusu türde yapılacak bir eylem hakkında sadece TCK m. 216/2 hükmü uygulanabilecektir⁶⁰⁹. Şen'e göre de m. 14/2'nin ihlali durumunda TCK m. 216/2 hükmü uygulanacaktır. Ancak Şen'e göre, TCK m. 216/2'de kullanılan "aşağılama" ibaresi ile 6222 sayılı Kanun m. 14/2'deki "hakaret" ibaresi birbirinden farklı kavramlardır. Aşağılamada bir tahkir veya tezyif, yani değersiz gösterme veya küçük görme olup olmadığına bakılırken, hakarette kişinin aşağılama kastının olup olmadığına bakılmaksızın doğrudan söylediği sözler önem arz etmektedir. Bu bakımdan, "hakaret" kavramının "aşağılama" kavramına nazaran daha geniş olduğu, sövmenin hakaret kapsamında olduğu, bunun dışında "madde-i mahsusı tayin etmek" olarak tarif edilen bir isnatta bulunmanın da hakaret kapsamında değerlendirilmesi gündeme gelebilir. Bununla birlikte, "hakaret" kavramı bir kimseyi hedef alması açısından "aşağılama" kavramına göre daha dardır. Şen'e göre, 6222 sayılı Kanun m. 14/2'de "aşağılama" kavramına yer verilmeli ve TCK m. 216/2'deki cezaya göre daha ağır bir ceza öngörülmelidir⁶¹⁰. Ancak Şen'in bu görüşünün ilk kısmına katılmakla birlikte, sonuç kısmına katılmamaktayız. Çünkü ortadaki karışıklığı gidermek ve sırf spor alanlarındaki söz konusu eylemden TCK'ya göre değil de 6222 sayılı Kanun'a göre ceza verilebilmesinin önünü açabilmek adına 6222 sayılı Kanun'daki öngörülen cezanın arttırılmasını belirtmek, ölçülülük ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Zaten bu görüş doğrultusunda yorum yaptığımızda, "aşağılama" kavramı ile "hakaret" kavramları birbirinden farklı olduğuna göre, somut olaydaki eylem de sadece hakaret

⁶⁰⁸ 10/12/2011 tarihli ve 6259 sayılı Kanun m. 3, 15.12.2011 tarih ve 28143 sayılı R.G.

⁶⁰⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 72.

⁶¹⁰ Şen, **a.g.e.**, s. 97.

içermekteyse bu durumda TCK m. 216/2'ye gidilemeyecektir. Bu bağlamda ortada aşğılama varsa da zaten somut olaydaki eylem m. 14/2 kapsamından çıkıp, TCK m. 216/2 kapsamına girecektir.

Ancak belirtmek gerekir ki, 7182 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle ikinci fıkrada öngörülen cezada yine değışiklik yapılmış ve "üç aydan bir yıla" şeklindeki ceza "bir yıldan üç yıla" şeklinde değıştirilmiştir. Böylece, yeni durumda TCK m. 216/2 hükmü değil, 6222 sayılı Kanun m. 14/2 hükmü uygulanacaktır. Neticeten asli norm – tali norm ilişkisi kapsamında görünüşte içtima söz konusudur. Ancak Üzölmez'e göre, burada görünüşte içtima söz konusu olmakla beraber, aynı sonuca farklı neviden içtima hükümlerinin uygulanarak varılması da mümkündür⁶¹¹.

IV- SPOR ALANLARINDA TAŞKINLIK YAPILMASI VE TESİSLERE ZARAR VERİLMESİNE YÖNELİK SUÇLAR (M. 17)

A- Kanuni Unsur

6222 sayılı Kanun'un "Spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesi" alt başlıklı 17. maddesinde, TCK'nın 86 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan kasten yaralama suçuna ve m. 151 ve devamında düzenlenmiş olan mala zarar verme suçuna atıf yapılmıştır.

6222 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ilk fıkrasında, spor alanlarında gerçekleşen kasten yaralama ve mala zarar verme suçlarının şikâyet aranmadan TCK'daki ilgili hükümlere göre cezalandırılacağı ve bu alanlardaki eşyaların mala zarar verme suçu açısından kamu malı niteliğinde olacağı düzenlenmişti. Ancak 7182 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle, öngörülen TCK'daki ceza, TCK'daki cezanın yarı oranında artırılacağı şeklinde değıştirilerek ağırlaştırılmıştır.

6222 sayılı Kanun'un 17. maddesinin son fıkrasında ise, ilk fıkra kapsamındaki suçların işlenmesi yoluyla müsabaka, antrenman veya seyir alanlarına ve bu alanlardaki eşyaya zarar verilmiş olması durumunda kimlerin sorumlu olacağı belirtilmiştir.

⁶¹¹ Üzölmez, a.g.e., s. 90-91.

B- Genel Açıklamalar

Farklı spor dallarında da görülebilmekle birlikte, çoğunlukla futbol karşılaşmalarında maçın deplasmanda veya evinde olması fark etmeksizin yenilen takımın taraftarlarının oturma yerleri⁶¹² gibi spor alanlarına zarar vermelerine veya rakip takım taraftarlarını yaralamalarına hatta öldürmelerine şahit olunabilmektedir⁶¹³. Bu tür eylemler TCK’da suç olarak düzenlenmiş olmakla birlikte, 6222 sayılı Kanun ile atıf yapılmış olup, aynı zamanda özellik arz eden düzenlemeler getirilmiştir.

TCK’da düzenlenmiş olan kasten yaralama suçunun ve mala zarar verme suçunun temel şekilleri mağdurun şikâyetine tabi kılınmışken, 6222 sayılı Kanun’un 17. maddesinde bu suçların spor alanlarında meydana gelmesi durumunda şikâyet şartı olmayacağı öngörülmüştür⁶¹⁴. Başka bir ifadeyle, spor alanlarında meydana gelmeyen suçlar açısından 17. maddenin uygulanmayacağı anlaşılmaktadır. 6222 sayılı Kanun’un 3/1-g bendinde spor alanından ne anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre spor alanı, “*Spor müsabakalarının veya antrenmanların gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve bu Kanunun uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanları*” ifade eder. Yine 18. maddenin 2. fıkrasına göre, seyirden yasaklanma tedbirine ilişkin hükümlerin taraftar gruplarınca spor alanlarının dışında işlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat, kasten yaralama ve mala zarar verme suçları açısından da uygulanacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla kanun koyucunun spor alanı dışı ve içinde kalan yerler bakımından bir ayırım yaptığı düşünülebilir. Bununla birlikte, Kanun’un “Amaç” başlıklı 1. maddesine göre, Kanun’un amacı karşılaşma öncesinde, esnasında veya sonrasında spor alanları ile bunların çevresinde, taraftarların geçici veya sürekli olarak gruplar halinde

⁶¹² “... futbol maçından sonra kale arkası tribününde bulunan koltukları iddia olunan olayda, dosyada bulunan görüntü ve fotoğraflarda görüntülerdeki seyircilerin kim olduklarının tespit edilememesi, gerek Karşıyaka taraftarlarının oturduğu tribünde gerekse Göztepe taraftarlarının oturduğu Mersinli kale arkası tribününde toplam 2309 adet koltuk kırıldığı...”, Y. 15. CD, 24.06.2015, E. 2014/24489, K. 2015/27376, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 102.

⁶¹³ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 323.

⁶¹⁴ “Sanığın ve mağdurun karşılıklı müsabaka yapan futbol takımlarının futbolcusu oldukları ve sanığın suçu maç sonunda saha içinde işlemesi nedeniyle 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesi gereğince suçun takibinin şikâyet tabi olmadığı gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi...”, Y. 3. CD, 02.06.2015, E. 2015/1217, K. 2015/18626, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 20.06.2019; “6222 sayılı... Kanunun 17. maddesinde ‘Spor alanlarında kasten yaralama suçunun veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde şikâyet şartı aranmaksızın 26/09/2004 tarihli Türk Ceza Kanunun ilgili maddelerine göre cezaya hükmolunur’ hükmü gereğince şikâyetten vazgeçme nedeniyle kamu davasının düşürülmesine karar verilemeyeceğinin gözetilmemesi...”, Y. 3. CD, 29.09.2015, E. 2015/8813, K. 2015/26361, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 20.06.2019

bulundukları yerlerde veya karşılaşmanın yapılacağı yere gidiş-geliş güzergâhlarında düzensizlik ve şiddetin önlenmesi olup, yine “Kapsam” başlıklı 2. maddesine göre, söz konusu alanların Kanun’un kapsamında olacağı belirtilmiştir. Şayet Kanun’daki her maddede bu sayılan alan ve güzergâhları ararsak, bu durumda Kanun koyucunun amacına aykırı davranmış oluruz. Bu nedenle 17. maddeyi 1 ve 2. maddelerle birlikte okumak gerekir. Kaldı ki, 5149 sayılı Kanun’da taraftarların geçici veya sürekli olarak gruplar halinde bulundukları yer ve mekânlar ile karşılaşmanın yapılacağı yere gidiş-geliş güzergâhlarını kapsamamaktaydı ve bu alanlar 6222 sayılı Kanun kapsamına alınarak uygulama alanı daha da genişletilmiştir. Bununla birlikte, Yargıtay 17. maddeyi lafzi olarak yorumlamakta ve bu maddeyi sadece 3/1-g bendiyle birlikte değerlendirmektedir⁶¹⁵. Örneğin, Yargıtay bir kararında mala zarar verme suçundan verilen cezaya ilişkin mahkûmiyeti onamıştır. Temyize konu olan olay suça sürüklenen bir çocuğun yaşları büyük olması nedeniyle haklarındaki soruşturma evrakı ayrılan şahıslarla birlikte oynanan bir futbol müsabakasından sonra sporcuları taşıyan müştekinin sürücülüğünü yaptığı otobüse, taş, yumurta ve pet şişe atarak otobüsün sol arka camının kırılmasına, kaportasında çökmeler meydana gelmesine neden olmuştur⁶¹⁶. Bununla birlikte, 7182 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle 6222 sayılı Kanun’un 3. maddesinde yer alan spor alanının kapsamı genişletilmiştir. Buna göre spor alanının kapsamına, “*özel seyir alanları*” ile “*müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar hâlinde toplandıkları yerleri, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçları ya da takımların kamp yaptığı yerleri*” de alınmıştır. Dolayısıyla Yargıtay kararına konu olan söz konusu olaydaki gibi müsabakadan sonra geliş güzergâhında sporcuları taşıyan bir otobüse zarar verildiği takdirde kamu malına zarar verme suçu oluşacağı konusunda artık bir tereddüt bulunmamaktadır.

⁶¹⁵ “... sanıkların üzerlerine atılı ‘olay tarihinde bir futbol müsabakası için Bolu iline gelen Kartalspor’a ait bulunan 34 UT 8541 plaka sayılı otobüsün camının taşlanmak suretiyle kırılması’ eyleminin, 6222 sayılı Kanun’un 3/1-g maddesinde tanımlanan ‘spor alanı’ içerisinde meydana gelmemesi karşısında, anılan mala zarar verme suçunun soruşturulmasının ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş...”, Y. 7. CD, 09.07.2014, E. 2014/5611, K. 2014/14512, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 22.06.2019

⁶¹⁶ Y. 15. CD, 12.03.2014, E. 2013/15471, K. 2014/4561, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 23.06.2019

Kasten yaralama suçu ve mala verme suçu ile birlikte başka suçların da işlenmesi mümkündür. Örneğin, bir kişi hem yasak bir alana girip, hem hakaret suçunu işleyip hem de kasten yaralama suçunu işleyebilir⁶¹⁷. Böyle bir durumda, üç ayrı bağımsız suç söz konusu olduğundan gerçek içtima hükümlerinin uygulanması gerekir. Nitekim TCK m. 43/3 uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı suçlardan biri de kasten yaralama suçudur.

Belirtmek gerekir ki, 6222 sayılı Kanun'un 17. maddesinde atıf yapılmayıp da spor alanlarında veya çevresinde işlenebilecek suçlar söz konusu olabilecektir. Bu suçlara, tehdit suçunu (TCK, m. 106)⁶¹⁸, görevi yaptırmamak için direnme suçunu (TCK, m. 265)⁶¹⁹ ve kasten öldürme suçunu (TCK, m. 81 vd.) örnek olarak verebiliriz. Bu gibi durumlarda tabii ki genel hükümler uygulanacaktır.

Spor müsabakası sırasında sahaya inen taraftarların ya da hakemin kararına tepki gösteren bir sporcunun hakeme saldırması durumunda hukuka uygunluk sebeplerinden

⁶¹⁷ "... futbol müsabakası öncesinde amigoluk yapmak maksadıyla saha içiresine giren sanığın, görevli olmayanların saha içerisinden çıkması amacıyla yapılan 3 anonsa rağmen saha içinden çıkmaması ve rakip takımın seyircilerini tahkir eder nitelikte davranışları üzerine görevli polis memurları tarafından sahaya terk etmesinden sonra müştekilere 'sizin ananızı sinkaf ederim, şerefsizler, siz kim oluyorsunuz beni buradan çıkariyorsunuz' diyerek hakaretlerde bulunduğu ve tekme ve yumrukla saldırarak alınan doktor raporlarına göre müştekilerin tümünü basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek şekilde yaraladığı, sanığın bu şekilde üzerine atılı suçları işlediği...", Y. 5. CD, 20.06.2013, E. 2012/11905, K. 2013/6902, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 95.

⁶¹⁸ "Futbol maçı sırasında kırmızı kart görmeleri nedeniyle oyundan çıkarılan sanıkların, maç bitiminde sahaya koşup gözlemci ve hakem olan müştekileri 'sizinle görüşeceğiz, sizi buradan çıkarmayacağız, sizi döveceğiz' diyerek tehdit etmeleri biçiminde gerçekleşen olayda, sanıkların daha önceden fikir ve irade birliği içinde ve birlikte tehdit kastıyla hareket ettiklerine ilişkin kanıtlar gösterilip gerekçesi açıklanmadan, yetersiz gerekçeyle TCK'nın 106/2-c maddesi uyarınca hükümlülük kararı verilmesi...", Y. 4. CD, 14.05.2013, E. 2011/16618, K. 2013/14635, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 26.06.2019

⁶¹⁹ "Sanığın, suç tarihinde yapılan futbol müsabakasının sonucunu beklemeden duvardan atlayarak dışarıya çıkmasına engel olan müşteki kolluk görevlilerine görevlerini yaptırmamak için tehdit edip, cebir uygulayarak memura direnme suçunu işlediği iddia edilen olayda; sanığın eylemi üzerinde durularak, bunun yasaklanmış bir fiil olup olmadığı ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirilip, müştekilerin hangi yasal görevlerini yaptırmamak için direndiğinin tespiti ile eylemlerinin 'kasten yaralamaya teşebbüs' ve 'tehdit' veya 'görevli memura direnme' suçlarından hangisini oluşturduğunun denetime olanak verecek şekilde tartışılarak sonucuna göre hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken eksik soruşturma ve yanlış gerekçeyle hüküm kurulması", Y. 5. CD, 11.03.2014, E. 2013/317, K. 2014/2591, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 26.06.2019; "Sanığın, futbol müsabakasının bitiminde soyunma odasına gitmekte olan hakemlere koşarak saldırdığı sırada, sahada hakemleri korumakla görevli polis memuru müştekinin üzerine atlayıp yakasından tutarak ittirdiği, müştekinin, görevli arkadaşının yardımı ile yere düşmekten kurtulduğu, sanığın diğer görevlilerin müdahalesi ile olay yerinden uzaklaştırıldığı olayda sanığın, görevi olay yerinde asayiş sağlamak ve o an için hakemleri korumak olan müştekinin engellemesini bertaraf edebilmek için üzerine atlamak, yakasından çekip kenara itirmek suretiyle zor kullanıp ancak diğer görevlilerin yardımı ile olay yerinden uzaklaştırılabilmiş olması nedeniyle görevi yaptırmamak için direnme suçunun tüm dosya kapsamı ile sabit olmasına karşın yazılı gerekçe ile beraatine karar verilmesi...", Y. 5. CD, 25.09.2014, E. 2013/4249, K. 2014/9020, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 26.06.2019

yasal savunmanın tartışılması da gündeme gelecektir⁶²⁰. Kanaatimizce böyle bir durumda şartları oluştuğu takdirde, hakemin ya da saldırıya uğrayan görevlinin TCK m. 25/1 yani yasal savunma hükmünden yararlanması gerekmektedir.

C- Suçun Nitelikli Halleri

1- Kasten Yaralama Suçunun Nitelikli Halleri

Kasten yaralama suçunun nitelikli unsurları, temel şekliyle birlikte TCK. m. 86'da düzenlenmiştir. Buna göre, kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olması halinde kasten yaralama suçu oluşmuş olacaktır.

Kasten yaralama suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali hükmün ikinci fıkrasında düzenlenmiş olup, bu hal kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması durumudur.

Kasten yaralama suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri ise hükmün üçüncü fıkrasında düzenlenmiş olup, buna göre; bu suçun “Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı”, “Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı”, “Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle”, “Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle” veya “Silahla”, işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır. Bu hallerden biri olan “kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle” şeklindeki nitelikli hali, 6222 sayılı Kanun'un 20. maddesi bakımından önem arz etmektedir. Çünkü bu hükme göre, spor karşılaşmalarında görev yapan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılacaktır.

⁶²⁰ “Karşılaşmayı yönetmekle görevli olan katılan-sanık Ö.F.'in, diğer katılan-sanık Önal'a önce sarı kart gösterdiği, Önal'ın bu kartı yırtıp hakem'in yüzüne fırlattığı, hakemin bu kez kırmızı kart göstermesi üzerine ona saldırıp darp etmeye başladığı, katılan sanık Ömer Fatih'in, yaralama eylemine maruz kalması sonucu kendisini korumak için katılan sanık Önal'a vurduğunun anlaşılması karşısında; olayın çıkış nedeni ve gelişimi üzerinde durulup, katılan-sanık Ö.. E.. lehine TCK'nın 25. maddesinde gösterilen meşru savunma hükümlerin uygulanma olanağının tartışılmaması...”, Y. 4. CD, 21.01.2015, E. 2014/31271, K. 2015/1793, Hürmüz, a.g.e., s. 100.

Yine suçun silahla işlenmesi durumunda bu suçun nitelikli hali oluşacak olup, spor alanlarına yasak madde sokma ve müsabaka düzenini bozma suçları bakımından oluşabilecek sorumluluk hali ayrıdır.

6222 sayılı Kanun'un 20. maddesinde, spor karşılaşmalarında görev yapan gözlemci, hakem, saha komiseri ve temsilcilerin bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılacağı öngörülmüştür⁶²¹. Yine 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesine göre, spor organizasyonlarında görevlendirilen kişiler görevlerini yürüttükleri sırada ve görevleri ile ilgili hususlarda kamu görevlisi sayılacak olup, Ceza kanunlarının icra edilmesi açısından, bunların fail ya da mağdur olduğu suçlarda da kamu görevlisine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu nedenle hakem, gözlemci, saha komiseri veya temsilci gibi kamu görevlisi sayılan kişilere karşı kasten yaralama suçunun işlendiği hallerde bu suçun nitelikli hallerinden biri olan TCK m. 86/3-c'de düzenlenen cezayı ağırlaştıran nitelikli hali yani *"kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle"* şeklindeki nitelikli hali oluşacaktır⁶²².

2- Mala Zarar Verme Suçunun Nitelikli Halleri

Mala zarar verme suçunun temel şekli ise TCK m. 151'de düzenlenmiş olup, bu suçun nitelikli hali TCK m. 152'de düzenlenmiştir. Bu maddede sayılan ve daha ağır cezayı gerektiren nitelikli haller şunlardır: *"Kamu kurum ve kuruluşlarına ait, kamu hizmetine tahsis edilmiş veya kamunun yararlanmasına ayrılmış yer, bina, tesis veya diğer eşya hakkında"*, *"Yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında"*, *"Devlet ormanı statüsündeki yerler hariç, nerede olursa olsun, her türlü dikili ağaç, fidan veya bağ çubuğu hakkında"*, *"Sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında"*, *"Grev veya lokavt hallerinde işverenlerin veya*

⁶²¹ "Sanığın... kamu görevlisi sayılan katılanı yaşamını tehlikeye sokacak vücudunda kemik kırılmasına ve iyileşme olanağı bulunmayan hastalığa girmesine neden olacak şekilde yaralama eyleminden dolayı birden fazla nitelikli yaralanma suçu işleyen sanık hakkında alt sınırdan uzaklaşarak... gözetilmeden... eksik ceza tayini...", Y. 3. CD, 27.04.2015, E. 2014/38884, K. 2015/14858, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 101.

⁶²² "Olay tarihinde futbol müsabakasında klasman temsilcisi olarak görev yapan müştekiye karşı sanık M. F. 'nin yumrukla vurarak 'basit bir tıbbi müdahale ile giderilecek' şekilde yaraladığı anlaşılmıştır (yerel mahkeme)... mağdurun federasyon klasman temsilcisi olarak görevlendirilip görevlendirilmediği hususunda araştırma yapılmadan sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 86/3-c maddesinin uygulanması...", Y. 3. CD, 01.04.2013, E. 2012/12308, K. 2013/13393, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 94.

işçilerin veya işveren veya işçi sendika veya konfederasyonlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında”, “Siyasi partilerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında” ve “Sona ermiş olsa bile, görevinden ötürü öç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak”.

Söz konusu nitelikli hallerden ilki, 6222 sayılı Kanun’a göre ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü 17. maddenin ilk fıkrasının ikinci cümlesine göre, spor alanları ve bu alanlardaki eşya, mala zarar verme suçu bakımından kamu malı hükmünde sayılacaktır. Böylece spor alanları veya bu alanlardaki eşya ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait, kamu hizmetine tahsis edilmiş veya kamunun yararlanmasına ayrılmış bina, tesis, yer veya diğer eşya aynı kapsamda değerlendirilmiştir. Ayrıca 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nun 36. maddesine göre, il müdürlüklerinin taşınır ve taşınmaz bütün mallarının Devlet malı hükmünde olduğu ve yine aynı Kanun’un Ek 9. maddesine göre, bağımsız spor federasyonlarının mallarının Devlet malı hükmünde olduğu şeklinde düzenlemelerin de mevcut olduğunu belirtmek gerekir. Yargıtay da 6222 sayılı Kanun kapsamındaki spor alanlarında meydana gelen zarar verme suçları bakımından kamu malına zarar verme suçunun oluşacağı yönünde kararlar vermiştir⁶²³.

⁶²³ “Sanığın... Stadyumu'nda oynanan futbol müsabakasını izledikten sonra, maç içerisinde verdiği kararlar sebebiyle maçın hakemlerine öfkelenerek, konuşmak amacıyla stadyum içerisindeki odalarına giden hakemlerin arkasından ilerlediği sırada, görevlilerin engel olması üzerine çıkan kargaşada, sanığın kapıya yumruk ile vurmak suretiyle yarısı buzlu cam olan kısmını kırarak zarar verdiği iddia edildiği olayda... eylemin kamu malına zarar verme suçunu oluşturduğuna yönelik mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Y. 15. CD, 25.02.2015, E. 2014/835, K. 2015/21400, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 100; “... futbol hakemi olan müştekinin, olay tarihinde... oynanan... takımları arasındaki müsabakanın orta hakemliğini yaptığı, müsabakanın 70. dakikasında meydana gelen itirazlar sonucu... Sporun sahadan çekildiği bu nedenle müsabakanın tamamlanamadığı, sahadan ayrılan... spor kulübünün başkanı olan sanığın, oyunculara kırmızı kart göstermesi nedeniyle müştekiye husumet besleyip, müştekinin sahanın yanında park halinde bulunan aracının yanından kendi aracı ile geçtiği sırada aracının kapısını açıp hızla müştekinin aracına vurarak aracın kaportasına zarar verdiği anlaşılmakla, eylemin nitelikli mala zarar verme suçunu oluşturduğuna dair mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Y. 15. CD, 24.04.2013, E. 2013/2052, K. 2013/7525, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 93-94; “Suça sürüklenen çocuk ...'in statta oynanan futbol müsabakasına, kapıdan biletsiz girmek istediği sırada görevli polis ekipleri tarafından ikaz edilmesi üzerine nöbetçi kapı olan kapının seyirci giriş turnikesini ayaklarıyla vurarak kırdığı ve aynı zamanda görüntü kamerasına da zarar verip işlevini yitirmesine neden olduğu, bu eylemleriyle kamu malına zarar verme suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda... atılı suçun suça sürüklenen çocuk tarafından işlendiğinin sabit olduğu gerekçesine dayanan mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Y. 15. CD, 28.05.2014, E. 2013/23126, K. 2014/10563, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 21.06.2019; “... sanık S .D'nin, Yalova Atatürk Stadında oynanan futbol maçını izlemek için stada gittiği, maç sırasında her iki futbol takımının taraftarı arasında meydana gelen kavgada tekme ile stada ait iki adet koltuğu kırdığı ve bu şekilde kamu malına zarar verme suçunu işlediğine yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Y. 15. CD, 12.11.2014, E. 2013/27934, K. 2014/18669, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 99; Aynı yönde bkz, Y. 23. CD, 15.02.2016, E. 2016/14, K. 2016/1296, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 104.

Mala zarar verme suçu bakımından, söz konusu nitelikli hallerin dışında TCK'nın 152. maddesinin ikinci⁶²⁴ ve üçüncü⁶²⁵ fıkralarında da nitelikli haller düzenlenmiştir.

3- Suçun Ağırlaştırıcı Unsuru ve Hak Yoksunluğu (M. 17/A)

7182 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 6222 sayılı Kanun'a "Suçun ağırlaştırıcı unsuru ve hak yoksunluğu" başlığı altında ve 17/A şeklinde yeni bir madde eklenmiştir.

6222 sayılı Kanun'un 17/A maddesinin ilk fıkrasına göre, kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini bez veya sair unsurlarla tamamen veya kısmen kapatmak suretiyle 6222 sayılı Kanun'da düzenlenen suçları işleyenler hakkında verilecek cezalar yarı oranında artırılabacaktır.

6222 sayılı Kanun'un 17/A maddesinin ikinci fıkrasına göre ise, bu kanunda tanımlanan veya atıf yapılan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet durumunda, kişi hakkında ayrıca TCK m. 53 kapsamında spor kulüplerinin, federasyonların ve bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolunacaktır. Ayrıca bu fıkra hükmüne göre ya da 11. maddenin onbirinci fıkrasına göre verilen yasaklama kararı hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girecek ve cezanın tümüyle infazından itibaren, mahkûm olunan hapis cezası kadar sürenin geçmesiyle sona erecektir. Bununla birlikte, toplam uygulanacak hak yoksunluğuna beş yıllık üst sınır getirilmiştir.

Belirtmek gerekir ki söz konusu hüküm, her ne kadar kanunda yer alan ve uygulanabilmeye müsait suçlara yönelik getirilmiş olsa da, kanun sistematigi bakımından yerinde olmamıştır. Çünkü madde numarasının 17/A şeklinde

⁶²⁴ Bu haller şunlardır: "a) Yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak, b) Toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle, c) Radyasyona maruz bırakarak, nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanarak".

⁶²⁵ Bu hal şöyledir: "Mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması".

düzenlenmesi ve suçun ağırlaştırıcı unsuru başlığının verilmiş olması, ilk bakışta 17. maddedeki suçların bir nitelikli hali olduğu izlenimi vermektedir. Oysa, madde metninde geçen “bu Kanunda düzenlenen suçları” ifadesi ile, tüm suçlar kapsam altına alınmıştır. Bunun yerine, 17. maddeye yeni bir fıkra olarak bu nitelikli unsurun konulması daha yerinde olurdu. Ayrıca zaten 6222 sayılı Kanun’da belirtilen diğer suçların yüzlerin bez veya sair unsurlarla tamamen veya kısmen kapatılması şeklinde işlenmesi pek de olası değildir.

D- Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Etkin Pişmanlık Bakımından Değerlendirme

6222 sayılı Kanun’un 17. maddesinin ikinci fıkrasına göre, mala zarar verme veya kasten yaralama suçunun işlenmesi esnasında müsabaka, antrenman veya seyir alanlarına ve bu alanlardaki eşyaya zarar verilmiş olması halinde⁶²⁶, oluşan zararlardan zarar veren kişiler ile zarar veren kişinin taraftarı olduğu spor kulübünün müteselsilen sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Kanaatimizce bu durum, CMK m. 231’de düzenlenen HAGB açısından önem arz etmektedir. Çünkü CMK m. 231/6’da sayılan HAGB kararı verilebilmesi için gereken şartlardan biri de, suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesidir⁶²⁷. Buna göre örneğin, örneğin bir A takımı taraftarı B takımının ev sahibi olduğu bir müsabakada stadyumdaki koltuklara zarar verirse, bu durumda kişinin ceza alacak olması halinde HAGB şartlarından zararın giderilmesi konusunda sanığın ya da taraftarı olduğu kulübün söz konusu zararı giderip gidermediğine bakılacaktır.

⁶²⁶ “Turgutlu ilçesi Yedi Eylül Stadyumunda oynanan Ulucak Belediye Spor ile Kuşadası Spor arasındaki futbol müsabakası sırasında Ulucak Belediye Sporun attığı gole sevinen suça sürüklenen çocuğun protokol tribünü ile kapalı tribün arasında bulunan cama yumruk vurarak camın kırılmasına neden olduğu, bu şekilde üzerine atılı kamu malına zarar vermek suçunu işlediği anlaşılmakla...”, Y. 15. CD, 20.05.2014, E. 2013/18749, K. 2014/9780, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 24.06.2019; “... futbol takımları arasındaki müsabakanın bitiminde misafir takımın soyunma odasında, duş ve lavabo bölümlerinin kırılmak suretiyle mala zarar verildiği, ... Sporun futbolcu, teknik sorumluları ve yöneticisinin sanık sıfatı ile alınan ifadelerinde suçlamaları kabul etmediklerini beyan ettikleri... sanıkların tamamının atılı suçu işlediğine dair her türlü şüpheden uzak delil mevcut olmayıp... beraatlerine dair mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Y. 15. CD, 24.12.2013, E. 2013/23668, K. 2013/20786, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 96.

⁶²⁷ Mağdurun zararını karşılamamanın Devlet için bir yükümlülük olduğu görüşü için bkz, Dönmezer/Erman/Bayraktar/Keskin Kızıroğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, **a.g.e.**, s. 732-736.

Yine zararın giderilip giderilmemesi bakımından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına da tartışılması gerekmektedir⁶²⁸. Çünkü “Etkin pişmanlık” başlıklı TCK 168/1 hükmüne göre, belirtilen suçlar (mala zarar verme gibi) tamamlandıktan sonra ve ancak kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi durumunda cezada indirim yapılacaktır.

E- Hukuka Aykırı Eylemi Gerçekleştiren Kişinin Taraftarı Olduğu Spor Kulübünün Ortaya Çıkan Zarardan Sorumlu Olmasının Değerlendirilmesi

Spor alanlarına ve tesislere zarar verilmesinden ötürü, hukuka aykırı eylemi gerçekleştiren kişinin taraftarı olduğu spor kulübünün ortaya çıkan zarardan sorumlu olacağına ilişkin söz konusu düzenleme, Anayasa m. 38/7 ve TCK m. 20’de düzenlenmiş olan “ceza sorumluluğunun şahsiliği” şeklindeki evrensel hukuk ilkesine aykırıdır⁶²⁹. Bununla birlikte Hollanda’nın Feyenoord Kulübü ile Fransa’nın Nancy Kulüpleri arasında Fransa’da 30 Kasım 2006 tarihinde oynanan maç sırasında meydana gelen olaylar nedeniyle, UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu tarafından Feyenoord Kulübü’ne 200.000 İsviçre Frangı para cezası ve kendi sahasında oynayacağı ilki iki maçın seyircisiz oynanmasına karar vermiştir. Bunun üzerine davalı UEFA daha ağır bir ceza verilmesi talebiyle kararı temyiz etmiş ve UEFA Temyiz Kurulu ilk derece mahkemesi kararını kısmen değiştirerek, para cezasını yarıya indirmiş, davacının UEFA müsabakalarından ihracına karar vermiş, ayrıca görevlendirilecek UEFA disiplin müfettişlerinin incelemeleri neticesinde tespit edecekleri, taraftarların stadyumda sebep oldukları zararı tazmin etmesine hükmetmiştir⁶³⁰. Feyenoord ile UEFA arasındaki söz konusu uyuşmazlığa ilişkin

⁶²⁸ “... futbol takımları arasında gerçekleşen müsabakayı izlemeye gelen seyirciler arasında bulunan Düzce Spor Kulübü taraftarı olan sanıkların, maçı yöneten hakemin Düzce Spor Kulübünün oyuncularına aleyhine verdiği karara sinirlenerek, tribünde bulunan koltukların bir kısmını yerinden söküp, ellerine geçirdikleri plastik parçalarını şeref tribününe doğru atmak suretiyle... hükmünden sonra mağdur Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü tarafından verilen... dilekçe ile zararların karşılandığı ve şikâyetten vazgeçildiğinin bildirilmesi karşısında, zararın hüküm verilmeden önce giderilip giderilmediği hususu araştırılarak sanıklar hakkında TCK’nın 168. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması...”, Y. 15. CD, 25.06.2015, E. 2014/23491, K. 2015/27508, Hürmüz, **a.g.e.**, s. 102.

⁶²⁹ Şen, **a.g.e.**, s. 100.

⁶³⁰ Ertaş/Petek, **a.g.e.**, s. 331-332.

CAS'ın 2007 yılında vermiş olduğu kararda⁶³¹ ise, UEFA Disiplin Yönetmeliği'nin 6. maddesinin birinci fıkrasında, üye federasyonlar ve kulüpler için, taraftarlarının davranışları sebebiyle tehlike sorumluluğu ilkesinin öngörülmüş olduğu; UEFA'nın düzenlemelerinde, resmi ve resmi olmayan taraftarlar arasında herhangi bir ayırım gözetilmediği; federasyonların ve kulüplerin, makul ve objektif gözlemcinin, davranışlarından bir federasyonun veya kulübün taraftarı olduğuna kanaat getirdiğini belirttiği bütün kişilerin eylemlerinden dolayı sorumlu tutulacağı, sporun holiganizmden kurtarılmasının ve holiganizmin spora sokulmamasının gerektiği, UEFA'nın diğer futbol federasyonları ve birlikleri gibi bu fenomene karşı ısrarla mücadele etmesi gerektiği, UEFA tarafından verilen kararın holiganizmin kökünün kazanması amacına uygun olduğu gibi sebeplerle UEFA'nın kararını yerinde bularak onamıştır.

V- ÖZEL YARGILAMA USULÜ (M. 23)

6222 sayılı Kanun'un "Yargılama ve usul hükümleri" başlıklı 23. maddesinde özel yargılama hükümleri düzenlenmiştir.

6222 sayılı Kanun'un 23. maddesinin ilk fıkrasına göre, bu kanun kapsamına giren suçlardan dolayı yargılama yapmaya Hakimler ve Savcılar Kurulunun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği asliye ceza mahkemeleri yetkilidir. Belirtmek gerekir ki, 10/12/2011 tarihli ve 6259 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle bu fıkra da yer alan "asliye veya ağır" ibaresi "sulh veya asliye" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra ise 4/7/2019 tarihli ve 7182 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "Yüksek" ve "sulh veya" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır⁶³². Böylece görev bakımından özel bir düzenleme getirilmiş, ancak yetki bakımından herhangi bir düzenleme getirilmemiştir. Yani yetki bakımından genel hükümler uygulanacaktır. Örneğin, şike ve teşvik primi suçlarının zincirleme şekilde işlenmesi halinde yetkili mahkeme, CMK m. 12/2 uyarınca son suçun işlendiği yer mahkemesi olacaktır⁶³³.

⁶³¹ CAS, 20.04.2007, CAS 2007/A/1217, Feyenoord Rotterdam v/ UEFA, kararın İngilizce metni için bkz, http://www.archiefheesakker.nl/CMS/pdfs/onderzoeken/cas2007-A-1217_feyenoord.pdf Erişim Tarihi: 25.06.2019

⁶³² Söz konusu değişikliklerden "asliye veya ağır"ın, "sulh veya asliye" haline getirilmesi öngörülen cezaların indirilmesinden; "Yüksek" ibaresinin çıkarılması, Anayasa değişikliğiyle Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun "Yüksek" ibaresinin kaldırılmasından ve "sulh veya" ibaresinin kaldırılması ise sulh ceza mahkemelerinin kaldırılmasından kaynaklanmıştır.

⁶³³ Gülşen, **Spor Hukuku**, 245.

6222 sayılı Kanun'un 23. maddesinin ikinci fıkrasına göre, *“Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesi hükümleri, 11 inci maddede tanımlanan suç bakımından da uygulanır.”* CMK'nın 135. maddesinin bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce başlayıp, kanunun yürürlüğe girmesinden sonra devam eden suçlar bakımından uygulanıp uygulanmayacağı tartışmasına, İkinci Bölüm'de “Şike ve Teşvik Primi Suçları Bakımından Hukuka Aykırı Delil Tartışması” başlığı altında ayrıntılı olarak değindiğimiz için burada bu tartışmaya tekrar girmeyeceğiz. Bununla birlikte, CMK m. 140'ta düzenlenen “Teknik araçlarla izleme” tedbirinin 11. madde bakımından uygulanıp uygulanmayacağı konusunda bir düzenlemenin getirilmediğini belirtmek gerekir. 11. madde bakımından CMK m. 140'ın uygulanması halinde, elde edilen delillerin hukuka aykırı delil olarak sayılması gerekecektir⁶³⁴.

6222 sayılı Kanun'un 23. maddesinin son fıkrasına göre ise, *“Bu Kanun hükümlerine göre idari para cezasına ve diğer idari yaptırımlara karar vermeye, Cumhuriyet savcısı yetkilidir.”* Böylece esasen adli bir makam olan savcılığa idareye tanınan yetkiler tanınmıştır. Bu idari para cezalarına ve idari yaptırımlara karşı yargısal başvuru yolu olarak aksi bir düzenleme getirilmemiş olduğu için, bunlara karşı Kabahatler Kanunu m. 3 uyarınca genel kanun niteliğinden ötürü Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Kanunun m. 27/1 hükmü uyarınca, bu kararlara karşı kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir.

6222 sayılı Kanun, 23. madde dışında da birtakım özel yargılama hükümleri düzenlemiştir. Bunlara çalışma içinde yer yer değinilmişti, ancak kısaca hatırlatalım:

6222 sayılı Kanun'un 11. maddenin dokuzuncu fıkrasına göre, *“Bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez; verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez.”* Hükmün gerekçesine göre, şike ve teşvik primi suçlarında önemli oranda indirim yapıldığı ancak aynı zamanda bu suçlar açısından verilen hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği, HAGB veya hapis cezasının

⁶³⁴ Zafer, *Şike veya Teşvik Primi Verme*, s. 75.

ertelenmesi kararı verilemeyeceğinin düzenlenmiş olduğu, bu nedenle bu suçlar bakımından netice ceza ne olursa olsun fail hakkında verilen cezanın infaz edileceği, bu bakımdan şike ve teşvik primi suçuyla mücadele etme açısından önemli bir değişiklik yapıldığı belirtilmiştir⁶³⁵. Ancak Zafer'e göre, cezanın miktarının esas alınarak uygulanan bu kurumların, aynı cezaya çarptırılan kişilerin belirli suçlar bakımından uygulanmaması eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir⁶³⁶.

Yine 6222 sayılı Kanun'un 14. maddesindeki tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu ile 17. maddesindeki spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesine yönelik suçlar olan kasten yaralama ve mala zarar verme suçları bakımından CMK'dan farklı olarak şikâyet şartının aranmayacağı belirtilmiştir. Böylece bu suçlar bakımından, soruşturma ve kovuşturma resen yapılacaktır.

⁶³⁵ TBMM, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı:80, s. 4-5.

⁶³⁶ Zafer, **Şike veya Teşvik Primi Verme**, s. 75.

SONUÇ

Sporun amacı her halükarda kazanmak olmamalı, fair play kurallarına uygun olarak toplumda dostluğun ve barışın sağlanması ile kardeşliğe hizmet etmek olmalıdır. Her spor olayında kazanan ve kaybeden taraf olacaktır. Her iki taraf da sonuca yönelik sevinç ve üzüntüsünü aynı ağırbaşlılık ve olgunlukla yaşamalıdır. En ufak bir şiddet eylemine bile başvurulmamalıdır⁶³⁷. Ancak sadece ülkemizde değil, tüm dünyada spor karşılaşmalarında sporun amacına aykırı olarak müsabaka öncesi, müsabaka sırası veya sonrasında sporcular veya teknik heyet arasında, sporcular ile hakemler arasında, seyirciler arasında, oyuncular ile seyirciler arasında, seyircilerle güvenlik güçleri arasında şiddet olayları yaşanabilmektedir. Bu tür şiddet olayları, az sayıdaki taraftar arasında yumruk dövüşü şeklinde olabileceği gibi, yüzlerce taraftarın karışmasıyla kitlesel bir şiddet haline de dönüşebilmektedir. Yine bu saldırılar plastik kutular, meyve sapları, madeni paralar, taş ve sopaların atılması gibi hava saldırısı şeklinde de görülebilmektedir.

Sporda şiddet eylemleri, sadece müsabaka günü ve bölgesiyle sınırlı kalmamakta 17.09.1967 tarihindeki Kayserispor - Sivasspor futbol maçı örneğinde olduğu gibi, olayların stat ve çevresinde başlayıp, müsabakanın yapıldığı tüm şehre ve deplasman takımının temsil ettiği şehre de yayılabilmektedir. Yine futbolun sadece futbol olmadığına vahim bir örnek olan ve tarihe futbol savaşı olarak geçmiş olan Honduras ile El Salvador arasında Meksika’da 1969 yılında yapılan 1970 Dünya Kupası eleme maçlarından sonra çıkan savaş düşünüldüğünde, spordaki şiddetin ne boyutlara varabileceğini kestirmek güçtür.

Sporda şiddetin yanı sıra bir de şike ve teşvik primi gibi sporda düzensizlik eylemleri yaşanabilmektedir. Bunlar da sporda yaşanmasını istemediğimiz sorunlardır. Çünkü spor müsabakaları fair play yani dürüst oyun kuralına uygun şekilde yapılması gerekirken, bu tür eylemler en başta bu kurala aykırılık oluşturmaktadır. Sporda ırkçılık da sporun kanayan yaralarından biri olup, bu tür eylemlerin yerine sporun amacına uygun olarak müsabakaların barış ve kardeşlik içinde geçmesi gerekmektedir.

⁶³⁷ Arslan, “Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti”, **a.g.e.**, s. 406.

Yine sporcunun verimini arttırmak için kas ve sinirler üzerinde uyarıcı etkisi olan veya yorgunluk duyularını azaltan ilaçlar kullanılması anlamına gelen doping de dürüst oyun ilkesine yani sporun ruhuna aykırı eylemlerdir. Bununla birlikte, bazı ülkelerde suç teşkil eden doping, birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de sadece disiplin suçu olarak düzenlenmiştir. Oysa doping, öncelikle sporcunun kendi sağlığını tehdit eden bir uygulamadır. Sırf müsabakayı kazanmak amacıyla başvuru olan böyle bir uygulamanın önlenmesi en azından azaltılması adına sadece disiplin suçu olarak değil aynı zamanda ceza hukuku bakımından da bir suç olarak düzenlenmesi gerekmektedir⁶³⁸. Özellikle milli müsabakalarda dopinge sıkça karşılaştığımızdan dolayı, böyle bir önlem ülke itibarı ve menfaatleri açısından da faydalı olacaktır.

Sporda düzensizlik ve şiddeti önlemek için sadece güvenlik önlemlerinin alınması ve bu önlemlere güvenlik güçlerinin sayısı olarak bakmak doğru bir yaklaşım değildir. Konuya sosyolojik ve psikolojik olarak yaklaşmak, bu bağlamda sporcuları, taraftarları ve taraftar gruplarını, şiddete yönelten sebepleri tespit ederek bunlara eğitimler vermek gerekmektedir. Ayrıca şiddetin önlenmesi konusunda, spor kulüplerinin yöneticilerine, spor yorumcularına, medya temsilcilerine büyük bir iş düşmektedir. Çünkü bu kişiler söylemlerinde taraftarları kışkırtmak yerine, sağduyuya çağırmalı, kullandıkları cümleleri özenle seçmeli ve gerginliğe neden olabilecek her türlü söz ve eylemden kaçınmalıdır. Yine öngörülen cezaların ölçülü olması gerektiği gibi aynı zamanda caydırıcı da olması gerekmektedir.

Kanun koyucu, 12.07.2019 tarih ve 30829 sayılı R.G.de yayımlanarak yürürlüğe giren 7182 sayılı Kanun ile tartışmalı değişiklikler ve eklemeler yapmıştır. Ancak Kanun'da sürekli ya cezalar fazla diye cezaların azaltılması ya da cezalar az diye cezaların artırılması yönünde değişikliklerin yapılması doğru değildir. Çünkü bu durum belirlilik ilkesine dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Bu cezalar belirlenirken, ne ölçülülük ilkesine aykırı olacak şekilde fazla cezalar ne de caydırıcı olmayacak şekilde az cezalar öngörülmelidir. Suçun ceza ile orantılı olması gerektiği gibi aynı zamanda öngörülen cezaların caydırıcı da olması gerekmektedir. Dolayısıyla söz konusu cezaların ülkedeki siyasi konjonktüre göre değiştirilmemesi, orta bir yolun bulunarak bu cezaların sabit bırakılması gerekmektedir. Çünkü her değişiklikte ayrıca lehe kanun uygulanması tartışması ortaya çıkmakta, şekli ceza

⁶³⁸ Memiş, **a.g.e.**, s. 280.

hukuku bakımından adli ve infaz mercilerine iş yükü getirmekte ve yargısal istikrar bozulmaktadır. Bu da Anayasa m. 141/son'da öngörülen usul ekonomisi ilkesi ve Anayasa m. 10'daki eşitlik ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

KAYNAKÇA

1- KİTAP VE MAKALELER

AKAR, Rıdvan; “Tribün Hukukuna Dair...”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 173, Eylül-Ekim 2018, ss. 14-15.

AKAD, Mehmet/DİNÇKOL, Abdullah; **1982 Anayasası Madde Gerekçeleri ve Maddelerle İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 1998.

AKKAŞ, Ahmet Hulusi; "Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi Koruma Tedbirinin Şartlarında 6526 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Y:6, S:21, Nisan 2015.

AKTAŞ, Batuhan; "Sporda Şiddete Neden Olabilecek Açıklamalarda Bulunma Kabahati Üzerine Bir İnceleme (6222 S. K. m. 22)", **TAAD**, Yıl:7, Sayı:26, Nisan 2016, ss. 395-428.

AKYÜREK, Güçlü; “Ceza Yargılamasında Hukuka Aykırı Delillerin Değerlendirilmesi Sorunu”, **TBB Dergisi**, Yıl: 25, S. 101, Ankara, 2012.

AMOS, Anne; "İstemsiz Doping Kullanımı ve Wada Kuralları: Artık Grip Olan Bir Sporcu Rahat Nefes Alabilecek Mi?", Çev. Doruk ÖZGÜNDÜZ, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, 2013, ss. 671-704.

ARSLAN, Çetin/ÖZDEMİR, Didar; “Türk Ticaret Kanunu’nda Haksız Rekabet Suçu”, in **International Conference On Eurasian Economies 2016**, Editörler: Selahattin Sarı/Alp H. Gencer/İlyas Sözen, Beykent University Publications, 2016, ss. 268-272.

ARSLAN, Türker; “Futbol Tahkim Kararları Işığında Seyirci Şiddeti”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 403-415.

ARSLAN, Türker; “Türk Futbolu Nereye Koşuyor?”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 173, Eylül–Ekim 2018, ss. 16-18.

ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet; **Gerekçeli Ceza Kanunları**, Yenilenmiş Gözden Geçirilmiş 17. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş Gözden Geçirilmiş 15. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.

AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ; **Avrupa Birliğinde Mağdur Hakları 2012/29/Eu Sayılı Direktifin Uygulanmasına İlişkin Rehber İlkeler**, Editörler: Hülya Çetin/Tuba Dağdeviren, Ankara, 2016.

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ; “Sonuçların Manipülasyonuna, Özellikle Şikeye Karşı Sporun Doğruluğunun Teşviki Hakkında Bk/Tavs (2011)10 Sayılı Tavsiye Kararı”, Çev. Büşra Demiral, **İÜHFM**, C. LXXI, S. 1, s. 1461-1470, 2013, ss. 1461-1470.

AYDIN, Ahmet; “Uygulamada Hukuka Aykırı Deliller”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C:87, S:2, Y:2013.

AYDIN, Aslı; “Ceza Hukukunda Mağdur Kavramı ve Viktimoloji”, **Umut Vakfı Hukukun Gençleri Sempozyumları Dizisi - 6: Şiddetin Mağdurlarının Yaşamlarına Olan Etkisi**, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Eskişehir, 2015.

BABA, Yasemin; “Şike ve Teşvik Primi Suçu”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:3, S:10, Temmuz 2012.

BAŞARAN, Kenan; “Güvenlik Güçleri Bakış Açısından Stat Güvenliği ve Sorumluluklar”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 279-285.

BAYRAKCI, Mustafa; “Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması”, **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:14, 2007.

BEŞİKTAŞ, M. Yalçın; “Doping Kullanan Erkek Vücut Geliştirme Sporcularının Yarışma Sonrası Tükenmişlik Durumlarının Ölçülmesi”, **İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi**, C:6, S:3, 2016.

CENGİZ, Recep/SUNAY, Hakan; “Futbolda Şiddet Analizi Üzerine Betimsel Bir Çalışma”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Ankara: Mattek Matbaacılık, 2013.

CENTEL, Nur; “Ceza Hukukunda Tüzel Kişilerin Sorumluluğu-Şirketler Hakkında Yaptırım Uygulanması-”, **AÜHFD**, S:65(4), 2016.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem; **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2017.

CHAMBERS, Dwain; **Race Against Me: My Story**, Libros International, 2009.

COŞKUN, Arda; **The Affect of Team Identification on the Hostile and Instrumental Aggression of Football Spectators in Turkey**, Roehampton University, Centre for Scientific and Cultural Research in Sport School of Human and Life Sciences, 2009.

ÇAĞLAYAN, Hakan Selim/ÇETİN, Mehmet Çağrı/ŞİRİN, Erkan Faruk, “Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eğilimindeki Rolü

(Konyaspor Örneği)”, **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C. 7, S. 2, 2005, ss. 15-26.

ÇAĞLAYAN, Ramazan; **Spor Hukuku (Spor Hukuku Temel Metinleri)**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara: 2007.

DEMİR, Müge/TALİMCİLER, Ahmet; **Şiddet, Şike ve Medya Kısacasında Futbol ve Taraftarlık**, Konya: Literatürk Academia, 2015.

DEMİRAL, Büşra; **Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2013.

DEMİRBAŞ, Timur; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

DEMİRTAŞ, H. Andaç; “Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar”, **İletişim Araştırmaları Dergisi**, C:1, S:1, ss. 123-144.

DİZDAR, Alırıza; “Türkiye’de Futbol”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 173, Eylül– Ekim 2018, ss. 19-21.

DOĞAN, Orhan; **Spor Psikolojisi Ders Kitabı**, 2. Baskı, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2004.

DONAY, Süheyl; **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi**, 2. ve Güncellenmiş Bası 6250 sayılı Yasa İle Yapılan Değişiklikler, İstanbul: Beta Yayınları, 2012.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir/BAYRAKTAR, Köksal/KESKİN KİZİROĞLU, Serap/ZAFER, Hamide/MEMİŞ KARTAL, Pınar/SINAR, Hasan/ERMAN, R. Barış/EROĞLU, Fulya/ÖNOK, R. Murat; **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Cilt II, 14. Bası, İstanbul: Der Yayınları, 2019.

DULKADİR, Dilek; “Mikro Ölçekte Başlayıp Makro Düzeye Taşınmış Bir Çatışma Süreci: 1969 Futbol Savaşı”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2(3), ss. 26-36, 2016.

DUNNING, Eric/MURPHY, Patrick/WILLIAMS, John; “‘Keyfiler’, ‘Açık Tribün Çeteleri’ ve ‘Kavga Şirketleri’: Futbol Fanatığı Davranışının Sosyolojik Bir Açıklamasına Doğru”, in **Antropolojik Açından Şiddet**, Editör David Riches, Çev. Dilek Hattatoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, 1989, ss. 202-224.

EGEMENOĞLU, Yunus; "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Bağlamında Spor Kulüplerinin Yükümlülükleri, in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmez, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 25-32.

ELLIAS, N./DUNNING, E.; **Questfor Excitement**, Oxford: Blackwell, 1986.

ERKAL, Mustafa E.; **Sosyolojik Açından Spor**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1981.

ERKİNER, Kısmet; “Türkiye’nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stad İçi ve Dışı Seyirci Sorunları”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 209-244.

ERSAN, Aykut; “Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama”, **TBB Dergisi**, 2014 (111), ss. 77-106.

ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan; **Spor Hukuku**, Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.

FIFA; **Fifa Disciplinary Code**, Edition 2017.

GENÇ, Durmuş Ali Genç; **Spor Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998.

GERÇEKER, Hasan; **Spor Hukuku Spor Tahkim Kurulları Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

GÜLŞEN, Recep; **Spor Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

GÜLŞEN, Recep; “Yargıtay Kararları Işığında Hukuka Aykırı Aramada Elde Edilen Delillerin Ceza Muhakemesinde Değerlendirilmesi”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C:3, S:2, 2015.

GÜNAL, Gurur Gaye; "Sporda Şiddetin Tarihçesi, Örnek Olaylar ve İlgili Mevzuatlar", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atilâ Elmas” Armağanı**, 2012, ss. 291-376.

GÜNGÖR, Devrim Güngör, "Şike Suçu", **Ankara Barosu Dergisi**, S: 4, 2011, ss. 35-43.

GÜRAN, Sait; "Futbol Müsabakasında Şike Disiplin Suçu", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atilâ Elmas” Armağanı**, 2012, ss. 377-388.

GÜRSOY ARTAN, Anıl; "Dopingle Mücadelede Adalet Kavramı", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atilâ Elmas” Armağanı**, 2012, ss. 101-121.

GÜRSOY ARTAN, Anıl; “Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı Çerçevesinde Uygulanması Gereken Hak Mahrumiyeti Cezası Süresinin Belirlenmesi ve Diğer Disiplin Cezaları”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Ankara: Mattek Matbaacılık, 2013, ss. 469-481.

HAKYEMEZ, Yusuf Şevki; “Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Ölçülülük İlkesi”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı**, C:II, İstanbul: Beta Yayınları, 2001, ss. 1287-1338.

HOWMAN, David; "Dünya Anti-Doping Kanunu'ndaki Yaptırımlar", Çev. Ahmet YILMAZ, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. İsmail İnan" Armağanı**, 2013, ss. 859-868.

HÜRMÜZ, Peyman; **6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Yasak Fiiller ve Ceza Hükümleri Yargıtay Yorumu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

İTİŞGEN, Rezzan; "Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Gerçek Dışı Veya Yanıltıcı Açıklamada Bulunma Suçu", **TBB Dergisi**, S:122, Ocak-Şubat 2016, ss. 337-368.

KARABAĞ, İmran; **Dil ve Şiddet Geçmişten Günümüze Bir Kavram İncelemesi**, İstanbul: İkaros Yayınları, 2010.

KARAKUŞ, Osman; "Genel Kolluğun 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Hükümlerinin Uygulanması Bağlamında Görev ve Yetkileri", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmüş, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 15-24.

KARANFİL, Celalettin; "6222 Sayılı Kanundan Kaynaklanan Suçların Soruşturulması Usulü İle Spor Alanlarına Yasak Madde Sokulması ve Müsabaka Düzeninin Bozulması, Spor Alanlarına Usulsüz Seyirci Girmesi Suçları", **Av. Kısmet Erkiner Armağanı Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, Ekim 2014, ss. 65-98.

KARAOĞLU, Ercan; **Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar**, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2017.

KATOĞLU, Tuğrul; "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", **AÜHFD**, C:61, S:2, 2012.

KAYA, Mine; "Sporda Şiddet ve Düzensizlikten Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu", **TAAD**, Yıl:3, Sayı:9, 20 Nisan 2012, ss. 117-150.

KILIÇ, Özgür/AVCI, Mehmet Can; “Futbolu Sarsan Belgeler”, in **Cumhuriyet Gazetesi**, 9 Aralık 2018.

KLIESCH, Jonas; **Der Status des Profifußballers im europäischen Recht: Eine Untersuchung unter Darstellung von Ausländerklauseln, Transferregelungen, Salary Caps und dem Financial Fair Play**, Baden-Baden: Nomos Verlag, 2017.

KOCA, Mahmut; "6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmöz, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 47-84.

KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

KOCASAKAL, Ümit; "Artan Şiddet Olayları Karşısında Şiddetin Önlenmesine Dair 5149 Sayılı Kanunda Yapılması Gereken Değişiklikler", in **Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu "Spor Hukukunda Güncel Sorunlar - II" Sempozyumu**, Olimpiyatevi - Ataköy, 30 Ocak 2010, ss. 55-67.

KOCASAKAL, Ümit; **Karapara Aklama Suçu**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2000.

KOCASAKAL, Ümit; "Sporda Hukuki ve Cezai Sorumluluk", in **I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2010, ss. 54-61.

KORKMAZ, Saim; “Sporda Şiddetin Önlenmesi El Kitabı” Projesi ile Türkiye’deki Yansımaları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C:81, Sayı:2007/3, İstanbul, Mayıs-Haziran 2007, ss. 1045-1602.

MALETESTA, Dominique/JACCOUD, Christophe; “Sporda Suç ve Güvenlik”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 23-33.

MEMİŞ, Pınar; **Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2010.

MICHAUD, Yves; **Şiddet**, Çev. Cem Muhtaroglu, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991.

MIGNON, Patrick; "Başka Bir Fransız Ayrıcalığı Daha: Holigansız Bir Futbol?", in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 343-370.

NELSON, Anneliese; "Devlet Ne Zaman, Nerede ve Neden Spora Müdahale Eder? (Güncel Bir Bakış Açısı)", Çev. Bengü Öz, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. İsmail İnan" Armağanı**, 2013, ss. 489-512.

OĞURLU, Yücel; **Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002.

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar; **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice; **Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)**, İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2013.

ÖZDİREKCAN, Bülent; "Doping'in Ve Doping'e Mücadelenin Mağdurları: Sporcular", **Av. Kısmet Erkiner Armağanı Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, Ekim 2014, ss. 57-63.

ÖZEN, Muharrem/YILMAZ, Sacit; "Şike ve Teşvik Primi Suçları", **Ankara Barosu Dergisi**, 2012/2, ss. 17-41.

ÖZEN, Mustafa; **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Yer Alan Suçlar ve Yaptırımları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

ÖZGENÇ, İzzet; “Açılış Konuşması”, in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 11-13.

ÖZGENÇ, İzzet; "Değerlendirme ve Sonuç", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmöz, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 95-126.

ÖZKARA, Erdem; “Sporda Şiddetin Nedenleri”, in **I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2010, ss. 24-29.

ÖZTEK, Selçuk; "Sporda Yolsuzlukla Mücadelenin ve Yolsuzluğu Önlemenin Bir Aracı Olarak Şeffaflık", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atılâ Elmas” Armağanı**, 2012, ss. 697-712.

ÖZTÜRK, Bahri; "Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Çare Olarak Seyirden Yasaklama", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmöz, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 33-46.

ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA GEZER, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ÖZAYDIN, Özdem/ALAN AKCAN, Esra/ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser; **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

PAMUK, Gülfem; **Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuku’nda Mağdurun Makam Olarak Yeri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2012.

SOYASLAN, Doğan; “Hukuka Aykırı Deliller”, **AÜEHFD**, C:VII, Sayı 3-4, 2003.

ŞAHBAZ, İbrahim; “Karşılaştırmalı Hukukta ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Hukuka Aykırı Deliller”, **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2006/1.

ŞAHİN, H. Murat; **Sporda Şiddet ve Saldırganlık**, Gaziantepspor Kulübü Spor Eğitim Yayınları, Yayın no:5, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

ŞEN, Ersan; **Türk Ceza Yargılaması Hukuku’nda Hukuka Aykırı Deliller Sorunu**, İstanbul: Beta Basım Yayın, 1998.

ŞEN, Ersan; **3 Temmuz Sözde Şike Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

ŞEN, Ersan/BAŞER, Beyza; “6222 sayılı Kanun ve Sporda Ceza Sorumluluğu”, in **3 Temmuz Sözde Şike Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, ss. 89- 109.

TANRIVERDİ, Hasan; “Spor Ahlakı ve Şiddet”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, Volume 5, Issue 8, December 2012, s. 1083.

TAŞKIN, Ahmet; **Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU; **Mağdur Hakları İnceleme Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:4, 2014.

TBMM; **Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/80, 91, 267, 674, 714, 737, 739, 876, 877, 878, 879, 880) Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:733, 25/03/2011.

TBMM; **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:23, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:646.

TBMM; **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı:80.

TBMM; **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1974) ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:27, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 92.

TBMM; **Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu Maddesi Uyarınca Kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu**, Dönem:24, Yasama Yılı:4, Sıra Sayısı:560.

TBMM; **Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/63, 113, 138, 179, 228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu**, Dönem: 22, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 956.

TDK; **Türkçe Sözlük**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005.

TFF; **Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı**, Haziran 2019.

THE FOOTBALL ASSOCIATION PREMIER LEAGUE LIMITED; **Premier League Handbook Season 2018/19**, published by The Football Association Premier League Limited, 2018.

TİMUÇİN, Afşar; **Felsefe Sözlüğü**, Genişletilmiş 5. Baskı, İstanbul: Bulut Yayınları, 2004.

TSOUKALA, Anastassia; “Avrupa’da Holiganizm ve İç Güvenliğin Korunmasının Kazançları Nelerdir?”, in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, Editörler: Duygun Yarsuvat/Pierre-Henri Bolle, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 165-179.

TUNC, Sevecen; “Ateş Güneş Kulübü (1933-1938)”, **Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar**, S:13, Güz 2011, ss. 159-175.

TÜRKMEN, Mustafa/YILDIZ, Kadir/ZEKİÖĞLU, Aylin; "Sosyolojik Açıdan Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenlerinin Araştırılması: Manisaspor Taraftarları Örneği", **Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi**, CİLT:8 SAYI:2, 2013, ss. 15-34.

UEFA; **UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations**, Edition 2018.

UEFA; **UEFA Disciplinary Regulations**, Edition 2017.

ULUSLARARASI OLİMPİK KOMİTE; **Olimpik Anlaşma**, Çev. Elvan Yurtcu, 2004.

ULUSOY, Kemal; "6222 Sayılı Yasanın Taraftara Bakışı ve Getirdiği Yükümlülükler", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atılâ Elmas” Armağanı**, 2012, ss. 773-794.

USLU, Ferhat; **Spor Hukuku Dersleri**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

ÜÇİŞİK, Fehim; "Sporda Hukuki ve Cezai Sorumluluk", in **I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı**, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2010, ss. 61-67.

ÜNSAL, Artun; **Tribün Cemaatinin Öfkesi Ticarileşen Türkiye Futbolunda Şiddet**, İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2005.

ÜNVER, Yener; "Ceza Hukuku Açısından Sporda Şiddet, Doping, Hukuka Aykırı Teşvik ve Şike", in **Av. Dr. Şükrü Alpaslan Armağanı**, İstanbul: Can Matbaacılık, 2007, ss. 537-567.

ÜNVER, Yener/HAKERİ, Hakan; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 14. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

ÜZÜLMEZ, İlhan; "6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Suçların ve Kabahatlerin İçtimai", in **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Editörler: Cumhur Şahin/İzzet Özgenç/İlhan Üzülmöz, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, ss. 85-94.

VIEWEG, Klaus; "Doping'in Tanımı ve Anti-Doping Kuralı İhlalinin İspatının Alman Hukuku Bakış Açısına Göre İncelenmesi", Çev. Alev Dilber, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. İsmail İnan" Armağanı**, Ankara: Salmat Bas. Yay., 2013.

YAŞAR, Yusuf; "6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18. Maddesinde Yer Alan 'Seyirden Yasaklanma' ile 'Seyirden Yasaklama' Tedbirleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C:19, S:1, 2013, ss. 3-38.

YAVUZ, Ruhi/TARHAN, Nevzat/KOCABAŞOĞLU, Neşe/SAVRUN, B. Mert; **Biyolojik, Sosyolojik ve Psikolojik Açından Şiddet**, İstanbul: Yüce Yayınları, 2000.

YENERER ÇAKMUT, Özlem; "Sporda Yolsuzluk: Şike ve Teşvik Primi Suçu", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. İsmail İnan" Armağanı**, 2013, ss. 157-174.

YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

YURTCAN, Erdener; **Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu ve Yorumu**, 6222 Sayılı Yasaya Göre Yeniden Yazılmış 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.

YURTCAN, Erdener; "Ulusal ve Uluslararası Boyutta Şiddet", in **Sporda Şiddet ve Fanatizm**, İstanbul, 2002, ss. 297-312.

YÜCEL, Ali Serdar/ATALAY, Ahmet/GÜRKAN, Ayça; "Sporda Şiddet ve Saldırganlığı Etkileyen Unsurlar", **Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi**, C:2, S:2, 2015, ss. 68-90.

ZAFER, Hamide; "Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme Suçu (Şike veya Teşvik Primi Verme)", **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S:1, 2012, ss. 55-82.

ZAFER, Hamide; "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Yönelik Bir Çare Olarak Seyirden Yasaklama", **TAAD**, Y:5, S:19, Ekim 2014, ss. 23-52.

2- İNTERNET KAYNAKLARI

ADNAN, Ziya; "İki Escobar İki Hayat", Birgün Gazetesi, 16 Ocak 2011, <https://www.birgun.net/haber-detay/iki-escobar-iki-hayat-20859.html> Erişim Tarihi: 02.03.2019

ASİLZADE, Laden; "Sporda Irkçılık ve Şiddet Kapsamında Ayrımcılık Yasağı", Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler, s. 1, <http://www.sporhukuku.org/makaleler.html?start=20> Erişim Tarihi: 25.01.2019

BAŞBAKANLIK KANUNLAR VE KARARLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ; B.02.0.KKG.0.10/101-753/2458 sayı ve 3/6/2008 tarihli Kanun Tasarısı, <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0604.pdf> Erişim Tarihi: 01.04.2019

BİLGE, Nihat; "Futbol Tarihimizin En Acı Sayfası:43 kişinin hayatını kaybettiği 1967 Kayserispor-Sivasspor Maçı olayları", 17 Eylül 2015, <https://onedio.com/haber/futbol-tarihimizin-en-aci-sayfasi-1967-kayserispor-sivasspor-maci-olaylari-588775> Erişim Tarihi: 06.03.2019

CAS; Feyenoord Rotterdam v/ UEFA, http://www.archiefheesakker.nl/CMS/pdfs/onderzoeken/cas2007-A-1217_feyenoord.pdf Erişim Tarihi: 25.06.2019

CNN TÜRK; "Manchester City'den La Liga Başkanı'na 'finansal doping davası'", <https://www.cnnturk.com/manchester-city-la-liga-baskanina-finansal-doping-davasi> Erişim Tarihi: 27.02.2019

CORPUS; “Danıştay Kararları”, <https://www.corpus.com.tr#!/Danistay> Erişim Tarihi: 25.04.2019

CORPUS; “Yargıtay Kararları”, <https://www.corpus.com.tr#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.04.2019

DIŞ İLİŞKİLER VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ; “Sözleşmeler”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/120_tur.pdf Erişim Tarihi: 18.03.2019

DİKEN; “Şiddet Her Yerde: Voleybol Maçında Kavga Çıktı, Bir Kadın Darp Edildi”, <http://www.diken.com.tr/siddet-yerde-voleybol-macinda-kavga-cikti-bir-kadin-darp-edildi/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

ERDEM, A. Necati; “6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Yasa, Spor Hukuku ve Çözüm Önerileri”, <http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-sporda-siddet-cozum-onerileri.pdf> Erişim Tarihi: 22.01.2019

ERKİNER, Kısmet; “Dopingle Mücadelede Türkiye’nin Pozisyonu”, Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler, <http://sporhukuku.org/makaleler/123-dopingle-muecadelede-tuerkiyenin-pozisyonu.html> Erişim Tarihi: 01.11.2018

ERKİNER, Kısmet; “Sporda Doping Gerçeği”, Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler, <http://www.sporhukuku.org/sporda-doping-gercegi/> Erişim Tarihi: 01.11.2018

ERTEN, Mustafa; “G.Saray Tarihinde Bugün – 01.12”, <http://www.spordb.com/haber/2056/> Erişim Tarihi: 05.03.2019

EURONEWS; “Heysel Faciası: Futbol Tarihinde Kara Bir Leke”, <https://tr.euronews.com/2015/05/28/heysel-faciasi-futbol-tarihinde-kara-bir-leke> Erişim Tarihi: 02.03.2019

EUROSPORT; “Finansal Fair Play Nedir? Uyulması Gereken Kurallar Neler?”,
https://tr.eurosport.com/futbol/finansal-fair-play-nedir-uyulmasi-gereken-kurallar-neler_sto4509997/story.shtml, Erişim Tarihi: 27.02.2019

FANATİK; “Süreyya Ayhan’a Ömür Boyu Men!”,
<https://www.fanatik.com.tr/sureyya-ayhana-omur-boyu-men-152616> Erişim Tarihi: 15.03.2019

GERÇEK GÜNDEM; “Tekvando Seçmelerinde tekmeli, yumruklu kavga”,
<https://www.gercekgundem.com/guncel/60309/tekvando-secmelerinde-tekmeli-yumruklu-kavga> Erişim Tarihi: 15.03.2019

HABERLER.COM; “Taraftar Cinayetinde 18 Yıl Hapis Cezası”,
<https://www.haberler.com/taraftar-cinayetinde-18-yil-hapis-cezasi-5920474-haberi/>
Erişim Tarihi: 08.03.2019

HABERTURK; “Doping Yasağı”,
<https://www.haberturk.com/spor/diger/haber/1016050-doping-yasagi> Erişim Tarihi: 16.03.2019

HABERTURK; “Fenerbahçe’den ‘3 Temmuz’ Açıklaması”,
<https://www.haberturk.com/fenerbahce-den-3-temmuz-aciklamasi-2173420-spor>
Erişim Tarihi: 09.03.2019

HABERTURK; “1967 Kayseri Stadyum Faciası”,
<https://www.haberturk.com/haber/haber/991009-1967-kayseri-stadyum-faciasi>
Erişim Tarihi: 06.03.2019

HABERTURK; “Mahkeme: Resmen ‘ırkçı!’”,
<https://www.haberturk.com/gundem/haber/997444-mahkeme-resmen-irkci> Erişim Tarihi: 14.03.2019

HACIMUSTAFAOĞLU, Bayram Ali; “Spor ve Şiddet”, 2011,
<http://www.bayramalihacimustafaoglu.av.tr/?p=56> Erişim Tarihi: 20.01.2019

HUKUK MEDENİYETİ; Yargıtay Ceza Dairesi Kararları,
<https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/97949/tahliye-icra/?v=list&aranan=akredite>
Erişim Tarihi: 01.06.2019

HÜRRİYET; “Dwain Chambers Dopingli Çıktı”, <http://www.hurriyet.com.tr/dwain-chambers-dopingli-cikti-178939> Erişim Tarihi: 02.03.2019

INQUIRER.NET; “Fans fight in stands during tennis match in Rio”,
<https://sports.inquirer.net/218897/fans-fight-in-stands-during-tennis-match-in-rio>
Erişim Tarihi: 02.03.2019

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU; “Avrupa Konseyi Statüsü”,
<https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/771a1--Avrupa-Konseyi-Statusu.pdf>
Erişim Tarihi: 20.03.2019

KAZANCI HUKUK OTOMASYON; “Yargıtay Kararları”,
<http://www.kazanci.com.tr> Erişim Tarihi: 20.04.2019

KIRAC, Erkan; “Futbolda Şiddet ve Çıkış Yolları Üzerine Bir Deneme”, Spor Hukuku Enstitüsü, Makaleler, s. 3, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/103-futbolda-iddet-ve-ck-yollar-uezerine-bir-deneme-averkan-krac.html> Erişim Tarihi: 20.01.2019

KİMSE DUYMASIN; “Pankart Açan 2 KSK’li Taraftar Gözaltına Alındı!”,
<http://www.kimseduymasin.com/haber/spor/pankart-acan-2-ksk-li-taraftar-gozaltina-alindi/203/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

KÖSE, Hüseyin Alpay; “Sporda Şiddetin Nedenleri ve Çözüm Önerileri”,
<http://www.kose-kose.com/sporda-siddetin-nedenleri-ve-cozum-onerileri/> Erişim Tarihi: 23.01.2019

KÜÇÜK, Özlem; “Escobarlar”, Birgün Gazetesi, 4 Temmuz 2015,
<https://www.birgun.net/haber-detay/escobarlar-84097.html> Erişim Tarihi: 02.03.2019

LİSTELİST; “Adolf Hitler’e Stadyumu Terk Ettiren Siyahi Atlet Jesse Owens”,
<http://listelist.com/hitler-jesse-owens/> Erişim Tarihi: 01.03.2019

NTV MSNBC; Güncel, “Tribün Cinayeti Çözüldü”,
<http://arsiv.ntv.com.tr/news/297122.asp> Erişim Tarihi: 08.03.2019

NTV SPOR; “Chambers’tan İtirafı”, <https://www.ntv.com.tr/spor/chamberstan-itaraf,ioNcwj1E68Z3T0zaNeFA> Erişim Tarihi: 02.03.2019

NTV SPOR; “Son 25 Yılın Doping Skandalları”, <https://www.ntvspor.net/foto-galeri/son-25-yilin-doping-skandallari-57a74963c873cc2c58820156/2> Erişim Tarihi: 02.03.2019

RADİKAL; “Antep’i yakarım da, ya Roma’yı?”,
<http://www.radikal.com.tr/spor/antepi-yakarim-da-ya-romayi-701853/> Erişim Tarihi: 08.03.2019

RADİKAL; “Tribünlerin Efendileri!...(7)”,
<http://www.radikal.com.tr/hayat/tribunlerin-efendileri-7-663062/> Erişim Tarihi: 25.01.2019

SABAH SPOR; “Fenerbahçe Otobüsüne Saldırı!”,
<https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2015/04/04/fenerbahce-otobusune-pompali-tufekle-saldiri-iste-o-goruntuler> Erişim Tarihi: 08.03.2019

SOCRATES; “Doping Gerçeği”, <https://www.socratesdergi.com/doping-gercegi/>
Erişim Tarihi: 15.03.2019

STAR, “Türkler ve Araplar Birbirine Girdi”, <https://www.star.com.tr/spor/turkler-ve-araplar-birbirine-girdi-haber-919304/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

THE INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE; “Who We Are”,
<https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement> Erişim Tarihi: 20.03.2019

ONEDİO; “Dosta Güven Düşmana Korku Veren Borussia Dortmund'un 25 Bin Kişilik Efsane Tribünü: Sarı Duvar”, <https://onedio.com/haber/dosta-guven-dusmana-korku-veren-borussia-dortmund-un-25-bin-kisilik-efsane-tribunu-sari-duvar-754319> Erişim Tarihi: 15.07.2019

ONEDİO; “Milli Sporumuz Doping: Yakın Tarihte Doping Yaptığı Ortaya Çıkan 14 Türk Sporcu”, <https://onedio.com/haber/milli-sporumuz-doping-yakin-tarihte-doping-yaptigi-ortaya-cikan-14-turk-sporcu-566956> Erişim Tarihi: 15.03.2019

PARA DURUMU; “Finansal Fair Play Kuralları Nelerdir?”, <https://www.paradurumu.com/eglence/finansal-fair-play-kurallari-nelerdir-haberi-4065> Erişim Tarihi: 27.02.2019

PASSOLİG; “Kombinemi/Maç Biletimi Nasıl Transfer Ederim?”, <https://www.passolig.com.tr/kombine-mac-bileti-transferi> Erişim Tarihi: 05.05.2019

PASSOLİG; “Sıkça Sorulan Sorular”, <https://www.passolig.com.tr/sikca-sorulan-sorular> Erişim Tarihi: 06.05.2019

SABAH SPOR; “Federal Mahkeme’den Süreyya Ayhan’a Şok”, <https://www.sabah.com.tr/spor-haberleri/2010/04/18/federal-mahkemeden-sureyya-ayhana-sok> Erişim Tarihi: 15.03.2019

SHIFT DELETE.NET FORUM; “Futbolda ‘Ultra’ Taraftar Hareketleri”, <https://forum.shiftdelete.net/threads/futbolda-ultra-taraftar-hareketleri.13198/> Erişim Tarihi: 02.09.2018

SKORER; “Emre Belözoğlu 2 Ay 15 Gün Hapis”, <http://www.milliyet.com.tr/emre-belozoglu-2-ay-15-gun-hapis---1898545-skorerhaber/> Erişim Tarihi: 14.03.2019

SÖZCÜ; “Basketbol Maçında İnanılmaz Kavga! Yumruklar Konuştu, Sandalyeler Havada Uçuştı!”, <https://skor.sozcu.com.tr/2018/07/02/basketbol-macinda->

inanilmaz-kavga-yumruk-konustu-sandalyeler-havada-ucustu-748486/ Erişim

Tarihi: 02.03.2019

SPOR ARENA BASKETBOL; “Beşiktaş – F.Bahçe Maçında Olaylar”,

<http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/besiktas-f-bahce-macinda-olaylar-40490385>

Erişim Tarihi: 15.03.2019

SPOR ARENA; “Başsavcı, Aziz Yıldırım’a Beraat İstedil!”,

<http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/bassavci-aziz-yildirima-beraat-istedi-40408980>

Erişim Tarihi: 12.03.2019

SPOR ARENA; “şamil Erdoğan’da Doping Kesinleşti, Madalyası Geri Alınacak”,

[http://www.hurriyet.com.tr/samil-erdoganda-doping-kesinlesti-madalyasi-geri-](http://www.hurriyet.com.tr/samil-erdoganda-doping-kesinlesti-madalyasi-geri-alinacak-27452359)

[alinacak-27452359](http://www.hurriyet.com.tr/samil-erdoganda-doping-kesinlesti-madalyasi-geri-alinacak-27452359) Erişim Tarihi: 16.03.2019

SPOR.HABERLER.COM; “Güsam’ın Sporda şiddet Raporu: şiddetin Yüzde 95’i

Futbolda”, [https://www.haberler.com/gusam-in-sporda-siddet-raporu-siddetin-yuzde-](https://www.haberler.com/gusam-in-sporda-siddet-raporu-siddetin-yuzde-95-i-7594927-haberi/)

[95-i-7594927-haberi/](https://www.haberler.com/gusam-in-sporda-siddet-raporu-siddetin-yuzde-95-i-7594927-haberi/) Erişim Tarihi: 13.08.2018

SUPERHABER; “3 Temmuz 2011’de Neler Yaşanmıştı?”,

[https://www.superhaber.tv/3-temmuz-fenerbahce-ne-oldu-onemi-nedir-3-temmuz-](https://www.superhaber.tv/3-temmuz-fenerbahce-ne-oldu-onemi-nedir-3-temmuz-aciklamasi-nedir-haber-120789)

[aciklamasi-nedir-haber-120789](https://www.superhaber.tv/3-temmuz-fenerbahce-ne-oldu-onemi-nedir-3-temmuz-aciklamasi-nedir-haber-120789) Erişim Tarihi: 09.03.2019

TALİMCİLER, Ahmet; “İnönü ve Spor İlişkisi”, 25.12.2018,

<https://t24.com.tr/yazarlar/ahmet-talimciler/ismet-inonu-ve-spor-iliskisi,21174>

Erişim Tarihi: 05.03.2019

TBF; “Talimatlar”, <http://www.tbf.org.tr/mevzuat/talimatlar> Erişim Tarihi:

10.04.2019

TBFDKK; “Disiplin Kurulu Kararları”, <http://www.tbf.org.tr> Erişim Tarihi:

15.03.2019

TDK; Güncel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 13.08.2018

TDMK; “Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı”, <http://www.tdmk.org.tr/wp-content/uploads/2017/03/Turkiye-Dopingle-Mucadele-Talimati-2015.pdf> Erişim Tarihi: 10.11.2018

TFF; “Başkan Demirören: ‘Türk futbolunun menfaatleri en önemli konudur’”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=15056> Erişim Tarihi: 11.03.2019

TFF; “Fenerbahçe Şampiyonlar Ligine Katılamayacak”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=13257> Erişim Tarihi: 10.03.2019

TFF; “PFDK ve Tahkim Kurulu Kararları”, www.tff.org Erişim Tarihi: 09.03.2019

TFF; “Savcılığın Belgeleri TFF’ye Geldi”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=13042> Erişim Tarihi: 10.03.2019

TFF; “TFF Yönetim Kurulu Kararları Açıklandı”, <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=13188> Erişim Tarihi: 10.03.2019

THE DAILY TELEGRAPH; 01 February, 2011, <https://www.telegraph.co.uk> Erişim Tarihi: 10.11.2018

THE GUARDIAN; 20.04.2009, <https://www.theguardian.com/football/2009/apr/20/manchester-united-liverpool-chelsea-financial-doping> Erişim Tarihi: 10.11.2018

TMPK; “Sporcu Kılavuzu”, <http://tmpk.org.tr/assets/files/tada.pdf> Erişim Tarihi: 20.03.2019

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI; “TBMM Başkanlığına”,
<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0535.pdf> Erişim Tarihi: 29.03.2019

T.C. RESMÎ GAZETE; “Milletlerarası Sözleşme”,
<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20617.pdf> Erişim Tarihi: 18.03.2019

T24; “Nevin Yanıt’ın 2 Yıllık Cezası 3 Yıla Çıktı”, <https://t24.com.tr/haber/nevin-yanitin-2-yillik-cezasi-3-yila-cikti,289578> Erişim Tarihi: 15.03.2019

T24; “Obradovic’e tükürüklü saldırı!”, <https://t24.com.tr/haber/obradovice-tukuruklu-saldiri,342698> Erişim Tarihi: 15.03.2019

WIKTIONARY THE FREE DICTIONARY; “financial doping”,
https://en.wiktionary.org/wiki/financial_doping Erişim Tarihi: 10.11.2018

YAŞAR, Mert Yaşar; “UEFA’nın Yeni Disiplin Yönetmeliğindeki Şike Düzenlemeleri”, 14.06.2013, <https://sporvehukuk.net/tag/uefa-disiplin-yonetmeliği/>
Erişim Tarihi: 20.03.2019

3ND; “Basketbol Tarihinin En Korkunç Kavgaları”,
<http://www.3ndapp.com/index.php/35-listeler/74-basketbol-tarihinin-en-korkunc-kavgaları> Erişim Tarihi: 02.03.2019

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı : ADEM AVCI
Tez Başlığı : TÜRK CEZA HUKUKUNDA
SPORDA DÜZENSİZLİK VE ŞİDDET
Savunma Tarihi : 10/10/2019
Danışmanı : PROF. DR. ÜMİT KOCASAKAL

JÜRİ ÜYELERİ

Unvanı, Adı Soyadı

İmza

PROF. DR. ÜMİT KOCASAKAL

DOÇ. DR. PINAR MEMİŞ KARTAL

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ M. SİNAN ALTUNÇ

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. M. Yaman ÖZTEK

